

Diadal Úti Általános Iskola

OM azonosító sz.: 035103 KIK iskolakód: 202006:
1172 Budapest, Rákosszaba-Újtelep, Diadal u. 43-49.

Tel: 2576-514 Fax: 253 - 5445 E-mail: diadal43@gmail.com

[HTTP://DIADAL.HU](http://diadal.hu)

Pedagógiai program

Nevelési program

Címe: Diadal Úti Általános Iskola Budapest 1172 Diadal út 43-49.

Fenntartó: Klebelsberg Intézményfenntartó Központ 1051 Budapest, Nádor utca 32.

Iskolakód: 202006

OM azonosító: 035103

Budapest 2013. március 28.

Olejnik Iлона igazgató

TARTALOM

I. HELYZETELEMZÉS	3.
II. PEDAGÓGIAI ALAPELVEINK	4
III. A KÖRNYEZETI- ÉS EGÉSZSÉGNEVELÉS PROGRAMJA	15
IV. A KÉPZÉS RENDJE	29
V. A PEDAGÓGIAI FOLYAMAT	36
VI. AZ ISKOLAHASZNÁLÓK EGYÜTTMŰKÖDÉSÉNEK FORMÁI ÉS SZÍNTEREI AZ ISKOLAI KÖZÉLETBEN	44
HELYI TANTERV	54
ÓRATERVEINK	
TANKÖNYVVÁLASZTÁS	
A DIÁKOK ÉRTÉKELÉSE	62
AZ ISKOLA MAGASABB ÉVFOLYAMÁRA LÉPÉS FELTÉTELEI	
ÉRTÉKELÉSI FORMÁINK	63
A TANULÓK FIZIKAI ÁLLAPOTÁNAK MÉRÉSE	
SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ TANULÓK ÉRTÉKELÉSE	75
MELLÉKLETEK	78
1. SZÁMÚ MELLÉKLET	79
A különleges bánásmódot igénylő tanulók együttnevelési sajátosságai és feladatai	
2. SZÁMÚ MELLÉKLET	92
A különleges bánásmódot igénylő tanulók tantárgyi fejlesztésének sajátosságai és feladatai	
3. SZÁMÚ MELLÉKLET	100
Kiegészítések egyes sajátos nevelési igényű diákok integrált fejlesztéséhez	
4. SZÁMÚ MELLÉKLET	158
Segédlete helyi tantervünk tantárgyaira vonatkozó szöveges értékelési minősítések öt fokú értékelési skálára fordításához az első évfolyamonév végén	
ZÁRADÉK	

AZ ISKOLA JOGÁLLÁSA

Az iskola jogállására vonatkozó valamennyi információt a nemzeti köznevelésről szóló 2011.évi CXCV. Törvény 21 § (3.) bekezdése szerinti tartalommal valamint figyelemmel 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 123. § (3.) bekezdésében leírtakra az Alapító Okirat tartalmazza.

Ennek alapján az iskola nappali rendszerű, általános műveltséget megalapozó iskolai oktatást folytat.

Az iskolai nevelési- oktatási tevékenység sajátosságait a Klebersberg Intézményfenntartó Központ az alábbiakban határozta meg.

1. Általános iskolai alsó és felső tagozatos nevelés-oktatás
2. Különleges bánásmódot igénylő tanulók oktatása
 - a. Többi tanulóval együtt nevelhető, oktató sajátos nevelési igényű
 - i. mozgásszervi fogyatékos,
 - ii. érzékszervi fogyatékos (látás-hallássérült)
 - iii. beszéd fogyatékos
 - iv. egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzdő tanuló
 - b. beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanulók
 - c. kiemelten tehetséges tanulók iskolai nevelése
3. Saját szervezeti egységgel működő iskolai könyvtár működtetése
4. Speciális jellemzők
 - a. Emelt szintű testnevelés oktatás (1.-2. Évf. egy-egy osztályban)
 - b. Emelt szintű testnevelés és (vívás) sport oktatása (3.-8. évf.)
 - c. Iskolaotthonos nevelés és oktatás (1-4. Évf.) (a 2013/14. tanévtől felmenő, kimenő rendszerben)
 - d. Egész napos iskolai nevelés-oktatás (1-4. Évf.) (a 2013/14. tanévtől felmenő rendszerben)
 - e. Általános iskolai napközi otthoni nevelés
 - f. Iskolai, diáksport-tevékenység és támogatása

I. HELYZETELEMZÉS

Iskolánk földrajzi szempontból a főváros egyik, legperiférikusabb közoktatási intézménye. Települési környezetének, Rákócscsaba – Újtelepnek (amely korábban a szigorúan vett beiskolázási körzetét is jelentette) a népsűrűsége a kerületi átlagnál is jóval alacsonyabb. A szülők számára 7-14 éves gyermekük iskoláztatásánál a közelség is fontos szempont, s az, hogy iskolánk egészséges környezetben épült, hatalmas parkosított és szépen rendbetartott udvarral, sportpályákkal rendelkezik.

A XVII. kerületi Önkormányzat az elmúlt években jelentős anyagi hozzájárulással megpróbálta az épület fennállása óta meglévő hiányosságokat pótolni. Az elmúlt években megújult a tálalókonyha és az étterem. A régi konyha helyén új kiegészítő helyiségek, egy újabb informatikai szaktanterem és a szabadpolcos könyvtár kapott helyet, az iskola bútorait folyamatosan újabbra cseréltük, néhány folyosórész újabb járőfelületet kapott. A gyermekvédelem és a fejlesztő foglalkozások felújított külön helyiséget kaptak.

2010-ben és 2011-ben energiahatékonysági pályázat részeként két ütemben metörtént az iskolaépület külső homlokzatának, nyílászáró szerkezeteinek, fűtésrendszerének, tornatermének, tetőszigetelésének, világítótestjeinek rekonstrukciója. A sportudvar műfüves kispályát kapott.

Az épület befogadóképességét maximálisan kihasználjuk, területén (kb. 4500 nm) jelenleg 25 tanulócsoporthelyezhető el a 30 tanteremben illetve szaktanteremben.

II. PEDAGÓGIAI ALAPELVEINK

Fontos kérdés, hogy az iskola jelenlegi gyakorlatában a tantestület, az iskola pedagógusai mely **pedagógiai értékek** elsődlegességét érzik kitüntetettnek.

Alapelveink meghatározásánál az adott törvényi szabályozás, a nemzeti köznevelési törvény és a Nemzeti alaptantervben lefektetett alapelvek adta keretek közt figyelembe vettük az iskola kialakult pedagógiai hagyományait és szociális környezetének igényeit, szükségleteit.

Iskolánk pedagógiai célkitűzései:

- *Befogadó jellegű iskolánk olyan hagyományos, értékőrző, nyitott, gyermekközpontú intézmény, mely az iskola értékrendjével azonosulni tudó családok gyermekeit várja.*
- *A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos elveink a jellemformálás, az erkölcsi nevelés, és szociális értékrend kialakítása, értelmi és érzelmi nevelés, az esztétikai szükségletek kialakítása és az egészséges életmódra nevelés területein érvényesülnek. Az egyéni képességek fejlesztése, a kommunikációs készség fejlesztése, a közösségi életre nevelés, a demokratikus jogok gyakorlására való felkészítés is fontos feladatunk.*
- *Pedagógiai gyakorlatunkban olyan kompetencia alapú tudás kialakítására törekszünk, amely megfelel az új, modern műveltségi igényeknek. Ezen elvek megvalósítása érdekében a tevékenységközpontú képzés során arra törekszünk, hogy a diákok képessé váljanak az ismeretek gyakorlati alkalmazására.*
- *Az egészséges életmódra, környezetvédelemre neveléssel ökológikus szemléletet alakítunk ki diákjainkban.*
- *Differenciált, egyénre szabott fejlesztéssel, egyéni fejlődéshez viszonyított értékeléssel segítjük a tanulási nehézségekkel küzdő diákjainkat.*
- *A felzárkóztatást és tehetséggondozást egyaránt fontosnak tartjuk. A képzés során megmutatkozó tehetségigéreteket sokszínű tevékenységi formákkal támogatjuk.*

Pedagógiai munkánkkal olyan értékmegőrző, értékteremtő iskolai közeget kívánunk létrehozni, melyben minden gyermek ösztönzést és irányítást kap személyiségfejlődésének, képességének, érdeklődésének leginkább megfelelő tanulási és szabadidős tevékenységi formák gyakorlására.

Olyan iskolai életforma kialakítására törekszünk tehát, amelyben a gyermek szabadnak érzi magát, de nem magára hagyatottnak, ahol a nevelői hatás a pedagógus és a gyermek személyes és gazdag tartalmú kapcsolatából ered, és ahol a fegyelem belső igényből születik.

Pedagógiai alapelveinkből, célkitűzéseinkből fakadó feladataink

1. A SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS TERÜLETÉN:

1.1. A JELLEMFORMÁLÁS

- 1.1.1. A tanulói személyiség fejlett önszabályzó rendszerének fejlesztése érdekében célunk a **reális önértékelés, kötelesség- és felelősségtudat, igényesség kialakítása**, hisz az új generációk a megszerzett tudást csak ezeknek birtokában képesek a maguk és embertársaik számára hasznosítani.
- 1.1.2. A tanuló reális önértékelésének, tanulási motiváltságának kifejlődését csak akkor várhatjuk, ha a sikeres vagy sikertelen iskolai teljesítménye mögötti okok tudatosulnak benne, ha a képességeihez mért legjobb teljesítmény elérése belső elvárásává válik, ha felelősséget képes vállalni sikereiért és kudarcaiért.
A fentiek miatt minden pedagógusunknak az értékelést ösztönző eszköznek kell tekintenie, mely úgy motivál, hogy megfelelő arányban tükrözi a diákok által nyújtott teljesítmény objektív értékét és önmagához viszonyított fejlődését (Lásd környezeti nevelés fejezete).
- 1.1.3. A jellem akarati vonásait (pl. kitartás) jól fejlesztik a különféle csapatjátékok. Számtalan lehetőséget biztosítottunk eddig is házi vetélkedőinkben a csapat szellem formálására. Különösen a sportjátékokban látunk erre jó lehetőséget, így az órarendi testnevelési órákon túl számos sportágban igyekszünk lehetőséget adni csapatjáték gyakorlására. !

1.2. AZ ERKÖLCSI NEVELÉS — A SZOCIÁLIS ÉRTÉKREND KIALAKÍTÁSA

- 1.2.1. Törekszünk az egyén és közösség harmóniájának megteremtésére.
- 1.2.2. Diákönkormányzatunk működése teret ad a **közösségi - közeleti tevékenység** gyakorlására, megadja a másokhoz való tartozás tudatát, vagyis a diák „szociális én” tudatát.
- 1.2.3. A **lakóhelyi identitástudat** fejlesztése érdekében a helytörténet oktatása mellett folyamatosan kapcsolatot tartunk fenn és együttműködünk szűkebb környezetünk közművelődési intézményeivel közös rendezvényeinken a szülők előtt fellépnek tanítványaink. A Rákoscscaba-Újtelepért Egyesülettel kialakított jó kapcsolat révén egyre több közös rendezvényt tartunk, részt vállalunk a lakókörnyezet közösségi tereinek rendezésében, szállításában. A helyi nyomtatott és elektronikus médiákban megjelenő írások mutatják be szélesebb közösségnek e munkát és az iskola- és diákéletet.
- 1.2.4. A nemzeti ünnepek alkalmával igényesen megrendezett iskolai megemlékezéseken a történelmi személyiségek és magatartások követendő mintaként való bemutatásával erősítjük a **nemzeti azonosságtudatot**.
- 1.2.5. A valamennyi tárgy tanítása során a lexikális ismereteken túl nagy súlyt helyezünk az **értékorientáló - mintakövető nevelésre**.
- 1.2.6. Az iskolai élet bármely területén kiemelkedő teljesítményeket nyújtó tanulóinkat különféle médiafelületeken példaként állítjuk a diákközösség elé, és motivációként bemutatjuk őket a szűkebb lakókörnyezetnek.
- 1.2.7. A különleges bánásmódot igénylő diákjainkat az iskolai hétköznapokban segítjük abban, hogy a diákközössége körében is értékelt szerepek felé közelíthessenek, társaikat pedig arra neveljük, hogy partnerek legyenek ebben.
- 1.2.8. Biztosítjuk a vallásos családok számára azt a lehetőséget, hogy tudatosabb hitéletre ösztönözhesék gyermeküket, ezért a helyi tantervben előírt erkölcsstan tantárgy mellett segítjük a törvényesen bejegyzett egyházak hittanoktatását.

1.3. AZ ÉRZELMI ÉS ÉRTELMI NEVELÉS

- 1.3.1. Érzelemgazdag iskolai környezettel, színes, sokoldalú iskolai élettel szeretnénk segíteni a diákok önismeretének, pozitív én-képének kialakulását, felkészíteni őket az önálló értékválasztásra és döntésre.
- 1.3.2. Az érzelmi nevelés feladatában a művészeti tárgyak (irodalom, rajz, ének) vállalnak jelentősebb szerepet a maguk - szűkre szabott időkeretei miatt - szerény eszközeivel. E fejlesztő munkát egészítik ki az iskolában igénybe vehető délutáni szabadidős művészeti programok: a Bartók Béla Alapfokú Művészetoktatási Intézmény kihelyezett tagozatainak kínálata (hangszeres zeneoktatás és rajz), énekkarunk valamint iskolai színjátszó és néptánc és furulya köreink. A tehetségesebb alkotások, produkciók bemutatkozási tere az iskolai diákszínpad és az iskolagaléria.
- 1.3.3. A nevelők által rendszeresen szervezett önköltséges múzeum- és színházlátogatások, az iskolaszínpadra meghívott előadások szintén személyiségformáló élményekhez juttatják diákjainkat.
- 1.3.4. Bár a korszerű műveltségi alapokra épülő tantárgyi ismeretszerzés során zajlik javarészt a diákok értelmi képességeinek (a figyelem, az emlékezeti megfigyelés, a képzelet, az alkotó gondolkodás) fejlesztése, e munkát olyan kiegészítő szabadidős tevékenységek övezik, amelyek részben önköltségesek, részben esetleges pályázati forrásokból, illetve iskolai alapítványunk által támogatott iskolai szervezésű, ingyenes programok.
- 1.3.5. Iskolai könyvtárunk állandóan bővülő és korszerűsödő állományával, könyvtári óráival és könyvbarátta nevelő házi versenyekkel hatékonyan szolgálja a tanulók sikeres tanulását és önművelését. E fejlesztő munka tanórán kívüli tevékenységekkel is bővíthető (hangverseny-, múzeum-, színház-, kiállítás-látogatás).
- 1.3.6. Az azonos érdeklődésű diákok önművelődési lehetőségeit bővíthetik a különféle szakkörök, diákkörök.
- 1.3.7. A szakszolgálatok szakvéleménye és javaslata mellett rendszeresen diagnosztikus mérésekkel szűrjük, és speciális foglalkozásokhoz értő nevelők vezetésével szakszerű térítésmentes fejlesztésben részesítjük a hátrányos helyzetű, magatartás- és részképesség-zavarok miatt lemaradó gyerekeket. Igényünk lenne továbbra is arra, hogy iskolánkban iskolapszichológus segítse a személyiségfejlesztés munkáját.

1.4. AZ ESZTÉTIKAI SZÜKSÉGLETEK KIALAKÍTÁSA

- 1.4.1. A humánus légkör és kultúrált érintkezési formák mellett lehetőségeinkhez mérten törekszünk arra, hogy esztétikus, otthonos, tiszta környezet vegye körül diákjainkat. A folyosói és tantermi dekorációt a foglalkozásokon született gyermekmunkák adják.
- 1.4.2. Az egyén és természeti — tárgyi környezete közötti harmónia megteremtése, valamint a természethez való konstruktív, felelősségteljes viszonyulás megalapozása érdekében igyekszünk diákjainkat az iskolaudvar és sportpályák rendjének, tisztaságának megőrzésére készíteni, valamint alkalmanként bevonjuk őket a Rákócscsaba-Újtelepért Egyesület környezetvédő rendezvényeibe.
- 1.4.3. Művészeti nevelésen túl fontos az igényes ízlésformálás az oktató munka minden területén. Például:
Minél rendezettebb fűzetvezetésre ösztönözzük a diákokat.
Korlátainkon belül megpróbáljuk (különösen az osztályfőnökök) befolyásolni a diákok esztétikus iskolai megjelenését.

1.5. AZ EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD SZÜKSÉGLETEINEK KIALAKÍTÁSA

(Részletesen lásd Környezeti és egészségnevelés program fejezet)

- 1.5.1. Célunk nyugodt, harmonikus diákegyéniség formálása. Az iskolánkban megélt legapróbb eseményeknek is az

egészséges, értelmes életvezetésre kell ösztönöznie és felkészítenie a diákokat. Ennek értelmében alakítottuk ki iskolánk munka- és házirendjét.

- 1.5.2. Az egész napjukat iskolában töltő napközis és iskolaotthonos diákok szellemi - fizikai megterhelésének helyes arányát szem előtt tartva alakítjuk ki ezen csoportok óra- illetve napirendjét.
- 1.5.3. Törekszünk az egészséges táplálkozás, étkezési, tisztálkodási, higiéniai szokások kialakítása, a betegségek tudatos megelőzésének megismertetésére.
- 1.5.4. A káros szenvedélyek veszélyének felismertetését szolgálja az iskola drogstratégiája mellett a külső szervezetek által esetenként tartott térítésmentes dropprevenciók előadások

BEVÁLÁSI KRITÉRIUMAINK:

Sikeresnek ítéelhetjük meg a személyiségfejlesztés területén végzett pedagógiai munkánkat:

1. ha sikerül a diákközösségben kedvező mentálhigiénés légkört biztosítanunk, ezért 2 évenként tanulói elégedettséget mérő felmérést szervezünk,
2. ha az iskolában igénybe vehető szabadidős tevékenységi körök választéka az évenként elkészített felmérések szerint is a szülői és diákigényekhez igazodik,
3. ha kölcsönös meglegedésben tudunk továbbra is együttműködni iskolaorvossal, védőnőkkel és az iskolában tanító hitoktatókkal,
4. ha diákjaink körében nem tapasztalhatók rendszeres és az egészséget súlyosan veszélyeztető viselkedésformák (káros drog, dohányzás, alkohol, durva agresszió),
5. ha eddig kialakult iskolai hagyományainkat sikerül a változó feltételekhez igazítva megőrizni,
6. ha sikerül a szakszerű fejlesztő munkát, szakembergárdát biztosítani, s az alsó tagozaton meginduló fejlesztések felső tagozaton is folytatódhatnak,
7. ha a tanítók a megkülönböztetett bánásmódot igénylő diákokról vezetett feljegyzéseiket, tapasztalataikat osztályfőnök-váltáskor átadják az új osztályfőnöknek és szaktanároknak, akik ezt felhasználva formálják tovább a gyermekek személyiségét,
8. ha a különleges bánásmódot igénylő diákok diákcsoportokban elfoglalt helyzete az osztályokban végzett szociometriai mérések szerint az adott körülményekhez mérten kielégítő, és személyiségük változásában az egészséges fejlődés mutatható ki.

2. A KÖZÖSSÉGFEJLESZTÉS TERÜLETÉN

A diákok a hagyományoknak megfelelően osztálykeretbe szerveződve élnek közösségi életüket. Az osztályok élén álló osztályfőnökök és az iskola valamennyi nevelője

- 2.1. segíti az osztályközösség és szaktanárok együttműködését a tanulmányi munkában,
- 2.2. együttműködnek az osztályban folyó tanulmányi munka problémáinak illetve egyes tanulók nehézségeinek megoldásában,
- 2.3. a szülőkkel folytatott folyamatos párbeszéd során képviselik az iskola értékrendjét,
- 2.4. segítenek a tanulók iskolában, illetve azon kívül szerzett élettapasztalatainak feldolgozásában,
- 2.5. fejlesztik a gyerekek önismeretét, motiválják és orientálják önnevelésüket,
- 2.6. lehetőségeikhez mérten formálják a közösségen belüli társas kapcsolatokat,
- 2.7. osztályrendezvények, osztálykirándulások szervezése során építő együttműködésre tanítják diákjaikat,

- 2.8. a diákönkormányzati feladatvállaláson és iskolai hagyományok ápolásán keresztül igyekeznek felébreszteni diákjaikban az érdemi közéletiség igényét,
- 2.9. bekapcsolják diákjaikat közvetlen környezetük értékeinek megőrzésébe, gyarapításába,
- 2.10. a nemzeti ünnepeink méltó megünneplésével erősítik diákjaikban a hazához tartozás tudatát,
- 2.11. fejlesztik a beteg, sérült és fogyatékos embertársak iránti elfogadó és segítőkész magatartást,
- 2.12. előkészítik és segítik diákjaik iskolaválasztását, s szükség esetén reális tanácsot adnak a hozzájuk forduló szülőknek.

A nevelői munka fentebb említett területei annyira összetettek, hogy megvalósulásuk nem korlátozódhat csupán az órarendbe épített negyvenöt percek idejére. Ezen terület pedagógiai eljárási rendszerének leírását, a közösségfejlesztő pedagógiai munka fő gyakorlati feladatait a helyi osztályfőnöki tantervben jelenítjük meg.

A diákközösség életének átfogóbb jellegű szervezésére az iskolai diákönkormányzatunk törekszik.

Valamennyi pedagógus feladatának tekintjük, hogy adjon lehetőséget a diákok számára:

- önszerveződésre,
- életkori adottságukhoz mérten döntési helyzetekbe kerülésre,
- a tanár-diák kapcsolat illetve együttműködés minőségének javítására,

BEVÁLÁSI KRITÉRIUMAINK:

Sikeresnek ítéelhetjük meg a közösségfejlesztés területén végzett pedagógiai munkánkat:

1. ha az osztályokban végzett szociometriai vizsgálatok a peremhelyzetű diákok számarányának csökkenését mutatják,
2. ha a szülők és diákok körében végzett elégedettségvizsgálataink a minimum 60%-os elégedettséget tükrözik,
3. ha a tanév során szervezett diákprogramokon a mindenkori tanulólétszám legalább egyhatoda rendszeresen megjelenik,
4. ha a diákönkormányzat szervezetsége, programkínálata kellő teret ad a diákok önszerveződésének.

3. A TEHETSÉGGONDOZÁS TERÜLETÉN

Ha egy tanuló feltűnően jól olvas, vagy villámgyors felfogású, jó az emlékezőképessége, fantáziadús, hosszú ideig képes figyelni, jól bánik az absztrakt fogalmakkal, akkor azt mondjuk rá, hogy jóeszű, kivételes tehetségű, képességű.

A tehetségben általános alapelv, hogy nem az ismeretek gyarapítása, hanem a képességek, a kreativitás és a személyiség összehangolt fejlesztése az elsődleges cél. Fő stratégiánk:

Gazdagítás, dúsitás: A tehetséges tanuló az érdeklődési területének megfelelően a tantervi anyagot meghaladóan kap képzést. Például a tanórán belüli differenciált foglalkoztatás; szakkörök; szombati foglalkozások nyári tehetséggondozó táborok. lehetőségünk még:

Gyorsító, léptetés: a tanulmányoknak a szokásosnál rövidebb idő alatt történő elvégzése. Például korai felvétel az iskolába; osztályugrás (1 év alatt 2 év anyagának elvégzése); teleszkopizálás (2 év alatt 3 év anyagának elvégzése);

KONKRÉT LEHETŐSÉGEINK

Nevelési programunk e szeletében azon tanulóinkkal kívánunk foglalkozni, akik valamilyen területen kiemelkedő képességről, tehetségről tesznek tanúbizonyságot. E gyermekek felismerését, gondozásának lehetőségeit a következőképpen képzeljük el:

- A tehetséges gyerekek kiválasztódása a tanítási órákon, a differenciált oktatással történik, tanórán be-

lül differenciálással, fokozott segítségnyújtással, képesség szerinti csoportbontással.

- A tanórán kívüli tehetséggondozás a könyvtárhasználat biztosításával, valamint a szakkörökbe való irányítással oldható meg / utóbbi lehetőség személy és finanszírozás függő /.
- Felkészítjük tanulóinkat a tanév elején az iskolai munkatervben betervezett tanulmányi és sport versenyek különböző szintjeire (iskolai, kerületi, budapesti és országos).
- Iskolai alapítványunk részben támogatja diákjainkat abban, hogy egyéb önköltséges levelezős feladatmegoldó versenyeken is indulhassanak.
- Együttműködés a Bartók Béla Alapfokú Művészeti Iskola kihelyezett tagozataival.

3.1. A TESTNEVELÉS, SPORT TERÜLETÉN

- 3.1.1. Iskolánkban 2009-10-es tanévben első évfolyamon kezdődött, s felmenő rendszerben nyolcadik évfolyamig zajlik emelt szintű testnevelésoktatás. Ennek keretében évfolyamonként egy osztályban folyamatos tehetségkiválasztás és -felkészítés folyik a sport (vívás, torna) területén.
- 3.1.2. Az évfolyami szinten kialakított, ötödik évfolyamon induló vívásoktatás keretében a nem emelt szintű testneveléssel haladó osztályokban is lehetőség adódik a sportág megismerésére. A tehetséges diákok számára az iskolánkban szervezett BHSE utánpótlás nevelés adja meg a továbblépés lehetőségét.
- 3.1.3. Az alsó tagozaton lehetőséget biztosítunk az ügyesen mozgó gyerekeknek, hogy a kerület, főváros illetve a Diáksport Szövetség által meghirdetett egyéni és csapat váltó - és tornaversenyeken is bizonyíthassák tehetségüket.
- 3.1.4. Büszkéek vagyunk iskolánk tornacsapatára, akik évek óta nagy sikerrel szerepelnek területi és országos versenyeken, diákolimpián.
- 3.1.5. Az iskola lehetőségein túlnövő, érdeklődő tanulóknak sportági – egyesületi javaslat ill. megkeresés alapján tudjuk biztosítani a továbbfejlődést.
- 3.1.6. Az egyesületbe járó tanulók sporttevékenységét és tanulmányi eredményét nyomon követjük. Szorosabbra kívánjuk építeni azokkal az egyesületekkel a kapcsolatot, melyekbe több tanulónk jár.
- 3.1.7. Az értékelés területén kiemelten jutalmazzuk a jó sportolókat. Például a „Jó tanuló, jó sportoló” címet, az a végzős 8. osztályos leány és fiú kapja, aki nyolc éven keresztül kiváló sportteljesítményt mutatott a tehetséges tanulók közül. (Erre a testnevelők tesznek elsődlegesen javaslatot, melyet a nevelőtestület hagy jóvá.)

3.2. AZ ÉNEK – ZENEOKTATÁS TERÜLETÉN

Az iskolánkba jelentkező első évfolyamosok közül a szülői kérést figyelembe véve állapítjuk meg, kik kerülnek az ének–zeneoktatás területén emelt óraszámú osztályba, illetve kiemelt fejlesztésre.

- 3.2.1. Javaslatunkat és a szülői egyetértést követően a diákok, alsó tagozatosként több órában kapnak zenei oktatást. Ezen órákon a népzene és -tánc, valamint egy hangszer (furulya) használatában szereznek jártasságot.
- 3.2.2. Azok az alsós tanulók, akik a párhuzamos osztályokba járnak, és tehetséget mutatnak e területen, a délutáni időszámban kapcsolódhatnak be a munkába.
- 3.2.3. A felső tagozaton ilyen irányú képzésük az „Iskolai Énekkarban” illetve egyéni zenetanulásban foly-

tatódhat tovább.

3.2.4. Az alsó- és felső tagozaton a Bartók Béla Alapfokú Művészeti Iskola keretein belül képezhetik magukat tovább.

3.3. A KÖNYVTÁR ESZKÖZEIVEL

Az olvasást, illetve az olvasóvá nevelést, mindkét általános iskolai tagozat a következő eszközökkel teheti meg az életkori sajátosságoknak megfelelően.

- 3.3.1. Alsó tagozaton a „Könyvjelző” verseny meghirdetésével, mely 3-4. évfolyamosoknak hirdettünk meg.
- 3.3.2. A „Könyvjelző” verseny folytatását a felső tagozaton mindig valamilyen aktuális eseményhez (pl. Költészet napja; Magyar Kultúra napja; különböző kulturális és egyéb rendezvények...) kapcsoljuk az éves munkaterv alapján. A kiválasztás illetve a versenyre való indítás a szaktanárok feladata.
- 3.3.3. Szintén a szaktanár feladata a javaslatétel a különböző versenyekhez szükséges szakirodalomra, illetve ajánlott irodalomra, beszerzése már az iskolai könyvtár feladata, a meglévő források alapján például (a tankönyv támogatási összegből fordíthatunk a tehetséggondozásra is).
- 3.3.4. Így a könyvtár meglévő állományával segíthető a házi-, kerületi-, fővárosi- és országos és a levelező versenyekre való felkészülés.
- 3.3.5. A könyvtár sajátos szolgáltatásai közé tartozik az elektronikus könyvtárak utolérhetősége is (Internet)

3.4. A RAJZ-ÉS KÉPZŐMŰVÉSZET TERÉN

- 3.4.1. Az alsó tagozaton felismert átlagosnál jobb kifejezőkészséget kell figyelemmel kísérnünk és tovább ápolnunk, fejlesztenünk a rajzszakos művésztanáraink segítségével. Az alkotóműhelyek változatos színfoltként járnak hozzá iskolánk és közvetlen környezetünk kulturális életéhez, mely az Iskola Galéria kiállítandó műveiben jelenik meg. Az alsós gyerekek számára az első emeleti folyosókon és a kerengőben nyújtunk bemutatkozási lehetőséget.
- 3.4.2. Évente különféle szervezetek által meghirdetett pályázatokra nevezzük tanulóinkat, melyek megfelelnek az általános iskolai igényeknek.
- 3.4.3. Versenyzési lehetőséget még az alsó- és felső tagozatosoknak, a kerület által meghirdetett rajzversenyekre való indítások jelenthetnek.
- 3.4.4. Az iskola helyet ad a Bartók Béla Alapfokú Művészeti Iskola képzőművészeti tanszakának, melyeken iskolánk tanulói nagy számban vesznek részt.

3.5. A TERMÉSZETTUDOMÁNYOK TERÉN

- 3.5.1. A kisiskolás természet iránti ösztönös érdeklődésére kívánunk építeni, amikor az alsó tagozatos gyerekek közül próbáljuk kiszűrni a leendő tehetségeket. Ilyen megmérettetésre adnak lehetőséget a 4. osztályosoknak a különféle természetismereti versenyek. A felső tagozaton ezek a lehetőségek folytatódnak, illetve tovább bővülnek.
- 3.5.2. A versenyekre való felkészülést a szakkörök biztosítják. Továbbjutás esetén azonban a szükséges felkészítő munka túlmutat e szakköri kereten.
- 3.5.3. Szintén a tehetséges tanulók előbbre jutását biztosítják az iskolán belül szervezett szakkörök, illetve differenciált képességfejlesztő foglalkozások.
- 3.5.4. Az iskolán kívül, a különböző tantárgyakból országos pályázatokon mérhetik meg tanulóink a tudásukat.

3.6. A HUMÁN TÁRGYAK TERÜLETÉN

A következőkben az intellektuális tehetség egy másik részében azt vizsgáljuk meg, hogy miben segíthet iskolánk a humán tárgyakban jeleskedőknek.

3.6.1. Az anyanyelv területén: A következő versenyeken mutathatják be alsós tanulóink ilyen irányú tehetségüket:

alsó tagozaton avers- és prózamondó

Szépolvasási verseny

Helyesírási verseny

Könyvtári, olvasásra szoktató pontverseny

Ezekben a házi versenyeken választjuk ki a kerületi versenyek leendő részt vevőit.

3.6.2. A felső tagozaton a korosztályi kerületi, fővárosi és országos szaktárgyi versenyekre válogató, felkészítő szaktanári munka folyik. A könyvtáros kollégák a szaktanárokkal és tanítókkal karöltve segítik a levelező tanulmányi versenyeken induló diákjainkat.

3.7. AZ IDEGEN NYELV OKTATÁSÁBAN

A 3. évfolyamtól kezdődő nyelvi alapozást követően negyedik év végén szintfelméréssel nivócsoportokat alakítunk ki. Az adott évfolyamon egy-egy haladó ún. angol illetve német nivócsoportot szervezünk, melyben az arra érettek a tanórán kívüli foglalkozási keret terhére heti 2 óra kiegészítéssel, testreszabott tananyaggal haladhatnak az európai A2 szint felé.

A tehetséges gyerekeknek iskolánkban mind a tanítási órán, mind órán kívül sok egyéb lehetőség is áll rendelkezésükre a fejlődésükhöz. A tanítási órákon a differenciálással, mint például:

3.7.1. Külön feladatlapok képesség szerint;

3.7.2. Idegen nyelvű újságok olvasásával bővül a szókinccs;

3.7.3. Szorgalmi feladatokkal fejlesztjük az önálló gondolkodást, az önálló ismeretszerzést;

3.7.4. Tematikus gyűjtemények készítésével a közös munkát segítjük;

3.7.5. Önköltséges feladatmegoldó versenyekre irányítjuk a szorgalmasabbakat,

3.7.6. Iskolai-, kerületi versenyeken való részvétel is lehetőséget ad a megmérettetésre.

BEVÁLÁSI KRITÉRIUMAINK A TEHETSÉGGONDOZÁS TERÜLETÉN

Kielégítőnek mondhatjuk a tehetséggondozás terén elvégzett munkánkat, ha

1. tanítóink időben felismerik és fejlesztik az egy-egy tanulóban rejlő tehetségígéretet és gondoskodnak a megfelelő kiegészítő foglalkozásra irányításról illetve a lehetőségekhez képest segítik a gyorsabb előre haladást,
2. az iskola tanórán kívüli programkínálatában a lehetőségekhez mért színes, értéktéremtő választható programok, szakkörök, közösségi elfoglaltságok találhatóak (önköltséges levelező rendszerű feladatmegoldó versenyek, társintézmények kihelyezett tagozatai, iskolai diákkörök, szakkörök működése, felmenő rendszerű iskolai, kerületi, területi versenyek illetve ezekre felkészítő foglalkozások),
3. az iskolakönyvtár évről évre könyvtári óráival, versenyekkel teret ad a magasabb szintű önálló ismeretszerzésnek,

4. az iskola belső tereinek dekorációja, iskolagalériája egyre több tehetséges gyermekmunkát mutat be a diákközösségnek,
5. Az iskolai diákszínpadon évente több bemutató előadás születik.
6. tanulóink legalább egyharmadát a különböző házi és kerületi illetve magasabb szintű eredményes versenyzetetéssel sikerélményhez juttatjuk,
7. versenyeredményeinkben, az elmúlt évekhez hasonló eredményes sportszereplés mellett az egyéb reál- és humán területek eredményei is megjelennek,
8. továbbtanulási mutatóinkban az első helyen megjelölt középiskolába sikeresen felvételt nyert diákjaink számaránya változatlan marad vagy javul.
9. A nyelvi nívócsoportba járó diákok számára igény szerint nyolcadikban alapfokú nyelvvizsgára felkészítést tartunk és vizsgát szervezünk.

4. A TANULÁSI KUDARCNAK KITETT TANULÓK FELZÁRKÓZTATÁSA TERÉN

Iskolánkban tanulóink 15-20 %-a tanulási nehézségekkel küszködik. Ez az arány megegyezik az országos átlaggal.

Az eredményesség érdekében minden tanév első félévében elsőseink képességeit megfelelő mérőeszközzel mérjük, s így időben elkezdhetjük azt a felzárkóztató programot, mellyel tanulóinkat minél előbb képességeik szintjére igyekszünk felhozni. Ezzel lehetővé válik számukra, hogy nagyobb kudarc nélkül tudjanak felsőbb évfolyamba lépni.

Fontos számunkra, hogy az ilyen irányú problémájában gyermek és szülő egyaránt biztos és segítőkész iskolai háttérrel érezzen maga mögött. E komfortérzet megteremtéséért mindhárom félnek tennie kell :

4.1. A PEDAGÓGUS FELADATA

- 4.1.1. Időben jelezze a fejlesztő pedagógus és a szülő felé a tanuló kezelésre szoruló tanulási illetve magatartási problémáit.
- 4.1.2. Kellő szintű pszichológiai, fejlesztőpedagógiai és mentális felkészültséggel kell rendelkeznie a fejlesztéssel megbízott nevelőnek.
- 4.1.3. Az eredményesség érdekében harmonikus nevelői együttműködést kell biztosítani osztálytanító, szaktanár és fejlesztő pedagógus valamint az iskolapszichológus között.
- 4.1.4. A felzárkóztatás során olyan toleranciát kell tanúsítanunk, ami nem követelmények nélküli ráhagyást jelent, hanem saját ütemű fejlődést figyelembe vevő értékelést.

Az alsó tagozatos korosztály számára lehetővé teszi a köznevelési törvény az egyéni haladási ütemet, illetve azt, hogy a tanuló az alsó tagozat végére érje el a korosztályának megfelelő szintet. A lemaradó diákok számára a differenciált számonkérés ad lehetőséget arra, hogy egyéni fejlődési ütemét toleráljuk az oktatási folyamatban.

Az első és második évfolyamon az esetlegesen iskolaéretlenül iskolába kerülő vagy hátrányos szociális háttere miatt lemaradó tanulók számára indokolt esetben szorgalmazzuk, hogy a szülő támogassa az évfolyam megismétlését.

A szülői ház és iskola partneri kapcsolatának erősítése tehát elsőrendű nevelői feladatunk.

A felzárkóztatás különösen az egésznapos rendszerben működő alsós évfolyamokban fontos és sikeres, itt érhetőek el a leg-

jobb eredmények (a kimenő rendszerű iskolaotthonos osztályokról lejjebb szólunk). Ez azonban nem azt jelenti, hogy a korrekációs munka a 4. évfolyam végére be is fejeződik.

A felsőbb évfolyamokban sem hagyhatjuk a lemaradó gyerekeket magukra, számukra napközis és tanulószobai illetve felzárkóztató-fejlesztő foglalkozásokat szervezünk.

Néhány tanulónk tanulási nehézsége viselkedési zavarral párosul. Az ő érdekükben jó együttműködést alakítunk ki a kerületi szakszolgálatokkal valamint a Gyermekjóléti Szolgálat család gondozó szakembereivel.

A **beilleszkedési és magatartási zavarokkal küszködő gyermekeket** az illetékes egészségügyi és speciális pedagógiai szakellátásra irányítjuk, a későbbiekben a vizsgálati eredményektől és javaslatoktól függően döntünk további iskolai foglalkoztatásuk megszervezéséről.

4.2. Feladataink

4.2.1. Az anyanyelvi nevelés terén

- 4.2.1.1. Az alsó tagozaton egyéni speciális fejlesztési tervet dolgoznak ki fejlesztő pedagógusaink a dyslexiás és dysgráfiás tanulók számára. Amennyiben a reedukáció nem fejeződik be, a fejlesztésnek tovább kell folytatódnia a felső tagozatos években is.
Ezek a diákok nem az olvasás, írás, matematika, helyesírás és idegen nyelv tanulás alól kapnak felmentést, hanem ezen tantárgyak hagyományos értékelése alól.
A tanulóknak biztosítani kell a közoktatási törvényben megfogalmazott különféle kedvezményeket illetve mentességeket.
- 4.2.1.2. Az anyanyelvből nehézségekkel küzdő egyéb tanulók számára tanítók és tanárok egyéni felzárkóztató foglalkozásokon nyújtanak segítséget.

4.2.2. A matematikaoktatás terén

- 4.2.2.1. A dyscalculia felismerésének ideje az első és második osztály. Az egyéni fejlesztési tervekkel felzárkóztató tanulóknak a negyedik osztály végére eleget kell tenniük a továbbhaladáshoz szükséges minimumkövetelményeknek, s a későbbiek során a fejlesztő pedagógus és matematikatanár együttműködésével könnyített követelményrendszer mellett fejleszthetők tovább.
- 4.2.2.2. A matematikából nehézségekkel küzdő egyéb tanulók számára tanítók és tanárok egyéni felzárkóztató foglalkozásokon nyújtanak segítséget.

4.2.3. A természettudományok terén

- 4.2.3.1. E terület oktatásának folyamatában a fenti két területen tapasztalható részképesség-zavarok, tanulási nehézségek ugyanúgy jelen vannak, kezelésüket a könnyített követelményekkel, differenciált feladatjelölésekkel segíthetik a szaktanárok. E tanulók foglalkoztatásánál a hétköznapi élethez szükséges alapismereteket hangsúlyozzuk.
- 4.2.3.2. Az e téren nehézségekkel küzdő egyéb tanulók számára tanítók és tanárok szintén egyéni felzárkóztató foglalkozásokon nyújtanak segítséget.

4.2.4. Az idegen nyelv oktatásában

- 1. Már első és második évfolyamon szabadidős foglalkozásokon játékosan ismerkedhetnek a nyelvvel valamennyien.
- 2. A negyedik évfolyam végén szerveződő névcsoportokban a nehézségekkel küszködő diákok a kötelező órakereten belül könnyített elvárásokkal, differenciált értékeléssel haladhatnak a felső tagozaton.

3. Az írás és olvasási nehézségekkel küzdőknek pedig segítséget jelent az, hogy elsősorban a szóbeli kommunikációs készségüket fejlesztjük, az értékelésnél pedig az írásbeli feladatmegoldást enyhébb elbírálás alá vonjuk..
4. Előnyben részesül a fenti esetekben a kooperatív munkaformák alkalmazása, melyben alkalom nyílna számukra is a képességszintjük szerinti kommunikációs helyzet.

4.3. A tanuló feladata

A tanulási nehézségek leküzdésében elengedhetetlen feltétel a tanulói együttműködés, szorgalom is. A fejlesztésre kiválasztott diákoknak kötelességük, hogy a megkívánt taneszközökkel rendszeresen megjelenjenek a fejlesztő és tanulószobai foglalkozásokon, differenciált képesség- tantárgyi fejlesztésen, és a számukra előírt programot végrehajtsák.

4.4. A SZÜLŐ FELADATA

Amennyiben gyermekénél tanulási problémát tapasztal, vagy erre az osztálytanító, szaktanár felhívja figyelmét, keresse fel a fejlesztő pedagógust, és beszélje meg a teendőket. Az otthoni gyakoroltatásban, számonkérésben és taneszközök biztosításában megnyilvánuló együttműködéssel segítse az iskolai munkát.

BEVÁLÁSI KRITÉRIUMUNK

Kielégítőnek mondhatjuk a felzárkóztatás terén elvégzett munkánkat, ha

1. a továbbhaladás minimumfeltételeit nem teljesítők számát egy ideálisan alacsony szinten tudjuk tartani,
2. a tanulási nehézségekkel küzdő gyermekek 80-90 %-át lehetőleg olyan szintre hozzuk, hogy képesek legyenek az adott évfolyamukon a továbbhaladáshoz szükséges követelményeket teljesíteni. A fennmaradó 10-20% esetleges lemaradása lehetőségeinket meghaladó körülményekre vezethető vissza. Problémáik gyökere sokszor szociális háttérükben, betegségeikben vagy deviáns személyiségükben kereshető.

III. A KÖRNYEZETI- ÉS EGÉSZSÉGNEVELÉS PROGRAMJA

A környezeti nevelés iránelvei

1. A környezet az emberiség közös öröksége, minőségének megőrzése, fenntartása és javítása közös kötelesség. A természeti erőforrásokat csak előrelátóan és ésszerűen szabad felhasználni
2. Minden egyes ember saját viselkedésével, különösen, mint fogyasztó, hozzá tud járulni a környezet védelméhez.

Az egészségnevelés iránelvei

1. Bizonyos civilizációs hatásoknak köszönhetően (stressz, környezetszennyezés) – a javuló egészségügyi ellátás ellenére – csökkennek az ember életkilátásai, ezért az egészséget erősítő, egészségfenntartó, megőrző magatartásformákat kell szorgalmaznunk.
2. A „teljes” emberré váláshoz nélkülözhetetlen a biológiai lét értékei mellett testi-lelki-szociális értékek közvetítése.
3. Az eredményességhez nélkülözhetetlen a preventív (megelőző) szemlélet, mely nemcsak a károsító tényezők, elhárításából kell, hogy álljon, hanem az ember egészségvédő életvitelének kialakításából is.
4. Az általános emberi egészségvédelem az ökológiai egyensúly védelmének része.

A környezeti- és egészségnevelési céljaink (hosszú távra)

A célok rövid megfogalmazása:

1. Az egészséges életvezetés kialakítása.
2. A multidiszciplinárisan értelmezett környezet-egészségügy elméletének és gyakorlatának elsajátíttatása.
3. A fogyasztóvédelmi oktatás célja a fogyasztói kultúra fejlesztése, a tudatos, kritikus fogyasztói magatartás kialakítása és fejlesztése a tanulóknak.

Tágabb értelemben az elsajátított ismeretekre, szokásokra, képességekre építve, azt továbbfejlesztve olyan egészség szemléletet, képességrendszert és személyiségjegyeket, kulcskompetenciákat szeretnénk kialakítani, mely során a tanulóknak:

1. Kialakul önmagukkal és környezetükkel szembeni érzékenység és felelősségérzet.
2. Tudatosulnak a környezet, a viselkedés, az életmód és az egészségi állapot ok-okozati összefüggései.
3. Kialakul testi és lelki egészségük harmóniája.
4. Világossá válik, hogy életminőségük jobbítását csak jövőjük tervezésével és életútjuk tudatos építésével valósíthatják meg.
5. Tudatosul az egészség és környezetvédő magatartás szokásrendszerének fontossága és jelentősége.
6. Kialakulnak azok a megküzdési stratégiák, melyekkel megelőzhetik vagy újrateremthetik életük egyensúlyát.
7. Egyértelművé válik, hogy az egészség, a kiegyensúlyozott életvitel nélkülözhetetlen eszköz a boldog, sikeres élethez.
8. Kialakul az életkoruknak megfelelő önismeret, mint az önnevelés alapja.
9. Alapvető igényné válik a szellemi tevékenységhez szükséges tanulási módszerek elsajátítása, hatékony tanulási stratégia kialakítása, a motiváció folyamatos fenntartása, a tanulás szándékának és céljának kritikus mérlegelése, a munka, a pihenőidő megfelelő arányának, és a munkához szükséges nyugodt, rendezett környezet kialakítása. (a hatékony. önálló tanulás kompetenciája)
10. Fejlesztjük a tudatos és kritikus fogyasztói kultúrát a fenntartható fogyasztás érdekében.
11. Ökoszemlélet formálása.
12. Különböző kommunikációs helyzetekben képesek legyenek különböző segédeszközöket használva, saját szóbeli és írásbeli érveiket a helyzetnek megfelelő módon meggyőzően megfogalmazni és kifejezni. (anyanyelvi kommunikáció)
13. A kulturális sokféleség tiszteletben tartására más kultúrák megismerése révén pozitív attitűdök alakulnak ki. (idegen nyelvi kommunikáció, szociális és állampolgári, természettudományos kompetencia)
14. A mindennapi élet problémáinak megoldásában rendelkeznek a matematikai gondolkodásmódhoz kapcsolódó képességekkel. (matematikai kompetencia)
15. A digitális eszközökkel való munkában az információ kritikus feldolgozását, kreativitást és az interaktív média felelősségteljes felhasználását várjuk el. (digitális kompetencia)
16. A fenntartható fejlődés érdekében gyakorlatias módon tudja alkalmazni műszaki műveltségén alapuló ismereteit, a helyi és a tágabb közösséget érintő problémák megoldásában. (természettudományos, szociális és állampolgári kompetencia)

17. Az ökoszemlélet figyelembe vétele mellett a kezdeményező képesség és a vállalkozói kompetencia segíti felismerni szűkebb és tágabb környezetében rejlő lehetőségeket: a kihívások felismerését, a kockázatok felmérését- vállalását.
18. Az esztétikai érzék és kifejezőképesség fejlesztésén keresztül saját nézőpontjait összevetik mások véleményével, mely lehetőséget ad a kulturális tevékenységben rejlő gazdasági lehetőségek megjelenítésére.

Törekvéseink az ökoiskola megvalósítására (középtávú cél)

Cél: A környezeti,- társadalmi,- és gazdasági értelemben is fenntartható társadalom kialakításának érdekében, tanulóink *aktív állampolgárrá nevelése. Az ökológiai ismeretekkel a gyakorlatban, tevékenykedtetés közben komplex módon* ismerkedjenek meg gyermekeink. *Bevonva a mindennapi munkába a szülőket, az iskola minden dolgozóját, a helyi közösségeket.* Az iskolai és a helyi környezeti problémák felderítésénél, vizsgálatánál, és azok megoldásához tett javaslatoknál törekszünk, hogy a diákok *felelősségteljesen, aktívan* vegyenek részt a *csapatmunkában, a kölcsönösség elve* alapján. Lehetőséget biztosítunk a tanterven kívüli tanulási formákra, mint pl. az erdei iskolákon, a te-repgyakorlatokon, a projektnapokon, az akciónapokon és a témánapokon való részvétellel.

A következő területeken igyekszünk az *iskola lehető legkörnyezetkimélőbb működtetését* elérni:

- takarékosan bánunk az energiaforrásokkal,
- csökkentjük a hulladékok mennyiségét,
- az iskola külső és belső környezetét esztétikusan alakítjuk,
- lehetőségeinkhez mérten törekszünk az egészséges iskolai munka feltételeinek megteremtésére.

Az ökoszemlélet kialakításában, formálásában elengedhetetlen szempont, hogy mindezen feladatok megélhetőek, és emberléptékűek legyenek.

A környezeti- és egészségnevelési feladataink

Általános pedagógiai feladatunk:

1. Tanulóink belső indítékai alapján aktívan, és öntevékenyen cselekedjenek a környezet fenntarthatósága és személyes „biológiai örökség” tudatosítása érdekében.
2. Olyan attitűd és viselkedés kialakítása, amely a környezet tiszteletére tanít, s amely közös természetes és kulturális örökségen keresztül mások tiszteletét is elvárja (környezeti műveltség).
3. A személyiségformálás, melyek a következő elemekből tevődnek össze:
 - a. A másokra figyelés képességének kialakítása;
 - b. A saját identitástól eltérő tulajdonság, a másság elfogadása, pozitív attitűdök mások iránt, a „mátság” toleranciájának kialakítása.
 - c. Empátiás kapcsolatok képességének kifejlesztése;
 - d. Önzetlenség, áldozatkészség és segítő magatartásformák képessége;
 - e. A közös cselekvések koordinálásának és kontrollálásának képessége;
 - f. Türelem és megértés mások hibázásával kapcsolatban;

Konkrét nevelési feladataink (rövidtávra):

1. Lássák az emberi test felépítésének és működésének főbb jellemzőit; vegyék észre testük változásait; keressék e változások okát és értsék következményeit.
2. Ismerjék meg a nemiségükhöz tartozó társadalmi szerepet és magatartást. Készüljenek fel az örömteli párkapcsolatokra, a családi életre.
3. Hasznosítsák megszerzett ismereteiket, elsajátított egészségvédő szokásaikat a változások kellemetlenségeinek csökkentésére.
4. Ismerjék fel az egészségüket veszélyeztető környezeti hatásokat, törekedjenek e hatások kiküszöbölésére.
5. Lássák az egészségvédelemben a betegségek megelőzésének fontosságát, a korai szűréseken való részvétellel.
6. Ismerjék a szenvedélybetegségek kialakulását előidéző anyagok szervezetre gyakorolt káros hatásait.
7. Utasítsák el az illegális és a káros élvezeti szerek, valamint a drogok használatát.
8. Ismerjék fel a környezetszennyezésből és a technikai fejlődésből származó veszélyhelyzeteket, törekedjenek elkerülésükre – elsősorban a háztartás az iskola és a közlekedés, veszélyes anyagok- leggyakoribb egészséget, testi épséget veszélyeztető tényezőit. Legyenek képesek a veszélyes anyagok felismerésére és helyes kezelésére, tárolásának legfontosabb szabályaira.
9. Ismerjék meg azokat a folyamatokat, amelyek következményeként Földünk környezeti válságát okozzák. Konkrét hazai példákon ismerjék fel a társadalmi – gazdasági modernizáció pozitív és negatív jeleit.
10. Sajátítsák el az egészséges életvitel (személyi higiéné, táplálkozás, mozgás) tudni- és tennivalóit. Gyakorolják a mindennapokban ezek szokásrendszerét.

11. Legyenek képesek helytelen életviteli szokásaik felcserélésére, elhagyására.
12. Lássák és értékeljék az egészséges test és a környezet szépségét.
13. Ismerjék az egészséges környezet jellemzőit. Értsék a környezet, életmód, a viselkedés és az egészségi állapot összefüggéseit.
14. Fejlesszék önismeretüket. Törekedjenek lelki harmóniájuk létrehozására, fenntartására saját maguk, családjuk és környezetük körében.
15. Tudják jól szervezni munka- és pihenőidejüket és gyakorolják az „aktív pihenés” formáit saját életvitelükben.
16. Aktívan vegyenek részt egészség- és környezetvédő programok összeállításában, megvalósításában.
17. Legyenek tudatában annak, hogy a földi élet jövője tőlük is függ. Tudásukkal és magatartásukkal szolgálják fennmaradását. Kapcsolódjanak be közvetlen környezetük értékeinek megőrzésébe, gyarapításába.
18. Értsék és a saját életükre alkalmazni tudják a környezettudatos fogyasztás, a kritikus fogyasztói magatartás és a megelőző fogyasztóvédelem elveit. Ismerkedjenek meg az élelmiszerbiztonság szabályaival és a helyes vásárlási szokásokkal.
19. Meg kell ismertetni a tanulókkal a piac, a marketing és a reklám szerepét, alkalmassá téve őket az eligazodásra hogy viselkedésükkel, életvezetésükkel helyes fogyasztási szokásokat alakítsanak ki. Hangsúlyozni kell a minőség és a biztonság szerepét a fogyasztás során, valamint a gazdaságosságot és a takarékoságot.
20. Legyenek tisztában a bűnmegelőzési ismeretekkel. Váljanak képessé a személyi és vagyónbiztonság megteremtésére.
21. Szerezzenek gyakorlatot az önálló gyalogos közlekedésre, a tömegközlekedési eszközök használatára, a balesetek elkerülésének módjaira.
22. Legyenek az alapvető elsősegély-nyújtási ismereteik.

A környezeti- és egészségnevelés módszerei és eszközei

Sajátos módszerei és eszközei:

1. Analitikus (mérés, összehasonlítás, vizsgálat, kísérlet, megfigyelés, modellalkotás, adatgyűjtés, feldolgozás, információ-rögzítés stb.);
2. Konstruktív-, szituációs- és dramatikus játékok, szimulált konfliktusok, esetjátékok, (mindennapi hírek közös megbeszélése, saját élmények értelmező megbeszélése, problémamegoldó gyakorlat ötletrohammal, értékeléssel);
3. Helyi, országos, EU-s és globális döntéshozatali rendszerek, szabályozások tanulmányozása;
4. Új ismeretekhez kapcsolódó kérdések megfogalmazása csoportmunkában,
5. Médiafigyelés, médiaelemzés, reklámkritika,
6. Tanulmányi látogatások, kirándulások, erdei iskolák, melyek önköltségesek,
7. Akciónapok;
8. Versenyek;
9. Pályázatok: rajz, fotó, vers, novella, egyéb dolgozatok,
10. Kiállítások, plakát- faliújság készítése;
11. Kérdőívek, felmérések, interjúk, riportok készítése, értékelése;
12. Tréningek;
13. Kiadványok;
14. Szűrővizsgálatok;
15. Tanácsadások;
16. Érveléstechnikai gyakorlatok;
17. Természetvédelmi tevékenységek (örjáratok, madárvédelem, faültetés);
18. Az iskola fogyasztóvédelmi működése és az ezzel kapcsolatos foglalkozások.

Általános környezeti- és egészségnevelési program

Cél:

A külső világ – a természeti, az épített és a társadalmi környezet – valamint önmaga, tevékeny megismerése, a környezetre figyelő magatartás alakítása.

Feladataink:

1. *A helyes szokásrendszer és az életvitel megalapozása az iskolai tevékenységek adta lehetőségei a külső (az iskolai udvar, az iskolai játszótér, tábor, erdei iskola helyszínei) és belső terek (maga az iskola épülete, a folyosók, a tantermek, az ebédlő, a mosdók) kihasználásával.*
Alsó és felső tagozaton, napköziben az életvitel témakörei: szokásrendszer, a napi életrend, az étkezés, a játék, a tanulás, a sport, a tisztasági és higiéniai szokások, a társas kapcsolatok, az anyaggal és energiával való gazdálkodás, a fogyasztás és vásárlási szokások, a hobbi és szabadidős tevékenységek.
2. *Élményszerű tapasztalatszerzés, amelyek elősegítik a környezetre figyelő magatartásforma alakítását, megalapozását:*

- a. Tanórákba beépítve: természetsétákkal: kerületünk védett parkjaiba, a Rákos-patakra, a Naplás-tó és környékére, a Merse-mocsár területére.
 - b. Önköltséges alapon, választható programként: erdei iskolákon való részvétellel, kirándulásokkal a nemzeti parkokba, bemutatóhelyekre, arborétumokba, múzeumokba, állatkertekbe;
3. *A művészeti nevelés összekapcsolása* környezeti neveléssel a képzőművészetek, a szépirodalom, a dráma, a zene, a mozgásművészetek, a film, a videó terén, melyeket az iskolagalériánkban és köztereinken állítunk ki.
 4. *Tantárgyak* szintjén a NAT, az iskola helyi pedagógiai programja és a helyi tantervben megfogalmazott célok alapján valósítunk meg.
 5. *A mindennapi testedzés* feladatainak szintjén.
 6. *A szabadidő* hasznos, értelmes eltöltésére irányuló programok szervezése terén.

Kapcsolataink, partnereink és támogatóink

- **A családok környezeti szokásait figyelembe véve alakítjuk ki iskolánk környezeti nevelését. Bevonjuk a programok tervezésébe, szervezésébe, megvalósításába, és értékelésébe gyermekeink szüleit, nagyszüleit.**
- A helyi civilszféra képviselői: pl. Rákoscsaba-Újtelepért Egyesület, mellyel évek óta szervezünk közös környezetvédő akciónapokat.
- A helyi önkormányzat szakértőinek segítségével tanulóink képet kaphatnak a helyi környezeti döntések folyamatairól, betekintést nyerhetnek az önkormányzat és a helyi lakosok kapcsolatába.
- **Kommunális szolgáltatók és hatóságok bevonása** (*Vízművek, Elektromos Művek, Csatornázási Művek, Környezetvédelmi Felügyelőség, a Rendőrség, a Tűzoltóság*).
- **Együttműködve a közegészségügy helyi képviselőivel: a Bp. Főv. XVII. ker. Önkormányzat Egészségügyi Szolgálat Egészségneveléssel, az ANTSZ-szel, gyermekorvosainkkal és védőnőinkkel, a Mentőszolgálattal.**
- Kapcsolattartás a *XVII. kerületi Pedagógiai Központtal* és *Pedagógiai Szakszolgáltató Központtal*.
- *A helyi vállalkozók* bevonására továbbra is kísérletet teszünk.
- *A helyi sajtó, rádió* közvetítésével felhívjuk a figyelmet a környezetünkkel és egészségünkkel kapcsolatos eseményekre.
- *Fővárosi, illetve országos szintű* kapcsolatainkat folyamatosan bővítjük, ilyen például a Magyar Dietetikusok Országos Szövetsége, a Magyar Vöröskereszt.
- *Iskolánk Diákönkormányzatával* napi kapcsolatban vagyunk.
- Fontosnak tartjuk iskolánk vonzáskörzetébe tartozó *óvodákkal* való kapcsolattartást, mert az óvodákban kialakított helyes és jó szokásrendet feltétlenül folytatni kívánjuk.

A környezeti nevelés színterei az iskolában:

Tanórákon végzett környezeti és egészségnevelési programok

- Osztályfőnöki órákon
- Tanórákon, az összes tantárgy foglalkozásain (lásd a NAT által meghatározott helyi tantervekben, keresztantervekben)
- Nem hagyományos tanórai foglalkozásokon (pl. erdei iskola, témanapok, projektnapokon, és más komplex, tantárgyközi foglalkozásokon).

Tanórán kívüli és iskolán kívüli környezeti-és egészségnevelési programok

- Szakkörök, táborok, rendezvények, versenyek, akció ill. jeles napokon.
- Hazai és nemzetközi együttműködések más iskolákkal, állami és civil szervezetekkel.
- Napköziben, iskolaotthonban és a tanulószobán szervezett programok.

Erdei Iskola Program, önköltséges alapon

Cél, hogy *általános iskolai tanulmányai során minden gyermek legalább egy alkalommal eljusson erdei iskolába*. Minél több pedagógus rendelkezzen környezeti nevelési ismeretekkel és legyen képes arra, hogy ismereteit és tapasztalatait az erdei iskola program megvalósításában és oktatási, nevelési munkájának más területein is hasznosítani tudja.

Meghatározás: Az erdei iskola többnapos, a szorgalmi időben megvalósuló, a szervező intézmény székhelyétől különböző helyszínű, környezethez illeszkedő nevelési, tanulási szervezési egység. Az erdei iskola során a tanulás folyamatát – a tanulói képességek fejlesztését és a tananyag elsajátítását – a tanulók aktív, együttműködő-cselekvő (kooperatív-interaktív) megismerő tevékenységére építi. A tanítás tartalmilag és tantervileg egyaránt szorosan és szervesen kapcsolódik a választott helyszín természeti, ember által létesített és szociokulturális környezetéhez.

Hulladékgazdálkodással kapcsolatos oktatási, nevelési program

Cél: A tanulók *rendelkezzenek megfelelő ismeretekkel a hulladék keletkezése, kezelése és újrahasznosítása területén*, ismerjék meg az ezzel kapcsolatos (kör) folyamatokat és értsék az alapvető ökológiai és társadalmi összefüggéseket.

Hulladékgazdálkodással kapcsolatos akciók, Szelektív hulladékgyűjtési alprogram

Cél: A tanulók rendelkezzenek megfelelő képességekkel a hulladékgazdálkodási problémakör konfliktusainak kezelése terén és értsék az alapvető ökológiai és társadalmi összefüggéseket. A tanulók által megtapasztalhatóan újrahasznosítható hulladékok szelektív gyűjtésének megszervezése (pl. papírgyűjtés, elemgyűjtés). A helyi társadalom figyelmének felhívása – a diákokon keresztül – a hulladékkezelésre, mint a közvetlen környezet egyik legfontosabb problémájára.

Egészséges életmóddal kapcsolatos akciónapok

Cél: A tanuló legyen nyitott, tanúsítson érdeklődést szervezetének állapota, társas kapcsolatai és környezete iránt. Legyen érzékeny változásaira, problémáira. Tudjon ismereteket, tapasztalatokat, jó tanácsokat, szokásokat összegyűjteni, elsajátítani és a mindennapi életben, hasznosítani.

Feladat: Ezekre a napokon partnereinkkel közösen szeretnénk felhívni a figyelmet kitűzött céljainkra.

1. Egészség – betegség;
2. Táplálkozás – mozgás;
3. Napirend – szabadidő helyes felhasználása;
4. Személyi higiéné – testápolás – öltözködés;
5. Kortárskapcsolatok;
6. Káros szenvedélyek – helyes döntések;
7. Családi élet jelentősége;
8. Egészséges környezet védelme;
9. Balesetek megelőzése – elsősegélynyújtás.

Az Iskola Orvosi és Védőnői Szolgálat egészségügyi vizsgálatai és tevékenységei

Az iskolai egészségügyi szolgálat tevékenységének elősegítése az alábbi témákban történik az *iskolai védőnő* és *gyermekorvosaink közreműködésével*.

1. Általános vizsgálatok az 1-8. osztályban;
2. Szűrések;
3. Felvilágosító előadások;
4. Szakorvosi beutalások, gondozásba vételek, leletek figyelemmel kísérése;
5. Az egészségnevelés témakörei osztályfőnöki vagy egyéb órákon, illetve az akciónapokon:

Alsó tagozatban:

- A. Helyes táplálkozás és a rendszeres testmozgás jelentősége.
- B. Személyi higiénia, tisztálkodás.
- C. Fogápolás.
- D. Betegségek, a megelőzés lehetőségei.
- E. Viselkedés, a környezet tisztasága.

Felső tagozatban:

- Az egészséges táplálkozás;
- A serdülőkor élettani és pszichoszexuális változásai;
- A menstruáció élettana, pszichés hatásai, higiénája;
- Szexuális nevelés, családi életre nevelés;
- Szexuális élet, fogamzásgátlás;
- Szexuális úton terjedő nemi betegségek;
- AIDS-ről és megelőzéséről;
- Káros szenvedélyek: dohányzás, alkohol, kábítószer /szipuzás, gázzívás, stb.

Ha az iskolának rendelkezésére áll *iskolapszichológus*, az aktívan bekapcsolódik az egészségnevelés feladatainak ellátásába.

Az „iskolai életvezetés” általános feltételei

- A. Higiéniai feltételek: Az intézmény tisztántartása az iskola feladata. (Eszközei külön jogszabályban foglaltak.) A tanulók személyes higiéniai felszereléseinek biztosítása azonban a szülő feladata (pl. tisztasági csomag).
- B. Az étkezések és a levegőzés feltételeit az iskolai házirend alapján biztosítjuk tanulóinknak.

Az „iskolai életvezetés” konkrét feladatai a tagozatokon, a napköziben és az iskolaotthonos osztályokban, a helyi tantervben és a házirendben foglaltak az irányadóak.

A mindennapos testedzés feladatainak végrehajtására szolgáló program

1. Tanórán a helyi tantervben meghatározottak szerint.
2. Tanórán kívüli testmozgási lehetőségek:
 - *Sportköri foglalkozásokon* (labdarúgás, kézilabda, kosárlabda ritmikus gimnasztika, testnevelési és sportjátékok, turisztikai kirándulások, vívás stb.) valamennyi tanulónk részt vehet.
 - *Házi bajnokságainkon*, melyeket akciónapokon hirdetünk meg.
 - *A diáknap* sportrendezvényét pedig iskolánk Diákönkormányzatával együtt szervezzük meg minden tanévben.
 - *Iskolák közötti versenyein*, melyek: a Kerületi Diáksport Program, a Budapesti Diáksport Program, Területi illetve Országos Diáksport Program kereteiben történnek.
 - *Civil szervezetek* rendezvényein.
 - *Az alsó tagozatos* gyerekeknek a mindennapos testmozgást játékos sportfoglalkozások szervezésével biztosítjuk.
 - *A felsős tanulók* mindennapi testmozgására, ha nincs aznap testnevelés órájuk, a délutáni sportköri foglalkozásokon van lehetőség.
 - *Az úszás oktatását* minden évben a lehetőségekhez és az igényekhez igazítjuk.
 - *A vívás oktatására* a helyi tantervben meghatározottakon kívül délután is lehetőséget adunk a Budapesti Honvéd Sportegyesülettel kötött együttműködési szerződés alapján.
 - Helyet adunk a tankerület kezdeményezésére meghirdetett *Kállai Ildikó mozgásprogramjának* alsó és felső tagozaton.

Az értékelés szempontjai

A környezeti és egészségnevelés terén az értékelés különleges helyzetű, mert nemcsak a konkrét tárgyi ismereteket kell értékelni, hanem az adott magatartásbeli változásokat is. Ehhez fejlesztenünk kell tanulónk önértékelését, kritikai érzékét és konfliktuskezelési stratégiáit.

1. Milyen szinten sajátította el a tanuló az egészség és környezetvédelem kapcsán megismert tényeket, fogalmakat?
2. Ismeri-e a dolgok, folyamatok, események, történések hasonlóságait, különbségeit?
3. Érti-e a feltárt ok-okozati összefüggéseket, tudja-e példákkal bizonyítani?
4. Látja-e az életviteli szokásrendszer és az egészség kapcsolatát?
5. Rendelkezik-e az egészségét és környezetének védelmét szolgáló szokásrendszer ismereteivel?
6. Tudja-e ezen ismereteit a mindennapokban hasznosítani?
7. Törekszik-e a helytelen, egészséget veszélyeztető szokások elhagyására?
8. Képes-e a veszélyhelyzetek időbeli felismerésére és kiküszöbölésére?
9. Tudja-e kritikával fogadni a környezetéből származó információáradatot?
10. Vállalja-e a felelősséget csoportban vagy egyénileg végzett tetteiért?
11. Látja-e a kapcsolati szálak fontosságát életének alakulásában?
12. Képes-e baráti körének helyes megválasztására?
13. Fel tudja-e a kommunikáció során oldani a konfliktushelyzeteket?
14. Milyen mértékben vált személyiségének jellemzőjévé a környezet- és egészségvédelem, valamint a permanens önművelődés igénye?

A program teljesítésének kritériumai

Céljainkat akkor tekintjük elértnek, ha tanulónk:

Negyedik évfolyam végén:

- megértik, hogy az emberi magatartások kölcsönösen hatnak egymásra,
- életkoruknak megfelelő szabály és kötelességtudattal rendelkeznek,
- tudatosul bennük, hogy az emberi tulajdonságok fejleszthetőek, önmaguk hibái kiküszöbölhetőek, erényeik fokozhatóak,
- érzik, hogy a családi feladatok és az iskolai megbízatások teljesítése felelősséget ró rájuk, cselekedeteikért felelősséggel tartoznak, nemcsak önmagukért, hanem a közösségért is,
- érzik, hogy ugyanarról a dologról többféle elképzelés is létezhet, a vélemények különbözhetnek,

- képesek iskolán kívüli forrásokból önállóan gyűjteni, és ezen ismereteikről beszámolni,
- környezetük hagyományait, ünnepeit tiszteletben tartják,
- konkrét esetben tudnak különbséget tenni jó és rossz között.

Nyolcadik évfolyam végén:

- tudatosul bennük személyiségük összetettsége,
- ismerik saját képességeiket, törekednek önismertük minél sokoldalúbb fejlesztésére, és tudatosul bennük, hogy leendő pályájuk és alakuló személyiségük milyen kölcsönös meghatározottságban állnak egymással,
- tudják elméleti tudásukat konkrét helyzetben felhasználni, képesek információkat gyűjteni és rendszerezni egy-egy konkrét jelenséggel kapcsolatban, tudnak különbséget tenni különféle tények és vélemények között,
- folyamatos önművelésre és önévelésre törekednek,
- kialakul bennük az a felismerés, hogy az emberi konfliktusok megoldásának egyetlen eredményes útja csak a konfliktusoldó kommunikációs kapcsolat fenntartása és az érdekek egyeztetése lehet,
- tanulmányaik és közösségi életük során olyan alapvető készségeket szereznek, amelyek birtokában képesek életkori szintjükön felelős közösségi emberként gondolkodni,
- képesek a tanult társadalmi és állampolgári ismereteiket konkrét helyzetekre és esetekre alkalmazni.
- Saját életükre alkalmazni tudják a fenntartható fejlődés elvét,
- Figyelembe veszik az alapvető emberi szükségleteket és a növekedés korlátait,
- Figyelembe veszik az ökológiai folyamatokban az elővigyázatosság és a kölcsönös függőség elvét.

A programban meghatározottakat, akkor tekintjük megvalósultnak, ha a fentiekben felsorolt célokat és feladatokat teljesítettük.

Egészségfejlesztési terv

ALAPELVEK, CÉLOK, FELADATOK

1. Jövőkép:

Olyan intézményben kívánunk tanulni és tanítani, ahol az egészségnevelési tevékenység integráns részévé válik az iskolai nevelésnek-oktatásnak.

2. Sikerkritérium:

Egészségnevelési programunk végrehajtását akkor tekintjük eredményesnek, ha tanulóinkban ki tudjuk alakítani azokat a tulajdonságokat, amelyek lehetővé teszik, hogy az egészség megóvása, az egészséges életmódra való törekvés a káros szenvedélyek elutasítása mindennapi életük szerves részévé válik, és ennek érdekében aktív együttműködésre is hajlandók.

3. Célok:

Iskolánk a családi környezet mellett a szocializációnak azt a színterét jelentse, amelyben mód nyílik az egészségesebb életvitel készségeinek, magatartásmintáinak kialakítására és begyakorlására. Iskolánk az intézményes szocializáció kiemelkedő fontosságú színtereként szolgáljon. Döntő szereppel az iskola tanulóinak egészségmegtartásának formálásában.

4. Alapelvek:

- Minden rendelkezésre álló eszközzel és módszerrel a tanulók és a tantestület egészségvédelmének elősegítése, az egészségfejlesztés és eredményes tanulás érdekében.
- Olyan nevelési-oktatási gyakorlat folytatása, amely figyelembe veszi az intézmény összes dolgozójának és tanulóinak jóllétét és méltóságát, többféle lehetőséget teremt a siker eléréséhez, az erőfeszítések elismerési, a szándékok és az egyéni előrejutást támogatja.
- Az egészségnevelés, az egészségügyi szolgáltatások biztosítása érdekében együttműködés a helyi közösség szakembereivel és azok programjaival.
- Kiemelt jelentőség tulajdonítunk.
 - az egészséges táplálkozásnak,
 - a testedzésnek,
 - a dohányzás, alkohol, drog megelőzésnek,
 - a családi életre és a biztonságos szexuális életre való felkészítésnek,
 - elsősegélynyújtásnak és balesetvédelmek,
 - a szabadidő hasznos eltöltésének,
 - a lelki egészségfejlesztésnek.
- Tanulóink legyenek toleránsak az eltérő életmódok, szokások iránt, becsülik az emberi életet és a természet értékeit.

5. Feladatok:

- Az iskola személyi és tárgyi környezetével segítse azoknak a pozitív beállítódásoknak, magatartásoknak és szokásoknak a kialakítását, amelyek a tanulók egészségi állapotát javítják.
- Felkészíteni tanulóinkat arra, hogy önálló, felnőtt életükben legyenek képesek életmódjukra vonatkozóan helyes döntéseket hozni, egészséges életvitelt kialakítani, konfliktusokat megoldani.
- Megismertetni a környezet – elsősorban a háztartás, az iskola és közlekedés – leggyakoribb egészségét, testi épséget veszélyeztető tényezőit és ezek elkerülésének módját.
- Támogatás nyújtása a tanulóknak a káros függőségekhez vezető szokások (dohányzás, alkohol és drogfogyasztás, rossz táplálko-

zás) kialakításának megelőzésében.

- Fejleszteni a beteg, sérült és fogyatékos embertársaik iránti elfogadó és segítőkész magatartást.
- Felkészíteni a tanulókat a felelős örömteli párkapcsolatokra, a családi életre, a szexuális kultúra és magatartás kérdéseire.
- Olyan tanulási környezet biztosítása, amely kialakítja tanulóinkban az alapvető erkölcsi, etikai normák iránti fogékonyságot.
- Személyiségfejlesztés terén a pozitív énkép kialakítása, az erőszakmentes konfliktuskezelésre törekedni.
- Kiemelt szerepet szánni a testnevelésnek, a mozgás különböző formáinak, tömegsportnak.

6. Az egészségnevelési program kulcselemei

Pedagógusok számára:

- Az egészségnevelésre elkötelezett tantestület,
- Az e feladatra felkészített pedagógusok,
- A korszerű pedagógiai munka,
- A kapcsolatok ereje,
- A személyes kompetenciák fejlődésének segítése,
- Az egészségvédő képességek kialakításának segítése,
- A szülők bevonása, aktív részvétele a programban.

Tanulók számára:

- Testi jellemzők: testkultúra, egészséges táplálkozás, mentálhigiénia, testmozgás.
- Lelki jellemzők: Önismeret, tehertérés, konfliktus és problémakezelés.
- Környezeti tényezők: személyes biztonság,
- az élet tisztelete, az életminőség.

IV. AZ EGÉSZSÉGNEVELÉS SZÍNTEREI

Tanórák

3.1. Magyar nyelv és irodalom:

Alsó tagozat:

- ismerjék meg a természetes és mesterséges környezetük értékeit bemutató irodalmi alkotásokat;
- az irodalmi élményeket, vagy egy-egy táj szépségét legyenek képesek érzelmek gazdagon kifejezni szóban és írásban.

Felső tagozat:

- ismerjék a köz és irodalmi nyelvet és tudják használni a környezettel való kapcsolatteremtésben;
- törekedjenek az anyanyelv helyes használatára és védelmére;
- tudjanak kulturált vitát folytatni;
- alakuljon ki bennük a hatékony kommunikációra való törekvés;
- környezet és természetvédelmi témájú könyvek feldolgozásával növeljük a környezethez való pozitív érzelmi és intellektuális közeledést;
- a tánc és dráma tantárgy keretén belül fejlesszük konfliktuskezelő és megoldó képességüket.

Az irodalmi művek olvasása, az értelmezés művészetének gyakorlása képessé teszi a tanulókat az esztétikai, morális és kulturális értékek elsajátítására. Kritikai érzéket fejleszt, nagy szerepe van az érzelmi élet finomodásában. Az empátia fejlődésében, segít megérteni az emberi, társadalmi problémákat, tudatosabbá teszi az egyén önmagához és környezetéhez való viszonyát. Lehetőséget teremt az ön-és emberismeret, a képzelet, a kreativitás és a kritikai gondolkodás fejlesztésére, miközben a tanulók megismerik a sokoldalú és sokjelentésű hagyomány fogalmát, a nyelvi és művészi konvenciót.

Beszédkészség, szóbeli szövegek alkotása és megértése

1-4.osztály 5-6.osztály 7-8.osztály

1. Figyelem a kortárs és a felnőtt beszélgetőtársra.
2. Az üzenet lényegének, érzelmi tartalmának megértése.
3. Részvétel a tanulócsoportokban folyó beszélgetésben és vitában.
4. Saját vélemény megfogalmazása
5. A szóhasználat, a kiejtés, a testbeszéd összehangolása különféle beszédhelyzetekben.
6. Saját vélemény megfogalmazása, megvédése a témának és beszédhelyzetnek megfelelően.
7. Érvelés. Érvek felkutatása, vélemény, állásfoglalás kialakítására. Törekvés empatikus viszony kialakítására a beszédpartnerrel.
8. Mások véleményének meghallgatása, megértése többszereplős helyzetben.
9. Tapasztalatszerzés ismeretek, adatok, információk gyűjtésében.
10. Mindennapi konfliktusok átélése dramatikus játékkal (pl.: bábjáték, helyzetgyakorlat).
11. Önálló ismeretszerzés megtapasztalása, gyakorlása különböző információhordozók működéséről, használatáról.
12. A nem saját álláspont megjelenítésének, átélésének képessége, az empátia fontosságának átélése a közösség életében.
13. Adatok, ismeretek gyűjtése, azok elrendezése, a kitűzött célnak megfelelő felhasználása.
14. A kulturális különbség, mint világlátás, mint életforma. Az egyéniség, mint konfliktusforrás megfigyelése különböző területeken.

Ember és társadalom,

A tartalom kulcselemei

1-4.évfolyam 5-6.évfolyam 7-8.évfolyam

1. Kommunikációt folytatnak olyan kérdésekről, mint a viselkedési és illemszabályok, a kölcsönösség szerepe, a külső és belső jellemvonások, a jó és a rossz tulajdonságok, a barátság-, a rászorulók segítése.
2. Egy-egy jelenség változását az időben több korszakot átfogóan is tanulmányozzának (pl.: higiénés szokások).
3. Tájékoztadjanak arról hogyan élnek mindennapjainkban az emberek és gyerekek a világkülönböző pontjain.
4. Folytassanak kommunikációt: az emberek közti különbségekről,
5. A nemek közötti kapcsolatokról,
6. Az egyén és a közösség viszonyáról.
7. Felkészültségüknek megfelelően folytassanak kommunikációt olyan témakörökben, mint
 - A magán – és közélet kapcsolata,
 - Konfliktushelyzetek, emberi helytállás, erkölcs, demokrácia, emberi jogok.

A reflexiót irányító kérdések

1-4.évfolyam 5-6.évfolyam 7-8.évfolyam

Keressenek választ az alábbi kérdésekre:

- Melyek a saját tulajdonságaim?
- Miben vagyok másokhoz hasonló?
- Miben különbözöm másoktól?
- Mire vagyok képes?
- Mire nem vagyok képes?
- Milyen szeretnék lenni?
- Miért van szükség szabályokra?

Keressenek választ a következő kérdésekre:

- Mi az ember?
- Miben különbözik az állatoktól?
- Miben vagyunk mindannyian hasonló?
- Honnan erednek az emberek közötti különbségek?
- Mért gondolkodnak másként a különböző életkorú emberek?
- Miért vannak szegények és gazdagok,
- Milyen mértékben határozza meg a természeti környezet az emberek mindennapi életét?

Keressenek választ a következő kérdésekre.

- Mit jelent az, hogy minden embert egyenlő méltóság illet meg?
- Mit tehet az ember a közösségért, másokért?
- Van-e fejlődés a történelemben?
- Miért vannak háborúk?
- Van-e célja az emberi életnek?

Ember a természetben

Az ember egészsége

1-4.évfolyam 5-6.évfolyam 7-8.évfolyam

1. Törekvés a szervezet számára szükséges táplálékok ismeretére alapozott, megfelelő táplálkozási szokások kialakítására.
2. Az emberi szervezet felépítésének és működésének alapszintű ismerete, a rendszeriség belátása.
3. Az emberi szervezetet veszélyeztető anyagok szervezetre gyakorolt fontosabb hatásainak megismerése.
4. Annak felismerése, hogy a környezet állapota az ember egészségére is hatással van.
5. Az egészséges életkörülmények igénylése.
6. A testi fogyatékkal élő emberek elfogadására való tudatos nevelés.
7. Az egyes szervrendszerek fontosabb, gyakoribb betegségeinek, a megelőzés és a gyógyítás mindenki számára elsajátítandó mozzanatainak ismerete.
8. Az alkohol, a drogok, a gyógyszerek (kábitószerként történő fogyasztásuk esetén), a dohányzás egészségkárosító hatásainak megismerése.
9. Az egészség személyes és társadalmi érdekként történő értelmezése.
10. Aktív és tudatos egészségvédelem, másokon való segítség.

3.2. Egészségtan

Témakörök 6. évfolyam 8. évfolyam

A biztonság megőrzése

Az emberi egészséget veszélyeztető néhány tényező:

- A kockázatos és a veszélyes viselkedési módok, az érzelmek és a viselkedés kapcsolata, veszélyes foglalkozások.
- Az egyén és a csoport viszonya a kockázatok felmérésében és kivédésében.

A táplálkozás:

- Az étrend fontossága, szerepe az egészség megőrzésében.
- Javaslatok az étrend megváltoztatására.
- Az étrendben tervezett változások fontossága. A különböző tájak, népek étkezési szokásainak, étrendjeinek megismerése.

se. Példák egészséges étkezésre.

Mozgás és személyes higiéné

- A mozgás mennyisége, intenzitása és az egészség. A testkép megerősítése.
- A külső megjelenés összetevői, jelentése és hatása.
- Rendszeres testmozgás és testápolás szerepe az egészség megtartásában.
- A rendszeres testmozgás megtervezése.
- A pihenés, relaxáció szerepe, formái.
- A mozgásukban korlátozottak, vagy sérültek egészségmegőrzésének lehetőségei, módjai.

Veszélyes anyagok

- Az alkoholfogyasztás és a dohányzás egészségkárosító hatása.
- A szenvedélybetegségek közös vonásai. A pszicho-aktív szerek veszélyei a gyerekek életében.
- A „legális” és illegális szerek függőség, hozzászokás, törvényi szabályozás.
- A függőség válfajai és fokozatai, társadalmi megítélésük.

Az emberi szexualitás

- Kamaszkor: a testi és érzelmi változások kora. A nemi érés tudatosodása.
- A nemi identitás kialakulása.
- Sztereotípiák a nemi szerepekben a különböző nemzedékek körében.
- A biológiai nem és a kultúra.
- Tájékozódás szexuális kérdésekben.
- Az abortusz erkölcsi, kulturális és vallási vonatkozásai.

Családi élet és kapcsolatok

- A kapcsolatai hálók fontossága. A barátság, mint a kapcsolati rendszer egyik alapja.
- Az önismeret jelentése, szerepe, fontossága.

Konfliktusok a kapcsolatban

Hogyan hatnak ránk mások?

Jellegzetes kamaszkori problémák megoldási módjai, technikai és reális énkép, és a személyiség kapcsolata. Mások szemszögéből látni a dolgokat (empátia).

Kommunikáció szerepe a konfliktusok rendszerben, kezelésében.

V. TANÓRÁN KÍVÜLI TEVÉKENYSÉGEK.

4.1 A mentálhigiénés lét értékeivel kapcsolatos programok:

Megfelelő iskolai légkör kialakítása

Egészségnevelési programok. (Blend a Med, Signal, Always, Johnson et Johnson. DADA....stb)

Ismeretterjesztő filmek, kiállítások, pályázatok, vetélkedők

Elsősegélynyújtó és csecsemőgondozó szakkör működése.

Fogászati hónap programjai.

Kábítószer megelőzési stratégia

– diákjainknak

– ismertető filmek

– előadások

4.2. Az iskola egészségügyi felügyeleti rendje:

Az egészségügyi ellátás a vonatkozó jogszabályokban rögzített egészségvédő intézkedéseket és szűrővizsgálatokat tartalmazza.

Az iskolaorvosi, iskola-egészségügyi ellátás a következőkre terjed ki:

- a tanulók törzslapozó vizsgálata és ortopéd szűrése,
- a tanulók kötelező védőoltásokban való részesítése,
- a könnyített és gyógytestnevelés besorolásának elkészítése,
- színlátás és látásélesség vizsgálat, hallásvizsgálat,
- fogászati szűrővizsgálat,
- pályaalkalmassági vizsgálatok végzése,
- egészségügyi felvilágosítás tartása, (orvos, védőnő)

Az intézmény tanulói az iskolaorvosi rendelési idő alatt orvosi ellátásban részesülhetnek.

Az iskolaorvosi ellátást úgy szervezzük meg, hogy az a tanulmányi munkát a legkevesebb mértékben zavarja. A védőnő az iskolavezetéssel egyeztetett időpontban végzi a tisztaság ellenőrzésével kapcsolatos és más aktuális feladatokat.

4.3. A tanári magatartással, gondossággal, az intézmény szerveztségével kapcsolatos feladatok:

- Gondoskodás az osztálytermek megfelelő rendszeres szellőztetéséről.

- Az osztálytermi berendezések megfeleltetése az egészségügyi szempontoknak (asztalok, székek mértékének megfelelése a tanulók testmagasságának, megfelel - e a világítás, számítógépek elhelyezése).

- Ülésrend megfeleltetése, időszakonkénti váltása.

- Megfelelő tájékozódás a tanulók tanulást befolyásoló egészségi állapotáról

(pl.: részképességi zavarokról).

- Figyelem arra, hogy az iskolatáska súlya ne haladja meg az optimális mértéket.

VI. Az egészségnevelés módszerei és eszközei

A módszerválasztás szempontjainál az alábbiakat vesszük figyelembe.

- Tevékenységközpontú és életszerű legyen.
- Élményközpontú és motiváló legyen.
- A tanulók életkorának megfelelő legyen.
- Pozitív életszemléletet adjon.
- Együttműködésre sarkaljon.
- Játékos elemeket is tartalmazzon.

Szóbeli módszer	Közvetlen kapcsolat lehetőségei: <ul style="list-style-type: none">• Előadás• Beszélgetés• Megfigyelés• Szoktatás• Mintakövetés• Kérdés-felelet• Felolvasás Közvetett kapcsolat lehetőségei: <ul style="list-style-type: none">• Rádióelőadás• Tv-adás, videó• magnetofon
Nyomtatásos módszer	Faliújság Brosúra Felhívás Reklám
Szemléltetési módszer	Természetes tárgyak Azok reprodukciói <ul style="list-style-type: none">• Fénykép,• Rajz,• Modell,• Makett Grafikai ábrázolás <ul style="list-style-type: none">• Diagram,• Vázlat,• Rajz
Kombinált módszer	Kiállítás Egészséges ételek készítése, kóstolása Könyvtári kutató munka Sportbemutatók, Vetélkedők, Filmvetítés, Kérdőívek, Rendezvények, Egészségnap,-hét, -hónap, Projekt, Kirándulás, Vetélkedő, Iskolaújság, Kísérlet

VII. Minőségirányítás, minőségfejlesztés

Mérés, értékelés, siker kritériumok

A program tervezése során figyelembe vesszük a tantestület, a diákok, a szülők és a partnerek elvárásait. Az egészségnevelési programunk az iskola minőségfejlesztési rendszere szerint működik. A program bevalását, egy az erre a célra létrehozott team végzi. (lásd lentebb)

Az értékelés típusai:

- Folyamatra vagy eredményre irányul,
- Egyénre vagy csoportra figyel,
- Egységes értékelési rendszert alakítunk ki, mely önálló tantárgyként érdemjeggyel (egészségtan), más területeken szövegesen értékeli.

Az egészségnevelés értékeléséhez alkalmazható módszerek közül az alábbiakat alkalmazzuk:

- SWOT- analízis, mely az erőseket-gyengéseket, valamint a lehetőségeket és veszélyeket elemzi, és egyben kijelöli a fejlesztési területeket.
- Kérdőívek,
- Megfigyelés,
- Interjú,
- Tanulói munkák, kiállítási anyagok,
- Beszámolók.

Egészségfejlesztő team tagjai

- az iskolaigazgató
- az iskolai védőnő
- a gyermek és ifjúságvédelmi felelős
- az iskolaorvos,
- a testnevelő,
- a diákönkormányzatot segítő pedagógus,
- az osztályfőnöki munkaközösség vezetője

Speciális esetekben

Gyermekjóléti szolgálatok, nevelési tanácsadók, családsegítők igénybe vétele.

Szociális veszélyeztetettség esetén, illetve képességihiány felismerésekor segítségkérés.

ÁNTSZ

Tervezett, vagy szűrőpróbaszerű iskolai ellenőrzés.

Rendvédelmi szervek

A rendőrkapitányságok ifjúságvédelmi munkatársai a bűnmegelőzési programok közös kimunkálásában, rendezvényeinken rendészeti feladatok ellátásával, közlekedési témájú előadások tartásával tudnak segítséget nyújtani az iskolának

Erőforrások:

Emberi: az iskola oktatói, elsősorban az osztályfőnökök, környezetismeret/biológia, technika, testnevelő tanárok; egészségügyi szakemberek: védőnő, iskolaorvos, fogorvos.

Anyagi: iskola költségvetése, alapítványok segítségével, pályázatok

VIII Drogstratégia

Helyzetkép

Iskolánk tanulói kertvárosi környezetben élnek és tanulnak. A nyugalom viszonylagos, hiszen az iskolán kívül elhelyezkedő két játszótér hol a játék, hol pedig a helytelen időöltés színtere. Iskola után és esténként dohányoznak, isznak a fiatalok és esetenként drogozás nyomai is megtalálhatók. Sajnos az iskolai sportpályára is beszőknek, nemcsak a sportolni vágyók, hanem a hozzájuk csapódó céltalanul cselemlengők. Hétfőnként csikkeket, nylon zacskókat, üvegeket kell eltakarítani utánuk.

Az iskola nevelési tervének fő hangsúlya a káros szenvedélyektől mentes, egészséges életmód hangsúlyozása, a sportolás és a mozgás fontossága. Megelőző tevékenységünkben az iskolaorvos és a védőnők munkájára támaszkodunk, osztályfőnöki órák keretében filmvetítéseket tartunk, ezeket elemezzük. Gyakran szervezünk sportvetélkedőket, s minden évben megtartjuk az „Egészségnap”-ot, amelyet gyerekeken kívül a szülők és a lakókörzet is látogat.

Állapotfelmérés

A gyerekek összetétele: a 4. és a 6. osztály után változik, hiszen többen iskolát váltanak.

Családi háttér: otthon sokan kapcsolatba kerülnek a legális drogokkal a szülők rossz példamutatásán keresztül.

A 2004/2005-ös tanévben drog-prevenációs tevékenységet végeztünk a Tiszta Jövőért Alapítvány útmutatásával, valamint egy osztályunk a XVII. Kerületi Rendőrkapitányság szervezésében a DADA-programban is részt vesz.

A célok megfogalmazása

A veszélyeztető tényezőket kevésbé tudjuk alakítani, így a megelőzés és megvédés stratégiájára helyezzük a hangsúlyt. Az egészségkárosító anyagok közül a nikotin, az alkohol és a tudatállapotot befolyásoló egyéb drogok jelentenek közvetlen veszélyt erre a korosztályra. Olyan formát kell találnunk ezen anyagok veszélyeinek, személyes és társadalmi hosszú távú következményeinek bemutatására, hogy ennek hatására elhatárolják magukat a veszélyes anyagok használatától. A diákoknak ismerniük kell az őket veszélyeztető anyagok hatásait.

Mit tehet az iskola:

- A tanári kar példamutató magatartására van szükség.
- Egységes követelményrendszer megfogalmazása a tanulókkal szemben.
- Nemcsak a tantárgyak tanítása hangsúlyos, hanem a szocializációs készségek fejlesztése is.
- Fontos a pedagógusok megfelelő szakmai tájékozottsága e téren.
- A preventációs tevékenységre helyezzük a hangsúlyt.
- Osztályfőnöki órák, biológia órák, egészségnap, szakkörök, kirándulások alkalmával beszélgetéseket kezdeményezünk a tanulókkal, szituációs játékokkal erősítjük meg a helyes magatartást a kritikus helyzetekben.
- A serdülőkorú krízishelyzetek megoldásában segítséget nyújthatnak az iskolapszichológus és a fejlesztő pedagógusok.
- Az egészséges életöröm sugárzása feladatunk.
- Egészségnevelési programunkban kiemelt helyet kap a drogprenvenció.

II/1. Hosszú távú célok és feladatok:

- A drogok kipróbálásának és a függőség kialakulásának megakadályozása
- Intézményi egészségnevelő program megvalósítása
- A tantestület minél több tagja kapjon mentálhigiénés képzést.
- A primer prevenció az első osztálytól kezdve jelenjen meg.
- Személyiségfejlesztő programok beépülése a tantárgyak tanításába.

II/2. Középtávú célok és feladatok

- Az iskola valamennyi tanulóját érintő egészségnevelő program megszervezése.
- Továbbképzések és szakmai előadások szaktanároknak.
- Kortárssegítő képzés ajánlása a nyolcadikos tanulóknak.

II/3. Rövidtávú célok:

- A drogokkal kapcsolatos ismeretek feldolgozása osztályfőnöki órákon.
- Egészségfejlesztő, életvezető ismeretek, önismereti készségfejlesztő programok beépítése a nevelésbe.
- Napi kapcsolattartás az iskolaorvossal és a védőnőkkel.
- A szabadidő-szervező kolléga útmutatásával tartalmas szabadidős programok rendezése.
- A minden évben megrendezett „Egészségnap” kiszélesítése a szülőkre és a tágabb lakókörzetre.

A segítségnyújtás szinterei

III/1. Kortárssegítés

A leghatékonyabb segítségnyújtási forma, hiszen a kamaszoknak nagyon fontos az egykorú társ véleménye.

III/2. Nevelőtestület

- Minden pedagógust érdekeltté kell tenni a preventációs munka kiszélesítésében.

- A pedagógus egészséges személyiségének folyamatos karbantartása.

III/3. Szülők

A család a megelőzés legfontosabb színtere, habár sokszor innen kapják a gyerekek a motivációt önpusztító életmódjukhoz. A problémás szülőkkel nagyon nehéz felvenni a kapcsolatot, az ő életszemléletükön alakítani keveset tudunk. A szülők elfoglaltsága is gyakran akadályozza a kapcsolattartásunkat.

Nagy gondot okoz, hogy éppen ezek a szülők nem jelennek meg szívesen a szülői értekezleteken és a fogadóórákon sem.

Amit tehetünk:

- Életmódnapok, egészségnapok, sportnapok szervezése
- Sportfoglalkozások, tömegsport, versenyek rendezése
- Osztályfőnöki órákra problémaérzékeny tematika összeállítása
- Napközis foglalkozások, tanulószoba biztosítása
- Diákkörök szervezése
- A művészeti oktatás keretein belül az egyéni kreativitás kibontakoztatása
- A szabadidő hasznos eltöltésének megszervezése a szabadidő-szervező segítségével
- Tanórai keretbe ágyazható egészségnevelési, drogrevenenciós módszerek alkalmazása

TANTÁRGY

TÉMA

Osztályfőnöki	Önismeret, személyiségfejlesztés (Beilleszkedés elősegítése, közösségi életre nevelés, kommunikációs képességek fejlesztése, konfliktuskezelő technikák, egészséges életmód, egészség, mint érték, stb.)
Biológia	A drogok szervezetre gyakorolt hatása
Kémia	A drogok szervezatkárosító anyagai
Társadalomismeret, etika	Drogjogi ismeretek
Testnevelés	Egészséges életmódra nevelés
Informatika	Drogenciklopédia tanulmányozása
Földrajz	Drogtermelés a világban, gazdasági következmények
Irodalom	Az egészséges személyiség példaképpül állítása a tanult irodalmi műveken keresztül
Idegen nyelv	Rövid cikkek megismerése a drog témában

Források:

Az iskola tanárai az alábbi képzéseken vettek részt

- Gordon módszer
- Erdei iskolai tanfolyam
- Hatékony tanulásszervezés
- Szabadidő szervezés
- Differenciált képességfejlesztés
- Baraka Alapítvány szervezésében: „Hogyan bánjunk a kamaszokkal”
- „Nehezen kezelhető gyermek”

Kapcsolatrendszer:

- Gyermekjóléti Szolgálat
- Gyámhivatal
- Iskolaorvos
- Védőnői hálózat
- Polgárőrség
- Rendőrség
- Pedagógiai Szakszolgáltató Központ
- Családsegítő Központ

IV. A KÉPZÉS RENDJE

A képzési idő és szakaszolása

A nevelő oktató munkát az iskolánkban egy vagy több szakképesítéssel rendelkező pedagógusok végzik az egész napos nevelés-oktatás rendje szerint.

A képzési rendszer sajátos elemei

A NAT 2012 szemléletváltozása és az elmúlt évek során pedagógiai gyakorlatunkban bekövetkezett változások miatt az alábbi képzési területek adják a rendszer elemeit.

- 1. A minden képzési területünkön erősítendő szemlélet:**
 - a. a kulcskompetencia-fejlesztés**
 - b. a kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység**
- 2. Az iskolaotthonos képzés valamint a helyébe lépő egész napos oktatás alsó tagozaton**
- 3. Emelt szintű testnevelés és sport oktatás (vívás) egyes osztályokban**
- 4. A minden napos testnevelés az iskola valamennyi osztályában**
- 5. Az idegen nyelvek (angol, német) ún. nívócsoportos oktatása**

Kulcskompetencia-fejlesztés a képzésben

Fontosnak tartjuk, hogy pedagógiai eljárásaink minden szakaszban az életkori sajátosságokhoz igazodva biztosítsák a tanulók számára a tapasztalatszerzés örömeit.

Az alapozó funkciók fejlesztését az alsó tagozaton (1-4. évfolyamig) a lehető legtöbb esetben tevékenységre alapozottan, tevékenységbe ágyazottan lehet és kell megvalósítani.

A felső tagozat funkciója elsősorban a sikeres iskolai továbbtanuláshoz, a középiskolai felvételi eredményességhez szükséges kulcskompetenciák, készségegyüttesek és tudástartalmak megalapozásának a folytatása. A 7–8. évfolyam alapvető feladata – a változó és egyre összetettebb tudástartalmakkal is összefüggésben – a már megalapozott kompetenciák továbbfejlesztése, azaz megerősítése, bővítése, finomítása, hatékonyságuk, változékonyságuk növelése.

Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztése

Valamennyi műveltségi területen igyekszünk hatékonyabb tevékenységformákat biztosítani az olvasási, szövegértési és szövegalkotási képességek, a kommunikáció, a gondolatok kifejezésének fejlesztéséhez. Ennek részét képezik az értő olvasás fejlesztésének tanórai feladatai és az alkalmazást biztosító tanórán kívüli feladatok, tevékenységek (művészeti szakkörök, házi dolgozatok, kutatómunkák, könyvtári versenyek stb.)

Az anyanyelvi képzés nem csupán egy tantárgy keretein belül valósul meg, hanem a tantárgyi szerkezet egészében.

A *könyvtárhasználati ismeretek* relatív önállósága mellett szinte valamennyi műveltségterület általános és részkövetelményei között jelen vannak, ezért megalapozását fontos feladatunknak tekintjük. A könyvtári ismeretek képessé teszik diákjainkat a sikeres önálló ismeretszerzésre, egyben ezen ismeretek sokoldalú alkalmazására nagy lehetőséget nyújtanak a kü-

lönböző műveltségterületek. E nevelési feladatunkat jól segíti iskolai könyvtárunk. A könyvtárhasználati ismereteket leginkább a magyar irodalom tantárgyakban tanítjuk meg, de egyéb órákon is történik forráshasználat, könyvtári gyűjtőmunka és könyvtári ismeretek tanítása.

A matematikai kompetencia fejlesztése

A matematikai ismeretek felhasználását, a gondolkodási képességek fejlesztését megfelelő gyakorlatok alkalmazásával elsősorban a természetismereti tantárgyak körébe segítjük. A matematikai kompetencia fejlesztése felkészíti tanulóinkat a mindennapok problémáinak megoldására is. A figyelem, az emlékezet, a gondolkodás, az alkotóképesség, a kitartó munka, a tolerancia, az önismeret, az önbizalom, az önértékelés a kompetenciaalapú képzés azon részei, amelyek ennek az eszköznek a segítségével észrevétlenül fejleszthetők.

A természettudományos kompetencia fejlesztése

Nevelési rendszerünkben kiemelt szerepet szánunk a **természettudományos világgép** kialakításának, mert a helyi és globális környezeti problémák megoldására a társadalom- és a természettudomány adhatja meg a választ. **A diákokban környezet- és egészségtudatos magatartást kívánunk kialakítani**, melyet az élő és élettelen természet iránti helyes attitűdök formálásával, az élővilág és saját egészségünk megóvásával alakíthatunk ki.

Témanapokhoz, erdei iskolai valamint egyéb tanórán kívüli foglalkozásokhoz kötött tevékenységeken keresztül megérik az emberi beavatkozás okozta természeti változásokat és az ezzel kapcsolatos, a fenntartható fejlődés formálásáért viselt egyéni és közösségi felelősséget.

Az idegen nyelvi kompetencia fejlesztése

Legalább egy élő **idegen nyelv** ismerete korunk nélkülözhetetlen követelménye. A nyugati idegen nyelvek, különösen az általunk tanított **angol és a német** ismerete lehetővé teszi a jövő nemzedék számára az egységes Európához csatlakozást. Korunk technikai eszközei is megkívánják az idegen nyelvek alapos ismeretét. Nem elhanyagolható tényező, hogy az angol, mint világnyelv kommunikációs csatorna különböző nemzetiségű emberek között a világ bármely országában.

Az idegen nyelvi tanórák a harmadik osztálytól kezdődnek. A lehetőségekhez mérten az első két évben az idegen nyelvi kommunikáció előkészítése az egész napos oktatás keretében, játékos szabadidős formákban kezdődik. Ezzel elérhető, hogy a gyermekek a 4. osztályra bátrabban megszólaljanak az idegen nyelven, ismerjék, és használják a kommunikáció alapvető kifejezéseit, értsék az utasításokat, kialakuljon néhány száz szóból álló szókin-csük, a nyelvtanuláshoz szükséges attitűdjük.

Harmadik osztályban, a délelőtti tanításban megkezdődik a rendszerező és az írást is tanító nyelvtanulás. Az alapozó szakasz eredményeként tanulóink megfelelő háttérrel rendelkeznek a kommunikációt előnyben részesítő nyelvtanuláshoz. A felső tagozaton képességek szerinti nívósoportos bontásban tanítunk angol vagy német nyelvet.

Fő célunk, hogy a tanuló a mindennapi élet alapvető helyzeteiben legyen képes nyelvi kommunikációra, de ne csak szóban, hanem írásban is. Minden nyelvi készséget egyformán kell fejlesztenünk, mert a tanulóknak a nyelvhasználat minden területén megfelelő alapokat kell kapniuk a további sikeres idegen nyelvi továbbfejlődésükhöz és igény szerint alapfokú nyelvvizsgával zárhassák az általános iskolai tanulmányaikat.

A digitális kompetencia fejlesztése

A digitális kompetencia kialakulása azt jelenti, hogy tanulóink magabiztos és kritikus módon használják az információs technológia eszközeit a tanulás, a szabadidő és a kommunikáció területén.

Informatikaoktatásunk a harmadik évfolyamtól a kisgyerekek otthonról hozott különféle szintű alapismereteire épülve alapoz.

Negyedik és ötödik évfolyamon gondolkodásfejlesztő, játékos programozó informatikaoktatással a gyerekek logikáját, gép és programozási ismereteit fejlesztjük a Comenius Logo program segítségével. Szoftverhasználati és internetes ismeretekkel hatodik osztálytól foglalkoznak tanulóink. Az informatika iránt érdeklődő, és tehetséges gyerekek szakköri keretek közt mélyíthetik el ismereteket. A digitális kompetenciák fejlesztését szolgálja, hogy az egyes tantárgyak házi dolgozataiban, gyűjtő munkákban, kutatásokban a tanulóknak esetenként alkalmazni kell ismereteiket. Ehhez a tanórán kívül a könyvtár és a számítástechnika tantermek számítógépeit is használhatják, ahol rendelkezésükre áll az Internet is.

A hatékony, önálló tanulás

A hatékony önálló tanulás azt jelenti, hogy diákjaink képessé válnak saját tanulásukat megszervezni egyénileg és csoportban egyaránt. Képesek az idővel és az információval való egyre hatékonyabb gazdálkodásra. Építenek előzetes tanulási és élettapasztalataikra, tudásukat felhasználják a tanulásban és a mindennapi életben. Ehhez megfelelő helyzeteket és feladatokat biztosítunk számukra.

E készségüket kívánjuk fejleszteni alsó tagozatos tanórák, valamint az egész napos oktatás keretében folytatott önálló tanulási tevékenység tematikájában. Felsőbb évfolyamokon pedig a tanulószobai, a felzárkóztató-fejlesztő és tehetséggondozó foglalkozások keretein belül.

Szociális és állampolgári kompetencia

Ez a kompetencia a harmonikus életvitel és a közösségi beilleszkedés feltétele. A közösségi életben, a szabadidős és tanórai tevékenységekben, a diák-önkormányzati életben megteremtjük a feltételeket olyan magatartási formák fejlesztésére, melyek révén hatékony és építő módon tud részt venni a tanuló a szűkebb és tágabb közösség életében, az iskolai közügyekben, és szükség esetén konfliktusokat is meg tud oldani.

Kezdeményezőkézség és vállalkozói kompetencia

Ez a kompetencia a tudást, a kreativitást, az újításra való beállítódást és kockázatvállalást jelenti. Szükséges ehhez a környezet ismerete, a lehetőségek felismerése és megragadása, a tervekészítés és végrehajtás képessége. Tanulási projektekből, csoportmunkákból, az osztályközösség és az iskola programjaiban valamint szervezett iskolai sporttevékenységekben biztosítjuk e kompetencia fejlesztését.

Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség

A tanulóknak lehetőségük van a tanulás és ismeretszerzés folyamatában, a közösségi tér alakítása során, vagy iskolai rendezvényeken a gyakorlatban is kipróbálni elképzeléseiket, formába önteni élményeiket, érzéseiket. Megismerkednek a művészet különböző kifejezőeszközeivel, és hangot adhatnak véleményüknek. E fejlesztést szolgálják művészeti csoportjaink fellépései az iskolaszínpadon, kiállításai az iskolagalériában és rajzpályázatainkon.

A különleges bánásmódot igénylő tanulókról

Az iskola alapító okiratában 2004 óta szerepel, mint speciális feladat a sajátos nevelési igényű tanulók képzése.

I., A többi tanulóval együtt nevelhető, oktatható SNI tanulókat is nevelő oktatóiskolánk pedagógiai programja és helyi tanterve elkészítésénél figyelembe veszi:

- A mindenkor hatályos oktatási törvények, rendeletek rájuk vonatkozó előírásait,
- a nevelés és oktatás helyi célkitűzéseit és lehetőségeit,
- a helyi önkormányzati intézményfenntartó minőségirányítási programját,
- a szülők elvárásait és
- az általunk nevelt tanulók egyéni sajátosságait.

Az SNI tanulóknál a fejlesztés a számukra megfelelő tartalmak közvetítése során valósul meg, segíti a minél nagyobb önállóság elérését és a társadalomba való mind teljesebb beilleszkedést. Fejlesztési követelményeink igazodnak a fejlődés lehetséges üteméhez. Arra törekszünk, hogy a rehabilitációs célú fejlesztő terápiák pedagógiai gyakorlatunkban is megjelenjenek.

Az SNI tanulók fejlesztése egyénre szabott, a tanulók között fennálló – egyéni adottságból és igényekből adódó – különbségeket figyelembe vesszük. A fejlesztésre vonatkozó célokat, feladatokat, tartalmakat, tevékenységeket, követelményeket, az egyéni adottságokat szem előtt tartva fogalmazzuk meg. Szoros szakmaközi együttműködést alakítunk ki a gyógypedagógusok és a tanítók között, amely nyitott tanítási folyamatban valósul meg.

Az SNI tanulók beilleszkedésének megvalósításánál az alábbi gyakorlatot követjük:

- Pedagógusaink céltudatosan felkészülnek az SNI gyerekek nevelésére-oktatására, és mindent megtesznek azért, hogy a szülőket és az adott tanulócsoporthoz felkészítsék a sérült tanulók elfogadására, befogadására.
- Az SNI típusához módszereket, módszerkombinációkat választunk szoros együttműködésben a szakemberekkel.

Az SNI tanulók oktatásával, nevelésével kapcsolatos általános célok és feladatok

- az esélyegyenlőség alapjainak megteremtése
- az önálló életvitelre való felkészítés
- reális énkép, önbizalom kialakítása
- a kudarcűrő képesség növelése
- önállóságra nevelés
- segítségnyújtás a reális pályaválasztáshoz

II.) A mozgáskorlátozott tanulók

A mozgáskorlátozott tanulókat segítjük a sérülésből adódó hátrányos következmények csökkentésében vagy ellensúlyozásában. Biztosítjuk az akadálymentes közlekedést, a megfelelő mozgás- és életteret és az ehhez szükséges eszközöket.

Kiemelt feladatok:

- az olvasás, írás, beszéd elsajátításának segítése
- speciális módszerek és technikai eszközök alkalmazása
- a mozgásbiztonság kialakítása

III.) A látássérült tanulók

A látássérült tanulók nevelése során a képzési szakaszok tervezésekor – az ép tanulókhöz hasonlóan – figyelembe vesszük az életkori sajátosságokat. Az eltérő jellemzők miatt a személyiségfejlesztésnek speciális feladatai vannak.

Az integrált nevelés – oktatás során különös figyelmet fordítunk arra, hogy a látássérült tanuló részt vegyen olyan egyéni fejlesztéseken, amelyre állapotából fakadóan szüksége van. Ennek megvalósításához a szakértői javaslat nyújt támpontot.

A megfelelő eszközrendszer biztosítására és a megfelelő tanulási környezet kialakítására kiemelt figyelmet fordítunk.

IV.) A hallássérült tanulók

A hallássérült gyermekek speciális fejlesztési feladatát a nyelvi kommunikáció alapozása jelenti. A kezdő és bevezető szakasz megnövelt időtartama lehetővé teszi ennek a feladatnak az ellátását.

A fejlesztő szakaszban is megjelenik valamennyi műveltségi területen az anyanyelvi készségek intenzív fejlesztése.

IV. A beszédfigyatekos tanulók

- A beszédfigyatekos tanulók fejlesztésében törekedni kell a pszichológiai és fiziológiai tényezők összhangjára, a személyiség és a beszédműködés kölcsönhatására, funkcionális összefüggésrendszerére.

- A fejlesztés legyen tudatos és tervszerű, melynek során a beszéd állapotának felmérésétől az egyénre szabott terápiás terv meghatározásán át a tudatos módszerválasztáson túl a komplexitás és a folyamatkövetés is megvalósul.

- A módszerek megválasztásakor az életkor, a kognitív készségek, a szocioadaptív viselkedés és a szociokulturális környezet sajátosságainak figyelembevétele szükséges.

- A fejlesztésében meghatározó a sokoldalú perceptív fejlesztés, melynek során a kinezteziás, a hallási, a látási, a beszédmotorikus benyomások egymást erősítve fejlődnek.

- Fontos a transzferhatások tudatos kihasználása. Mivel a nyelvi és kognitív képességek kölcsönhatásban állnak, komplex fejlesztéssel a terápia hatékonysága fokozható.

- A beszédfigyatekos tanulók nevelése, oktatása az osztályban megvalósuló, szakmailag megalapozott, differenciált foglalkoztatás mellett megköveteli az egyéni és csoportos foglalkozások változatos szervezeti kereteit.

- A súlyos beszédfigyatekos tanulók fejlesztése intenzív, komplex és folyamatos fejlesztőmunka napi rendszerességgel.

- A fejlesztést a szülők támogató együttműködése segíti. A terápiában – a minél gyorsabban automatizált jó beszéd szint elérése érdekében – a tanulóval kommunikáló valamennyi felnőtt legyen partner.

VI. A pszichés fejlődés zavarai miatt sajátos nevelési igényű tanulók

A nevelési, tanulási folyamatban tartósan és súlyosan akadályozott (megkésett beszédfejlődés, dislexia, discalculia, disgráfia, iskolai készségek kevert zavara, nem meghatározott fejlődési zavara az iskolai készsé-

geknek, aktivitás és figyelemzavar) tanulók iskolai fejlesztésénél kiemelt feladatnak tekintjük:

- az egészséges énkép és önbizalom kialakítását
- a kudarcűrő képesség növelését,
- az önállóságra nevelést

A tanulók iskolai fejlesztésének pedagógiai szakaszai nem térnek el a NAT-ban rögzítettektől

A NAT-ban leírt fejlesztési feladatok az irányadóak, de az egyes műveltségi területekhez rendelt tartalmak, és fejlesztendő képességek (azok fejlődési útjai módjai és kialakulásuk időtartama) módosulhat.

A helyi tantervben az egyes tantárgyak tartalmait és követelményeit a tanulók egyéni adottságainak figyelembevételével érvényesítjük

Oktató- nevelő munkánkban az alábbi elveket érvényesítjük:

- az egyéni sajátosságokhoz igazodó tanulási technikákat eljárásokat alkalmazunk,
- a követelmények megállapításánál figyelembe vesszük a gyermek képességeit, terhelhetőségét, érdeklődését,
- a fejlődést gyakori pozitív visszajelzéssel segítjük,
- együttműködünk a családdal és más szakemberekkel

V.

A kimenő rendszerű iskolaotthonról

A szülők terhein kívánunk segíteni azzal, hogy tanulóink jelentős része alsó tagozaton egésznapos oktatásban részesül. Az iskolaotthon a tanév egész időtartamára szól. A tanítási órák nagy része a délelőtti időszakra esik, az ún. gurulós módszert alkalmazzuk. Ennek a szervezési formának számtalan előnye van:

- A napi időbeosztás jobban megfelel a tanulók életkori sajátosságainak, egyenletesebbé tudjuk tenni a tanulói terhelést
- Az óvoda és az iskola közötti átmenetet eredményesebben tudjuk megvalósítani.
- Jobban tudjuk kezelni az eltérő érettségi szintű és teherbírású gyermekek problémáit.
- Lehetőség van arra, hogy a gyerekek a táskát és a tanszereiket hét közben az iskolában hagyják.
- Mindkét tanító látja a gyerekeket az önálló tanulás folyamatában, szabadidőben a társai között, így a nevelés is igényesebb, hatékonyabb lehet.
- A tehetség gondozásra is több lehetőséget biztosít az, hogy az időkeretet rugalmasan kezelhetjük.
- A délutáni időszáv ad lehetőséget a tanítóknak, hogy az önálló tanulás során a helyes tanulásmódszertani eljárásokat gyakoroltassák a gyerekekkel.
- A tagozatváltáshoz közeledve egyre inkább törekednek a tanítók arra, hogy rászoktassák a diákokat és a szüleiket az otthoni felkészülés leendő rendjére. Ezért fontosnak tartjuk, hogy első évfolyamtól fogva rendszeresen kapjanak tanulóink hétvégére is némi otthoni felkészülni valót.

Tanulósobai foglalkozások

Az alsó tagozaton általánossá váló iskolaotthonos, egész napos rendszerből a magasabb évfolyamba lépéskor megfigyelhető elbizonytalanodás, teljesítményromlás enyhítése érdekében már ötödik évfolyamon egy átvezető szakaszt teremtünk, ahol a napközi jellegű szaktanári vezetés mellett, az önálló tanulás alapttechnikáit elsajátítva „nőhetnek át” a kisdíákok a magasabb évfolyam nagyobb önállóságot kívánó hétköznapjaiba. A tanulást a felsőbb évfolyamokon továbbra is vegyes összetételű tanulósobával segítjük, ahová a hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű tanulókon túl a az otthoni felügyelet nélküli diákokat irányítjuk.

A mindennapos testnevelés

Az alsó tagozatban az egész napos oktatás keretében a mindennapos testnevelés rugalmasan megoldható. Felső tagozaton a felmenő rendszerű heti 5 óratervi testnevelés foglalkozás részeként kiegészítő tevékenységként heti egy órában lép be a vívásoktatás.

Az ötödik évfolyamon induló vívásoktatás a minden napos testnevelés megoldásának iskolai sajátossága, mely beépülve

a heti öt testnevelésórába lehetőséget biztosít tanulóink számára, hogy megismerkedjenek a sportág alapjával. Így a nem emelt szintű testneveléssel haladó osztályokban is lehetőség adódik a sportág megismerésére. A tehetséges diákok számára az iskolánkban szervezett BHSE utánpótlás nevelés adja meg a továbblépés lehetőségét.

Később a hetedik és nyolcadik évfolyamon megjelenő egyéb iskolai sportköri kínálatnak egyik eleme lesz a vívás.

Amennyiben a diák igazolt egyesületi versenyzővé válik valamely sportágban, úgy heti egy óra erejéig beszámítjuk e tevékenységet az iskolai testnevelés órakeretébe.

Az emelt szintű testnevelés és sport oktatása

A sportági alapú emelt szintű testnevelés képzéssel induló osztályban a harmadik évfolyamtól kezdve a vívássport alapjaival ismerkednek meg a tanulók. E csoportokban cél a fokozott motorikus és fizikai képességek színvonalának növelése, a teljesítményre és kollektív sikerre törekvés erősítése. Hosszabb távú cél, hogy az itt felfedezett tehetségigérettek később vagy a vívás vagy az egyéb a sportági versenyeztetésben sikereket érjenek el.

A 2008-09-es tanévtől helyi tantervünkben található a vívásoktatás tartalma és tematikája, mely szerintharmadik és negyedik osztályban felmenő rendszerben megkezdődött e sportág alapozása. E munka felmenő rendszerben ötödik évfolyamtól helyi tantervünkbe beépített vívástanterv alapján folyik nyolcadik évfolyam végéig.

Ezen új tanterv bevezetésével e munka tovább folytatódik figyelembe véve a 2012 évi Nat-ot és az új kerettantervet is.

A 2013-14-es tanévtől az 1.B osztályok felmenő rendszerben emelt szintű testneveléssel haladnak, heti 5 testnevelés órával. A 3. évfolyamtól a vívássport alapozása került beépítésre tantervükbe heti 2 órában.

A tankerületi kezdeményezésnek engedve helyet adunk Kállai Ildikó mozgásprogramjának mindkét tagozaton.

A későbbi sikeres fejlesztéshez megfelelő alapok kellenek. A beiratkozást megelőzően az osztályba soroláskor meg kell ismernünk az ide jelentkező diákok mozgáskoordinációs képességeit, rátermettségét illetve idegrendszeri érettségét. Az e célra szervezett játékos ismerkedést követően teszünk javaslatot a szülőknek az osztályválasztásra.

Iskolai sportkör (ISK) és gyógytestnevelés

Igyekszünk térítésmentesen sokrétű lehetőségeket biztosítani a délutáni **iskolai sportköri foglalkozásokon**, hogy minden tanuló megtalálja a számára megfelelő mozgási lehetőséget. Külsős tanárok, edzők által iskolánkban szervezett önköltséges sportmozgásokba is bekapcsolódhatnak a diákok. **Iskolai sportkör (ISK)** működik intézményünkben, melyben a tanulói tagság az iskolai tanulói jogviszonnyal egyidejűleg keletkezik.

A testnevelés alól részlegesen vagy teljesen felmentett tanulók **gyógytestnevelésben** vesznek részt.

Az iskola kizárólag saját tanulóinak biztosít helyet (tornatermet) a **gyógytestnevelésen** való részvételhez. A **könnyített testnevelést** testnevelés órákon a szakképzett tanítók és testnevelők differenciáltan oldják meg. A mindennapi testedzéshez szükséges időkeretet a heti 5 órás testnevelés és az egyéb tanórán kívüli foglalkozásokra járó órakeretből biztosítjuk.

Emelt óraszámú, nívócsoportos idegen nyelv oktatása

A 3. évfolyamtól kezdődő nyelvi alapozást követően negyedik év végén szintfelméréssel nívócsoportokat alakítunk ki. Az adott évfolyamon egy-egy haladó ún. angol illetve német nívócsoportot szervezünk, melyben az arra érettek a tanórán kívüli foglalkozási keret terhére heti 2 óra kiegészítéssel, testreszabott tananyaggal haladhatnak az európai A2 szint felé.

Az eddigi osztályonkénti csoportbontást felváltja az évfolyami szintű, angol nyelvi nívócsoportos tanulás-szervezés, azaz a két angolt tanuló osztályunkat 3 nívócsoportra bontjuk délelőtti sávós órarendi elhelyezéssel. A legjobban haladó csoport e mellett a tanítást követően heti két órában választható foglalkozásként részesül további nyelvi képességfejlesztésben, összesen heti 5 órában.

A németet tanuló osztály legjobbjai a hagyományos nívócsoportos bontás mellé ugyanígy megkapják ezt a heti két óras választható foglalkozást.

Rendszerünk a korszerű nyelvtanítás mellett szem előtt tartja tanulóink esélyegyenlőségét is kerülve az idő előtti szelekciót, de fejlődési lehetőséget biztosít a tehetséges, szorgalmas tanítványainknak is.

A tanulói jogviszonyról

Iskolánk első évfolyamába lépés feltétele az iskolaérettség, melyet az óvoda illetve a nevelési tanácsadó illetve szakértői bizottságok szakértői véleménye alapján állapítunk meg. A beiratkozás rendjét a hatályos törvényi szabályozás szerint alakítjuk ki.

Az első évfolyamon induló osztályok egyéni arcukat a fenntartói elvárásokhoz, a helyi lehetőségeinkhez és a szülői igényekhez igazítjuk.

Továbbhaladás az iskolában a tanulói jogviszony fenntartásával:

Amennyiben a tanuló az első tanévben nem teljesíti a tanulmányi követelményeket, abban az esetben az első évfolyamot előkészítő évfolyamnak tekintjük, ha a tanuló szakértői véleménnyel rendelkezik tanulási illetve egészségügyi nehézségeiről, illetve ha tanulmányait legkésőbb a hetedik életévében megkezdte.

A nyolcadik életévét betöltött első évfolyamos diákunk, ha nem teljesítette tanulmányi követelményeket, akkor engedélyt kaphat egyéni továbbhaladásra (pl. SNI-s tanuló). Számára az iskola olyan fejlesztő foglalkozásokat szervezhet a kötelező óráin felül, melyeken a tanuló köteles részt venni. Amennyiben a tanuló egyéni fejlesztése szakértői vélemény szerint ezt indokolja, az igazgató mentesítheti egyes tantárgyak tanulása, értékelése alól.

A 1. – 4. évfolyamon a délutáni választható foglalkozások szakköri jellegűek, az ezeken való részvétel nem feltétele a tanulmányi követelmények teljesítésének.

A negyedik évfolyam végétől kezdve az évfolyamokon való előrehaladás feltétele az óratervebe épített valamennyi kötelező és választható tanórai (modul) foglalkozás tantárgyi követelményeinek legalább elégséges szinten való teljesítése. Ez természetesen nem vonatkozik az osztályfőnöki foglalkozások tantervi követelményeire.

Az iskola nem elsős évfolyamaira az adott osztályba iratkozáshoz szükséges bizonyítvánnyal, illetve a tanuló különleges helyzetére vonatkozó valamennyi dokumentummal lehet jelentkezni. Évközi átiratkozásnál a jogszabályok által előírt dokumentumokon túl az iskolai értesítőit is bekérjük.

Ha olyan tanuló iratkozik iskolánkba, aki más tanterv, más oktatási rendszer szerint haladt korábban (pl. külföldről érkezik), vagy előzetes tájékoztató felmérés alapján az iskolánk adott évfolyamának minimumkövetelményeit az egyes kötelező tantárgyakból nem képes teljesíteni, akkor őt automatikusan a tudásának megfelelő évfolyam osztályába helyezzük. Ezeket a tanulókat egyéni felzárkóztatással segítjük, hogy megfeleljen az adott évfolyamon a továbbhaladáshoz szükséges követelményeknek¹, s erről különbségi vizsgán tesz tanúbizonyítványt az iskola tantárgyi rendszerének megfelelően. Idegen anyanyelvű, magyarul nem megfelelő szinten tudó diák esetén, - ha nem áll rendelkezésre erre a feladatra szakképzett pedagógus az iskolában - a nyelvi felzárkóztatás feladata a szülőt terheli.

Diákjaink tanulói jogviszonya akkor szűnik meg az iskolai tanulmányok befejezése előtt, ha a szülő gyermekét a hatályos jogszabályoknak megfelelően másik iskolába iratja át.

A nyolcadik évfolyam végén a diák nyolcosztályos **általános iskolai bizonyítványt** kap.

¹ További részleteket lásd a helyi tantervben!

V. A PEDAGÓGIAI FOLYAMAT

Tanulásszervezés

Az alsó tagozaton az induló osztályok szervezését a **fenntartó engedélye, a szülői igények, a gyermekek adottságai,** valamint a törvény által előírt **létszámhatárok** alapján tervezzük. Az első évfolyamon kialakult osztályok lehetőség szerint a nyolcadik évfolyam végéig együtt maradnak.

Iskolánkban a **csoporthatás** elsősorban **évfolyamokon belül az egyenlő bánásmód és az esélyegyenlőség tiszteletben tartásával** történik

idegen nyelvekből nivós csoportosan,

testnevelésből fiú és lány csoportokban,

az emelet szintű testneveléssel haladó osztályokban vívás esetén maximum 15 fővel

hit- és erkölcs tanórákon szülői választás alapján erkölcs tan illetve felekezeti csoportokban az eddigi gyakorlatnak megfelelően a délutáni időszámban

Ezen **csoporthatások alapelveit** egyrészt a tantárgyi sajátosságok, másrészt a felzárkóztatás és tehetséggondozás elvei határozzák meg. A csoportok közti átjárhatóság lehetőségéről a munkaközösségek tanévenként döntenek.

Tanítási szerkezet

Alsó tagozaton a **nagyfelmű rendszert** próbáljuk megvalósítani, de e törekvésünk a személyi feltételeinktől is függ. Általában két tanító foglalkozik osztályonként a 6-10 éves gyerekekkel, a tehetséggondozás érdekében egyes készségtárgyakat megfelelő képesítéssel rendelkező szakos pedagógusok tanítják.

A 2013-4-es tanévtől az eddig indított iskolaotthonos osztályok helyébe az **ún egésznapos oktatás lép**, amit a miniszter által kiadott érvényes rendeletek határoznak meg.

A kimenő rendszerű **iskolaotthonos osztályokban team-tanítás** folyik. (legalább a negyedik osztály végéig), ahol a tanítási órák zöme a délelőtti órákban zajlik, délutánra pedig néhány készségtárgy kerül. Az idegen nyelveket szükség esetén törvényben meghatározott megfelelő képesítéssel rendelkező nevelők oktatják.

Felső tagozaton önálló tantárgyi rendszerben oktatunk. A NAT műveltségi területeinek megfelelő egyes hagyományos és új képzési területek az egyes tantárgyakba beépülnek.

Alsó tagozaton osztálytermi rendszerben zajlik a tanítás, a foglalkozások osztálytermeikben folynak 16.00-ig.

A **felső tagozatos osztályok** a legtöbb tanítási órán **szaktantermi rendszerben** tanulnak.

Az iskola élet- és munkarendje

A tanév helyi rendjét miniszteri rendeletben tanévente határozza meg, valamint az iskolai SZMSZ és az éves munkaterv szabályozzák.

A tanulók értékelése, osztályozása az első félév végén, valamint a tanév végén történik. A tanév ünnepélyes tanévnyitóval kezdődik és tanévzáró ünnepélyvel záródik. A tanév időtartamát indokolt esetben az igazgató meghosszabbíthatja. A mindenkori tanévnyitó értekezleten a nevelőtestület határoz az aktuális év helyi szervezeti rendjéről, éves munkatervéről, valamint a tanítás nélküli munkanapok pedagógiai célra való felhasználásáról.

A **heti és napi életrendet** a mindenkor érvényes iskolai **SZMSZ**, valamint a **házi rend** tartalmazza.

Az iskolai foglalkozások általános rendje évfolyamonként a nem iskolaotthonos osztályokban:

IDŐSÁV	1 2 3 4	5 6	7 8
8.00 - 13.00	tanórai tantárgyi tanulás	tanórai tantárgyi tanulás	tanórai tantárgyi tanulás
13-14.30	Ebédidő	25 perces ebédidő a 6. óra után	25 perces ebédidő a 6. Óra után
14.30 - 15.30	szabadidős tevékenység illetve tanórák	szabadidős tevékenység illetve tanórák	szabadidős tevékenység
15.30 – 17.30	tanulás egyéni vagy kiscsoportos fejlesztés, és/vagy Szabadidő választható foglalkozások	Tanulás, egyéni vagy kiscsoportos fejlesztés és/vagy Szabadidő, ISK választható foglalkozások	tanulás egyéni vagy kiscsoportos fejlesztés és/vagy Szabadidő, ISK választható foglalkozások

Az első négy évfolyamon a fentebb említett tanulásszervezéssel reggel nyolc órától délután négy óráig tartanak a foglalkozások. A csoportok időbeosztása rugalmasan alkalmazkodik az osztály jellegéhez, a tanulócsoporthoz sajátosságaihoz.

A tanulók **zenei és képzőművészeti képzését** segítve a tanításon kívüli időben helyet biztosítunk a Bartók Béla Alapfokú Művészeti Iskola kihelyezett csoportjainak.

Az iskola **egészségügyi szolgáltatás** helye is, melyet az iskolaorvosi és védőnői hálózat szervez az iskolavezetéssel egyeztetve.

A tanév rendjében *egy* napot **önköltséges osztálykirándulásra** fordítunk közösségépítés céljával. Pontos idejét az éves munkatervek rögzítik. Az osztálykiránduláson való részvétel a tanulók számára nem kötelező. Indokolt esetben a szülő írásbeli kérelmére felmentést az igazgató adhat, a diák elfoglaltságát ezen a napon az iskolában kell biztosítani.

A **szorgalmi időben** lehetőség nyílik a gyerekek **önköltséges erdei iskolában** történő komplex képzésére, mely osztályfőnöki munkatervbe beütemezett és az igazgató által jóváhagyott legfeljebb öt tanítási napon zajlik. Az erdei iskola programja az egyes tantárgyak tantárgyi programjához kapcsolódhat, valamint óraszámába beszámítandó. Az erdei iskolát vezető pedagógus minimum napi 4 tanítási órának megfelelő foglalkozást szervez a kötelező és választható tantárgyak körében, melyeknek óraszámát és témáit a haladási naplóba jegyzi be. Azok a tanulók, akik az erdei iskolai programon nem vesznek részt, az évfolyam párhuzamos osztályainak tanítási óráin kötelesek részt venni. Erdei iskola a tanulócsoporthoz legalább 80%-ának részvételével szervezhető.

A fentebb említett önköltséges iskolai, iskolán kívüli rendezvények a diákok számára önkéntesek, költséghatáraikat az osztályfőnökök, valamint az osztály szülői közösségeinek javaslata alapján az iskolai szülői munkaközösség minden tanévben szeptember 15-éig hagyja jóvá. A diákok kiséretéről, felügyeletéről a törvényi előírásoknak megfelelően az iskola gondoskodik.

Iskolánk tanulói számára tábor, tanfolyamot és egyéb rendezvényt csak az igazgató engedélyével rendelkező szervezet vagy személy szervezhet.

A tanulmányok alatti vizsga vizsgaszabályzata

A külföldi iskolából illetve más tanterv és a miénktől eltérő oktatási rendszer szerint haladt, felvételüket kérő tanulók a korosztályuknak megfelelő osztályba soroláskor felvételi (különbözeti) vizsgát tesznek az előző évfolyam iskolánkban kötelező tantárgyainak minimum követelményeiből. A felvételi (különbözeti) vizsgabizottság a kötelező tárgyakat tanító pedagógusokból áll, akik írásbeli és szóbeli vizsgán győződhetnek meg a tanuló teljesítményéről. (Az iskolánkban érvényes helyi tanterv minimum követelményeit kérjük számon.)

A bizottság a tanév során bármikor létrehozható. Ha a tanuló a második félévben érkezik, akkor az adott tanév első félévének követelményeiből is vizsgát tesz. A tanuló teljesítménye alapján dől el, hogy melyik évfolyamba illetve osztályba

sorolható. Ha a felvételi bizottság úgy dönt, a tanuló türelmi időt kaphat a felzárkózásra egy-egy tantárgyból.

A félévi és tanév végi osztályzat megállapításához a **tanulónak osztályozó vizsgát kell tennie**. Ha:

- felmentést kapott a tanórai foglalkozásokon való részvétel alól (1 vagy több tantárgyból)
- engedélyt kapott, hogy 1 vagy több tantárgy tanulmányi követelményeinek egy tanévben, az előírtnál rövidebb vagy hosszabb idő alatt tegyen eleget
- a megengedettnél a jogszabályokban előírtaknál többet mulasztott, és a nevelőtestület döntése alapján osztályozó vizsgát tehet
- a tanuló a félévi, illetve év végi osztályzatának megállapítása érdekében szülő kérésére független vizgabizottság előtt is tehet vizsgát. (Az ez iránti kérelmét minimum 30 nappal a tanév befejezése előtt a szülőknek írásban kell benyújtania.

***A félévi osztályozó vizsgák ideje az első félév lezárása előtti két hétben,
Év végi osztályozó vizsgák ideje a tanév lezárása előtti két hétben.***

Az osztályozó- és javítóvizsga rendje

Az osztályozó, illetve javítóvizsga időpontjáról és helyéről az iskola minimum 1 hónappal a vizsga előtt írásbeli értesítést küld a szülőnek illetve a gondviselőnek.

Az osztályozó- és javítóvizsga az iskola épületében tantárgyanként min. 3 tagú bizottság előtt zajlik.

Az osztályozóvizsga minimum követelményeit a vizsgára felkészítő tanár/ok a félév megkezdésekor ismerteti/k illetve írásban közli/k a tanulóval és gondviselőjével. Azoknak a magántanulóknak, - akiket az iskola kirendelt pedagógusa/i készít/enek fel az osztályozóvizsgára – értékelése és osztályozása az alábbiak szerint történik.

A tanuló évközi témazáró írásbeli dolgozatokat ír/hat, illetve szóbeli beszámolót tehet a félév folyamán több alkalommal is. Az évközi, esetenként otthon megírt dolgozatokat a segítő tanár a szaktanárral együtt értékeli. A fenti teljesítmények érdemjegyei a félévi illetve év végi osztályozóvizsga osztályzatába beszámítandók.

A javítóvizsgára kötelezett tanulók számára a kijelölt tananyagot (a helyi tanterv által előírt minimum követelményt) az év végi bizonyítvánnyal egyidejűleg az osztályfőnök adja át a tanulónak és a gondviselőjének. Az át nem vett bizonyítványt a vizsgaanyaggal együtt június végén, az iskola postán megküldi a tanuló gondviselőjének lakcímére.

Az érvényes jogszabályok lehetővé teszik a szülő részvételét a javító- és osztályozóvizsgán. A szülőt a szóbeli vizsgán való részvételi lehetőségéről az iskolavezetés a vizsga megkezdése előtt tájékoztatja. A javító- és osztályozóvizsga megismétlésére a továbbiakban nincs lehetőség.

A javító- és osztályozóvizsga megszervezéséért és lebonyolításáért az SZMSZ szerint az igazgatóhelyettesek felelnek.

Az iskolaváltás, valamint a tanuló átvételének szabályai

A tanuló átvételére a tanítási év során bármikor lehetőség van.

Az iskolába történő jelentkezés az iskolába történő felvétel iránti kérelmet jelenti csak, de nem egyenlő a beíratással. A jelentkezésnek közvetlen jogi hatása nincs, a beíratásnak van.

A jelentkezés célja, hogy a gyermekek szülei élhessenek az iskolaválasztás jogával, az iskolák pedig a jelentkezők és a kötelező felvételi kötelezettségük figyelembevételével dönteni tudjanak a beiskolázásról.

A tanuló átvételéről az iskolaigazgató dönt az érintett szakmai munkaközösségek véleményének kikérésével.

Az átvételi kérelemkor a felvételi kérelmeknél a jogszabályokban meghatározott iratokat, az elvégzett iskolai évfolyamokat igazoló bizonyítványt is be kell mutatni.

Amennyiben az okiratok és bizonyítvány nem magyar nyelven íródott, a szülő, gondviselő köteles gondoskodni azok ma-

gyar nyelvre fordításáról.

Az iskolai átvételi kérelem elbírálásáról értesíteni kell:

- a kiskorú tanuló szülőjét, (nagykorú esetén a tanulót),
- az előző iskola igazgatóját.

Az általános iskola amennyiben osztálylétszámai illetve az osztályok jellege megengedik, köteles felvenni azt a tanköteles tanulót, akinek lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye a körzetében található.

Az iskolába felvett tanulók osztályba vagy csoportba való beosztásáról - a szakmai munkaközösség, annak hiányában a nevelőtestület véleményének kikérésével - az igazgató dönt.

A gyermekvédelem helye és szerepe iskolánkban

A gyermekvédelem minden iskolánkban dolgozó pedagógus kötelessége. A gyermekek védelme során tilos bármilyen hátrányos megkülönböztetés. A gyermeki jogok megilletnek minden iskolánkba járó diákot állampolgárságra való tekintet nélkül. A gyermekeket minden személyét érintő kérdésben meghallgatjuk és tájékoztatjuk. A pedagógust a mindenkori törvényi és adatvédelmi szabályozás szerint titoktartási kötelezettség terheli harmadik személyekkel szemben minden olyan információval illetően, amelyről hivatásának ellátása során szerzett tudomást. E kötelezettség nem terjedt ki a nevelőtestület tagjainak egymás közötti, a tanuló fejlődésével összefüggő megbeszélésre. A gyermek és a kiskorú tanuló szülőjével minden a gyermekével összefüggő adat közölhető, kivéve ha az adat közlése súlyosan sértené a gyermek, tanuló testi, értelmi vagy erkölcsi fejlődését.

Az elmúlt évek statisztikai adatait vizsgálva megállapítható, hogy iskolánkban a veszélyeztetett tanulók száma emelkedő tendenciát mutat (a tanulólétszám kb.20%-a).

A fentiek miatt a jövőben is indokolt fokozott figyelmet fordítanunk pedagógiai tevékenységünkben e területre, ezért vált gyakorlattá az elmúlt tanévekben, hogy az iskolánkba iratkozott diákok családjait az első évben felkeresik tanítóink, a differenciált bánásmódot előkészítő szociális háttérvizsgálat céljából (ún családlátogatás).

A veszélyeztetett tanulókat négy csoportba sorolhatjuk a veszélyeztető okok szempontjából.

1. Környezeti okok:
 - gyermekbántalmazás a családban
 - alkoholista vagy kábítószeres szülői, családi háttér
 - válófélben lévő szülők, ha ez a várhatónál nagyobb problémát okoz a családban
 - rendezetlen családi és környezeti háttér
 - rossz lakásviszonyok
 - gyermeket veszélyeztető túlzott engedékenység

2. Anyagi okok:
 - önhibáján kívül vagy önhibájából rossz anyagi körülmények között élő család (munkanélküliség, alacsony jövedelem... stb.)

Egészségi okok: - a gyermeknél fennálló tartós vagy időszakos egészségkárosodás, organikusan sérült, SNI

3. A gyermek személyiségében rejlő okok
 - magatartási vagy tanulási zavarokkal küzdő tanulók (beilleszkedési problémák, antiszociális viselkedés, túlkorosság, deviáns magatartás, stb.)

A fenti okok ritkán fordulnak elő önmagukban, egyszerre több is jelentkezhet, sok esetben ok-okozati összefüggés található

közöttük. Az osztályfőnökök a gyermekvédelmi felelőssel együtt felelősek a gyermekvédelmi problémák feltárásában és enyhítésében. A segítségnyújtási lehetőségek:

1. Környezeti problémák esetén:
 - családlátogatás, a szülőkkel történő személyes találkozások szorgalmazása
 - kapcsolattartás a Gyermekjóléti Szolgálattal
 - szükség esetén napközibe, tanulószobába valamint különböző iskolai foglalkozásokra irányítás
2. Anyagi problémák esetén:
 - étkezési támogatás
 - rendkívüli vagy rendszeres gyermekvédelmi támogatás
 - a szülő tájékoztatása a lehetséges segélyforrásokról
 - a szülő irányítása a Vöröskereszthez természetbeni juttatásért
3. Egészségi problémák esetén:
 - rendszeres kapcsolattartás a szülővel, az iskolaorvossal, védőnővel, szakértői és rehabilitációs szervezetekkel
4. A gyermek személyiségében rejlő okok esetén
 - a gyermek irányítása az alábbi intézményekbe: Nevelési Tanácsadó, szakértői bizottságok Gyermekjóléti Szolgálat valamint egyéb segítő szervezetek.

A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységeink a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók esetében

A szociális hátrányokkal küzdő családok gyermekeit iskolánk az alábbi lehetőségekkel segíti:

1. A tanulmányi munkában:
 - elsősorban ezeket a diákokat várja napközis illetve tanulószobai csoportjaiba
 - tantárgyi korrepetálások, egyéni fejlesztések valamint tanulószoba rendszeres látogatására ösztönzi a diákokat
 - tájékoztatást nyújt az iskolán kívüli felzárkóztató programokról
 - a pályaválasztó nyolcadikosok és szüleik tájékoztatása az Arany János Tehetséggondozó Programról
 - osztályfőnökeik fokozottabb figyelemmel kísérik iskolaválasztásukat, segítik őket a megfelelő középiskolai előkészítő tanfolyam kiválasztásában
2. A szabadidő hasznos eltöltésében:
 - igénybe vehetik az iskola nem önköltséges szakköreit, egyéb foglalkozásait
 - felhívjuk a családok figyelmét a nyári napközis tábor programjaira
 - az iskola lehetőségként felkínálja az Erzsébet-tábor nyújtotta programokat
3. Anyagi problémák enyhítése érdekében:
 - étkezési támogatásokat javasolunk
 - javaslat rendkívüli vagy rendszeres nevelési támogatásra
 - a szülő tájékoztatása a lehetséges egyéb gyermekvédelmi támogatási forrásokról
 - javaslatot teszünk a Családok Átmeneti Otthonába való áthelyezésre
4. Kapcsolatot tartunk a Gyermekjóléti Szolgálat szakembereivel speciális foglalkozások szervezése és segítségadás céljából

5. A fenti feladatok koordinálásával az iskolában megbízott, főállású gyermekvédelmi felelős foglalkozik.
6. HH, HHH : A hátrányos helyzet és a halmozottan hátrányos helyzet megállapításának feltételeiről és az ezzel járó kedvezményekről, pályázati lehetőségekről és juttatásokról az évről-évre érkező szülői értekezleteken tájékoztatni kell a szülőket. Az iskolába év közben érkező tanulók szüleinek is a figyelmét fel kell hívni erre a lehetőségre.

A beilleszkedési vagy magatartási nehézségekkel küzdő diákok szocializálásával összefüggő tevékenységeink

- A beilleszkedési vagy magatartási nehézségekkel küzdő gyerekekről az osztálytanító egyéni feljegyzéseket készít, melyekben nem csupán az eseteket rögzíti, hanem az általa kezdeményezett intézkedéseket is. E feljegyzéseket a felső tagozatos osztályfőnöknek az osztály átadásakor átadja a tanító.
- Felső tagozaton különösen fontos, hogy az osztályfőnök a szaktanároktól kapott jelzéseket összegyűjtse, s először ő próbálja a jelentkező gondokat orvosolni.
- Az iskolai gyermekvédelmi felelős segítségével a családi háttér felmérése, a deviancia okainak feltárása az első lépés. E folyamat lényeges eleme, hogy az osztályfőnök folyamatos párbeszédre törekedjen a családdal.
- Ha az okok között tanulási nehézségek szerepelnek, akkor a felzárkóztatási programba kell felvetetni a diákot, ha viszont komoly személyiségzavar lép fel, akkor az összes külső szakmai segítséget igénybe kell venni. A gyermekvédelmi felelős az osztályfőnökkel karöltve a Nevelési Tanácsadó, a Gyermekjóléti Szolgálat illetve a Budai Gyermekkórház és a Vadas-kert Alapítvány szakembereihez fordul.

Végző esetben a Gyermekjóléti Szolgálat nyilvántartásába felvett diák ügyében a Gyámhatósághoz fordul az iskola.

Igazolatlan hiányzások kezelése

Első alkalommal köteles az iskola a szülőt értesíteni, a gyermek igazolatlan mulasztásáról. Tíz óra után a Gyermekjóléti Központot, a Kormányhivatal Gyámhatóságát és a Szabálysértési Csoportot értesíti az iskola. A szülőt írásban és szóban is tájékoztatja az igazolatlan mulasztásról és a mulasztásnak következményeiről. Harminc óra után ismételen köteles az iskola értesíteni a Gyermekjóléti Központot, a Kormányhivatal Gyámhatóságát és a Szabálysértési Csoportot és a szülőt is. 50 óra után az iskoláztatási támogatást felfüggesztik, melynek felülvizsgálatára három havonta kerül sor a Gyámhivatal ügyintézési keretében. 50 órát meghaladó igazolatlan hiányzás esetén védelembe vétel következik, melyet a Kormányhivatal Gyámhatósága tesz meg. 16 éves kor alatt.

Adatkezelési és adattovábbítási rend

A tanuló adatait az osztályozó napló, anyakönyvi napló és KIR (köznevelés információs rendszere) tartalmazza. Adattovábbításra a köznevelési intézmény vezetője és az általa meghatalmazott vezető vagy más az alkalmazott jogosult. Az önkéntes adatszolgáltatásra vonatkozó szülői engedélyt az elvülési idő végéig nyilván kell tartani. A nevelési-oktatási intézmény képviselője a felvételi naplóban és a törzslapon feltünteti, hogy a gyermek, a tanuló hátrányos helyzetű vagy halmozottan hátrányos helyzetű. A nevelési-oktatási intézmény a nyilatkozatot a tanuló jogviszony megszűnését követő öt évig kezelheti.

A kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógia tevékenység rendje

Az intézmény pedagógusai kidolgozzák a hátrányos helyzetű tanulók szervezett felzárkóztató, fejlesztő, tehetséggondozó, társadalmi beilleszkedést segítő foglalkozásainak rendjét.

Hagyományaink

A társadalom gazdasági nehézségeinek növekedésével a szülők többsége egyre kevesebb időt és figyelmet tud szánni

gyermeke nevelésére, ezért diákjaink iskolában eltöltött tanórán kívüli ideje egyre növekszik. Igyekszünk ezt az időt nevelési rendszerünkbe jól szervezeten beépíteni.

A családi ünnepekhez hasonlóan fontos közösségformáló tényezővé válhatnak iskolai ünnepeink, hagyományaink. E munkában segítséget nyújtanak a környező művelődési házak és civil szervezetek.

Iskolai rendezvényeink :

I. Egészség és környezetvédelmi projektek az ökoiskolák hálózatába való bekapcsolódással.

- * **Szelektív hulladékgyűjtő akciók:** A környezetvédelmi neveléssel összhangban tanévenként több alkalommal (ősz-szel és tavasszal) a diákönkormányzat papír- és elemgyűjtést rendez.
- * **A Föld napja és egyéb zöldnapok:** A közvetlen környezet alaposabb megismerésével, védelmével szolgáljuk a környezeti nevelést.
- * **Egészség-nap:** Ezzel a rendezvénnyel az egészséges életmód elveire szeretnénk játékos módon felhívni diákjaink figyelmét.

II. Kulturális programjaink

- * **Iskolánkban a diákszínpad és az iskolagaléria** a rendezvények dekoratív színterei. Megőrzésüket és fejlesztésüket a jövőben is fontosnak tartjuk.
- * **Márton nap:**
- * **Adventi készülődés:**
- * **Rajzpályázatok, kiállítások**
- * **Magyar kultúra napja:** E rendezvény célja, hogy felhívja a tanulók figyelmét a nemzeti kultúra értékeinek megbecsülésére, ápolására.
- * **Farsang:** E tavaszköszöntő rendezvénnyel ötvözni kívánjuk a népi hagyományokat és a diákok szórakozási igényeit.
- * **Húsvéti készülődés:**
- * **Diák-önkormányzati délutánok:** A diákok szabadidős programkínálatát gazdagítja a játékos vetélkedőkkel összekötött zenés délután és vásár.
- * **Diadal-nap:** A diákönkormányzat javaslata alapján és szervezésében a gyermeknaphoz kapcsolódva színes programokkal várjuk diákjainkat.
- * **Évadzáró iskolagála:** Az évet lezáró olyan műsoros rendezvény, melyen az év során született legsikerültebb színpadi produkciók kerülnek ismét bemutatásra szülők előtt..

III. Sportnapok

- * **Mikulás Kupa, osztályok közötti focibajnokság**
- * **Partizánbajnokság** osztályok közötti kidobós verseny
- * **Családi sport délelőttők:** Ezekkel a vetélkedő jellegű játékokkal kívánjuk erősíteni az iskola és a család kapcsolatát.

Az éves munkatervben határozzuk meg, hogy a fenti rendezvények közül, melyeket rendezzük tanításmentes munkanapon.

A nyílt órákon igény szerint a szülők betekinhetnek az oktató-nevelő munkánkba, gyakorlatban is megismerhetik követelményeinket és értékelési rendszerünket. Így realisabb képet kaphatnak gyermekük tanórai tevékenységéről. A nyílt órák pontos idejéről a munkaközösségek döntenek. (Az időpontokat tanévenként az iskolai munkatervben rögzítjük.)

Ünnepeink:

Tanítási idő alatt szervezett ünnepeink:

- * **Iskolai ünnepeink:** tanévnnyitó és tanévzáró ünnepély
- * **Nemzeti ünnepeink:** október 23., március 15.

Egyéb ünnepeink:

* **Ballagás:** Búcsúzó nyolcadikosaink számára a mindenkori hetedikesek ünnepséget tartanak.

* **Október 06., Mikulás, osztálykarácsony, anyák napja, június 04.**

Az iskolai és nemzeti ünnepek rendezését és szervezését az alakuló osztályfőnöki munkaközösségi foglalkozásokon tervezzük meg

Az iskolai rendezvényekről és közéleti eseményekről, valamint iskolai életünk hétköznapijairól az iskolai honlap útján adunk hírt.

VI. AZ ISKOLAHASZNÁLÓK EGYÜTTMŰKÖDÉSÉNEK FORMÁI ÉS SZÍNTEREI AZ ISKOLAI KÖZÉLETBEN

Iskolánkat a vele szemben megnövekedett társadalmi elvárások, egyre szűkülő anyagi lehetőségei olyan rendszerré alakítják, melynek minden elemét az eredményesség kell, hogy meghatározza. Eredményesség a képzésben és nevelésben.

Hitünk szerint mindezt úgy érhetjük el, ha az iskolai élet különböző területein összhangot tudunk teremteni az iskolai életben érintettek érdekei között:

- * **a diák** minél otthonosabb légkörben, minél sikerebben tanulhasson az iskolájában,
- * **a szülő** az iskolai képzés jó minőségét érezve minél biztosabbnak láthassa gyermeke értelmi és érzelmi fejlődését,
- * **a pedagógus** nyugodt légkörben szakmai maximumát nyújthassa óráin és órán kívüli pedagógiai munkájában.

Valljuk, hogy ehhez mindhárom félnek olyan jogosítványokkal kell rendelkeznie, melyek az iskolai élet formálójává avathatják őket a maguk területén. Az iskolai SZMK - választmány, diákönkormányzat és tantestület minél harmonikusabb együttműködésének célja a tanulói eredményesség segítése egyrészt a tanulmányi munkában, másrészt a tanulói személyiség egészséges kiteljesítésében. A fenti érdekek kölcsönös tiszteletben tartása mellett egyeztetünk

- az iskolai pedagógiai programunk, az intézményi SZMSZ és a házirend megalkotásakor
- a diákság egészségét érintő kérdések megvitatásakor,
- a tanulók helyzetét értékelő, elemző beszámolók előkészítésekor és elfogadásakor,
- az iskolai diáksportkör, a könyvtár működési rendjének kialakításakor
- azon ügyekben melyeket a mindenkori jogszabályok és a fenntartó a szülők jogkörébe utal,
- szülőknek és diákoknak szóló programok megszervezésekor.

Kívánatos azonban az is, hogy a diák, a szülő és a tanár tegyen eleget az iskolai dokumentumokban és jogszabályokban lefektetett kötelezettségeinek is.

Mindezt előrebocsátva szólunk az alábbiakban a diákok és szüleik kötelezségeiről, jogairól, valamint e jogok gyakorlási fórumairól.

A diákok közéleti szerepei és fórumai az iskolában

A Nemzeti Köznevelési Törvényben előírt valamennyi diákjog és a velejáró törvényi kötelezettség megilleti diákjainkat is. Ezek közül az alábbiakat emelnénk ki.

A köznevelési tv tanulói kötelezsége és jogairól szóló 46. §-nak (3) - (6) bekezdéseiben foglaltak szellemében

Diákjainknak joga van:

- * biztonságban és egészséges iskolai környezetben fejlődjön személyisége
- * a világnézeti szabadság biztosítása mellett részt vehessen egyházi jogi személy által szervezett hit- és erkölcsoktatásban,
- * bármely térítésmentes iskolai foglalkozás (szakkör, korrepetálás, sportkör, rendezvény stb) látogatásához,
- * a tájékozódáshoz tanulmányi munkájának, magatartásának, szorgalmának értékelési szempontjairól és módjáról,
- * érdekképviseleti szervezet létrehozásához (diákönkormányzat), s benne véleménynyilvánításhoz
- * sérelmeinek törvényben meghatározott módon történő orvoslásához.

A tanuló jogainak gyakorlása során nem sértheti társai és a közösség jogait.

Egyben kötelessége

- * tiszteletben tartani az iskolai házirendben és egyéb szabályzatokban megfogalmazott előírásokat,
- * betartani az iskolai tanórai és tanórán kívüli foglalkozások rendjét valamint az iskolai területek használati rendjét, óvni iskolája helyiségeinek, eszközeinek épségét,
- * közreműködni saját környezetének rendben tartásában,
- * a foglalkozások sikerességét szervező munkával, aktív figyelmével és képességeinek megfelelő aktivitásával segíteni,
- * az iskola dolgozóival és társaival a kölcsönös tiszteletre, megbecsülésre épülő kapcsolatot kialakítani,
- * óvni saját és társai testi épségét, elsajátítani és alkalmazni az egészségét és biztonságát védő ismereteket, valamint jelezni a veszélyforrásokat.

A közösségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok elsődleges helyszíne az osztálykeret. A diákok legközvetlenebbül **a teljes tanítási időben valamint az osztályfőnöki órákon** alakíthatják diákéletüket.

Elsőként **osztályfőnöküktől** kaphatnak tájékoztatást az iskolai élet eseményeiről, itt fogalmazhatják meg legközvetlenebbül az órai és órán kívüli tanulási nehézségekkel, iskolai rendezvényekkel kapcsolatos kérdéseiket, kéréseiket. Az osztályfőnök mindezeket megválaszolja, orvosolja vagy összegyűjtve közvetíti a szaktanárokhoz, a nevelőkhöz, a tantestülethez és iskolavezetéshez.

Az osztályfőnök feladatát az alábbiakban fogalmazzuk meg:

- a) alaposan ismernie kell tanítványait,
- b) az iskola pedagógiai elvei szerint neveli osztályának tanulóit, a személyiségfejlődés tényezőit figyelembe veszi,
- c) együttműködik az osztály diákönkormányzati képviselőjével, segíti a tanulóközösség kialakulását,
- d) koordinálja az osztályban tanító pedagógusok munkáját és látogatja óráikat,
- e) pedagógiai kapcsolatot tart fenn az osztály szülői munkaközösségével és a tanulók életét, tanulmányait segítő személyekkel, (pszichológus, logopédus, gyógytestnevelő, gyermek- és ifjúságvédelmi felelős, gyámhivatal stb.),
- f) figyelemmel kíséri a tanulók tanulmányi előmenetelét, az osztály fegyelmi helyzetét, különös gondot fordít a hátrányos helyzetű tanulók segítésére,
- g) minősíti a tanulók magatartását, szorgalmát, minősítési javaslatát a nevelőtestület elé terjeszti,
- o) ,
- p) nevelő-oktató munkájához tanmenetet készít.
- h) szülői értekezletet tart, indokolt esetben családot látogat,
- i) tájékoztató(ellenőrző) könyv útján rendszeresen tájékoztatja a szülőket a tanulók magatartásáról, tanulmányi előmeneteléről,
- j) ellátja az osztályával kapcsolatos ügyviteli feladatokat (osztálynapló vezetése, statisztikai adatszolgáltatás, továbbtanulással kapcsolatos adminisztráció),
- k) saját hatáskörébe – indokolt esetben évi 3 nap távollétet engedélyezhet osztálya tanulójának, igazolja a gyerekek hiányzását,
- l) tanulóit és szülői értekezleten a szülőket rendszeresen tájékoztatja az iskola előtt álló feladatokról, azok megoldására mozgósít, közreműködik a tanórán kívüli tevékenységek szervezésében,
- m) javaslatot tesz a tanulók jutalmazására, segélyezésére, büntetésére,
- n) elősegíti a közösség tevékenységének eredményességét

Negyedikétől nyolcadikig minden osztály 2-2 diák-önkormányzati képviselőt választ és küld az iskolai fórumra.

A diákjogok gyakorlásának iskolánkban kialakult legmagasabb szintű fóruma a **diákönkormányzat**, melynek élén segítő tanár irányítása mellett diáktanács áll. A diáktanács vezetősége képviseli a diákközvéleményt az iskola érdekképviseleti fórumain. E diáktestület állást foglalhat minden olyan kérdésben, melyekett a jogszabályok lehetővé tesznek. A diák-önkormányzati SZMSZ előkészítésében a diákok aktív részvétele elengedhetetlen. Működése során saját anyagi alapot hozhat létre, mellyel önállóan az igazgató felé évente kötelező beszámolás mellett gazdálkodhat.

E fórum a tantestület véleményének kikérése mellett **dönthet:**

- * saját közösségi életének megszervezéséről,
- * tisztségviselőinek megválasztásáról,
- * hatásköreinek gyakorlásáról,
- * egy tanításmentes nap programjáról,

Véleményezési és javaslattevői joga van:

- * a diákság egészét érintő kérdésekben,
- * a tanulók helyzetét értékelő, elemző beszámoló előkészítésében, elfogadásában,
- * az iskolai diáksporkör, könyvtár működési rendjének meghatározásában,
- * a házirend kialakításában,
- * a tanulói szociális juttatások elosztási elveinek meghatározásában,
- * a diákkal szembeni nyílt fegyelmi tárgyalás döntésében a DÖK tisztségviselők delegálása révén,

A diákok érdekvénesítő fórumát az iskola a szükséges feltételek biztosításával segíti: a diákönkormányzatot segítő tanár.

A szülők közéleti szerepei és fórumai az iskolában

A szülők elvárásai az iskolával szemben, véleménye az intézmény nevelő-oktató munkájáról döntően befolyásolja egy fővárosi iskola életét, jövőjét, hisz a bizalomvesztés vagy -nyerés jól mérhető következményekkel jár a diáklétszám alakulásában.

A fentiek miatt - a józan határokig - nyitott iskolaként igazodni szeretnénk a szülői elvárásokhoz, biztosítjuk érdekképviselőtük valamennyi törvényes fórumát.

Természetesen a köznevelési törvényben előírt valamennyi szülői jog megilleti diákjaink szüleit is a törvényben felsorolt kötelességekkel együtt. Ezek közül néhányat itt is ki szeretnénk említeni.

Iskolai fórumainkon kiemelten biztosítjuk az alábbi **szülői jogokat**:

- * A szülő megismerheti az iskola nevelési - oktatási programját, házirendjét.
- * Rendszeres és érdemi tájékoztatást kaphat a megfelelő iskolai fórumokon gyermeke személyiségfejlődéséről, tanulmányi előmeneteléről.
- * Tanácsot kaphat a gyermek otthoni munkájának segítéséhez.
- * Nyílt napokon, órákon és rendezvényeken bepillanthat az iskola életébe.
- * Képviselheti és képviselheti magát osztály és/vagy iskolai szülői munkaközösségben.
- * Részt vehet az iskolaszék megválasztásában mint választó és megválasztható személy.
- * Joga van részt venni a gyermekét érintő kiténtető vagy elmarasztaló eljárásokban.
- * Érdemi választ kell kapnia javaslataira, kérdéseire.

A fenti jogok tiszteletben tartása mellett minél több olyan pedagógiai munkánkat segítő szülővel kívánunk szoros kapcsolatot kialakítani, aki

- * kész rendszeres kapcsolattartásra a gyermekével foglalkozó pedagógusokkal a szülői értekezletek valamint fogadóórák alkalmával,
- * az iskolaszék és SZMK által is elfogadott házirend betartását szülői kiállásával, gyakorlatával segíti,
- * a gyermek rendszeres iskolába járatásával segíti az iskola oktató-nevelő munkáját, a tantestület által meghatározott valamennyi taneszközt a tanév kezdetére biztosítja.
- * Kiállásával, véleményformálásával otthon és a közéletben a jó gyermekközösség és a harmonikus tanár - diák viszony kialakulását segíti.
- * Tartsa tiszteletben az iskola, vezetői, pedagógusai, alkalmazottai emberi méltóságát és jogait, tiszteletet tanúsítson irántuk.

A szülő törvényben előírt kötelezettsége, hogy megtegyen minden tőle telhetőt gyermeke fejlődéséért. A diák igazolatlan mulasztásai esetén a mindenkori jogszabályok alapján a szülőt, gondviselőt felelősség terheli.

A szülői érdekvénesítés iskolánkban kialakult formái és rendje:

- * Az osztályok szülői értekezleteinek sora,
- * a nevelői fogadóórák,

* az osztály és iskolai SZMK gyűlések,

A **szülői értekezleteken**, mint legközvetlenebb információs vagy vita jellegű megbeszéléseken tájékoztatást kap az osztály és gyermeke tanulmányi helyzetéről, az osztály közös programjairól. Tájékozódhat az iskola házirendjéről, a diákok pályaválasztási és továbbtanulási lehetőségeiről.

E fórumnak mindkét fél megelőlegezett bizalmára kell épülnie, hisz csak így jöhet létre egészséges együttműködés, melyben az iskola nyitottá válhat a szülői elvárások felé. **A szülői értekezleteket szeptember, február és május hónapokban tartjuk.**

A **nevelői fogadóórákon** jó alkalom nyílik a szülő és nevelő közvetlen találkozására. Személyes problémák megbeszélése során a szülő tájékozódhat a nevelői elvárásokról, tanácsot, segítséget kérhet a gyermek eredményesebb otthoni felkészítésében.

A fogadóórák időpontját a tanév elején az iskolai munkatervben jelöljük ki.

A szülői értekezletek és fogadóórák rendjéről a szülőket a diákok tájékoztató füzetain keresztül értesítjük. Szükség esetén mód nyílik előzetes egyeztetés alapján külön megbeszélésekre is a szülő és a pedagógus közt.

A **szülői munkaközösségek** gyűjtik csokorba és közvetítik az iskolavezetés felé az iskola oktató - nevelő munkájával kapcsolatos észrevételeket, illetve felajánlásaikkal segíthetik az iskolai törekvéseket.

Iskolánkban a leghatékonyabban működő fórum e fenti három. A szülők aktív szerepe a közös gondolkodásban és döntéshozatalban a leginkább itt érvényesül.

Iskolánkban eddig nem fogalmazódott meg igény iskolaszék illetve intézményi tanács megalakítására. Jelenleg e fórumok szerepét az iskolai szülői munkaközösség tölti be.

Az osztályközösségek szülői kisközösségeinek igényeit **az iskolai SZMK - választmány** képviseli, és működésében megvalósul a szülői érdekek kollektív képviselete.

E testület minden iskolát érintő kérdésben a hatályos jogszabályok szerint véleményezési és javaslattevői, egyetértési, döntési joggal rendelkezik.

A testület **döntési joggal** bír:

- * saját szervezeti, működési rendjének és munkaprogramjának elfogadásában,
- * tisztségviselőinek megválasztásában,
- * azon ügyekben melyeket a nevelőtestület vagy a fenntartó az iskolaszék jogkörébe utal,
- * szülőknek szóló programokban,
- * a saját maga által teremtett anyagi források felhasználásában.

Véleményezési és javaslattevői joggal bír:

- * a pedagógiai program tartalmában, összeállításában,
- * a házirend elfogadásában,
- * az intézményi SZMSZ egyes kérdéseiben,
- * a működését érintő valamennyi kérdésben.

Az **iskolai SZMK - választmány** köteles megvizsgálni a hozzá forduló diák és szülő kéréseit, javaslatait és első ülését követő 30 napon belül érdemi választ adni rá.

Az **iskolai alapítvány**, anyagi támogatás révén formálja az intézmény pedagógiai munkáját. Az itt felajánlott adományok és azok célzott felhasználása révén a kuratórium által legfontosabbnak, legérdekesebbnek tartott iskolai törekvéseket, képzési területeket részesítheti előnyben.

Nagy szükségét érezzük, hogy a nevelési problémákkal küszködő családok számára un. szülők iskoláját szervezzünk, melynek előadót külső szervezetek (alapítványok) biztosítanák, és így segítenék az otthonokban és az iskolában születő pedagógiai, szociális és egészségügyi okokra visszavezethető konfliktusok megelőzését, megoldását.

Az iskola külső kapcsolatai

Igazgatónk, mint a XVII. kerületi **Igazgatók Szakmai Szervezetének** tagja állandó kapcsolatot tart fenn a kerület iskoláival.

A beiratkozás előtti nagycsoportos gyermekek szülei számára szervezett kiadott tájékoztatókkal, a tanítók és óvónők információ- és tapasztalatszerelésével tartunk kapcsolatot a **környező óvodákkal**.

A **Rákocsabai Polgári Kör** egyik legfontosabb feladata a lakók közösségi életének szervezése.

Céljuk, hogy a felnőttek mellett a gyerekek is mind jobban kötődjenek szűkebb környezetükhöz. Ennek érdekében előadásokat, vetélkedőket, kirándulásokat, kiállításokat szerveznek az iskola tanulói számára, mint például

- * rajzverseny a Kaszap István Alapítvány támogatásával,
- * Pünkösdi Kórustalálkozó.

Iskolánk időnként ünnepi műsorok összeállításával és előadásával, közönségszervezéssel járul a Polgári Kör munkájának segítségéhez.

A Rákocsaba - Újtelepért Egyesület

Az iskolával együttműködve szervezi pl. a Föld Napja programját, faültetést, tavaszi takarítást, és egyéb közös rendezvényeket. Évek óta közösen rendezünk rajzpályázatot és kiállítást „Nálatok vannak-e állatok?” címmel, s az egyesület periodikájában rendszeresen helyet kapunk „Diadal Oldalak” címmel.

Az 1992-ben szülői kezdeményezésre született meg iskolánk önálló alapítványa, az Alapítvány a Rákocsaba-Újtelepi Diákokért, melynek célja, iskolánk tanulóifjúságának támogatása, azok művelődési, sport- és szabadidős lehetőségeinek bővítésében, egészséges testi fejlődésük elősegítésében, a kor követelményeinek megfelelő idegen nyelvtudás megszerzésében, a diákok hely- és környezetismereti tájékozottságának bővítésében.

Ezért segítséget nyújt az iskolai nyelvtanítás fejlesztéséhez, több nyelv magas szintű oktatásának megszervezéséhez, támogatja a sport és szabadidős tevékenység jobb feltételeinek megteremtését, elősegíti a honismereti programokat, elsősorban a történelmi Budapest megismertetése terén.

Iskolánk a **A Vigyázó Sándor Művelődési Ház és intézményeivel** szoros együttműködési kapcsolatban áll. Közösen szervezünk tananyaghoz kapcsolódó programokat. Az iskola kulturális életéhez, közéleti tevékenységeihez kapcsolódó formák: iskolai rendezvények, bálók, bemutatók. Közös rendezvényeink: népnepélyek - Újtelepi Vígások, Rákosligeti Majális - egyéb fellépési, megjelenési lehetőség a Közösségi Házban. Az iskola közönségszervezéssel segítheti az intézmények egyéb műsorait és rendezvényeit.

A **Gózon Gyula Színház** előadásaira, rendkívüli magyaróráira rendszeresen szervezünk diákcsoportokat.

A **Lengyel Nemzetiségi Önkormányzat** XVII. Kerületi szervezetével együttműködési megállapodást kötöttünk, mivel intézményünk helyet ad az Oktatási Hivatal által fenntartott lengyel nyelvtanításnak diákok számára.

Szoros szakmai kapcsolatunk épült ki az elmúlt évek során a **Bartók Béla Alapfokú Művészeti Iskolával** is. Épületünkben működnek kihelyezett tagozatai, a képzőművészeti valamint a zongora, fuvola és hegedű képzés. Iskolánk számos diákja tanul délutánonként foglalkozásaikon, s e területen szerzett budapesti és országos eredményünknek is ők adják a hátterét. Mindemellett közös nemzetközi kiállítások, rajzpályázataink zsűrizése is közös munkánk része.

Helyi Tanterv

1. Az iskola egyes évfolyamain a következő tanévekben az alábbi tantervek alapján folyik az oktatás

- 2007 = a 2007-ben felülvizsgált és módosított NAT (202/2007. (VII. 31.) Korm. rendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 243/2003. (XII. 17.) Korm. rendelet módosításáról) alapján elfogadott – jelenleg is használt – pedagógiai program és helyi tanterv.
- 2013 = a 2012-ben felülvizsgált és módosított NAT, a köznevelési törvény, illetve a 2012-ben kiadott új kerettantervek alapján elkészített 2013 szeptemberétől érvényes pedagógiai program és helyi tanterv.

tanév	Évfolyamok							
	1	2	3	4	5	6	7	8
2013-14	2013	2007	2007	2007	2013	2007	2007	2007
2014-15	2013	2013	2007	2007	2013	2013	2007	2007
2015-16	2013	2013	2013	2007	2013	2013	2013	2007
2016-17	2013	2013	2013	2013	2013	2013	2013	2013

2., Iskolánk helyi tanterve az emberi erőforrások minisztere által kiadott kerettantervek közül az alábbi tantervre épül:

- A kerettantervek kiadásáról és jóváhagyásáról szóló 51/2012. (XII. 21.) EMMI rendelet 1. sz. mellékletében szereplő „Kerettanterv az általános iskola 1-4. évfolyamára”, valamint
- 2. sz. mellékletében szereplő „Kerettanterv az általános iskola 5-8. évfolyamára”.

3., Iskolánk helyi tantervében a kötelező tanítási órák keretében tanított tantárgyak tananyagai és követelményei néhány területet kivéve megegyeznek az oktatási miniszter által kiadott kerettantervekben meghatározott tananyaggal és követelményekkel.

4., A választható órakeretet az alábbiak szerint használtuk fel:

- Már harmadik évfolyamon megkezdjük az idegen nyelv oktatását heti 1 órában (német illetve angol)
- Élünk azzal a lehetőséggel, hogy már 3. – 4. évfolyamtól 0,5 óraszám felhasználásával a választható órakeret terhére megkezdjük az informatika tantárgy alapozását, melyet 5 évfolyamon is folytatunk heti 1 órában.
- A C és D osztályoknál tánc és mozgás 1 óra / Összesen 4+1 óra testnevelés tantárgyon belül
- C és D osztályoknál magyar tantárgyhoz kerül +1 óra
- 1. és 2. évfolyamokon: (+1 óra Dráma és tánc) magyar
- 3. és 4. évfolyamokon: (0,5 óra Dráma és tánc) magyar
- Az 1b osztály felmenő rendszerben emelt szintű testneveléssel halad.
- A 4. évfolyamtól a vívás sport heti 2 órája épül be a testnevelés óraszámába.

5., Az összóraszám a kerettantervi ajánlást egyetlen évfolyamon sem haladja meg.

6., A felső tagozatba lépve egységesebbé válnak az osztályok óratervei kivéve az emelt szintű testneveléssel haladó osztályokat, hiszen ott a heti 5 testnevelés órába heti 2 óra vívásoktatás épül be.

7., Az egyéb foglalkozások órakeretéből csoportbontásra használunk:

- Idegen nyelvből a nívócsoportos oktatás miatt az évfolyamonkénti 3 osztályt 5 csoportra (3 csoport angol / 2 csoport német).
- Az emelt szintű testneveléssel haladó B osztályok vívásoktatása miatt az osztályokat két csoportra bontjuk, mivel összesen egy csoport a vívópárok száma miatt nem lehet 12-15 főnél magasabb.

8., A szabadon választható órakeretből egyes tantárgyak óraszámát felső tagozaton úgy emeltük meg, hogy a tananyagtartalmakat nem bővítettük, hanem a készségfejlesztésre és az ismeretek elmélyítésére több gyakorló órát építettünk be.

9., A választható kerettantervi változatok közül helyi tantervünkben az alábbiakat használtuk fel:

tantárgy	tantervi változat
magyar	A változat
matematika	A változat
fizika	A változat
kémia	B változat
biológia	B változat
ének	A változat

Óraterveink

Alsós óratervek

2013/14-es tanév

	1a	1b	1c	1d	2a	2b	2c	3a	3b	3c	4a	4b	4c
Magyar	8	8	9	9	8	8	8,5	7,5	7,5	8,5	7	7	8
Matematika	4	5	4	4	4	5	4	4,5	5	4,5	4,5	5	4,5
Körny. ism	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1,5	1,5	1,5
Rajz	2	2	2	2	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5
Ének-zene	3	2	2	2	1,5	1	1	2	1	1	2	1	1
Technika	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Erkölcstan	1	1	1	1									
Inform.	-	-	-	-	-	-	-	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Testnevelés (tánc)	4+1t	5	4+1t	4+1t	4+1	5	4+1	3,5	5	3,5	3,5	5	3,5
Német	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		2	
Angol	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2		2
A már beépített választható tanórai foglalkozások száma	2	2	2	2									
Összesen	25	25	25	25	22	22,5	22	21,5	22,5	21,5	23,5	25,5	23,5
Egyéb foglalkozások időkerete ¹	27	27	27	27									
Összesen	52	52	52	52	52	52	52	52	52	52	55	55	55

¹ Az **egyéb foglalkozás**: A tanórákon kívüli egyéni vagy csoportos pedagógiai tartalmú foglalkozások, amelyek a tanulók fejlődését szolgálják (pl. differenciált képességfejlesztés: felzárkóztatás, tehetséggondozás, egyéni fejlesztés, sportfoglalkozások és önálló tanulás; a kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal: SNI, BTM, kiemelten tehetséges és HH tanulókkal való foglalkozás.).

A 2012-13 tanévtől felmenő rendszerben a mindennapos testnevelés bevezetésével a 2008 évi NAT alapján haladó osztályokban alsó tagozaton heti 1 testnevelés órát az iskolaotthonos rendszerrel működő osztályokban más jellegű mozgással töltjük ki (tánc, sportjáték, népi gyermekjáték).

Emelt szintű testnevelési tantervvel haladó osztály specifikuma: sportági vívás alapozása

A 2008-09-es tanévtől helyi tantervünkben található a vívásoktatás tartalma és tematikája, mely szerint harmadik és negyedik osztályban felmenő rendszerben megkezdődött e sportág alapozása. E munka felmenő rendszerben ötödik évfolyamtól helyi tantervünkbe beépített vívástanterv alapján folyik nyolcadik évfolyam végéig.

Ezen új tanterv bevezetésével e munka tovább folytatódik figyelembe véve a 2012 évi Nat-ot és az új kerettantervet is.

A 2013-14-es tanévtől az 1.B osztályok felmenő rendszerben emelt szintű testneveléssel haladnak, heti 5 testnevelés órával. A 3. évfolyamtól a vívás sport alapozása került beépítésre tantervükbe heti 2 órában.

2014/15-ös tanév

	1a	1b	1c	2a	2b	2c	2d	3a	3b	3c	4a	4b	4c
Magyar	8	8	9	8	8	9	9	7,5	7,5	8,5	7	7	8
Matematika	4	5	4	4	5	4	4	4,5	5	4,5	4,5	5	4,5
Környezetis m	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1,5	1,5	1,5
Rajz	2	2	2	2	2	2	2	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5
Ének-zene	3	2	2	3	2	2	2	2	1	1	2	1	1
Technika	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Erkölcstan	1	1	1	1	1	1	1						
Inform.	-	-	-	-	-	-	-	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Testnevelés	4+1t	5	4+1t	4+1t	5	4+1t	4+1t	3,5	5	3,5	3,5	5	3,5
Német	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		2	
Angol	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2		2
A már beépít- ett választható tanórai foglal- kozások száma	2	2	2	2	2	2	2						
	25	25	25	25	25	25	25	21,5	22,5	21,5	23,5	25,5	23,5
Egyéb fog- lalkozások időkerete ¹	27	27	27	27	27	27	27						
Összesen	52	52	52	52	52	52	52						

2015/16-os tanév

	1a	1b	1c	2a	2b	2c	3a	3b	3c	3d	4a	4b	4c
Magyar	8	8	9	8	8	9	7	7	7,5	7,5	7	7	8
Matematika	4	5	4	4	5	4	4	4,5	4	4	4,5	5	4,5
Környezetis m	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1,5	1,5	1,5
Rajz	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1,5	1,5	1,5
Ének-zene	3	2	2	3	2	2	2,5	2	2	2	2	1	1
Technika	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Erkölcstan	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1			
Inform.	-	-	-	-	-	-	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Testnevelés	4+1t	5	4+1t	4+1t	5	4+1t	4+1t	5	4+1t	4+1t	3,5	5	3,5
Német	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1		2	
Angol	-	-	-	-	-	-	1	-	1		2		2
A már beépít- ett választható tanórai foglal- kozások száma	2	2	2	2	2	2	3	3	3	3			
	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	23,5	25,5	23,5
Egyéb fog- lalkozások időkerete ¹	27	27	27	27	27	27	27	27	27	27			
Összesen	52	52	52	52	52	52	52	52	52	52			

2016/17-os tanév

	1a	1b	1c	2a	2b	2c	3a	3b	3c	4a	4b	4c	4d
--	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

Magyar	8	8	9	8	8	9	7	7	7,5	7	7	7,5	7
Matematika	4	5	4	4	5	4	4	4,5	4	4	4,5	4	4
Környezetis m	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2	2
Rajz	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Ének-zene	3	2	2	3	2	2	2,5	2	2	2,5	2	2	2,5
Technika	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Erkölcstan	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Inform.	-	-	-	-	-	-	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Testnevelés	4+1t	5	4+1t	4+1t	5	4+1t	4+1t	5	4+1t	4+1t	5	4+1t	4+1t
Német	-	-	-	-	-	-	-	1	-		2		2
Angol	-	-	-	-	-	-	1	-	1	2		2	
A már beépít- ett választható tanórai foglal- kozások száma	2	2	2	2	2	2	3	3	3	3	3	3	3
Összes óra	25	25	25	25	25	25	25	25	25	27	27	27	27
Egyéb fog- lalkozások időkerete ¹	27	27	27	27	27	27	27	27	27	28	28	28	28
Összesen	52	52	52	52	52	52	52	52	52	55	55	55	55

Felső tagozatos óratervek

2013-14

Tantárgy	5. oszt.			6. oszt.			7. oszt.			8. oszt.		
	2013-as tanterv											
osztályok	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C
Magyar nyelv és irodalom	4,5	4,5	4,5	4	4	4	4\5	4\5	4\5	5\4	5\4	5\4
Idegen nyelv	3	3	3	3	3	3	3\4	3\4	3\4	4\3	4\3	4\3
Természetismeret	2	2	2	3\2	3\2	3\2	-	-	-	-	-	-
Erkölcstan	1	1	1									
Történelem	2,5	2,5	2,5	2	2	2	3	3	3	2	2	2
Földrajz	-	-	-	-	-	-	1\2	1\2	1\2	1\2	1\2	1\2
Matematika	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Fizika	-	-	-				1	1	1	1\2	1\2	1\2
Biológia	-	-	-	-	-	-	2\1	2\1	2\1	2\1	2\1	2\1
Kémia	-	-	-	-	-	-	2\1	2\1	2\1	2	2	2
Életvitel és gyakorlati ismeretek	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Vizuális kultúra	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Ének-zene	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Testnevelés és sport	4+1	3+2	4+1	5	5	5	3	3	3	3	3	3
Osztályfőnöki	1	1	1	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	1	1	1
Tánc és dráma	-	-	-	0/1	0/1	0/1	-	-	-			
Hon- és népismeret	1	1	1	1/0	1/0	1/0	-	-	-			
Informatika	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2\1	2\1	2\1
Mozgókép és médiaismeret	-	-	-							0/1	0/1	0/1
Minimális óraszám	25	25	25	22,5	22,5	22,5	25	25	25	25	25	25
A már beépített választható tanórai foglalkozások száma	3	3	3	2,5	2,5	2,5	3,5	3,5	3,5	4,5	4,5	4,5
Tanórai rendelkezésre álló időkeret	28	28	28	27	27	27	28,5	28,5	28,5	29,5	29,5	29,5
I. fél				25,5			27,5			30		
II. fél				24,5			28,5			29		
Egyéb foglalkozások időkerete¹	23	23	23	26	26	26	27,5	27,5	27,5	26,5	26,5	26,5
nem szakrendszerű óra (képességfejlesztés, tehetséggondozás céllal magyar-matematika) ²				1	1	1	-			-		
tanulásmódszertan ²				1	1	1						
Idegen nyelvi nivócsoport (félcsop) ²	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Vívásoktatás ²	<i>testnevelés órába integrálva</i>			<i>testnevelés órába integrálva</i>								
Egedélyezett összórakeret	51	51	51	51	51	51	56	56	56	56	56	56

¹ Az **egyéb foglalkozás**: A tanórákon kívüli egyéni vagy csoportos pedagógiai tartalmú foglalkozások, amelyek a tanulók fejlődését szolgálják (pl. differenciált képességfejlesztés: felzárkóztatás, tehetséggondozás, egyéni fejlesztés, sportfoglalkozások és önálló tanulás; a kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal: SNI, BTM, kiemelten tehetséges és HH tanulókkal való foglalkozás.).

² A 2008 évi NAT alapján tervezett, kimenő rendszerű foglalkozások óraszámai. (Az egyéb foglalkozások keretéből)

2014-15

Tantárgy	5. oszt.			6. oszt.			7. oszt.			8. oszt.		
	2013-as tanterv											
osztályok	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C
Magyar nyelv és irodalom	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	4\5	4\5	4\5	5\4	5\4	5\4
Idegen nyelv	3	3	3	3,5	3,5	3,5	3\4	3\4	3\4	4\3	4\3	4\3
Természetismeret	2	2	2	2,5	2,5	2,5	-	-	-	-	-	-
Történelem	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	3	3	3	2	2	2
Erkölcstan	1	1	1	1	1	1						
Földrajz	-	-	-	-	-	-	1\2	1\2	1\2	1\2	1\2	1\2
Matematika	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Fizika	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1\2	1\2	1\2
Biológia	-	-	-	-	-	-	2\1	2\1	2\1	2\1	2\1	2\1
Kémia	-	-	-	-	-	-	2\1	2\1	2\1	2	2	2
Életvitel és gyakorlati ismeretek	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Vizuális kultúra	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Ének-zene	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Testnevelés és sport	4+1	3+2	4+1	4+1	3+2	4+1	5	5	5	3	3	3
Osztályfőnöki	1	1	1	1	1	1	0,5	0,5	0,5	1	1	1
Hon- és népismeret	1	1	1				-	-	-			
Informatika	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2\1	2\1	2\1
Mozgókép és médiaismeret	-	-	-	-	-	-				0/1	0/1	0/1
Minimális óraszám	25	25	25				25	25	25	25	25	25
A már beépített választható tanórai foglalkozások száma	3	3	3	3	3	3	3,5	3,5	3,5	4,5	4,5	4,5
Tanórai rendelkezésre álló időkeret	28	28	28	28	28	28	30,5	30,5	30,5	29,5	29,5	29,5
I. fél							27,5			30		
II. fél							28,5			29		
Egyéb foglalkozások időkerete ¹	23	23	23	23	23	23						
Idegen nyelvi névcsoport (félécsop)	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
vívásoktatás	<i>testnevelés órába integrálva</i>			<i>testnevelés órába integrálva</i>			-					
Maximális óraszám	51	51	51	51	51	51						

¹ Az **egyéb foglalkozás**: A tanórákon kívüli egyéni vagy csoportos pedagógiai tartalmú foglalkozások, amelyek a tanulók fejlődését szolgálják (pl. differenciált képességfejlesztés: felzárkóztatás, tehetséggondozás, egyéni fejlesztés, sportfoglalkozások és önálló tanulás; a kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal: SNI,BTM, kiemelten tehetséges és HH tanulókkal való foglalkozás.).

2015-16

Tantárgy	5. oszt.			6. oszt.			7. oszt.			8. oszt.		
	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C
2013-as tanterv												
osztályok	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C
Magyar nyelv és irodalom	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	5\4	5\4	5\4
Idegen nyelv	3	3	3	3,5	3,5	3,5	3	3	3	4\3	4\3	4\3
Természetismeret	2	2	2	2,5	2,5	2,5	-	-	-	-	-	-
Történelem	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2	2	2	2	2	2
Erkölcstan	1	1	1	1	1	1	1	1	1			
Földrajz	-	-	-	-	-	-	1,5	1,5	1,5	1\2	1\2	1\2
Matematika	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Fizika	-	-	-	-	-	-	2	2	2	1\2	1\2	1\2
Biológia	-	-	-	-	-	-	1,5	1,5	1,5	2\1	2\1	2\1
Kémia	-	-	-	-	-	-	1,5	1,5	1,5	2	2	2
Életvitel és gyakorlati ismeretek	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Vizuális kultúra	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Ének-zene	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Testnevelés és sport	4+1	3+2	4+1	4+1	3+2	4+1	4+1	3+2	4+1	5	5	5
Osztályfőnöki	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Hon- és népismeret	1	1	1	-	-	-	-	-	-			
Informatika	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2\1	2\1	2\1
Mozgókép és médiaismeret	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0/1	0/1	0/1
Minimális óraszám	25	25	25	25	25	25	28	28	28	25	25	25
A már beépített választható tanórai foglalkozások száma	3	3	3	3	3	3	3	3	3	4,5	4,5	4,5
Tanórai rendelkezésre álló időkeret	28	28	28	28	28	28	31	31	31	31,5	31,5	31,5
I. fél										30		
II. fél										29		
Egyéb foglalkozások időkerete ¹	23	23	23	23	23	23	25	25	25			
Idegen nyelvi névcsoport (félcsop)	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Vívásoktatás (5-6), és/vagy tömegsport (7-8)	<i>testnevelés órába integrálva</i>			<i>testnevelés órába integrálva</i>			<i>testnevelés órába integrálva</i>					
Maximális óraszám	51	51	51	51	51	51	56	56	56			

¹ Az **egyéb foglalkozás**: A tanórákon kívüli egyéni vagy csoportos pedagógiai tartalmú foglalkozások, amelyek a tanulók fejlődését szolgálják (pl. differenciált képességfejlesztés: felzárkóztatás, tehetséggondozás, egyéni fejlesztés, sportfoglalkozások és önálló tanulás; a kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal: SNI,BTM, kiemelten tehetséges és HH tanulókkal való foglalkozás.).

2016-17

Tantárgy	5. oszt.			6. oszt.			7. oszt.			8. oszt.		
	2013-as tanterv											
osztályok	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C
Magyar nyelv és irodalom	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5
Idegen nyelv	3	3	3	3,5	3,5	3,5	3	3	3	3,5	3,5	3,5
Természetismeret	2	2	2	2,5	2,5	2,5	-	-	-	-	-	-
Történelem	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2	2	2	2,5	2,5	2,5
Erkölcstan	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Földrajz	-	-	-	-	-	-	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5
Matematika	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4,5	4,5	4,5
Fizika	-	-	-	-	-	-	2	2	2	1	1	1
Biológia	-	-	-	-	-	-	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5
Kémia	-	-	-	-	-	-	1,5	1,5	1,5	2	2	2
Életvitel és gyakorlati ismeretek	1	1	1	1	1	1	1	1	1	-	-	-
Vizuális kultúra	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Ének-zene	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Testnevelés és sport	4+1	3+2	4+1	4+1	3+2	4+1	4+1	3+2	4+1	4+1	3+2	4+1
Osztályfőnöki	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Hon- és népismeret	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Informatika	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Mozgókép és médiaismeret	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Minimális óraszám	25	25	25	25	25	25	28	28	28	28	28	28
A már beépített választható tanórai foglalkozások száma	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Tanórai rendelkezésre álló időkeret	28	28	28	28	28	28	31	31	31	31	31	31
Egyéb foglalkozások időkerete ¹	23	23	23	23	23	23	25	25	25	25	25	25
Idegen nyelvi névcsoport (félcsop)	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Vívásoktatás (5-6), és/vagy tömegsport (7-8)	<i>testnevelés órába integrálva</i>			<i>testnevelés órába integrálva</i>			<i>testnevelés órába integrálva</i>			<i>testnevelés órába integrálva</i>		
Maximális óraszám	51	51	51	51	51	51	56	56	56	56	56	56

¹ Az **egyéb foglalkozás**: A tanórákon kívüli egyéni vagy csoportos pedagógiai tartalmú foglalkozások, amelyek a tanulók fejlődését szolgálják (pl. differenciált képességfejlesztés: felzárkóztatás, tehetséggondozás, egyéni fejlesztés, sportfoglalkozások és önálló tanulás; a kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal: SNI, BTM, kiemelten tehetséges és HH tanulókkal való foglalkozás.).

TANKÖNYVVÁLASZTÁS

A pedagógus módszertani szabadságának figyelembevétele mellett a tankönyvek kiválasztása **kizárólag a hivatalos tankönyvlistán megnevezett taneszközökből történhet s a munkaközösségek véleményét figyelembe véve**. Az egyeztetés tantárgyanként megtörténik a különböző képzési szakaszok között is.

A tanítási év közben a meglévő tankönyvek taneszközök ruházati és más felszerelések beszerzésére vonatkozó döntés nem változtatható meg.

A tankönyvválasztás szempontjai:

1. **Felmenő rendszerben** lehetőleg azonos a **tanterveknek megfelelő tankönyvcsaládból** tanuljanak a tanulók, hogy a tananyag egymásra épülése biztosított legyen.
2. Ugyanabban az évfolyamban az egyes tantárgyakból lehetőleg azonos taneszközcsaládot választunk az osztályok közti átjárhatóság és a csoportbontás biztosítása érdekében.
3. A megrendelt tartós és munkáltató tankönyveknek eleget kell tenniük a kerettantervi követelményeknek.

A családok tankönyvvásárlási terheinek csökkentése érdekében a következő eljárásrendet követjük:

- Az iskolánk biztosítja, hogy az egész napos oktatás foglalkozásain megfelelő számú tankönyv álljon a tanulók rendelkezésére a tanítási órákra történő felkészüléshez.
- A rászoruló diákok ingyenes tankönyvtámogatásban részesülnek. A tankönyvterjesztéssel kapcsolatosan megjelent 16/2013 (II. 28.) EMMI rendelet szerint kell eljárni. Az iskola részére tankönyvtámogatás céljára jutó teljes összegnek legalább huszonöt százalékát a könyvtárban elhelyezett, onnan kölcsönözhető tartós tankönyvekre, valamint, az iskolában alkalmazott ajánlott és kötelező olvasmányok, elektronikus adathordozón rögzített tananyag, kis példányszámú tankönyv vásárlására fordítjuk. A megvásárolt könyv, tankönyv, elektronikus adathordozón rögzített tananyag az iskola tulajdonába, az iskolai könyvtár, könyvtárszoba állományába kerül.
- Az év közben érkező hátrányos helyzetű tanulóinak a tankönyveit az iskolakönyvtár biztosítja a tartós tankönyvekből.
- A kötelezően előírt taneszközökről a szülőket minden tanév előtt (a megelőző tanév májusában szülői értekezleteken) tájékoztatjuk. A taneszközök beszerzése a tanév kezdetére a szülők kötelessége, kivétel a tankönyv és munkatankönyv biztosítása.
-
- A taneszközök kiválasztásánál a szakmai munkaközösségek a következő szempontokat veszik figyelembe:
 - Az egyes taneszközök kiválasztásánál azokat az eszközöket kell előnyben részesíteni, amelyek több tanévben keresztül használhatóak.
 - A taneszközök használatában az állandóságra törekszünk: új taneszköz használatát csak, ha nagyon szükséges, az oktatás minőségét lényegesen jobbító esetben vezetünk be.
 - - A taneszközök ára feleljen meg a szülők anyagi teherbíró képességének. A tankönyvrendelésnél kikérjük az SZMK véleményét, különös tekintettel a tankönyvek tömegét illetően.
- A tanulók tankönyvvel való ellátása a mindenkori jogszabályok betartásával történik.
- Különös tekintettel, az új kerettantervvel érintett évfolyamokra, annak felmenő rendszerű bevezetésére.
- Figyelemmel a kifutó évfolyamokra, melyeknél a régi tankönyvek is rendelkezhetők.
- Külön odafigyelést igényel az ingyenes 1. évfolyam illetve az ingyenes tankönyvellátásra jogosultak köre.

A DIÁKOK ÉRTÉKELÉSE

A diákok iskolai életét igen szerteágazó, sokszínű tevékenységrendszer adja: órai, otthoni, szorgalmi, szakköri tanulmányi munkája, az osztályközösségben vállalt közéleti tevékenysége, sportköri munkája. Értékelésünk során arra törekszünk, hogy e sokszínűséget az értékelési rendszerünkben minél hitelesebben tükröztessük. Az értékelés szervezeti formáját, rendjét az intézményi minőségirányítási programunk tartalmazza.

Az értékelés alapelvei

- *Az értékelés nem csupán minősítés, hanem az eddigi egyéni eredmények javítására ösztönző motivációs eszköz.*
- *A nevelő személyre szóló szóbeli értékelésétől kezdve az iskolaközösség előtt történő értékelésig széles skálán mozog.*
- *A tanuló sokrétű tanulmányi munkáját tükrözi, az iskolai elvárások közvetítője, a diák önismeretének kontrollja.*
- *Az értékelés módjai és eszközei úttekinthetőek, egységesek, kiszámíthatóak, azonos feltételeket teremthetnek.*
- *Megfelelő arányban tükrözze a diákok által nyújtott teljesítmény objektív értékét és önmagához viszonyított fejlődését.*
- *Az értékelésnek tartalmaznia kell a tanulást befolyásoló részkapességek fejlettségét és a további fejlesztés irányát.*

A tanulók magatartását, szorgalmát és tanulmányi teljesítményét az 1. osztályban szöveges értékeléssel, 2-8. évfolyamig osztályzattal értékeljük.

Valamennyi tanulónkat félévkor és év végén értékeljük. A sajátos nevelési igényű gyermekek értékelése differenciáltan, a helyi tantervünk irányelvei és magasabb jogszabályok figyelembe vételével történik.

Az iskola magasabb évfolyamára lépés feltételei

A második-nyolcadik évfolyamon a tanuló az iskola magasabb évfolyamára akkor léphet, ha a választott Kerettanterv alapján meghatározott továbbhaladás feltételeiben meghatározott követelményeket az adott évfolyamon a tanév végére teljesítette. A követelmények teljesítését a nevelők a tanulók év közbeni munkája, illetve érdemjegyei alapján bírálják el. A tanuló, a második-nyolcadik évfolyamon az iskola magasabb évfolyamára akkor lép, ha az előírt tanulmányi követelményeket legalább elégséges minősítéssel teljesítette. Ha a tanuló a tanév végén, a második-nyolcadik évfolyamon elégtelen osztályzatot kapott, javítóvizsgát köteles tenni.

A második-nyolcadik évfolyamon a magasabb évfolyamba lépéshez, a tanév végi osztályzat megállapításához osztályozó vizsgát kell tenni a tanulónak, ha:

- az iskola igazgatója felmentette a tanórai foglalkozásokon való részvétel alól;
- az iskola igazgatója engedélyezte, hogy egy vagy több tantárgyból a tanulmányi követelményeket az előírtnál rövidebb idő alatt teljesítse;
- egy tanítási évben az igazolt és igazolatlan mulasztása együttesen meghaladja a 250 órát és mulasztásait a tanév végéig nem tudja pótolni;
- magántanuló volt.

Ha a tanuló a második-nyolcadik évfolyamon a tantervi követelményeknek nem tesz eleget, de az iskola igazgatója igazolja, hogy tankötelezettségét teljesítette, a tanuló munkája előkészítő jellegűnek minősül, az évfolyamot ismételve folytathatja tanulmányait.

A tanuló - a szülő kérésére - a teljes oktatási időszak alatt egyszer az eredményesen befejezett évfolyamot megismételheti.

Az első évfolyamon a közoktatási törvény előírásának megfelelően a tanuló csak abban az esetben nem léphet magasabb évfolyamba, ha az adott tanév során 250 óránál többet mulasztott.

Értékelési formáink:

2. 3. és 4. évfolyamon a tanulók tantárgyakban elért eredményeit (teljesítményét) a hagyományos 5 fokozatú osztályzatokkal értékeljük.

A 2-8. évfolyamú **diák tanulmányi munkáját félévenként** minimum 5 érdemjeggyel értékeli a nevelő, melyet az osztálynaplóval párhuzamosan a tájékoztató füzetbe is bejegyezz. A tanuló hosszabb hiányzása esetén kevesebb érdemjeggyel is értékelhető félévkor és év végén.

Az 1. évfolyam szöveges értékelésének összeállításánál arra törekedtünk, hogy a gyermek egész személyiségét érintse, ne csak minősítsen, hanem a fejlettség állapotáról adjon tájékoztatást, mutassa be a gyermek önmagához mért fejlődését.

2-8. évfolyam félévi és év végi értékelését nem csupán a tanév során nyújtott teljesítmény alapján alakítjuk ki, hanem fi-

gyelembé vesszük a gyermek önfejlődési tendenciáját a képességek, készségek tekintetében is.

Tantestületi döntésünk értelmében a kifutó **modultantárgyakat** külön tantárgyként értékeljük. Az értékelésnél a fent leírtakat vesszük figyelembe.

Az 1. évfolyamon félévkor és év végén funkcióját tekintve formatív, formáját tekintve szöveges az értékelés.

Az 1. évfolyamon félévkor és év végén az értékelést a szülőknek fogalmazzuk. Formáját tekintve A/4-es lapon, géppel írott szöveg, mely tartalmazza az egyes tanulóra vonatkozatható valamennyi értékelési lehetőséget. Ezen a lapon 1 vonallal történő aláhúzással jelöljük az adott tanulóra vonatkozó értékelési kategóriákat. Az 1. és 2. évfolyamon félévkor a naplóban található szöveges értékelést használjuk még, mellyel a tanuló tájékoztatóban lévő értékelés azonos rendszerű. Év végén pedig a bizonyítványhoz tartozó pótlapon kerül kiadásra a szülők felé egy a félévinél teljesebb vázolat (Lásd lejjebb!)

Az értékelőlapok tartalmazzák:

- A tanulást befolyásoló képességek fejlettségét.
- A tanulási technikák fejlettségének szintjét.
- A munkavégzés pontosságát, önellenőrzésének szintjét.
- Az alapkészségek elsajátításának szintjét tantárgyanként előre meghatározott nyomtatott skálán jelöljük.

Az értékelésben, - hogy erősítsük – kiemeljük a gyermek pozitív értékeit, amelyek lehetnek tulajdonságok, teljesítmény, cselekedet, stb.

Konkrét, egyénre szabott javaslatokkal megjelöljük a további fejlődés irányát, módját.

Az 1. évfolyamon félévkor és év végén a magatartás és szorgalom értékelése szövegesen történik. A tanév folyamán adott értékelés a pedagógus(ok) egyéni döntése alapján történik, szem előtt tartva a gyermek magatartásában és szorgalmában megnyilvánuló pozitív attitűdöket. A 2. évfolyam félévétől a 4. évfolyam év végéig havonta, 5. évfolyamtól negyedévente, félévkor és év végén osztályzatokkal minősítjük a tanulók magatartását és szorgalmát.

5. évfolyamtól a magatartási és szorgalmi érdemjegyek és osztályzatok az osztályban tanító nevelők véleményét tükrözik, és az osztályfőnök javaslatára épülnek.

A 5.- 8. évfolyamig a diákok osztálytársaik és önmaguk magatartás és szorgalom érdemjegyeit előzetesen véleményezhetik osztályfőnöki órán.

MAGATARTÁS

A gyermek érzelmi életének jellemzői:

Pedagógushoz való viszonya: segítőkész, együttműködő — tisztelettudó, kérésre együttműködő — tisztelettudó, visszahúzó, elzárkózó

Fegyelmezettsége: példamutató; változó; szófogadatlan

Társas kapcsolatainak jellemzői

Társas kapcsolatainak köre: jól érzi magát a közösségben; keresi helyét a közösségben; nem törekszik kapcsolatteremtésre, visszahúzó

Kapcsolatteremtő képessége: szívesen kezdeményez — barátságos, elfogadja a közeledést — elutasító, agresszív

Csoportszabályok elfogadási szintje:

csoportnormákat betartja — részben tartja be — sokat vét ellene

SZORGALOM

Tanórai aktivitása: lelkes; változó; passzív; elutasító

Felszerelés megléte, rendben tartása:

hiánytalan, rendes — időnként hiányos, de rendes — hiányos, de még elfogadható — igénytelen, rendetlen

Házi feladatok elkészítése, gondossága: rendes; hiánytalan; hiányos; igénytelen

A tanulást befolyásoló képességek fejlettségének értékelése

	Megfigyelő képessége	átlagon felüli	átlagos	gyenge
Figyelem	Tartóssága Terjedelme	életkorának megfelel életkorának megfelelő		életkorától elmarad életkorától elmarad
Gondolkodás	Azonosító és megkülönböztető képességének fejlettsége	kitűnő	megfelelő	gyenge
	Összefüggések felismerése, alkalmazása	átlagon felüli	segítséggel megfelelő	nehezen rávezethető
	Önálló problémamegoldó képességének fejlettsége	átlagon felüli	átlagos	gyenge
Emlékezet	Bevésés Felidézés Tájékozottság saját testen, térben	gyors pontos kialakult	átlagos átlagos kialakulóban	lassú, nehézkes pontatlan kialakulatlan
Munkatempó	gyors	átlagos		lassú

Értékelt tevékenység magyar nyelv és irodalom tantárgyból

	Általános minősítés	kiváló	jó	megfelelő	felzárkóztatásra szorul
Beszéd	Önálló munkavégzés	példás		jó	változó
		tiszta, jól érthető halk, nehezen érthető		választékosan fejezi ki magát	rövid mondatokkal fejezi ki magát
Olvásás	Tanult betűk felismerése		biztos	bizonytalan, téveszti	nem ismeri
	Hangos olvasás		folyamatos szövegekben, pontos, kevés hibával	szóképekben kevés hibával több hibával	szótagol betűz akadozó nem tudja
	Szövegfeldolgozás	önálló, hibátlan		segítséggel megfelelő	gyenge, fejlesztésre szorul
Írás	Betűalakítás és kapcsolás		szabályos	néhány betűje szabálytalan	számos betűje szabálytalan,
	Másolás		hibátlan	keves hibával	sok hibával
	Írásbeli munkája		rendezett, tiszta	rendezetlen átírt	piszkos, rendetlen
	Tollbamondás		hibátlan	keves hibával	sok hibával

Értékelt tevékenység matematika tantárgyból

Általános minősítés	kiváló	jó	megfelelő	felzárkóztatásra szorul
Önálló munkavégzés	példás	jó	változó	gyenge
Számfogalom 20-ig Számok nagyság szerinti összehasonlítása	kialakult tudja	bizonytalan téveszti		kialakulatlan nem tudja
Műveletvégzés	jó	megfelelő		gyenge
Számok bontása	jó	megfelelő		gyenge
Írásbeli munkája	szép	elfogadható		hanyag
Sorozatok folytatása	hibátlan	kevés hibával		sokat hibázik
Logikai feladatok megoldását	tudja	segítséggel tudja		nem érti

Értékelt tevékenység környezetismeret- természetismeret tantárgyból

Általános minősítés	kiváló	jó	megfelelő	felzárkóztatásra szorul
Tájékozottsága a környezetben	jó		megfelelő	gyenge
Órai aktivitása	aktívan, kedvvel	dolgozik	elvégzi feladatát	Passzív
Megfigyelőképessége	kiváló,	jó	megfelelő	felszínes

Értékelt tevékenység rajzból

Általános minősítés	kiváló	jó	megfelelő	felzárkóztatásra szorul
Órai aktivitás	aktívan, kedvvel dolgozik		elvégzi feladatát	passzív
Színhasználat	egyéni, változatos		megfelelő	bizonytalan visszafogott
Ábrázolás	fejlett		korának megfelelő	gyenge
Eszközhasználat	jó		megfelelő	gyenge

Értékelt tevékenység technika tantárgyból

Általános minősítés	kiváló	jó	megfelelő	felzárkóztatásra szorul
	kedvvel dolgozik		megfelelő	bízattal kell

Órai aktivitás

Munkavégzés	pontos, gondos	változó	segítséggel képes
-------------	----------------	---------	-------------------

Eszközhasználat **biztos, ügyes** **megfelelő** **bizonytalan**

Értékelt tevékenység testnevelés tantárgyból

Általános minősítés	kiváló	jó	megfelelő	felzárkóztatásra szorul
	érelklődő, lelkes		részt vesz	passzív

Tanítási órákon

Feladatok végrehajtása	pontos		igyekvő	érdektelen
Szabálykövetés	képes betartani		igyekszik betartani	képtelen betartani
Mozgáskoordináció	összerendezett		kialakulóban	összerendezetlen

Értékelt tevékenység ének tantárgyból

Általános minősítés	kiváló	jó	megfelelő	felzárkóztatásra szorul
	aktívan, kedvvel dolgozik		elvégzi feladatát	passzív

Órai aktivitása

Dal éneklése	bátor, tiszta		megfelelő	bizonytalan
Ritmus felismerése és hangoztatása	biztos		bizonytalan	fejlesztésre szorul

Az iskola javaslata a felzárkóztatásra, fejlesztési feladatok:

.....

.....

.....

A tanulók fizikai állapotának mérése

Iskolánkban a tanulók általános teherbíró képességét a testnevelés tantárgyon belül mérjük. Az évente kétszeri felmérés alapját az OM által kiadott HUNGAROFIT módszer adja.

A 2012-13-as tanévtől már valamennyi évfolyamon folyamatosan mérjük a gyerekeket A központilag kiadott feladatsort elvégeztetjük a tanulókkal, a mért eredményeket az útmutatóban található pontozás illetve minősítés szerint értékeljük. Az állóképesség mérésére a Cooper tesztet (12 perces futás) alkalmazzuk. Mérésünket kiegészítettük a helyi sajátosságokat és igényeket is figyelembe vevő sporttevékenységekkel. Ezek a következők:

- **Helyből távolugrás** páros lábbal (m)
- **Hanyattfekvésből felülés** térdérintéssel (db)
- **Hasonfekvésből törzsemelés** és leengedés (db)
- **Mellső fekvőtámaszban karhajlítás** és nyújtás (db)
- **Cooper-teszt** futással /kocogással/ (m)
- **Síkfutás** az életkornak megfelelően: 1-2. osztály: 800 m; 3-4. osztály: 1000 m; 5-8. osztály: 2000 m; Tagozatos osztályok esetében: 1. osztály: 800 m; 2-3. osztály: 1000 m; 4-8. osztály: 2000 m.
- **Síkfutás 60 méter**
- **Távolugrás** nekifutásból
- **Kislabda-hajítás**

Ezeket az atlétikai méréseket nem pontozzuk, nem minősítjük. Használatukat a Nemzeti Atlétikai Program (NAP) versenyein való rendszeres szereplésünk teszi szükségessé.

A megadott adatlapok közül elsősorban az iskolánk által sajátos formátumúra tervezett egyéni adatlapot, összesített adatlapot valamint osztályonkénti összesített minősítő adatlapot használjuk.

A tanulók általános teherbíró képességének eredménye nem lehet teljes mértékben eszköz a tanórai mozgásanyag hatásának objektív mérésére azonban a testnevelés osztályzatban részjegyként szerepelhet kiemelt figyelemmel a tanuló önmagához mért fejlődésére.

A vizsgálatot életkorra és nemre tekintet nélkül minden olyan tanulóval elvégeztetjük, aki az iskolai testnevelés alól nem kap teljes felmentést.

A mérőlapokat lásd a következő oldalakon!

Egyéni adatlap a Mini Hungarofit motorikus próbarendszer alkalmazása során felvett paraméterekhez

Név:

OM azonosító:

Helyszín: Diadal úti Általános Iskola, Budapest 1172 Diadal út 43-49.

Születési idő:

Megnevezés	5. évfolyam		6. évfolyam		7. évfolyam		8. évfolyam	
	Teljesítmény	Pontérték	Teljesítmény	Pontérték	Teljesítmény	Pontérték	Teljesítmény	Pontérték
Helyből távolugrás (m)								
Hanyattfekvésből felülés (db)								
Hasonfekvésből törzsemelés (db)								
Fekvőtámaszban karhajlítás (db)								
Cooper-teszt futással (m)								
Síkfutás (évf. megfelelő)(perc)								
ÖSSZPONT:								
MINŐSÍTÉS:								
Futás 60 m								
Távolugrás								
Kislabda								

Feladatok:

- Helyből távolugrás páros lábbal (m)
- Hanyattfekvésből felülés térdérintéssel (db)
- Hasonfekvésből törzsemelés és leengedés (db)

- **Mellső fekvőtámaszban karhajlítás** és nyújtás (db)
- **Cooper-teszt** futással /kocogással/ (m)
- **Síkfutás** az életkornak megfelelően: 1-2. osztály: 800 m; 3-4. osztály: 1000 m; 5-8. osztály: 2000 m; Tagozatos osztályok esetében: 1. osztály: 800 m; 2-3. osztály: 1000 m; 4-8. osztály: 2000 m.
- **Síkfutás 60 méter**
- **Távolugrás** nekifutásból
- **Kislabda-hajítás**

Magatartásból adott osztályzatok feltételei 5-8. évfolyamon

Példás osztályzatot kap az a tanuló, aki

- a közösség alakítását, fejlődését munkájával, jó kezdeményezéseivel, véleményének megfelelő kinyilvánításával, valamint példás viselkedésével elősegíti, és társait is erre ösztönzi,
- szereti a közösségi életet, szívesen tevékenykedik érte és benne,
- a Házi rendet és az iskolai szokásrendet megtartja, társait is erre ösztönzi,
- nevelőivel, társaival, szüleivel szemben tisztelettudó, udvarias,
- fegyelmezett, megbízható, pontos, segítőkész.

Jó osztályzatot kap az a tanuló, aki

- részt vesz a közösségi életben, a rábízott feladatokat elvégzi, iskolai és iskolán kívüli viselkedése ellen általában nincs kifogás,
- a Házi rendet és az iskolai együttélés szabályait megtartja
- nevelőivel, társaival, szüleivel szemben tisztelettudó, udvarias
- fegyelmezett, segítőkész, általában megbízható, pontos.

Változó osztályzatot kap az a tanuló, aki

- * a közösségi munkában csak vonakodva vesz részt, alakítására nincs befolyással, viselkedésével szemben kifogás merül föl, de igyekszik javulni,
- * a Házi rendet és egyéb szabályzatokat csak ismételt állandó figyelmeztetéssel tartja be,
- * nevelőivel, társaival, szüleivel szemben nem mindig udvarias és tisztelettudó,
- * társai viselkedését közömbösen nézi, nem segít
- * fegyelme ingadozó, munkája pontatlan.

Rossz osztályzatot kap az a tanuló, aki

- * munkájával a közösség fejlődését hátráltatja, iskolai és iskolán kívüli viselkedésével rossz példát mutat társainak, hibáit nem látja be,
- * közösségi munkát nem végez, másokat is visszatart, szándékosan árt a közösségnek,
- * a Házi rendet és az iskolai együttélés szabályait nem tartja meg ismételt figyelmeztetések ellenére sem,
- * nevelőivel, társaival, szüleivel szemben tiszteletlen, udvariatlan, nyegle,
- * fegyelmezetlen, durván beszél, verekszik.

Szorgalomból adott osztályzatok feltételei 5-8. évfolyamon

Példás osztályzatot kap az a tanuló, aki

A tanulmányi munkában

- igényli tudása bővítését: céltudatosan és ésszerűen szervezi meg a munkáját,
- munkavégzése pontos, megbízható,
- minden tárgyban elvégzi a feladatait.

Az önállóság szintjén

- * önálló a munkában, önellenőrzése pontos.

Kötelességtudata

- * magas fokú, munkatempója állandó, lankadatlan, mindig felkészül, figyel érdeklődik.

Érdeklődése

- * az iskolán kívüli ismeretanyagra is kiterjed,
- * egyes iskolai tárgyakban a tananyagon felül is teljesít.

Jó osztályzatot kap az a tanuló, aki

Figyel az órákon, házi feladatait lelkiismeretesen elvégzi. Az órákra lelkiismeretesen felkészül. Rendszeresen és megbízhatóan dolgozik.

Ösztönző hatásokra:

- * rendszeresen dolgozik és ellenőrzi önmagát,
- * tudja, hogy mihez kell segítséget kérnie.

Általában felkészül, de különösebb érdeklődést nem árul el.

Érdeklődése megmarad az iskolai tananyag keretein belül

Változó osztályzatot kap az a tanuló, akinek

Munkája ingadozó, időszakonként dolgozik, máskor figyelmetlen, pontatlan.

Önállótlán, csak utasításra kezd munkához, nem ellenőrzi önmagát.

Teljesítménye ingadozó.

Szétszórtság jellemzi.

Hanyag osztályzatot kap az a tanuló, aki

Figyelmetlenül dolgozik, megbízhatatlan, feladatait nem végzi el.

Nem hajlandó munkavégzésre, nem törődik kötelességeivel.

Érdektelenség, teljes közöny jellemzi.

Dicséret

A dicséret és elmarasztalás fokozatai : szóbeli - írásbeli szaktanári, osztályfőnöki, igazgatói és tantestületi

Szaktanári dicséret:

- * házi versenyen való eredményes részvételért,
- * szorgalmi feladatok elvégzéséért,
- * kiemelkedő szaktárgyi teljesítményért.

Osztályfőnöki dicséret:

- * közösségi munkáért,
- * kiemelkedő teljesítményért.

Igazgatói dicséret:

- * kerületi vagy budapesti versenyen való eredményes szereplésért,
- * három szaktanári illetve osztályfőnöki dicséret után.

Nevelőtestületi dicséret:

- * folyamatosan kiváló eredményt elért tanulóknak

Fegyelmi vétség esetén adható büntetések

Szaktanári figyelmeztetés:

- * órai munka zavarásáért, kisebb fegyelmeztelenségek miatt

Szaktanári intő:

- * rendszeres órazavarásért,
- * rendszeres nem készülését.

Osztályfőnöki figyelmeztetés:

- * kisebb fegyelmi vétség: rendbontás, verekedés esetén,
- * felelőtlenségből adódóan meggondolatlan, tiszteletlen viselkedésért társaival és felnőttekkel szemben,
- * csúnya beszédért,
- * óráról történő késésért,
- * igazolatlan mulasztásért.

Osztályfőnöki intő:

- * szándékos fegyelmi vétség esetén,
- * társaival szembeni agresszív magatartásáért,
- * trágár csúnya beszédért,
- * fegyelmezetlen magatartásból adódó rongálásért, felnőttekkel szemben tanúsított tiszteletlen viselkedésért.

Igazgatói figyelmeztetés:

- * a kapott osztályfőnöki vagy szaktanári figyelmeztetés ellenére ismétlődik a fegyelmi vétség, egyszeri súlyosabb fegyelmi vétség esetén is.

Igazgatói intő:

- * szándékos rongálásért,
- * kirívóan tiszteletlen viselkedés esetén,
- * ön- és közveszélyes viselkedésért.

□ A tanuló ellen **fegyelmi eljárás** indítható kirívóan súlyos vétség esetén. A tanuló szándékos rongálása esetén a mindenkori jogszabályok előírásai alapján járunk el. (Ennek eljárásrendjét az intézményi SZMSZ tartalmazza)

□

A **magántanulók (ld. Szakértői Bizottság alapján javasolt, heti 10 órában oktatott tanulók)** értékelése és osztályozása évközi témazáró írásbeli dolgozatok érdemjegyeiből, és féléves, valamint év végi osztályozó írásbeli és szóbeli vizsgák osztályzataiból tevődik össze. Az évközi, otthon megírt írásbeli dolgozatokat a szaktanárral együtt a segítő tanár értékeli. Az **osztályozó vizsga** az iskola épületében zajlik háromtagú vizsgabizottság előtt. A vizsga időtartama alsó tagozaton 1 nap, felső tagozaton 2 nap.

Az **egyéb okokból engedélyezett magántanulók** értékelése, osztályozása félévkor és év végén, az iskola épületében, írásban és szóban, vizsgabizottság előtt zajlik a kötelező tantárgyakból.

A nyolc évfolyamon belül helyi vizsgarendszert nem szervezünk, de egységes belső felmérési rendszerünket működtetjük, s időnként részt veszünk kerületi, fővárosi vagy országos felmérésekben. Ha tanulónk ilyen mérésen részt vesz, eredményét csak akkor értékeljük érdemjeggyel, ha a mérés szervesen kapcsolódik az adott évfolyam tantárgyi követelményeihez.

Sajátos nevelési igényű tanulók értékelése

A sajátos nevelési igényű tanulók a törvény értelmében differenciált bánásmódra, elbírálásra jogosultk.

A differenciált bánásmód:

- Személyre szabott követelményeket jelent az életkori és a tantárgyi sajátosságok figyelembe vételével.
- Mennyiségi és minőségi differenciálást.
- Differenciált házi feladatot – elsősorban mennyiségi szempontból.
- Több időt a feladatok megoldására.
- Több segítséget, könnyítést a tananyag feldolgozásában.
- Részképesség-zavaros gyerektől csak a továbbhaladáshoz feltétlenül szükséges ismeretanyagot követelhetjük meg.

Fontos a pozitív megerősítés: azokat a készségeket, képességeket erősítjük, amelyekben a gyerek jól teljesít.

Figyelembe kell venni a gyerek egyéni tempóját is.

Joga van szóban felelni az írásbeli számonkérés helyett.

Egyéni bánásmód azt jelenti, hogy – egy diszlexiásnak – segíteni kell az olvasásban.

Meg kell győződni arról, hogy megértette a szöveget. Lehetőség szerint ne az osztállyal írja a felmérőket, ha osztályozzuk.

Helyesírást nem osztályozunk, egyes részképességzavaros gyerekeknél a helyesírást személyre szabottan értékeljük.

Fontos a motiváció, a pozitív megerősítés.

Teljesítményüket mindig fejlődésük tükrében, önmagukhoz képest figyeljük és értékeljük. Lehetőség van arra is, hogy adott esetben osztályzás helyett szöveges értékelés kapjon a tanuló.

Magasabb évfolyamba lépés feltétele, hogy a tanuló valamennyi osztályozandó tantárgyból legalább elégséges eredményt érjen el, azaz teljesítse a továbbhaladás feltételeit, amelyet a helyi tanterv rögzít.

Az alsó tagozatot a képzés tekintetében egységes egésként tekintjük, amely az értékelésben is megnyilvánul 1-3. évfolyamon. Ha nem sajátítja el a helyi tantervben megjelölt továbbhaladáshoz szükséges ismereteket, készségeket, képességeket, akkor egyéni fejlesztési terv alapján próbáljuk eljuttatni a 4. évfolyam végére vagy a szülő beleegyezésével évfolyamot ismételtet.

Az írásbeli beszámoltatások rendje, formái, súlya az értékelésben:

Az értékelt tevékenységi formák közt a szóbeliség és írásbeliség, az otthoni és órai szorgalmi munka, az órát segítő tanulói aktivitás és a füzetmunka tartalma, esztétikuma, versenyeken való részvétel egyaránt jelen van.

Az egyes tantárgyak, értékelt tevékenységek követelményeit a helyi tanterv, a tantárgyi programok rögzítik, s azt a diákokkal és a szülőkkel a szaktanárok, a tanítók a képzési szakaszok kezdetén ismertetik.

5-8. évfolyamon az írásbeli beszámoltatások rendjét és formáját meghatározzák a tantárgyak sajátosságai.

1-3. évfolyamon diagnosztikus mérések

4. évfolyamon szummatív mérések

felső tagozaton

- **egy-egy témát átölelő, a témát bezáró dolgozat, amely a tanult ismeretek elsajátításának mértékét tükrözi (szummatív)**
- **kisebb anyagrészt magába foglaló dolgozat, amely tájékoztató jellegű (diagnosztikus)**
 - ezen belül a tantárgyaktól függően sokféle forma előfordulhat:**
 - 1. tanult ismereteket rekonstruáló**
 - 2. tanult ismereteket alkalmazó**
 - 3. teszt**
 - 4. reláció analízisre épülő**
 - 5. rajzok, ábrák, grafikonok, szövegek kiegészítése, elemzése**
 - 6. adott téma kifejtése**
- **egyéb egyéni önálló munkák (házi dolgozat, olvasónapló, szorgalmi feladat)**

Az írásbeli beszámoltatások értékelésben betöltött szerepe és súlya

Ezek a munkák (az otthoniak kivételével) objektív értékelésre adnak lehetőséget.

A témát lezáró dolgozatok érdemjegyei az értékelésben nagyobb súllyal szerepelnek. A témák feldolgozása közben megírt beszámoltatások érdemjegyei inkább tájékoztató jellegűek mind a diák, mind a tanár számára, kisebb hangsúlyt kapnak az értékelésben. Az otthoni szorgalmi munkák értékelése mindig pozitív kell legyen, segítve, bátorítva a gyermeket a még jobb minőségű munkák elkészítésére.

Az írásbeli beszámoltatás rendje

Alsó tagozaton 1-3. évfolyamon egységes felmérési rendszert alkalmazunk, amelyeket diagnosztikus felmérésekként használunk. 4. évfolyamon az egységes felmérési rendszer szummatív jellegű. Azoknál a tanulóknál, akiknél tanulási problémákat észlelünk, (a fejlesztő pedagógusaink speciális belső méréseket végeznek, pl. Meixner-féle dislexia vizsgálat) GMP diagnosztika. Szükség esetén lehetőség van a tanító 1. osztályos mérésére.

Felső tagozaton a minőségirányítási program keretein belül kidolgozás alatt áll az egységes felmérési rendszer. Egyéb írásbeli beszámoltatásoknál a beszámoltatás tantárgy specifikus, témafüggő és függ a tanév rendjétől. Mindemellett arra törekszünk, hogy a tanulók terhelése egyenletes legyen.

Az írásbeli beszámoltatás korlátai:

- egy nap alatt alsóban egy, felsőben maximum két témazáró lehet
- figyelembe kell vennünk a sajátos nevelési igényű tanulókat

- lehetőség szerint az 1-4. órában történjen az írásbeli beszámoltatás
- terjedelme feleljen meg az életkori sajátosságoknak és az időkereteknek
- az írásbeli beszámoltatásban megfelelő arányban legyenek az ismereteket rekonstruáló és alkalmazó feladattípusok

Az otthoni felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározásának elvei és korlátai

Az órán kívüli tanulási munkának legáltalánosabb válfaja a házi feladat, amely egy speciális tevékenység, biztosítja a tantárgyak egymást követő tanítási órái közötti szerves kapcsolatot. Jellemzően fogva olyan tennivaló, melyet otthon vagy a napközi otthonban, tanulószobán egyéni munkával végeznek el a tanulók, éppen ezért figyelembe vesszük a gyerekek életkori sajátosságait.

A házi feladat szóbeli tanulás, írásbeli, rajzos vagy gyakorlati feladatmegoldás, gyakorlás egyaránt lehet - akkor szolgálja célszerűen az oktatási folyamatban betöltött szerepét, ha az ismeretek elsajátítása és alkalmazása szempontjából szükséges és a tanulók felkészültségének megfelelő tevékenységekkel egészíti ki a tanítási órákon végzett munkát.

Az írásbeli és szóbeli feladatok arányánál igazodunk a gyermekek életkorához és egyéni terhelhetőségüket is szem előtt tartjuk.

Az általános iskola első három évfolyamán az ismeretek megszilárdítása, emlékezetbe vésése, további gyakorlása a tanulók otthoni feladata. Felsőbb évfolyamokon a házi feladat kiegészítő, ismereteket továbbfejlesztő szerepét is kiemelhetjük.

Sor kerülhet olyan házi feladatokra is, amelyek valamely terjedelmesebb anyagrésznek önálló, alkotó jellegű feldolgozását megszabott határidővel kívánjuk meg (házi olvasmányok, házi dolgozatok, beszámolók stb.)

Az osztály sajátosságait figyelembe véve differenciált házi feladatot is meghatározhatunk.

Adott tárgyban speciális érdeklődéssel rendelkező és kiemelkedő teljesítményű tanulóknak plusz feladatot is felajánlhatunk, hogy képességeiket érdeklődésükkel adekvát módon fejlesszük, másrészt a gyengébben teljesítők részére a feladatoknak egy szerényebb rétegeről gondoskodjunk a fokozatos felzárkóztatás reményében.

A végső cél az eredményes tanulás módszereinek, technikáinak elsajátítása, gyakorlata:

- előzetes tudás, tapasztalatok felidézése
- egyéni tanulási módszerek kialakítása
- gondolkodási kultúra fejlesztése
- önművelés igénye,
- élethosszig tartó tanulás eszközeinek megismerése, módszereinek elsajátítása (értő olvasás, íráskészség, számfogalom fejlesztése).

A házi feladat mennyisége tantárgy specifikus. Az órarend kialakításánál lehetőség szerint törekszünk a tanulók heti egyenletes terhelésére, így próbálunk igazodni a személyiségfejlesztő oktatáshoz, teret adva a tanulás mellett a játéknak, munkának is. Amennyiben hosszabb határidőre szóló feladatot kap a diák, akkor ennek idejét a tantárgyi füzetben rögzíteni kell. Hétvégére és a tanítási szünetek idejére a szokásos (egyik óráról a másira esedékes) feladatokon túl nem kaphatnak diákjaink sem szóbeli, sem írásbeli feladatot.

Ezzel fejlesztjük a tanulók önismeretét, együttműködő képességét, hozzájárulunk életmódjuk és szokásaik kialakításához.

Mellékletek

1. melléklet

A különleges bánásmódot igénylő tanulók együttnevelési sajátosságai és feladatai

2. melléklet

A különleges bánásmódot igénylő tanulók tantárgyi fejlesztésének sajátosságai és feladatai

3. melléklet

Kiegészítések egyes sajátos nevelési igényű diákok integrált fejlesztéséhez

4. melléklet

Segédleta helyi tantervünk tantárgyaira vonatkozó szöveges értékelési minősítések ötfokú értékelési skálára fordításához az első évfolyamonév végén

A többi gyermekkel együtt, integráltan nevelhető sajátos nevelési igényű tanulók, és a tanulási, magatartási, beilleszkedési nehézséggel küzdő tanulók fejlesztő programja

Tartalom

1. Általános bevezető, az SNI meghatározása
2. Általános irányelvek
3. Az együttnevelés
4. A helyi tantervbe beépülő elemek, az SNI. és a tanulási, magatartási és beilleszkedési nehézséggel küzdő tanulók
5. Az egyéni fejlesztési terv
 - 5.1. Célja
 - 5.2. Feladatai
 - 5.3. Tartalma és tevékenységei
 - 5.4. Követelmények
6. Aktuális intézményi helyzetelemzés
 - 6.1. Az alapeladatok rangsorolása
 - 6.2. A diagnosztizált (vagy előre jelzett) SNI tanulók létszáma
 - 6.3. Iskolán kívüli együttműködési lehetőségeink
 - 6.4. Iskolánk fejlesztő tevékenységének jellege
 - 6.5. Szakemberek
 - 6.6. Helyiségek
7. Célok, feladatok a 2008/2009-es tanévre
 - 7.1. Tanítást – tanulást segítő és értékelő eszközrendszer elemei
 - 7.2. Az integrációt segítő módszertani elemek
 - 7.3. Műhelymunka – a tanári együttműködés formái
 - 7.4. Az értékelési rendszer eszközei
 - 7.5. Multikulturális tartalmak
 - 7.6. A továbbhaladás feltételeinek biztosítása

1. Általános bevezető, az SNI meghatározása

Az utóbbi két évtizedben a fogyatékossgal, és a fogyatékosokkal kapcsolatos terminológia rengeteget változott.

A fogyatékossg az orvostudomány és a gyógypedagógia tradicionális megközelítésében a biológiai állapot megváltozását jelenti: Az adott egyén tulajdonságaiban, fejlődésmenetében mennyiségi és minőségi változások lépnek fel a „normálshoz” képest – s ezek deficitként értelmeződnek.

Az egészséges fejlődésmentől való eltérésre, a WHO 1980-ban fogalmazta meg fogyatékossg - definícióját. Meghatározása szerint az eltérések különböző szinteken nyilvánulnak meg:

1. károsodás – orvosi szinten;
2. fogyatékossg, képességzavar – pszichés funkciók, képességek szintjén;
3. társadalmi hátrány – szociális szinten: akadályozottság (handicap).

Koncepciójukat 1997-től újabb szempontokkal bővítették, majd 2001-ben jóváhagyta a módosítást, mely szerint:

Az ember komplex, bio - pszicho - szociális lény, így a fenti dimenziók csak együtt értelmezhetők. A fogyatékossg három szintje között kölcsönös egymásra hatást feltételez.

Minden gyermeknek más és más a nevelhetősége, s ahhoz, hogy az általános iskolai követelményeknek megfeleljenek, mindegyiknek másfajta megsegítésre van szüksége. A közoktatásnak minden egyes tanulóhoz alkalmazkodnia kell(ene) a követelményekben és a segítségnyújtásban is.

Ha az iskolai elvárásoknak nem megfelelő teljesítménnyel találkozunk érdemes megvizsgálni mindkét oldalról: gyakran a gyermek zavarának tulajdonítjuk, ám az ő szemszögéből nézve az adott oktatási intézmény nem tudja a pedagógiai folyamatot a gyermek nevelhetőségéhez hozzáilleszteni.

A fogyatékos gyermekek biológiai károsodásuk miatt váltak sajátos nevelhetőségűvé, a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. tv. értelmében, ezért jogosultak a különleges bánásmódra. A többlétszolgáltatások, a nagyobb anyagi ráfordítás és az egyénre szabott pedagógiai eljárások segítségével képesek az elvárásoknak megfelelően teljesíteni.

A gyógypedagógusok a fogyatékossg kifejezéstől elszakadnak, hisz ez arra utal, hogy a gyermekben a hiba. Az orvosi jellegű osztályozást felváltja a **pedagógiai hangsúly**.

A közoktatási törvény 2003-ban módosított változatában már a „sajátos nevelési igényű” elnevezés szerepel.

Nemzeti köznevelési törvény 4. § 23. pontja alapján:

Sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd-fogyatékos, több fogyatékossg együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd.

1.1.1.A mozgásszervi fogyatékossg (mozgáskorlátozott) meghatározása

Mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) az a tanuló, akinek a mozgása veleszületett vagy szerzett károsodás és/vagy funkciózavar miatt jelentősen és maradandóan akadályozott, melynek következtében megváltozik a mozgásos tapasztalatszerzés és a szocializáció.

Pedagógiai szempontból a következő csoportok alakíthatók ki:

- ✚ Vétagredukciós fejlődési rendellenességek – a felső és alsó végtag veleszületett rendellenességei
- ✚ Petyhüdt bénulást kiváltó kórformák – myelodysplasia, progresszív izomsorvadás, szülési felkarbénulás
- ✚ Korai agykárosodás utáni mozgásrendellenességek – a központi idegrendszer sérülése következtében különféle típusú és mértékű bénulás
- ✚ egyéb, maradandó mozgásállapot- és funkcióváltozást, mozgáskorlátozottságot okozó kórformák, halmozott sérüléssel járó különböző kórformák

A mozgáskorlátozott tanulók nevelése-oktatása során a megfelelően kialakított, adaptált, akadálymentes környezet biztosítja az információhoz való hozzáférést, a tevékenységekben történő szabad és aktív részvételt, előmozdítva az esélyegyenlőséget.

A mozgáskorlátozott tanuló sajátos nevelési igényét a károsodás keletkezésének ideje, annak formája és elhelyezkedése, akadályozottságának mértéke egyedileg határozzák meg, a megfelelő különleges bánásmódot, a fejlesztés szakszerű feltételeit, formáját biztosítani kell.

1.1.1.1. A mozgáskorlátozott tanulók fejlesztésének alapelvei, célja és kiemelt feladatai

1.1.1.2. Alapelvek

A mozgáskorlátozott tanulók nevelése-oktatása, képességeik tervszerű fejlesztése során az egyéni fejlődési sajátosságokhoz, az individuális szükségletekhez kell igazodni mind a pedagógiai tevékenységek, mind a környezeti adaptációk

tervezése, megvalósítása során annak érdekében, hogy a tanulók mozgáskorlátozottként is meg tudják állni helyüket a szűkebb és tágabb környezetükben.

A tanulók sérülésspecifikus ellátása csoportmunkában (team munkában) valósítható meg – a különböző szakemberek (pedagógus, gyógypedagógusok, ortopéd szakorvos, neurológus, gyermekgyógyász és egyéb szakemberek, a konduktív nevelés esetében a konduktív pedagógia kompetenciája szerinti konduktor stb.), illetve a család együttműködése, a közös célok kitűzése kölcsönös megerősítést, szinergista hatást válthat ki, amely nagymértékben támogatja a fejlesztő folyamatot.

A nevelés, oktatás, mozgásfejlesztés, az egészségügyi szükségletek ellátása és a gondozás (sérülésspecifikus pedagógiai fejlesztő folyamat) során szükséges a folyamatos, tapasztalatszerzésre építő korrekciós szempontú fejlesztés, ezzel a sérülésből adódó hátrányos következmények csökkenthetők, ellensúlyozhatók.

Az önállóságra nevelés elvét mindig szem előtt tartva, az iskolában – a mozgáskorlátozott tanulók életkorának és mozgásállapotának megfelelően – biztosítani kell a megfelelő mozgás- és étletteret, amely magában foglalja:

- a fizikai környezetet, amely egyrészt akadálymentes, másrészt valamennyi tanuló számára biztosítja az egészséges környezeti feltételeket,
- a személyre szabott (segéd)eszközök és egyéb, az oktatáshoz szükséges speciális eszközök (pl. megfelelő méretű asztal, szék, csúszásgátló, ceruzafogó stb.) meglétét és használatát,
- a befogadó, elfogadó, kölcsönös alkalmazkodást kívánó, a tágabb környezetre is hatással bíró személyi környezetet (integrált oktatásnál a tanuló társak, azok szülei, az iskola dolgozói részére a befogadást segítő ismeretek átadása),
- szükség szerint és indokolt esetben – amennyiben a mozgásos akadályozottság a különféle tevékenységek során a tevékeny és eredményes részvételt súlyosan akadályozza – a személyi segítő meglétét.

A sérülésspecifikus pedagógiai fejlesztő folyamat olyan felkészülést, sajátos módszertani tudást kíván a pedagógusoktól és a pedagógiai munkát segítő személyzettől, amely biztosíthatja a komplex, minden sérült funkciót korrigáló-kompenzáló hatásokat, és lehetővé teszi a tanulók eredményes fejlődését.

1.1.1.3. Célok

A mozgáskorlátozott tanulók nevelésének-oktatásának kiemelt célja az esélyegyenlőség feltételeinek megteremtése annak érdekében, hogy a mozgáskorlátozott gyermekek az iskolai tanulmányaik során felkészültté váljanak az ismeretszerzésre és tanulásra, az önálló döntéshozatalra, képessé váljanak az önrendelkező életvitelre.

Ismerjék meg a mozgáskorlátozottságukból eredő egészségi teendőket és az egészségügyi ellátás lehetőségeit, a sajátos helyzetükből adódó jogukat, alakuljon ki bennük az önrendelkező életforma képessége, amely elősegíti jövőbeli felnőtt életüket, társadalmi beilleszkedésüket.

A mozgásállapot által meghatározott adottságok, korlátok figyelembevételével olyan belső motiváció teremtszön meg, amely által a mozgáskorlátozott tanuló aktívan kapcsolódhat be a fejlesztő folyamatba; alakuljon ki a fejlődés igénye önmagával szemben, az igény a sikeres továbbtanuláshoz, munkába álláshoz.

Fejlődjön ki a megfelelő életminőség megalapozása érdekében a megszerzett tudás és képességek birtokában a testi, lelki, pszichikai jól-lét és annak kialakítására irányuló igényesség.

1.1.1.4. Kiemelt fejlesztési feladatok:

- A mozgásszervi diagnózistól és mozgásállapottól, az aktuális fejlettségi szinttől, valamint a személyiségtől függő speciális fejlesztési technikák, módszerek, eszközök alkalmazása, a megismerő tevékenységekhez szükséges kompetenciák (ismeretek, képességek, attitűdök) kialakítása és fejlesztése, az elérhető legmagasabb szintű önállóság kialakítása, az önálló életre nevelés.
- Az iskolai fejlesztés teljes időtartama alatt kiemelt feladat a mozgásnevelés, mint komplex rehabilitációs hatásrendszer, amely ötvözi a sérült tartási és mozgási funkciók helyreállítását célzó, a gyógyító és a motoros képességek fejlesztését szolgáló pedagógiai eljárásokat, s e feladatokat integrálja a tanítás-tanulás folyamatába. A mozgásnevelés célját és feladatait elsődlegesen nem az életkor, hanem a tanuló mozgásszervi diagnózisa – annak végleges, javuló vagy romló volta –, továbbá a mozgásállapot súlyossága és klinikai tünetei, akadályozottságának mértéke és formája határozzák meg.
- Korszerű ismeretek átadásával, illetve a reális önismeret kialakításával a továbbtanulásra történő felkészítés nyújthat biztos alapot a későbbi önálló életvezetéshez.
- A mozgáskorlátozottság gyakori velejárója a beszélt és írott nyelv zavara, így a nevelés-oktatás során kiemelt feladat a beszéd- és kommunikációfejlesztés, súlyos esetben a beszéd- és logopédiai terápia, esetleg a technikai eszközökkel támogatott írásbeli kommunikáció kialakítása.
- A mozgáskorlátozott tanuló egyedi, speciális megsegítése során a kiindulás alapja fizikai adottsága, értelmi képessége, kommunikációjának formája, szintje és érzelmi állapota. Ennek megfelelően a tananyag, a követelmények, a számonkérés, értékelés egyéni fejlettségi szinthez történő igazítása, adaptálása szükséges, a fokozatosságot e téren is figyelembe véve (a tevékenységek kivitelezését, a részvételt biztosító (technikai jellegű,

módszertani) segítségnyújtás formáját szükséges először megkeresni, az egyes tevékenységek, illetve az értékelés alóli mentesítés csak nagyon indokolt esetben ajánlott).

- A speciális módszerek, terápiák és technikák alkalmazása és a technikai segédeszközök igénybevétele segíti a mozgásbiztonságot, a mozgásreflexek célszerűségét és gyorsaságát, az író, rajzoló és eszközhasználó mozgást, a hallásra, beszédészlelésre támaszkodó tevékenységeket, a szűkebb és tágabb környezetbe történő beilleszkedéshez szükséges alapok megteremtését, a személyi függetlenség elérését.
- A mozgáskorlátozottság együtt járhat egyfajta fizikai függés kialakulásával, amely megnövelheti a deviáns csoportokhoz való sodródás kockázatát, fokozhatja az áldozattá válás esélyét, így a nevelés-oktatás során a prevenciós munka, illetve a már kialakult helyzetek kezelése kiemelt feladatot jelent. A tanulónak meg kell tanulniuk egyrészt a kísértésre nemet mondani, másrészt olyan hasznos tevékenységeket kell elsajátítaniuk, amelyekkel értelmesen tölthetik ki szabadidejüket.
- A tanítás-tanulás folyamatában kiemelt figyelmet, a tanulásszervezési módok, a tanulási és értékelési eljárások megválasztása terén sajátos feladatokat jelent a bármely területen tehetségesnek bizonyuló mozgáskorlátozott tanulók felismerése, tehetségük gondozása, amely támogathatja a pályorientáció folyamatát is.

1.1.2 A hallássérültség meghatározása

A hallássérült tanulónál – a hallás hiánya vagy csökkenése miatt – a szokásostól eltérhet a nyelvi kommunikáció (beszédértés, szövegértő olvasás szókinccs, nyelvi szerkezetek értése és használata, hangzó beszéd stb.) fejlettsége, ennek következtében a megismerő tevékenység és a teljes személyiség fejlődése is megváltozhat. A tanuló nyelvi kommunikációja intenzív fejlesztést igényel, mert ennek szintje általában nem korrelál életkorával, hallásállapotával – melytől pozitív és negatív irányú eltérés is lehet.

- A siket tanulónál súlyos fokú hallásvesztés áll fenn (a beszédhangok frekvenciatartományában mért hallásvesztés 90 dB-nél nagyobb). Ennek következménye a hangzó beszéd spontán kialakulásának képtelensége, elsajátításának súlyos fokú nehezítettsége, valamint a nyelvi kommunikáció általános akadályozottsága. A hallásvesztés mértékétől, jellegétől, a környezeti hatásoktól és a szociokulturális háttértől függően módosulhat a megismerő tevékenység, a gondolkodás és a lelki élet egészének fejlődése.
- A nagyothalló tanulónál (a beszédhangok frekvenciatartományában mért hallásvesztés 30–45 dB közötti; közepes nagyothallás: esetén a a beszédhangok frekvenciatartományában mért hallásvesztés 46–65 dB közötti; súlyos nagyothallásnál a beszédhangok frekvenciatartományában mért hallásvesztés 66–90 dB közötti) A nagyothalló tanulónál a hallás csökkenése akadályozottságot jelent a hangzó beszéd elsajátításában és értésében. Ennek mértéke a súlyos kommunikációs zavartól a normál nyelvhasználat megközelítésének szintjéig terjedhet.
- A hallásukat műtéti úton helyreállított/létrehozott (pl. cochlearis implantált) hallássérült tanulónál – egyik vagy mindkét oldalon végzett hallásjavító műtét után – fizikai értelemben közel ép beszédhallás mérhető. Fejlesztéskészségük, fejlődési ütemük döntően függ attól, hogy a gyermek milyen életkorban volt a műtét elvégzésekor, intelligenciájától, illetve az esetleges pszichés fejlődési zavartól, stb. A nyelvi fejlődés gyorsabb, magasabb szintű elsajátítását a hallásjavító műtét előtti és utáni pedagógiai habilitációs és rehabilitációs, valamint az azzal párhuzamos podoaudiológiai gondozás és az aktív szülői megsegítés eredményezi. A fejlesztés stratégiájának alapja döntően a beszédhallásra alapozott módszerek alkalmazása. A beszédértés, a hangzó beszéd fejlődése hasonlóságot mutat az ép hallásúak beszédfejlődésével. A fejlesztés kívánatos színtere az ép hallásúak környezetében van szurdopedagógus jelenlétével, de az integrációjukra csak alapos pedagógiai diagnózis után kerülhet sor.

1.1.2.1. Kiemelt fejlesztési feladatok

A hallássérült tanulók nevelésében a Nat-ban leírt fejlesztési feladatok az irányadóak, de az egyes műveltségi területekhez rendelt tartalmak, és fejlesztendő képességek (azok fejlődési útjai, módjai és kialakulásuk időtartama) mindenkor a tanulók egyéni fejlődésének függvényei.

A nagyothalló tanulók nyelvi szintje általában indokolja, hogy a bevezető szakasz hosszabb időszámban – teljesítésére két tanév javasolt – szerveződjön, de az iskola pedagógiai programja és a helyi tanterve alapján a későbbiekben is sor kerülhet egy évfolyam tananyagának egy tanévnél hosszabb időtartamban történő feldolgozására.

Indokolt, hogy az alsó tagozatos szakasz előtt egy év alapozó időszak szerveződjön.

Valamennyi pedagógiai szakasz kiemelt feladata:

- a beszédhallás folyamatos fejlesztése,
- a pályairányítás, a reális pályaválasztás előkészítése, a továbbtanulás,
- az épen maradt funkciók fejlesztése, a tehetség gondozása.

1.1.3. Látássérülés meghatározása

A látássérülés a szem, a látóideg vagy az agykérgi látóközpont sérülése következtében kialakult állapot, mely megváltoztatja a tanuló megismerő tevékenységét, alkalmazkodó képességét, személyiségét.

Gyógypedagógiai szempontból azok a tanulók látássérültek, akiknek látásteljesítménye (vízusa) az ép látáshoz (vízus: 1) viszonyítva két szemmel és korrigáltan (szemüveggel) is 0–0,33 (látásteljesítmény 0–33%) közötti. Látássérült az a tanuló is, akinek a látótere - tekintése fixációs pontjától mindkét irányban legfeljebb 10°, azaz teljes szélességében legfeljebb 20°.

Ezen belül:

- ✚ gyengénlátók azok a tanulók, akiknek az életvitelét nagymértékben korlátozza a csökkent látásteljesítmény (vízus: 0,1–0,33).
- ✚ aliglátók azok a tanulók, akik minimális látással rendelkeznek: fényt érzékelők, ujjolvasók, nagy tárgylátók (vízus: fényérzés –0,1);
- ✚ vakok azok a tanulók, akiknek látóképessége teljesen hiányzik (vízus: 0);

1.1.3.1. A látássérült tanulók fejlesztésének alapelvei, célja és kiemelt feladatai

A látássérült tanulók nevelését, oktatását ellátó közoktatási intézmények az iskoláztatás során több fontos feladat megoldását vállalják: nemzeti műveltség átadását, az egyetemes kultúra közvetítését, a szellemi- érzelmi fogékonyság, az erkölcsi érzék elmélyítését, valamint ezeken túl az esélyegyenlőség biztosítását a látássérülésből és az esetleg csatlakozó fogyatékból adódó hátrányok leküzdésével. A fejlesztési feladatok megtervezésekor, a módszerek kiválasztásánál figyelembe kell venni, hogy a látás hiánya vagy csökkent volta miatt a látássérült gyermek ismeretszerzését a külvilág iránti látó beállítódás helyett más – haptikus (bőr- és mozgásérzékelés együttese) és hallási – beállítódás is jellemzi. Fontos az ép érzékszervek – hallás, tapintás, szaglás, ízérzékelés – fejlesztése, valamint a meglévő látás használatának tanítása.

A látás hiánya, az aliglátás és a gyengénlátás nemcsak a tanulás terén okoz eltéréseket, hanem nehezítette a mindennapi élet tevékenységeit (a tájékozódás, a közlekedés, az önkiszolgálás) is. Mindez pszichésen megterhelő, emiatt gyakran személyiség- és szocializációs zavar is kialakulhat (önállótlanosság, lassú reakciókészség, passzivitás, önbizalomhiány, elkülönülésre való hajlam vagy túlzott önérvényesítő magatartás, indulatosság, téves eszmék).

A pedagógus fokozott odafigyeléssel, egyéni bánásmóddal és a közösség segítségével tudja mindezt korrigálni.

1.1.4. A beszéd fogyatékos tanuló

Beszéd fogyatékos az a tanuló, aki a receptív és/vagy expresszív beszéd/nyelvi rendszer szerveződése, fejlődési eredetű vagy szerzett zavara életkorától eltérő, különböző klinikai képekben megmutatózó tüneti sajátosságai, valamint a verbális tanulási folyamatok atipikus fejlődése miatt a későbbi társadalmi beilleszkedés szempontjából veszélyeztetett.

A beszéd fogyatékos nem tekinthető elsődlegesen halláskárosodás következményének; együtt járhat a nyelven kívüli kognitív képességek és a viselkedésszerveződés zavaraival, azok maradványtüneteivel; valamint tanköteles korban az olvasás/írás/helyesírás/számolás területén kialakuló verbális tanulási zavarral.

Beszéd fogyatékos az a tanuló, akit a szakértői bizottság a sajátos nevelési igény megállapítása céljából diagnosztikus protokollra épülő komplex állapotfelmérés alapján annak minősít.

A beszéd fogyatékos tanulónál a fentiek – az egészen enyhe alaki eltérésekhez társuló, észlelési és feldolgozási problémáktól az érthetetlen beszédig – sokféle változatban előfordulhatnak. A súlyos beszéd fogyatékos tanulónál a kommunikációs zavarok következtében különböző másodlagos pszichés eltérések (magatartási zavar) alakulhatnak ki. A fenti tünetek együttesen tanulási akadályozottságot is kiválthatnak.

Amennyiben a beszéd fogyatékos egy kisiskolás kor kezdetére tartósan fennmarad, a tanuló a továbbiakban is folyamatos gyógypedagógiai/logopédiai ellátásra szorul, ami komplex fejlesztést szolgáló foglalkozások formájában, az egyéni képességekhez igazodó tevékenységrendszer keretében végezhető. Az iskolai oktatás, a pedagógiai, logopédiai ellátás, valamint az egészségügyi rehabilitáció a beszéd és nyelvi teljesítmény jellegétől függ. Ezek az alábbiak szerint csoportosíthatók:

- nyelvfejlődési zavar (expresszív diszfázia, receptív diszfázia, kevert típusú diszfázia – maradványtüneteként beszédgyengesség),
- orrhangzós beszéd,
- folyamatos beszéd zavarai (dadogás, hadarás),

- d) diszfónia,
- e) logofóbia (mutizmus különböző típusai),
- f) centrális eredetű szerzett beszédzavarok (centrális pöszesség, gyermekkori afázia, diszartria),
- g) verbális tanulási zavar együttjárása az olvasás/írás/helyesírás/számolás területén mutatkozó problémákkal vagy ezek halmozott előfordulása.

A dadogás, a hadarás, a diszfónia serdülőkorban is jelentkezhet. Különös figyelmet érdemel ebben a korban a felnőtt beszédhang fokozatos kialakulásának óvó-segítő rendszere, ennek beépítése a pedagógiai teendők sorába. A terápia komplex szemléletű. logopédiai, orvosi, pszichológiai team munka alapján történik

1.1.4.1. A beszéd fogyatékos, beszéd- és nyelvi fejlődésben akadályozott tanulók iskolai fejlesztésének alapelvei, célja és kiemelt feladatai

A beszéd fogyatékos tanuló iskolai fejlesztésében, speciális nevelési igényeinek kielégítésében elsőbbséget kell biztosítani az ép beszélő környezetben integráltan történő oktatásnak a kiemelt figyelmet igénylő tanulók (különleges bánásmódot igénylő, sajátos nevelési igényű) személyi és tárgyi feltételeivel is rendelkező többségi általános iskolában. Ez biztosíthatja a tanulók számára a felfelé nivellálást segítő pedagógiai környezetet.

Nagyon súlyos esetekben – főként az intenzív napi rendszerességű rehabilitáció érdekében – szükség lehet a beszéd fogyatékos tanuló e célra létesített gyógypedagógiai intézményben, osztályban történő iskolai nevelésére, oktatására. Ennek időtartama azonban ésszerű időhatárok között átmeneti, a terápia eredményességétől függő, a család helyzetétől, terápiás együttműködésétől befolyásolt gyakorlat. A külön iskolákban törekedni kell arra, hogy a tanuló minél előbb visszakerüljön a többségi oktatásba, és különleges gondozása az intenzív rehabilitáció után, integrált oktatása mellett legyen biztosítva.

A beszéd fogyatékos tanulók beszéd és nyelvi fejlesztése egyéni fejlesztési terv alapján komplex fejlesztést szolgáló foglalkozások keretében, az egyéni képességekhez igazodó tevékenységrendszer keretében történik. Az iskolai oktatás, a pedagógiai, logopédiai ellátás, valamint az egészségügyi rehabilitáció a beszéd fogyatékoság jellegétől függ.

A beszéd fogyatékos tanuló a tanulási képességet vizsgáló szakértői és rehabilitációs tevékenységet, továbbá az országos szakértői és rehabilitációs tevékenységet végző intézmény szakvéleménye alapján adott tantárgy(ak), tantárgyrész(ek) értékelése alól mentességben részesülhet.

a) A beszéd fogyatékos tanulók fejlesztésében törekedni kell a pszichológiai és fiziológiai tényezők összhangjára, a személyiség és a beszédműködés kölcsönhatására, funkcionális összefüggésrendszerére.

b) A fejlesztés legyen tudatos és tervszerű, melynek során a beszéd állapotának felmérésétől az egyénre szabott terápiás terv meghatározásán át a tudatos módszerválasztáson túl a komplexitás és a folyamatkövetés is megvalósul.

c) A módszerek megválasztásakor az életkor, a kognitív készségek, a szocioadaptív viselkedés és a szociokulturális környezet sajátosságainak figyelembevétele szükséges.

d) A fejlesztésében meghatározó a sokoldalú percepció fejlesztés, melynek során a kineztiázis, a hallási, a látási, a beszédmotorikus benyomások egymást erősítve fejlődnek.

e) Fontos a transzferhatások tudatos kihasználása. Mivel a nyelvi és kognitív képességek kölcsönhatásban állnak, komplex fejlesztéssel a terápia hatékonysága fokozható.

f) A beszéd fogyatékos tanulók nevelése, oktatása az osztályban megvalósuló, szakmailag megalapozott, differenciált foglalkoztatás mellett megköveteli az egyéni és csoportos foglalkozások változatos szervezeti kereteit.

g) A súlyos beszéd fogyatékos tanulók fejlesztése intenzív, komplex és folyamatos fejlesztőmunka napi rendszerességgel.

h) A fejlesztést a szülők támogató együttműködése segíti. A terápiában – a minél gyorsabban automatizált jó beszéd-szint elérése érdekében – a tanulóval kommunikáló valamennyi felnőtt legyen partner.

1.1.5. A pszichés fejlődési zavarral küzdő tanuló

A pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók csoportjába azok a tanulók tartoznak, akik az iskolai teljesítmények és a viselkedésszabályozás területén a kognitív, emocionális-szociális képességek eltérő fejlődése, a kialakult képességzavarok halmozott előfordulása miatt egyéni sajátosságaik figyelembevételével fokozott pedagógiai, pszichológiai megsegítést, gyógypedagógiai segítséget igényelnek.

Tanulási és viselkedési problémájuk specifikus tanulási zavarok, azaz

- diszlexia,
- diszortográfia,
- diszkalkúlia,
- diszgráfia és diszpraxia, mint a motoros képességek fejlődési zavara, valamint ezek maradványtüneteinek fennállása,
- a fentiek együttjárása miatt a kevert specifikus tanulási zavarok;
- hiperaktivitás és figyelemzavar; továbbá

- a szocio-adaptív folyamatok zavarai, az érzelmi kontroll, ön, vagy mások felé irányuló agresszió, a szorongás, az én-szabályozás gyengeségét mutató magatartásjellemzők, az alkalmazkodóképesség, a célirányos viselkedés, az önszervezés, valamint a metakogníció eltérő fejlődésében mutatkozik meg.

A normalitás övezetébe tartozó értelmi összteljesítményük mellett megjelenő teljesítmény és viselkedészavaraik a pszichikus képességek egyenetlen fejlődésének következtében alakulnak ki, és gyakran mutatnak az idegrendszeri folyamatok diszharmonikus szerveződéséből eredő együttjárást. Minthogy gyakran élnek át kudarchelyzetet, az iskolai teljesítményelvárások iránti közömbösség, elutasítás, illetve önértékelési zavarok, különböző jellegű beilleszkedési problémák alakulhatnak ki.

Ezek a sajátosságok az életkor előrehaladásával a társadalmi beilleszkedés szempontjából fokozott veszélyeztetettséget idézhetnek elő.

Az idegrendszer csökkent terhelhetőségének jelei a pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók esetében abban is megmutatkozik, hogy

- a tanulók általában fáradékonyabbak, a meteorológiai változásokra érzékenyebbek,
- az átlagnál, nehezebben tűrhetnek zajokat, viselik el a várakozás, kivárási okozta feszültséget, aktivációs szintjük erősebben ingadozik, nyugtalanabbak,
- gyakrabban van szükségük pihenésre, szünetre, esetleg egyedüllétre, támasznyújtásra,
- fokozottabban igénylik a tevékenységet meghatározó állandó kereteket, érthető és követhető szabályokat, valamint
- a pozitív visszajelzést, a sikeres teljesítmények megerősítését, a dicséretet.

A pszichés fejlődési zavar körébe tartozó jelenségeket, így az iskolai tanulási és viselkedési problémák kialakulását különböző tényezők idézhetik elő. Ezért a specifikus tanulási zavar valamint a viselkedésszerveződés zavarának megállapítása sokrétű, differenciáldiagnosztikai irányultságú állapotfeltárást igényel a tanulási képességet vizsgáló szakértői és rehabilitációs bizottságok részéről

1.1.5.1. Specifikus tanulási zavarok

A specifikus tanulási zavarok esetében a tanulók alapproblémája, hogy jó értelmi képességeik ellenére az olvasással (diszlexia), a helyesírással (diszortográfia), az írásmozgással (diszgráfia) és a számolással (diszkalkúlia) kapcsolatban az iskolai oktatás során feltűnő nehézségek jelentkeznek, általános értelmi képességeik és tanulási teljesítményeik között alutelteljesítés formájában lényeges különbség áll fenn. Ennek az eltérésnek a hátterében a megismerési képességek különböző zavarai állnak, amelyek az olvasás, az írás, a helyesírás vagy a számolás területén önálló, (körülírt) vagy kevert típusú zavar (együttjárás) formájában jelenhetnek meg.

- Dyslexia F 81.0 (Meghatározott olvasási zavar):
Az olvasási képesség zavara, a specifikus tanulási zavarok leggyakoribb formája, amely önmagában és más jelenségekkel kombinálódva fordulhat elő.
- Dysgraphia F 81.1 (Az írás zavara)
Az írás grafomotoros jellemzőinek zavara .
- Diszortográfia
A helyesírási képesség zavara, nagy gyakorisággal társul diszgráfiával, de az együttjárástól függetlenül egyik önálló megjelenési formája a specifikus tanulási zavaroknak
- Dyscalculia F 81.2 (Az aritmetikai készségek zavara)
A számolási képesség specifikus zavara. A specifikus számolási zavar a különböző számtani műveletek, matematikai jelek, kifejezések, szabályok megértésének, a számjegy, számkép felismerésének, egyeztetésének, grafikus ábrázolásának, a számok sorrendiségének, számneveket szimbolizáló vizuális alakzatok azonosításának nehézsége.

1.1.5.2. Hiperaktivitás és figyelemzavarok

A pszichés fejlődés zavarainak egyik alcsoportját alkotják azok a sajátos nevelési igényű tanulók, akik nagyfokú impulzivitással, a célirányos, tartós figyelem zavarával küzdenek. A hiperaktivitás és/vagy figyelemzavar megállapítása többlépcsős diagnosztikus folyamat eredménye, szülői és tanári kérdőívek kitöltését, közvetlen megfigyelést, speciális differenciáldiagnosztikai vizsgálatok elvégzését követően.

- Hiperkinetikus zavarok **F 90**
- Magatartási zavarok **F 91**
- Kevert magatartási és emocionális zavarok **F 92**
- Jellemzően gyermekkorban kezdődő emocionális zavarok **F 93**
- A szocializáció jellemzően gyermek- és serdülőkorban kezdődő zavarai **F 94**
- Tic (zavar) **F 95**
- Egyéb, rendszerint gyermek- és serdülőkorban kezdődő viselkedési és emocionális rendellenességek **F 98**

1.1.5.3. A fejlesztés alapelvei

A pszichés fejlődési zavar miatt sajátos nevelési igényű tanulók fejlesztése a szakértői bizottság szakvéleményére épülő egyéni fejlesztési terv alapján, egyéni sajátosságai, szükségleteik figyelembevételével, a szülővel és a tanulóval történő megbeszélést követően történik.

Az egyéni fejlesztőmunka tervezése, a rehabilitációs terv kidolgozása logopédus, pszichopedagógus, tanulásban akadályozottak pedagógiája szakon/szakirányon szakképzettséget szerzett gyógypedagógus, gyógypedagógus-terapeuta, pszichológus és egyéb szakemberek (pl. szomatopedagógus, gyermekpszichiáter) bevonásával történik és rehabilitációs célú órakeretben zajlik.

Az egyéni fejlesztési terv tartalmáról, célkitűzéseiről, ütemezéséről (mikro, ill. makrotervezés) tájékoztatni kell az osztálymunkában résztvevő pedagógusokat, szaktanárokat, különös tekintettel a gyermek osztályfőnökre.

Az egyéni fejlesztési terv célkitűzéseinek megvalósulását időszakosan, az ütemezési fázis befejezését követően ellenőrizni szükséges a további célkitűzések megtervezését megelőzően.

Az iskolai oktatásban érvényesíteni kell a tanuló fejlődését, előrehaladását segítő számonkérési, értékelési formákat; indokolt esetben, a tanulási képességet vizsgáló szakértői és rehabilitációs bizottság javaslata alapján – az egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből - az értékelés és minősítés alól mentesítés adható.

A pszichés fejlődési zavar miatt sajátos nevelési igényű tanulók oktatása intenzív terápiás céllal szervezett időszakos különnevelés keretében (pl. logopédiai osztályban, tagozaton), valamint a többi tanulóval együtt, integrált nevelés, oktatás keretében történhet.

– Az iskolai nevelés, oktatás során kiemelt feladat

- a) a tantervi előírásoknak megfelelő sikeres továbbhaladás biztosítása.
- b) a pozitív énkép és önértékelés kialakítása,
- c) a tanulás iránti motiváció és a kudarcűrő képesség növelése,
- d) a kortársakra és a felnőtt közösségre irányuló rendezett társas kapcsolatok kialakítása,
- e) a társadalmi együttélés szabályainak követése és az önállóságra nevelés.

1.1.5.4. A fejlesztés kiemelt céljai, feladatai specifikus tanulási zavarok esetén

A pszichés fejlődési zavar körébe tartozó jelenségeket, így az iskolai tanulási és viselkedési problémák kialakulását különböző tényezők idézhetik elő. Ezért a specifikus tanulási zavar valamint a viselkedésszerveződés zavarának megállapítása sokrétű, differenciáldiagnosztikai irányultságú állapotfeltárást igényel a tanulási képességet vizsgáló szakértői és rehabilitációs bizottságok részéről.

A specifikus tanulási zavarok esetében a tanulók alapproblémája, hogy jó értelmi képességeik ellenére az olvasással (diszlexia), a helyesírással (diszortográfia), az írásmozgással (diszgráfia) és a számolással (diszkalkúlia) kapcsolatban az iskolai oktatás során feltűnő nehézségek jelentkeznek, általános értelmi képességeik és tanulási teljesítményeik között alulteljesítés formájában lényeges különbség áll fenn. Ennek az eltérésnek a hátterében a megismerési képességek különböző zavarai állnak, amelyek az olvasás, az írás, a helyesírás vagy a számolás területén önálló, (körülírt) vagy kevert típusú zavar (együttjárás) formájában jelenhetnek meg.

1.2. A beilleszkedési, tanulási, magatartási (BTM) nehézség meghatározása

Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek.

Tanulási nehézség esetében: a normál vagy átlag feletti értelmi képességek mellett a tanulási teljesítmény nem felel meg az egyén intellektuális fejlődésének.

1.2.1. Tanulási nehézség

A tanulási nehézségek a beszélt vagy írásos nyelv alapvető elsajátításának akadályai.

A súlyosság fokától függően gátolják a diákok az információk felfogásában, bevésésében vagy kinyilvánításában. Ezek a nehézségek megmutatkozhatnak a figyelem, a gondolkodás, a beszéd, az olvasás, az írás és a matematikai feladatmegoldás területén. A tanulási nehézségekkel élő diákoknak gyakran nehézségeik vannak a vizuális információk befogadásával is. Tanításuk differenciálásában mindezeket figyelembe kell vennünk.

- **Dyslexia (Olvasási nehézség)**
a gyermek/tanuló az olvasás-írás tanulásában jóval elmarad azok mögött az elvárások mögött, melyekre intelligenciaszintje és a tanulásba fektetett erőfeszítések feljogosítanak.
Az ilyen tanuló számára túl kevés az elsajátításra biztosított idő, a gyakorlóanyag, és túl nagyok a szokványos olvasás-tanítási módszerek lépései.
A nehézség kihat az iskolai teljesítményre, vagy az olvasáskészséget igénylő mindennapi élettevékenységekre.
- **Dysgraphia (Írásbeli kifejezés nehézsége)**
Az íráskészség - egyénileg, standardizált tesztekkel vizsgálva (vagy az íráskészség funkcionális becslése) - lényegesen alatta marad a személy biológiai kora, mért intelligenciája vagy a kor szerinti képzettség és a tanulásba fektetett erőfeszítések alapján elvárhatónak.
Az ilyen tanuló számára túl kevés az elsajátításra biztosított idő, a gyakorlóanyag, és túl nagyok a szokványos írás-tanítási módszerek lépései.
A nehézség kihat az iskolai teljesítményre, vagy az íráskészséget igénylő mindennapi élettevékenységekre.
- **Dyscalculia (Számolási nehézség)**
A számolási képesség - egyénileg, standardizált tesztekkel vizsgálva - lényegesen alatta marad a személy biológiai kora, mért intelligenciája vagy a kor szerinti képzettség és a tanulásba fektetett erőfeszítések alapján elvárhatónak.
Az ilyen tanuló számára túl kevés az elsajátításra biztosított idő, a gyakorlóanyag, és túl nagyok a szokványos matematika-tanítási módszerek lépései.
A nehézség kihat az iskolai teljesítményre, vagy a számolási képességet igénylő mindennapi élettevékenységekre.

1.2.2. Beilleszkedési és magatartási nehézség főbb formái

A tüneti megjelenés megegyezik a magatartásszabályozási zavarral leírtakkal, csak azoknál enyhébb fokú. Ezek a tanulók az általánosan használt nevelési eljárások mellett speciális pedagógiai tevékenységet igényelnek.

1.3. A zavar és nehézség meghatározása, diagnosztizálása

Abban a kérdésben, hogy a gyermek, tanuló beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő, vagy sajátos nevelési igényű, a nevelési tanácsadó megkeresésére a szakértői és rehabilitációs bizottság dönt.

A sajátos nevelési igényű tanulót, illetve a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanulót - jogszabályban meghatározott munkamegosztás szerint - **a szakértői és rehabilitációs bizottság szakértői véleménye vagy a nevelési tanácsadó szakvéleménye alapján** - a gyakorlati képzés kivételével - az igazgató mentesíti egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből az értékelés és a minősítés alól. Ha a tanulót egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből mentesítik az értékelés és minősítés alól, az iskola - az e törvény 52. §-ának (7) bekezdésében, valamint (11) bekezdésének c) pontjában meghatározott időkeret terhére - egyéni foglalkozást szervez részére. Az egyéni foglalkozás keretében - **egyéni fejlesztési terv alapján** - segíti a tanuló felzárkóztatását a többiekhez.

Az **érettségi vizsgán** az érintett tantárgyak helyett a tanuló - a vizsgaszabályzatban meghatározottak szerint - másik tantárgyat választhat.

A tanuló részére a felvételi vizsgán, az osztályozó vizsgán, a köztes vizsgán, a különbözeti vizsgán, a javító-

vizsgán, az érettségi vizsgán, a szakmai vizsgán biztosítani kell a hosszabb felkészülési időt, az írásbeli beszámolón lehetővé kell tenni az **iskolai tanulmányok során alkalmazott** segédeszköz (írógép, számítógép stb.) alkalmazását, szükség esetén az írásbeli beszámoló szóbeli beszámolóval vagy a szóbeli beszámoló írásbeli beszámolóval történő felváltását.

Ha a gyermek, a tanuló beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzd, illetve egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd fejlesztő foglalkoztatásra jogosult. A fejlesztő foglalkoztatás a nevelési tanácsadás, az óvodai nevelés, az iskolai nevelés és oktatás, a kollégiumi nevelés és oktatás keretében valósítható meg.

(1993.évi LXXIX.tv.a közoktatásról 30.§. (7.))

Míg a **sajátos nevelési** igényű tanulók számára kötelező rehabilitációs tanórai foglalkozások heti időkeretét a **Nemzeti köznevelési törvény 2011. évi CXC. 6. melléklete** határozza meg.

2. Általános irányelvek

A Nemzeti alaptanterv (a továbbiakban: Nat) a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának is alapdokumentuma, az abban meghatározott fejlesztési területek – nevelési célok, kulcskompetenciák, illetve a műveltségi területeken megfogalmazott célok, feladatok a sajátos nevelési igényű tanulóokra is érvényesek. A sajátos nevelési igényű tanulókat nevelő-oktató iskolák pedagógiai programjuk, helyi tantervük elkészítésénél figyelembe veszik:

- a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (a továbbiakban: köznevelési törvény), a Nat és az Irányelv rájuk vonatkozó előírásait,
- a kollégiumi nevelés országos alapprogramját,
- a nevelés és oktatás helyi célkitűzéseit és lehetőségeit,
- a fővárosi, megyei feladatellátási, intézményhálózat-működtetési és köznevelés-fejlesztési tervet,
- a szülők elvárásait és
- az általuk nevelt tanulók sajátosságait.

Az „Irányelvben” foglaltak célja, hogy a sajátos nevelési igényű tanulók esetében a tartalmi szabályozás és a gyermeki sajátosságok ugyanúgy összhangba kerüljenek, mint más gyermekeknél. Az Irányelv annak biztosítását szolgálja, hogy:

- a fejlesztés a számukra megfelelő tartalmak közvetítése során valósuljon meg, segítse a minél teljesebb önállóság elérését és a társadalomba való mind teljesebb beilleszkedést,
- az iskola fejlesztési követelményei igazodjanak a fejlődés lehetséges üteméhez,
- ha szükséges, a fejlesztés az iskoláskor előtti képességfejlődés területeire is terjedjen ki,
- a rehabilitációs célú fejlesztő terápiák programjai váljanak az intézmények pedagógiai programjainak tartalmi elemeivé,
- a tanulókat a nevelés, oktatás, fejlesztés ne terhelje túl.

Ennek érvényesítése érdekében meghatározza:

- a tartalmak kijelölésekor egyes területek módosításának, elhagyásának vagy egyszerűsítésének, illetve új területek bevonásának lehetőségeit,
- a sérült képességek rehabilitációs, habilitációs célú korrekciójának területeit,
- a nevelés, oktatás és fejlesztés szokásosnál nagyobb mértékű időbeli kiterjesztésére vonatkozó javaslatokat.

A sajátos nevelési igényű tanulók habilitációs, rehabilitációs célú ellátása

A tanulók között fennálló – egyéni adottságokból és igényekből adódó – különbségeket az iskolák a pedagógiai programok és helyi tantervek kialakításakor veszik figyelembe.

A sajátos nevelési igény kifejezi:

- a) a tanuló életkori sajátosságainak fogyatékoság által okozott részleges vagy teljes körű módosulását,
- b) az iskolai tanuláshoz szükséges képességek kialakulásának sajátos útját, fejlődésének eltérő ütemét, esetleg részleges vagy teljes kiesését, fejletlenségét, lassúbb ütemű és az átlagtól eltérő szintű fejleszhetőségét.

A sajátos nevelési igény a szokásos tartalmi és eljárásbeli differenciálástól eltérő, nagyobb mértékű differenciálást, speciális eljárások alkalmazását, illetve kiegészítő fejlesztő, korrekciós, habilitációs, rehabilitációs, valamint terápiás célú pedagógiai eljárások alkalmazását teheti szükségessé.

A habilitációs, rehabilitációs ellátás közös elvei

- a) A sajátos nevelési igényű tanulók nevelésében, oktatásában részt vevő nevelési-oktatási intézmények egész nevelési-oktatási rendszerét átfogó, hosszú távú rehabilitációs, rehabilitációs célok és feladatok határozzák meg, melyeket az intézmény dokumentumai tartalmaznak.
- b) A rehabilitációs, rehabilitációs tevékenység olyan szakmaközi együttműködésben kialakított és szervezett nyitott tanítási-tanulási folyamatban valósul meg, mely az egyes tanulók vagy tanulócsoportok igényeitől függő eljárások, időkeret, eszközök, módszerek, terápiák alkalmazását teheti szükségessé.

A rehabilitációs, rehabilitációs tevékenység közös céljai és feladatai

- a) A mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékból, több fogyatékból együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékból, autizmus spektrum zavarból fakadó hiányzó vagy sérült funkciók kompenzálása vagy helyreállítása, a meglévő ép funkciók bevonásával.
- b) Törekvés a különféle funkciók egyensúlyának kialakítására.
- c) A szükséges speciális eszközök elfogadtatása és használatuk megtanítása.
- d) Az egyéni sikereket segítő, a társadalmi együttélés szempontjából kívánatos egyéni tulajdonságok, funkciók fejlesztése.
- e) Az egyes területeken kimagasló teljesítményt nyújtó tanulók tehetségének kibontakoztatása.

A rehabilitációs, rehabilitációs tevékenységet meghatározó tényezők

- a) A fogyatékból típusa, súlyossága.
- b) A fogyatékból kialakulásának, felismerésének, diagnosztizálásának ideje.
- c) A sajátos nevelési igényű tanuló
 - a) életkora, pszichés és egészségi állapota, rehabilitációs műtétei,
 - a) képességei, kialakult készségei, kognitív funkciói, meglévő ismeretei.
- d) A társadalmi integráció kívánalmai: az egyéni tanulási utak megtervezése és biztosítása, továbbtanulás, pályaválasztás, a lehető legönállóbb életvitelre történő felkészítés.

A sajátos nevelési igényű tanuló fejlesztésére vonatkozó célokat, feladatokat, tartalmakat, tevékenységeket, követelményeket meg kell jeleníteni:

- a) az intézmény pedagógiai programjában,
- b) a helyi tantervben
- c) a tematikus egységekhez, tervekhez kapcsolódó tanítási-tanulási programban,
- d) az egyéni fejlesztési tervben.

A fogyatékból típusának megfelelő szakirányú végzettséggel rendelkező gyógypedagógus, gyógypedagógiai tanár, konduktor, konduktor-óvodapedagógus, konduktor-tanító, terapeuta, kompetenciája:

1. a programok, programcsomagok összeállítása,
2. a rehabilitációs, rehabilitációs egyéni és kiscsoportos fejlesztés, osztálytermen belüli megsegítés
3. közreműködés az integrált nevelés, oktatás keretein belül a tanítási órákba beépülő rehabilitációs, rehabilitációs fejlesztő tevékenység tervezésében, ezt követően a konzultációban.

A szükséges pedagógiai feltételek biztosítása a sajátos nevelési igényű tanulók számára

A nevelés, oktatás, fejlesztés kötelezően biztosítandó pedagógiai feltételeit a köznevelési törvény foglalja össze. A köznevelési törvény a sajátos nevelési igényű tanulóhoz igazodva az általánosan kötelező feltételeket több területen módosítja, illetve kiegészíti olyan többlétszolgáltatásokkal, amelyeket ki kell alakítani, és hozzáférhetővé tenni a sajátos nevelési igényű tanulók számára, mint például:

- speciális tanterv, tankönyvek, tanulási segédletek,
- speciális gyógyászati, valamint tanulást, életvitelt segítő technikai eszközök

3. Az együttnevelés

Célja: A sajátos nevelési igényű tanulók eredményes szocializációját, iskolai pályafutását elősegítheti a nem sajátos nevelési igényű tanulókkal együtt történő – integrált – oktatásuk (teljes vagy részleges integrációjuk). Az együttnevelést megvalósító intézmény többet vállal, magasabb értéket kínál, mint részvétet és védettséget. Sikerkritériumnak a tanulók beilleszkedése, önmagához mért fejlődése, a többi tanulóval való együtt haladása tekinthető, melynek eredményes megvalósítását az alábbi tényezők biztosítják.

3.1. Az együttnevelés objektív tényezői

Napjainkban az integráció azt jelenti, hogy a SNI-s és BTM-es gyermekek beilleszkednek a többségi nevelési intézményeket látogató gyermekek, fiatalok közé.

Az együttnevelés sikeres megvalósítása érdekében a befogadó iskoláknak rendelkezniük kell azokkal a tárgyi és személyi feltételekkel, amelyeket a törvény előír.

32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet rögzíti azokat a körülményeket, melyek által megvalósulhat a sikeres integráció.

Az integrációt vállaló intézmények feladatai:

- **Alapító okiratában** szerepeltetni kell a sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelésének-oktatásának feladatát, s azt hogy milyen SNI csoporthoz tartozó gyermekekről van szó. **32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet**
- Átdolgozott **pedagógiai programja** és a helyi tanterve tartalmazza az SNI típusához és fokához igazodó fejlesztő programot. **32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet**
- **Szakemberek** biztosítása: szükségleteknek megfelelően gyógypedagógus, logopédus, pszichológus, konduktor. Ktv. **Nemzeti köznevelési törvény 2011. évi CXCV. 6. melléklete**

Az iskola fejlesztő tevékenységének jellege:

- órai differenciált foglalkozás,
- komplex képességfejlesztés,
- logopédiai terápia,
- gyógytestnevelés,
- pedagógiai célú fejlesztő foglalkozások egyéni fejlesztési terv szerint a Szakértői Bizottság szakértői véleménye, illetve a Nevelési Tanácsadó szakvéleménye alapján.

3.1.1. Személyi feltételek

- A fejlesztő tevékenységeket végző **szakemberek:**
 - gyógypedagógus,
 - logopédus,
 - pszichológus,
 - gyógytestnevelő,
 - fejlesztő pedagógus,
 - pedagógus.

3.1.2. Tárgyi feltételek

A fejlesztő tevékenységekhez szükséges tárgyi feltételek:

- **Helyiségek:**
 - tanterem,
 - fejlesztő szoba/logopédiai helyiség,
 - tornaterem,
- **Fejlesztő eszközök,** tanórai segédletek biztosítása: **20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet szerint**
A fejlesztő szoba tárgyi felszereltsége a helyi fejlesztés minél sokoldalúbb megvalósítását hivatott szolgálni:

19.	Logopédiai foglalkoztató, egyéni fejlesztő szoba		
20.	A fogyatékoság típusának megfelelő, a tanulási képességet fejlesztő eszközök		A pedagógiai programban foglaltak szerint.
21.	tükör (az asztal szélességében)	1	
22.	Asztal	1	
23.	Szék	2	Egy gyermek, egy felnőtt.
24.	Szönyeg	1	
25.	járási tároló szekrény vagy könyvek tárolására is alkalmas polc	1	

3.2. Az együttnevelés szubjektív tényezői

A törvényi háttér meglehetősen elengedhetetlen, de önmagában kevés, ennél sokkal nagyobb jelentőséggel bírnak a **szubjektív tényezők.**

Biztosítani kell:

- a SNI-s és a beilleszkedési tanulási, magatartási nehézséggel küzdő BTM-es tanuló **beilleszkedését és együttthaladását a többi tanulóval**, ez segíti a nyitottabb személyiség formálását,
- a Szakértői Bizottság, és a Nevelési Tanácsadó által adott javaslatok beépítését az **egyéni fejlesztési tervekbe**,
- a **pedagógusok, a szülők és a többi gyermek felkészítését**,
- a **fejlesztő szemlélet érvényesítését, dysfunkció-specifikus módszerek alkalmazását, folyamatos értékelést, együttműködést a szakemberekkel**.

Elengedhetetlen, hogy a fejlesztésben résztvevő szakemberek **team-munkában** dolgozzanak, együtt kell meghatározni a tennivalókat.

Alapvető tényező továbbá, hogy a pedagógusok jártasak legyenek **differenciált tanulásszervezésben**.

A differenciálás az a folyamat, melynek során a pedagógus a tanulási folyamatot az egyes gyermekek egyéni szükségleteihez rendeli.

Ezáltal tudja a tanulóhoz igazítani a tananyag tartalmát, szintjét, a tanulás ütemét, az alkalmazott módszereket, az ellenőrzés, értékelés, számonkérés típusát stb.

Ez a fajta tanulásszervezés az osztály valamennyi tagjának számára kedvező.

A pedagógus így kaphat képet arról, hogy ki milyen téren kiemelkedő, tehetséges, illetve ki és miben marad el társaitól. Az erősségekre építve és támaszkodva határozhatja meg azokat az eljárásokat, módszereket, amelyekkel az elmaradott területek fejleszthetők.

A differenciálás megvalósulhat:

- a feladatok szintjén,
- a tevékenységek szintjén,
- a szociális keretek szintjén,
- a tanulási stílus szerint,
- a célok szintjén,
- az értékelésben.

A szülők szerepe, befolyásoló hatása is jelentős a fejlesztés hatékonysága szempontjából. Elsősorban az egyéni igényekhez szabott, **optimális, támogató környezetet** kell biztosítaniuk. Nagy szerepet játszanak abban, hogy a beilleszkedés sikeres legyen, kapcsolatot tartanak az osztálytanítóval és a fejlesztő pedagógussal.

Az iskola és a szülők közti ideális kapcsolatnak a következő alapelvekre kell épülnie: a szülő és a szakember kölcsönösen tiszteljék egymást, az információáramlás kölcsönös legyen, érezzék a szülők, hogy a nevelési-oktatási folyamatban résztvevő pedagógusok elfogadják gyermekük egyediségét, érezzék, hogy ők is részesei a nevelési - oktatási folyamatnak.

A pedagógusoknak nem szabad figyelmen kívül hagyniuk az ép (nem SNI, beilleszkedési tanulási, magatartási, nehézséget nem mutató) gyermekek szüleit sem, empátiás készséget kell kialakítani bennük, mert fontos, hogy a szülők támogassák gyermeküket a sajátos nevelési igényű tanulók elfogadásában. A pedagógusok feladata, hogy ismertessék az **osztálytársakkal** a dysfunkció mibenlétét, a segítségnyújtás lehetőségeit, a különbözőség fogalmát, a különbségek erős, miben vagyok gyengébb nézőpontjából. Meg kell találni azt az egyensúlyt, hogy a SNI és a beilleszkedési, tanulási, magatartási és nehézséggel küzdő tanuló pont annyi segítséget kapjon, amennyire szüksége van: se többet, se kevesebbet.

Együttműködés a szakemberekkel: az intézmény a sajátos nevelési igényűnek, létszámnak megfelelő szakembereket biztosít.

A fejlesztő pedagógus feladata sokrétű:

- egyéni fejlesztési terv szerint közvetlenül foglalkozik a gyermekkel,
- kapcsolatot tart a szülőkkel, nyomon követi a gyermek fejlődését,
- koordinálja a fejlesztő munkában résztvevő más szakemberek munkáját,
- kapcsolatot tart az osztályban tanító többi pedagógussal, folyamatosan konzultál velük,
- segíti a szakvélemény értelmezését, szakmai támogatást, tanácsadást nyújt a dysfunkció specifikus fejlesztése érdekében,
- javaslatot tesz a környezet kialakítására, speciális eszközök kiválasztására, speciális módszerek alkalmazására.

2. számú melléklet

A helyi tantervbe beépülő elemek, az SNI és a beilleszkedési, tanulási, magatartási (BTM) nehézséggel küzdő tanulók fejlesztését segítő program

A **részképesség-zavarok** körébe elsősorban az alapvető eszköztudás (olvasás, írás, számolás) elsajátításának és képességének deficitjeit, valamint az általuk kiváltott következményes magatartási és/ vagy tanulási zavarok komplex tünetegyüttesét sorolják.

Kiemelt célok, feladatok

- Pontos diagnózis és fejlesztési szempontok, módszerek igénylése, vizsgálatok elvégztetése.
- A tanulási zavarok/nehézség kialakulásáért felelős funkciók fejlesztése.
- Tankötelezettségük teljesítését több szakember segítségével végezzék.
- Az SNI-s és a beilleszkedési tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanuló túlterhelésének elkerülése a fejlesztő folyamatban.
- Kudarctűrő képesség növelése.
- Önbizalom, önismeret, önértékelés fejlesztése, reális énkép kialakítása.
- A tanuló fejlettségének megfelelően egyéni továbbhaladás biztosítása.

A NAT alkalmazása a helyi tanterv készítésénél

A helyi tanterv készítésénél a NAT-ban foglaltak az irányadóak, de az egyes műveltségi területekhez rendelttanulók egyéni fejlődésének függvénye.

A helyi tantervben az egyes tantárgyak témaköreire, azok tartalmára és követelményeire vonatkozó kerettantervi ajánlások a tanulók egyéni adottságainak figyelembevételével érvényesíthetők, a fejlesztés tanítási-tanulási folyamata azonban zömében speciális pedagógiai módszerrel és eszközzel valósítható meg.

A helyi tanterv kiemelten kezelje az önismeretet, a reális önértékelés kialakítását, a kommunikáció fejlesztését. E feladatoknak minden műveltségterületen meg kell jelennie. Célzottan szerepet kaphat az Ember és társadalom, a Művészetek és ezen belül a Dráma és tánc fejlesztési feladatai között.

A beszédészlelés és beszédmegértés, a verbális figyelem és emlékezet, az olvasásértés fejlesztése a Magyar nyelv és irodalom műveltségi terület fejlesztési feladatai között kap kiemelt szerepet.

Az élő idegen nyelv tanításánál a nyelvtanítás auditív és beszédközpontú (kommunikálható) módszereinek előtérbe helyezése javasolt, az SNI-s és a tanulási nehézséggel küzdő tanulóknál az első és második osztályban erre fokozott figyelmet kell fordítani.

A Művészetek műveltségi területen belül a komplex művészeti terápia, a drámapedagógia, az akusztikus és vizuális észlelés fejlesztésének kiemelt szerepe van.

A Testnevelés és sport műveltségi területen a szenzoros mozgáskoordináció fejlesztése javasolt.

A Matematika területén a kompenzációs lehetőségek, speciális módszerek alkalmazása segíti az eredményes fejlesztést, (kis lépések, többoldalú, egyszerűsített, megismételt magyarázat).

Azoknál a tanulóknál, akiknél a sajátos nevelési igény oka a hiperaktivitás, a figyelemzavar indokolt a korszerű, rugalmas szervezeti keretek (csoportmunka) és módszerek (projektmódszer, időkeretek rugalmas kezelése) előtérbe helyezése a helyi tanterv készítésénél.

4.1. Dyslexia

A **dyslexia** a tanulási zavarok fogalmkörébe tartozó, intelligenciaszinttől független olvasási és helyesírási gyengeség. Általában differenciálatlan az aktív szókincs, és gyenge a verbális emlékezet. A tanuló az új szavakat nehezen jegyzi meg, megmásítja, torzítja, jó értelmi képesség esetén új szót alkot helyette, vagy körülírja a fogalmat. Az olvasás tanulása során nehezen alakul ki a hang-betű kapcsolat, gyakori és makacs betűtévesztések fordulnak elő, a sorrendben átvetések tapasztalhatók, a hosszabb szavak áttekintése rendkívül nehéz. Hibás kombinációk, felületes akusztikus képzetek előhívása észlelhető. Nehéz a figyelem megosztása az olvasási technika és a szöveg tartalma között, pontatlan a toldalékok olvasása, lassú az olvasási tempó, gyenge a szövegértés.

A fejlesztés célja:

A fejlesztőmunka specifikus olvasászavar esetén alakítsa ki a tanuló mindenkori osztályfokának megfelelő értő olvasás készségét, segítse az olvasás eszközzé válását az ismeretek megszerzésében.

A fejlesztés feladatai:

- a) a betűbiztonság és az összeolvasási készség, a fonológiai tudatosság,
 - a) a rövid távú emlékezet,
 - b) az auditív, vizuális és mozgáskoordináció fejlesztése,
 - c) a testséma biztonságának kialakítása,
 - d) az olvasás, írás tanítása (szükség esetén újratanítása) lassított tempójú, nyújtott ütemű, hangoztató-elemző, szótagoló, a homogén gátlás elvét figyelembe vevő analizáló-szintetizáló módszerrel
 - e) az olvasási készség folyamatos gondozása a tanuló egész iskolai pályafutása alatt,
 - f) a kompenzáló technikák alkalmazása valamennyi tantárgy tanulása során,
 - g) az élő idegen nyelv oktatása speciális módszerekkel, auditív megközelítéssel,
 - h) az olvasásképtelenség esetében a tanulás segítése a szövegek auditív tolmácsolásával, gépi írással, szövegszerkesztő használatának megtanításával és alkalmazásával
 - i) speciális olvasástanítási program alkalmazása
 - j) az olvasási kedv felébresztése, a motiváció erősítése.

4.2. Dysgrafia

Dysgrafia esetén az írómozgásokban, azok kivitelezésében jellemző a rossz kéztartás, az íróeszköz helytelen fogása, a görcsösség. Más tananyagokban való előrehaladáshoz viszonyítva nagyon lassú az írás megtanulásának és alapkulturtechnikaként való alkalmazásának folyamata.

A formai-kivitelezési problémák mellett rendszerint tartalmi jellegzetességeket is találunk: az olvasáshoz hasonlóan az írásban is megjelennek betűtűvesztések, kihagyások, betoldások, perszeveratív ismétlések. Az összkép többnyire kevésbé tagolt, átjavított, sokszor maszatos, nehezen követhető.

Az írómozgás egyenetlen, ritmusa és lendülete töredezett lesz, az optimális mozgássor csak nagyon lassan valósul meg, ezért fáradékonyabbak a dysgrafiás tanulók.

A fejlesztés célja:

A specifikus írászavar javításának feladata az iskolás korban, hogy a tanuló a mindenkori osztályfokának megfelelő íráskészséggel rendelkezzen, képes legyen azt a kommunikáció egyik formájaként használni ismeretszerzés, tudásgyárapítás és társas kapcsolatok létesítésének céljára.

A fejlesztés feladatai:

- a) a mozgáskoordináció fejlesztése különös tekintettel a manipulációs mozgásokra
- a) a testséma biztonságának kialakítása,
- c) a vizuomotoros koordináció fejlesztése
- d) az írásmozgás alapformáinak gyakorlása, különböző technikák alkalmazása (ráírás, másolás, önálló írás kivitelezés)
- e) a ritmus, a nyomás, és a sebesség optimális egyensúlyának megteremtése
- f) sikertudat kialakítása

A megvalósítás szinterei

- minden tanórán,
- fejlesztő foglalkozáson,
- felzárkóztató foglalkozáson.

4.3. Dyscalculia

A dyscalculia különböző számtani műveletek, matematikai jelek, kifejezések, szabályok megértésének, a számjegy, számkép felismerésének, egyeztetésének, grafikus ábrázolásának, a számok sorrendiségének, számneveket szimbolizáló

vizuális alakzatok azonosításának nehézsége más iskolai teljesítmények (pl. olvasás, írás, idegennyelv tanulás) jó színvonal mellett. Nehezítetté válik az érzékelés-észlelés folyamata, a szimbólumok felismerése és tartalmi azonosítása, a fogalmak kialakulása, a fogalmakkal végzett gondolkodási műveletek, a sor- és szabályalkotás, a téri és síkbeli viszonyok érzékelése, valamint az emlékezet és a figyelem.

A dyscalculiás tanulóknál általában hiányzik a matematikai érdeklődés, kialakulatlan a mechanikus számlálás képessége, a mennyiség-állandóság. Elmaradásaik vannak a matematikai nyelv használatában, a matematikai relációk verbális kifejezésében.

A fejlesztés célja:

A specifikus számolási zavar esetén a fejlesztő munka feladata iskolás korban, hogy a tanuló a mindenkori osztályfőkének megfelelő matematikai készséggel rendelkezzen, képes legyen a matematikai kompetencia megszerzésére, a számolási-matematikai műveletek használatára, az ismeretszerzés, a tudásgyarapítás és a hétköznapi gyakorlat szinterein. A számolás elkülönülten szerveződő képességrendszer, amelynek számos kapcsolata van a beszéd, az olvasás és az írás rendszereivel, ezért a számolási zavarok a specifikus tanulási zavarok és nyelvi zavarok különböző megjelenési formáival együtt járhatnak.

A diszkalkuliás tanulóknál általában hiányzik a matematikai érdeklődés, elmaradásaik vannak a matematikai nyelv használatában, a matematikai relációk verbális kifejezésében.

A fejlesztés feladatai:

- a) a számosság és a számok iránti érdeklődés felkeltése, megerősítése
- b) Matematikai törvények és szabályok készségszintű ismerete és alkalmazása
- c) a figyelem, az emlékezet, a gondolkodás és a nyelvhasználat összehangolt fejlesztése,
- d) a vizuális-téri képességrendszer fejlesztése,
- e) a matematikai relációk nyelvi megalapozása, a matematika-nyelv tudatosítása,
- f) a sorozatalkotási képesség, a szeriális észlelés fejlesztése
- g) segítő, kompenzáló eszközök használatának megengedése,
- h) a fogalmak, így a szám- és műveletfogalom kialakításakor a manipuláció előtérbe helyezése, a megfigyelés és a megértés érdekében a matematikai eszközök használata, a képi, vizuális megerősítés,
- i) a fokozott mennyiségű gyakorlás során az egyéni sajátosságokhoz igazított, megjegyzést segítő technikák, eljárások alkalmazása
- j) a diszkalkúlia reeducáció speciális terápiás programjainak felhasználása
- k) az önértékelés fejlesztése, sikerélmény biztosítása.

A megvalósítási szinterei

- matematika óra, fizika óra, kémia óra és minden számolással kapcsolatos tevékenység,
- fejlesztő foglalkozás,
- felzárkóztató foglalkozás.

4.4. Fejlesztési lehetőségek tantárgyakra lebontva:

Tantárgyi fejlesztő feladatok: Magyar nyelv és irodalom

Látás, hallás, mozgás koordinált működése.
 Beszédfejlesztés, aktív szókinccs erősítése, helyes ejtése.
 Verbális figyelem és emlékezet intenzív fejlesztése.
 Hang-betű kapcsolat kialakítása, fonéma-alkalmazás fejlesztése.
 Betűtévesztések kiküszöbölése.
 Figyelem megosztása az olvasástechnika és a szöveg tartalma között.
 Olvasás, írás tanítása hangoztató-elemző vagy diszlexia-prevenációs módszerrel.

Tantárgyi fejlesztő feladatok: Idegen nyelv

Speciális módszerek használata, auditív segédeszközökkel.
 Egyszerű élethelyzetek játékos modellezése.

Tantárgyi fejlesztő feladatok: Informatika

A számítógép működési elvének megismerése, a folyamatok megértése.
 A számítógép felhasználhatósága a mindennapokban.

Tantárgyi fejlesztő feladatok: Matematika

Számok világának leképezése tárgyakkal, rajzokkal, majd a számok szimbolikus szintjén.
A mennyiségállandóság fogalmának kialakítása.
Szövegértés, lényeg- kiemelés, adatok csoportosítása, elvonatkoztatása nyitott mondatokban.
A matematikai nyelvi relációk tudatosítása.
Az alpműveletek fogalmi kialakítása, képi, vizuális megtartása, sokoldalú gyakorlás.
Problémamegoldó képességfejlesztés.

Tantárgyi fejlesztő feladatok: Történelem, Ember és társadalomismeret, Etika, Hon- és népismeret

Önismeret, reális önértékelés, kommunikáció fejlesztése minden műveltségi területen.
Korszerű, rugalmas szervezeti keretek és módszerek előtérbe helyezése mindenkor a tanulók egyéni fejlődésének függvénye.
A feladatok, a fejlesztendő képességek megegyeznek a NAT-ban leírtakkal, a fejlődés útjai, módjai és kialakításuk időtartama módosulhat.

Tantárgyi fejlesztő feladatok: Biológia, Fizika, Kémia, Földrajz, Egészségtan

Rajzos vázlatok készítése.
Kész vázlatok biztosítása a lényegkiemelés megkönnyítése.
Számonkérésnél az időtényező növelése, lehetőség a kiválasztásra (írásbeli felelet helyett, szóbeli, szóbeli helyett írásbeli).
Feleletnél a vázlat használatának engedélyezése.
Számítógép használat.

Tantárgyi fejlesztő feladatok: Környezetismeret

Tér- és időviszonyok kialakítása, tájékozódási ismeretek kialakítása.
Életszerű helyzetek megtapasztalása.

Tantárgyi fejlesztő feladatok: Ének-zene

Rítmusérzék, a hallási figyelem fejlesztése.
A kommunikációs és metakommunikációs képesség fejlesztése.
Kapcsolatteremtő képességek kibontakoztatása.
Személyiségfejlesztés improvizációs játékokkal.

Tantárgyi fejlesztő feladatok: Vizuális kultúra, Technika

Az önkifejezés lehetőségének megteremtése.
Nagy- és finommozgások fejlesztése.
Alkotó magatartás kialakítása, fejlesztése.

Tantárgyi fejlesztő feladatok: Tánc- és dráma

Látás, hallás, mozgás koordinált működtetése.
Komplex művészeti terápia, a drámapedagógia, az akusztikus és vizuális észlelés fejlesztésében fontos feladata van.

Tantárgyi fejlesztő feladatok: Testnevelés

Szenzoros integrációs programmal fejlesztés vagy gyógyúszás.
Testséma biztonságának kialakítása.
Látás, hallás, mozgás koordinált működése.
Helyes magatartási szokások kialakítása.
Jellemtulajdonságok fejlesztése.
Személyiség formálása csoport ill. csapatjátékokon keresztül.
Kudarctűrő képesség növelése.

4.5. Súlyos figyelem- vagy magatartásszabályozási zavar

A pszichés fejlődés zavarainak egyik alcsoportját alkotják azok a sajátos nevelési igényű tanulók, akik nagyfokú impulzivitásukkal, a célirányos, tartós figyelem zavarával küzdenek.

A beilleszkedési, magatartási **nehézség, illetve a figyelmi nehézség** esetében ugyanezek a tünetek jelennek meg, csak enyhébb fokban.

A percepció minden területét fejleszteni kell:

- a vizuális, az akusztikus, a mozgásos észlelés folyamatait,
- a motoros képességeket,
- a beszéd és nyelvi készség állandóságát.

A pedagógus együttműködése a családdal és más szakemberekkel feltétlenül szükséges.

A megvalósítás szinterei

- tanóra,
- gyógypedagógiai rehabilitációs foglalkozás,
- pszichológiai ellátás

4.6. A beilleszkedési, magatartási **nehézség**

Jellemzői a visszatérő és tartós disszociális, agresszív vagy dacos magatartás-sémák. A viselkedés erősen eltér az adott életkorban elvárhatótól, a szociális elvárásokat durván áthágja. Sokkal súlyosabb lehet, mint egy gyermekcsíny vagy egy serdülőkori lázadás és hosszan tart (hat hónap vagy annál hosszabb ideig). Jellemzi még: nagyfokú harcoság, társakkal, tárgyakkal, állatokkal szembeni durva bánásmód, fenyegető erőfitogtatás, indulatkitörések, iskolakerülés, hazudozás.

A fejlesztés elvei, módszerei, feladatai:

- A tanuló optimális helyének megválasztása a pedagógus kommunikációs jelzéseinek megfelelő érzékelésére.
- Az egyénhez igazított követelmények kialakítása a gyermek képességeinek, érdeklődésének, terhelhetőségének ismeretében.
- A tanuló viselkedésének (kommunikációjának, önbizalmának, magabiztosságának, önérvényesítésének, cselekvéses, illetve verbális megnyilvánulásainak) megismerése siker vagy kudarc esetén. Ennek alapján a tanuló alkalmazkodásának, a kortárs csoportba való beilleszkedésének segítése.
- A pedagógus együttműködése a családdal és más szakemberekkel.
- A fejlődés segítése gyakori pozitív visszajelzésekkel, a sikerélmény biztosítása.

A megvalósítás szinterei

- tanóra,
- fejlesztőpedagógiai foglalkozás,
- pszichológiai ellátás

A pedagógiai célú **fejlesztő foglalkozásokat** a tanórai foglalkozásokon túl is biztosítjuk.

A fejlesztő foglalkoztatás a nevelési tanácsadás, az óvodai nevelés, az iskolai nevelés és oktatás, a kollégiumi nevelés és oktatás keretében valósítható meg. **(1993.évi LXXIX.tv.a közoktatásról 30.§. (7.))**

Míg a **sajátos nevelési** igényű tanulók számára kötelező rehabilitációs tanórai foglalkozások heti időkeretét a **Nemzeti köznevelési törvény 2011. évi CXCV. 6. melléklete** határozza meg.

4.7. Követelmények és értékelés

A helyi tantervben a magatartásszabályozási zavarral és a beilleszkedési tanulási, és magatartási nehézséggel küzdő diákok egyéni sajátosságainak megfelelően vesszük figyelembe az egyes tantárgyak témaköreire, tartalmára és követelményeire vonatkozó kerettantervi ajánlásokat. **A tanulmányi követelmények megegyeznek a nem SNI-s, illetve a beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézséggel nem küzdő tanulók követelményeivel.** Ehhez azonban a tananyagban mennyiségi, minőségi szelektálásra, a tanítási, -tanulási folyamat módszerében, eszközeiben, időkeretében differenciált, rugalmas kezelésre van szükség.

A Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság szakértői véleménye, valamint a Nevelési Tanácsadó szakvéleménye, javaslata alapján az igazgató egyes tantárgyak, tantárgyrészek **értékelése és minősítése** alól felmentést ad, eltérő haladási tempót, vagy a számonkéréseknél hosszabb időtényezőt engedélyez a rászoruló tanulóknál. **1993.évi LXXIX.tv.a közoktatásról 30.§. (7.)**

Az értékelésre-minősítésre vonatkozó szakértői vélemények, illetve szakvélemények mindig az adott tanuló szükségleteire fogalmazódnak meg. Például:

- döntően szóban adhasson számot tudásáról, hogy elakadásnál megsegíthető legyen, illetve, hogy tudása reálisan számon kérhető legyen.

Differenciáltan a segítségadásban:

- Ha azonos tananyagot dolgozunk fel, a tanulási nehézséggel küzdő gyermek több segítséget igényel pl.: a feladat megisméltése nekik megfelelő nyelvi szinten, a feladatok kis lépésekre bontása, példa bemutatása, mintaadás (algoritmus) stb.

Differenciáltan a feladatok szintjén:

- Írásos munkáit differenciáltan értékeljük.
- Több idő, illetve arányosan kevesebb feladat, vagy különböző nehézségi fokozatú, a tanuló képességeihez alakított feladatok adása.
- A feladatok technikai kivitelezése: íráskészség esetén csak egyeztetés, színezés, összekötés.
- Exteriorizációs szint: inkább felismerés, megnevezés legyen a feladat, mint alkalmazás, reprodukció tehát rétegfeladatok legyenek!
- Utasítások (egyszerre egy, az is egyszerűsítve).
- Segédeszközök használata:
pl. számológép,
számítógép az írásos munkákhoz,
korong, pálcika, színes rúd készlet,
táblázatok,
szorzótábla,
helyesírási szabályzat,
értelmező szótár, stb használata.

Differenciáltan a tevékenységek szintjén:

- A tanórán való részvétel kötelező, de érdemjegyet ne kapjon.

Differenciáltan a szociális keretek szintjén:

- Egyedül, párban, kiscsoportban tanuljanak. A tanulási nehézséggel küzdő gyermeknél hasznos lehet, ha társal vagy társakkal dolgoznak (ösztönzés, segítség oldja az elszigeteltséget, kontroll stb.).

Differenciáltan a tanulási stílus szerint:

- Vannak vizuális, illetve auditív vagy motoros területre támaszkodó, illetve kombinált típusú tanulók, akiknél megerősítő hatású lehet az egyszerre több csatorna.

Differenciáltan a célok szintjén:

- Érdemes egy minimális, de működőképes és szilárd tudást kiépíteni, amire a következő szint ráépíthető.

Differenciáltan az értékelésben:

- Az osztályozás önmagában nem elég. A szöveges értékelés a tanulóknak szóljon, utaljon az önmagához mért fejlődés ütemére.
- A kötelező órakeret terhére az iskola foglalkoztatást szervez (kimehet a tanuló az óráról egyéni fejlesztésre)
- A matematikai gondolkodásban megnyilvánuló számolási nehézségeket vegyék figyelembe minden olyan tantárgyban, ahol számolós tananyagrészek vannak, illetve ezek a munkák nem értékelhetők (pl: fizika, kémia esetében).
- A helyesírás értékelése alóli felmentés.
- A külalak értékelése alóli felmentés.
- Tantárgyi felmentés.

Az első évfolyamon az értékelés és minősítés alól mentesített tanuló számára **egyéni továbbhaladást** engedélyezhet az igazgató, vagyis a gyermek haladása eltérhet osztálytársaitól egyes tantárgyakban. **(1993.évi LXXIX.tv.a közoktatásról 30.§. (7.)**

- A SNI gyerekek teljesítménye nem vethető össze a többségével, nem fejezhető ki érdemjegyekkel. Jellemzően szöveges, vagy százalékos értékelést alkalmazunk.
- A továbbhaladás – azaz a következő évfolyamba lépés – feltételének érvényesítésekor figyelembe vesszük a szakértői véleményben foglaltakat is.
- Az értékelő folyamat szerves része a szülő tájékoztatása, illetve az eredmények értelmezése, a jövőre vonatkozó tennivalók meghatározása. Különös gondot fordítunk arra, hogy a tanulók eredményeit diszkréten kezeljük, azokat csakis a szülőjével, és a tanulóval osztjuk meg, nem az osztály nyilvánossága előtt.

5. Az egyéni fejlesztési terv

5.1 Célja

- A törvény által meghatározott és a szakértői/szakvéleményben szereplő fejlesztési formák biztosítása.
- A sajátos nevelési igényből és tanulási, beilleszkedési és magatartási zavarokból/nehézségekből fakadó hátrányok csökkentése, vagy lehetőség esetén megszüntetése.
- Harmonikus, önmaga problémáit megfelelően kezelni tudó személyiség kialakítása.
- Az egész élet során jól használható kompenzációs technikák elsajátítása. Az osztály, a többi tanuló bevonása fontos, ismerniük kell a pedagógus állásfoglalását, az értékelés szempontjait, a „miért másképp” kérdések felmerülése miatt.

5.2. Feladata

- Egyénre szabott fejlesztés a gyermek szükségleteinek figyelembe vételével.
- Differenciálás a szakértői/szakvélemény alapján.
- A pedagógus, a gyógypedagógus/fejlesztő pedagógus és a Nevelési Tanácsadó munkatársának folyamatos kapcsolattartása, egymás munkájának kiegészítése, segítése.

5.3. Tartalma és tevékenységei

- A tanulóról kapott szakvélemény alapján az egyéni fejlesztési terv tartalmazza a a tanuló nevét, osztályfokát, a fejlesztendő területeket, az ütemezést, az eszközöket, módszereket.
- A dysfunkciók fejlesztése, a meglévő, jól működő funkciók bevonása a megismerő folyamatok megsegítése érdekében.
- A tanulók problémájának súlyosságától függően, egyéni vagy kiscsoportos képességfejlesztés. A fejlesztés területeit a rendelkezésre álló szakvélemények, valamint a pedagógusok jelzései alapján kerülnek meghatározásra.
- Az egyéni képességeket és az eltérő fejlődési ütemet szem előtt tartva valósuljon meg a mennyiségi és minőségi differenciálás.
- Megfelelő motivációs bázis kialakítása.
- A másodlagos tünetek (szorongás feladathelyzetben, kudarckerülő magatartás, esetleges agresszió, stb.) oldása.

5.4 A fejlesztő tevékenység területei

Testséma fejlesztés, téri, időbeli tájékozódás fejlesztése

- térészlelés
- oldaliság (bal-jobb)
- irányok
- tájékozódás saját testen, térben, síkban
- relációs szókinccs

Mozgásfejlesztés

Nagymozgások, természetes mozgások (járás, futás, ugrás, mászás, kúszás)

Finommozgások: szem-kéz koordináció, szemmozgások (fixálás-követés), kéz-ujjak (helyes ceruzafogás)

Percepció fejlesztése

- vizuális
- auditív
- taktilis

Emlékezet fejlesztése

- rövid távú, hosszú távú
- vizuális, auditív

Figyelem fejlesztése

- terjedelme
- koncentráció

Gondolkodás fejlesztése

- ok-okozati összefüggések felismerése
- problémamegoldó gondolkodás

Beszédfejlesztés

- beszédszervek mozgásának tudatosítása
- szókincsbővítés

Énkép, önismeret fejlesztése, önbizalom növelése

5.5 Alapelvek a fejlesztő munkában

A tanuló egyéni fejlettségéhez, sajátosságaihoz való alkalmazkodás

Fokozatosság

Szemléletesség, cselekedtetés

Változatos tevékenységformák

Elfogadó légkör

Játékba ágyazott fejlesztés

Komplexitás

Rendszeresség

Differenciálás

5.6. Követelmények

- A fejlődés és fejlesztés lehető legkedvezőbb lehetőségeinek és feltételeinek biztosítása.
- A támasztott követelmények mindig személyre szabottak és a szakértői/szakvéleményben foglaltakra épülnek.

Kiegészítések egyes sajátos nevelési igényű diákok integrált fejlesztéséhez

Kiegészítés a mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) tanulók integrált nevelése-oktatása esetén

Tartalom

1. A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) meghatározása
2. Az integráció célja és feladatai
3. Az integráció feltételei
 - 3.1. Személyi feltételek
 - 3.2. Tárgyi feltételek
4. Helyi tanterv
 - 4.1. Fejlesztési területek – nevelési célok az Irányelvben megadott módosítások figyelembevételével
 - 4.2. Követelmények és értékelés
5. Fejlesztési terv
 - 5.1. Célja
 - 5.2. Feladatai
 - 5.3. Tartalma és tevékenységei
 - 5.4. Követelmények
6. Az utazótanár feladatai

1. A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) meghatározása

Mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) az a tanuló, akinek a mozgása veleszületett vagy szerzett károsodás és/vagy funkciózavar miatt jelentősen és maradandóan akadályozott, melynek következtében megváltozik a mozgásos tapasztalatszerzés és a szocializáció.

Pedagógiai szempontból a következő csoportok alakíthatók ki:

- ✚ Végtagredukciós fejlődési rendellenességek – a felső és alsó végtag veleszületett rendellenességei
- ✚ Petyhüdt bénulást kiváltó kórformák – myelodysplasia, progresszív izomsorvadás, szülési felkarbénulás
- ✚ Korai agykárosodás utáni mozgásrendellenességek – a központi idegrendszer sérülése következtében különféle típusú és mértékű bénulás
- ✚ egyéb, maradandó mozgásállapot- és funkcióváltozást, mozgáskorlátozottságot okozó kórformák,
- ✚ halmozott sérüléssel járó különböző kórformák

2. Az integráció célja és feladatai

2.1. Célja

A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) tanuló együttnevelése teljes integráció formájában, melynek keretében a sérült gyermek a teljes időt együtt tölti társaival a többségi iskolában.

2.2. Feladatai

- ✚ Az iskola tantestületének és tanuló ifjúságának elfogadó és segítő jellegű hozzáállásának kialakítása.
- ✚ A leendő tanítók tájékoztatása és felkészítése a feladatra.
- ✚ A leendő osztályterem megfelelő és körültekintő berendezése, megvilágítása.
- ✚ A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) tanuló után járó emelt szintű normatíva felhasználásának megtervezése és megszervezése.
- ✚ A törvény által előírt és biztosított rehabilitációs órakeret felhasználásának megtervezése.
- ✚ Az oktatás-nevelés folyamatában a legoptimálisabb tanítási-tanulási módszer kiválasztása.
- ✚ Szakmaközi együttműködés kiépítése és team- munka formájában történő megvalósítása.

3. Az integráció feltételei

A hazánkban folytatott integrációs gyakorlat vizsgálatára irányuló kutatási adatok, s a szakirodalom alapján is megállapítható, hogy Magyarországon a mozgáskorlátozottak integrált nevelése-oktatása más országokhoz képest kissé eltérő képet mutat. Nem épült ki ugyanis a minden mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermeket ellátó teljeskörű speciális iskoláztatás rendszere. Egy integrációt kezdeményező közoktatási intézmény nem attól válik befogadó intézménnyé, hogy beiskolázza a mozgáskorlátozott gyermeket, hanem attól, hogy megteremti annak tárgyi és személyi feltételeit.

A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermek iskolába lépése előtt a fogadó iskola vagy a szülő kérésére a *Mozgásvizsgáló Országos Szakértő i és Rehabilitációs Bizottság Gyógypedagógiai Szolgáltató Központ (1145 Budapest, Mexikói u. 63-64.)* szakértő i véleményét készíti.

3.1. Személyi feltételek

A közoktatási törvény előírja, hogy a fogadó iskola fenntartója intézkedik arról, hogy a gyermeket fogyatékoságának megfelelő gyógypedagógus (ebben az esetben szomatopedagógus,) konduktív nevelés esetében a konduktív pedagógia kompetenciája szerinti konduktor utazó szakember segítse szükség szerint az iskolai munkájában.

3.2 Tárgyi feltételek

3.2.1. Az iskola megközelíthetősége, iskolai közlekedés:

- ✚ Önállóan nem közlekedő gyermek esetén az őt szállító, gépkocsival közlekedő szülők részére az iskola külön felfestéssel ellátott parkolót biztosít.
- ✚ Kerekesszékekkel, járókerettel vagy más segédeszközzel közlekedő gyermek számára lépcsőt áthidaló rámpa, kapaszkodó, korlát kiépítése szükséges.
- ✚ A mozgáskorlátozott gyermek számára az iskola épületén belül is akadálymentes közlekedést szükséges biztosítani, melynek elemei lehetnek: folyosón szükség szerint kapaszkodó korlát, jól megközelíthető, belsőleg akadálymentesített mosdóhelyiségek
- ✚ Az osztályterem lehetőleg földszinti legyen, amennyiben ez nem lehetséges szükséges az emeltre szállítás megoldása. (lift)
- ✚ Az osztályterem belső elrendezése is segítse a tanulót az akadálymentes közlekedésben pl. szélesebb távolság a szék illetve a padosorok között)
- ✚ A polcok, fogasok elhelyezése akkor optimális, ha nem jelentenek akadályt a tanulók helyváltoztatásában és elérhető magasságban vannak.

Tanterem:

- ✚ Az iskolapad, asztal, szék kiválasztásakor a következő szempontokat kell figyelembe venni a tanulók egyedi igényei szerint:
 - az asztal lehetőleg legyen állítható magasságú
 - a szék ülés magassága s az asztallap magassága tegye lehetővé a biztonságos és helyes ülést és testtartást, azaz a láb talpra helyezve támaszkodjon a földön, az alkar pedig az asztal lapjára fektetve
 - kerekesszékekkel közlekedő számára biztosítani kell, hogy az asztalukhoz kényelmesen hozzáférjenek (beférjen a kerekesszék karfája az asztal alá)
 - célszerű az asztallapot szegéllyel ellátni, ezzel megelőzhető az asztalon lévő tárgyak leesését a mozgások koordinálatlansága vagy az esetleges túlmozgások esetén
- ✚ Testtartási aszimmetria miatt a mozgáskorlátozott tanulót célszerű a táblával szembe, középre ültetni (semmi képpen sem ültethető arra az oldalra, amely a deformitás irányával megegyező)
- ✚ Figyelembe véve a mozgáskorlátozott tanuló fáradékonyosságát célszerű olyan helyre ültetni, ahol a pedagógussal folyamatos kapcsolattartása lehetséges.

3.2.2. A csoport összetétele

Az osztálylétszámok kialakításánál a mozgáskorlátozott tanulót három gyermekként kell figyelembe venni. **Nemzeti köznevelési törvény 2011. évi CXCV. törvény 47. § (7) alapján** Ajánlott, hogy egy csoportba két, legfeljebb három sajátos nevelési igényű tanuló kerüljön.

3.2.3. Speciális tanterv, tankönyvek, tanulási segédletek

A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) tanulók számára a többségi iskolák tantervei elfogadottak.

A mozgáskorlátozott tanulók iskolai fejlesztésének szakaszolása megegyezik a Nat képzési szakaszaival.

A helyi pedagógiai programban érvényesíteni kell a rehabilitációs, rehabilitációs szempontokat, (Fejlesztő program), mely tartalmazza a fogyatékosok szerinti korrekatív kompenzatív differenciált terápiás fejlesztés célját és anyagát, a speciális tartalmakat, a többszintű feladatadás lehetőségét, a követelményeket érintő változásokat.

3.2.4. A tanulást, életvitelt segítő technikai eszközök, taneszközök, segédeszközök

20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet alapján

24.	Testi fogyatékosok, mozgáskorlátozottak		
25.	fogyatékosokhoz igazodó egyénre szabott eszközök	tanulói létszám szerint, tantárgyanként szükség szerint	pedagógiai programban foglaltak szerint
26.	állítható magasságú tábla	tantermenként 1	mozgásfogyatékos tanulót oktató iskolában

3.2.5. A szakértői és rehabilitációs bizottság által meghatározott szakmai szolgáltatások, elsősorban a rehabilitációs, rehabilitációs tevékenység

A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) tanulók számára kötelező rehabilitációs tanórai foglalkozások heti időkeretét a **Nemzeti köznevelési törvény 2011. évi CXCV. 6. melléklete** határozza meg. A szolgáltatásokat az iskola a törvénynek megfelelően biztosítja.

Az integráltan tanuló mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) tanulók speciális mozgásjavító foglalkozásaira a javaslatot a *Mozgásvizsgáló Országos Szakértői és Rehabilitációs Bizottság Gyógypedagógiai Szolgáltató Központ* előzetes komplex vizsgálat után adja.

A mozgásnevelés, ami a speciális mozgásjavító foglalkozás gyakorlati színtere, ötvözi a sérült tartási és mozgási funkciók, motoros képességek, tevékenységek korrekcióját célzó gyógyító és pedagógiai eljárásokat, módszereket és eszközöket.

A mozgásnevelés a tanuló mozgásszervi károsodásától és állapotától függően egyéni és csoportos foglalkozások, tornatermi, uszodai foglalkozások formájában működhet.

A mozgásnevelés a Gyurkovics Tibor Általános Iskola, Készségfejlesztő Speciális Szakiskolai Előkészítő, **Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény** integrációs utazó tanári hálózatán keresztül, utazótanári szolgáltatás útján oldható meg. A mozgásnevelés tanítására szomatopedagógia szakos gyógypedagógusok jogosultak, konduktív nevelés esetében a konduktív pedagógia kompetenciája szerinti konduktor.

A speciális szakkezelések mellett a mozgáskorlátozott tanuló a társai testnevelés óráin is részt vehet, ennek mértékéről, módjáról szakember véleményét kell kérni.

A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) tanuló iskolai tanulásának nehézségeit leginkább a mozgásszervi károsodás következtében a kommunikáció és a kognitív funkciók (figyelem, érzékelés-észlelés, emlékezet, gondolkodás) területén kialakult zavarai, illetve a mozgásteljesítményt igénylő feladatok kivitelezésének problémái jelentik, különös tekintettel a manipulációra. Ezek mindegyike befolyásolhatja az olvasás, írás, beszéd elsajátítását is, vagyis az iskolai teljesítmények alakulását

A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) tanuló egyedi, speciális megsegítést igényel. Ennek során figyelembe kell venni kommunikációjának formáját, szintjét, a gyermek érzelmi állapotát, értelmi képességeit és fizikai adottságait is.

A speciális módszerek, terápiák és technikák alkalmazása és a technikai segédeszközök igénybevétele segíti a:

- a mozgásbiztonságot,
- a mozgásreflexek célszerűségét és gyorsaságát,
- az író, rajzoló és eszközhasználó mozgást,
- a hallásra, beszédészlelésre támaszkodó tevékenységeket,
- a szűkebb és tágabb környezetbe történő beilleszkedéshez szükséges alapok megteremtését,
- a személyi függetlenség elérését.

4. Helyi tanterv

Az iskola a mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) tanulók oktatása során is saját tantervét alkalmazza, de figyelemmel van a sérült gyerekek egyéni sajátosságaira a fejlesztés, a követelmények támasztása és az értékelés területén is. Az értékelés egyéni képességek, fejlettségi szinthez viszonyított fejlődés figyelembe vételével történik.

A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) tanulók nevelése-oktatása során a NAT-ban meghatározott fejlesztési feladatok és tartalmak megvalósítása általában lehetséges. A helyi tantervben az egyes tantárgyak témaköreire, azok tartalmára és követelményeire vonatkozó kerettantervi ajánlások a tanulók egyéni adottságainak figyelembevételével érvényesíthetők. Ha a tanulót mozgás- és pszichés állapota akadályozza, akkor az Irányelvben megadott módosítások figyelembevételével javasolt a helyi tanterv elkészítése, először minden esetben annak megvizsgálásával, hogy a megfelelő differenciálás, adaptálás (támogatás technikai eszközzel, a tanuló számára előnyös ismeretsajátítási módszer preferálása stb.) hogyan tudja segíteni a tanulót a követelmények teljesítése során.

4.1. Fejlesztési területek – nevelési célok az Irányelvben megadott módosítások figyelembevételével :

4.1.1. Fejlesztési területek – nevelési célok

A Nat-ban megfogalmazott fejlesztési területeket – nevelési célokat és azok teljesítését a tanulók életkori sajátosságai és a mozgáskárosodásból adódó egyéni eltérések egymással kölcsönhatásban befolyásolhatják.

Az Erkölcsei nevelés, a Nemzeti öntudat, hazafias nevelés, az Állampolgárságra, demokráciára nevelés, illetve a Fenntarthatóság, környezettudatosság fejlesztési területek – nevelési célok megvalósítása megegyezik a Nat-ban foglaltakkal.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése

A megfelelő önismeret hozzájárul a társas kapcsolatok kialakulásához, amely alapját képezi a társadalomban való boldogulásnak. A tapasztalatszerzés módosult folyamatai, a kommunikáció esetleges nehezítettsége, a társas kapcsolatok alakulásának sajátos módja miatt szükséges a terület kiemelt, tudatos fejlesztése, a megvalósítható célok kitűzése, a reális értékelés, a pozitív megerősítés.

A személyiség építésének és a lelki egyensúly fenntartásának egyik eszköze a lehetőségek szerinti önállóságra nevelés. A tanulóknak akkor alakul ki reális, pozitív énkép, ha önmagukhoz képest fejlődnek, érnek el sikereket.

A családi életre nevelés

Az iskolai fejlesztések során kiemelt feladat a lehető legnagyobb fokú önállóság elérése. Ezért lényeges azoknak az eljárásoknak, módszereknek, tevékenységeknek a megkeresése, kidolgozása és működtetése, illetve azoknak az eszközöknek a megtalálása, amelyek a mozgáskorlátozott tanuló életének minden színterén az önálló életvitel kialakítását segítik, gyakoroltatják. Kiemelt jelentőséggel bír a mozgáskorlátozottak számára a középfokú és a felsőfokú oktatásban javasolt képzések, a munkaerőpiacon a teljes értékű munkavállalóként ellátható munkakörök megismertetése, az ezek iránt való érdeklődés felkeltése.

A lelki egyensúly fenntartásának elengedhetetlen eszköze a bizonytalanság, valamint a konfliktusok kezelésének képessége, amelynek kialakítása a nevelő-oktató munka fontos feladata.

A családi szerepek sajátos nevelési igényű gyereket nevelő családok esetében is gyakran megváltoznak, emiatt a szerepek tudatosítása, a megfelelő önismeret és reális énkép kialakításával a családi élet jövőképe kialakítására a mozgáskorlátozott tanulók esetében is törekedni kell.

Médiatudatosságra nevelés

A mozgáskorlátozott tanulóknak gondot okozhat a kommunikáció, a szóbeli információk feldolgozása, érzékelése, megértése és alkalmazása. Hátrányaikat az információszerzésben és adásban pótolhatja az elektronikus eszközök, a média használata. Az információs társadalom fejlődése azt is lehetővé teszi, hogy a mozgáskorlátozott tanuló nem az alkalmatlanságát, a képességei hiányát érzi, hanem olyan eszközöket használhat, amelyek alkalmazásával eredményes és sikeres lehet, életminősége javulhat.

Lehetőséget kell teremteni arra, hogy a tanulók ne csak az Informatika műveltségi területen belül használják a számítógépet, hanem szükség esetén a tanítási órákon és otthonukban is. A számítógép írástechnikai segédeszközként tanulási és munkaeszköz a mozgásállapota miatt kézírásra képtelen, valamint a beszéd útján nehézségekkel kommunikáló tanuló számára, sokszor a kapcsolatépítés- és tartás egyetlen csatornája.

A médiatudatosságra nevelés mozgáskorlátozott tanulók esetében a tapasztalatszerzés hiányosságai miatt hangsúlyosabb az átlagosnál: kiemelten kell kezelni a valódi értékek bemutatását, a veszélyforrásokra való tudatos figyelemfelhívást.

A tanulás tanítása

A mozgáskorlátozott tanulóknál fokozott figyelmet kell fordítani a tanulás összetevőinek tanítására, az egyénre szabott tanulás módszereinek (típusának, csatornájának) megválasztására, ezzel elősegítve az önálló tanulás képességének kialakulását. Az előzetes tapasztalatszerzésre a mozgáskorlátozottság miatt nem mindig kerül sor, ezért a tanuló előzetes tudása is hiányos lehet. Esetenként a mozgásos tapasztalatszerzés is akadályozott. Számolni kell azzal a ténnyel is, hogy gyakran a részképességek zavarai vagy hiányosságai is nehezítik a tanulás folyamatát.

A tapasztalati alapozás lehetőségeinek megteremtésével, életszerű tartalommal a kíváncsiság, érdeklődés és megoldási késztetés felkeltésével és megtartásával stabil motiváció érhető el az egyéni tanulási formák kialakulásához.

Testi és lelki egészségre nevelés

A testi és lelki egészségre nevelés során törekedni kell arra, hogy a tanulók minél inkább megismerjék mozgáskorlátozottságuk okát és annak következményeit, az állapottal járó napi teendőket elsajátítsák és alkalmazzák az azzal kapcsolatos higiénés szabályokat. A kellő mértékű önállóság akkor valósítható meg, ha ismerik a számukra javasolt és nem javasolt mozgásokat, azoknak az eszközöknek a használatát, amelyek a hely- és helyzetváltoztatást lehetővé teszik számukra, tisztában vannak ezeknek az eszközöknek a karbantartásához szükséges napi teendőikkel. A tanulóknak ki kell alakítani, hogyan viszonyuljanak mozgásállapotukhoz, ismerjék meg saját értékeiket, hogy életmódjukra vonatkozóan helyes döntéseket tudjanak hozni, képessé váljanak a környezet és munkaerő-piac elvárásainak megfelelő magatartásformákra, értékrend kialakítására, amely a társadalmi beilleszkedés alapját biztosíthatják. Elő kell segíteni, hogy mozgáskorlátozottságuk ellenére kialakuljon a fizikai aktivitásra, a szabadidő aktív eltöltésére kész, az egészséges életmód kialakulásához szükséges magatartás és szokásrendszer, a sportolás iránti szükséglet, az egészséges életvitel igénye.

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség

A másokkal való együttműködés a mindennapi élet megszervezéséhez nélkülözhetetlen, a társadalmi integráció kölcsönös alkalmazkodást, a mozgáskorlátozott tanulóktól is aktív részvételt kíván.

Pályaorientáció

Mozgáskorlátozott tanulók esetében a sikeres pályaorientáció nagyban függ a mozgásos és pszichés tevékenységek működésétől, ezért a reális pályakép kialakítása átgondoltabb előkészítő munkát kíván. A pályairányultsághoz nélkülözhetetlen képességek kialakításakor szükség lehet sajátos elő- és felkészítésre, azon képességek kialakítására, amelyek a saját adottságok felméréséhez és elfogadásához vezetnek, valamint azok egyeztetéséhez az elképzelésekkel és lehetőségekkel. A pályaalakmasság vizsgálatokor indokolt lehet speciális szempontok figyelembevétele is.

Gazdasági és pénzügyi nevelés

A tapasztalatszerzés hiánya, a nevelés során gyakran kialakuló másoktól függő életforma indokoltá teszi a terület hangsúlyozott fejlesztését. A gazdasági és pénzügyi ismeretek, a pénz világában való magabiztosság, az idegen nyelvi kommunikációs készség hozzásegítheti a mozgáskorlátozott tanulókat is az önállóbb életvitelhez.

4.1.2. A Nat és a választott kerettanterv alkalmazása a helyi tanterv készítésénél

A helyi tanterv készítésénél a Nat-ban és a választott kerettantervben foglaltak az irányadók, de az egyes műveltségi területekhez rendelt tartalmak, fejlesztési feladatok, kompetenciaterületek fejlődési útjai, módjai és kialakulásuk időtartama mindenkor a tanulók fejlődésének függvénye. A Nat-ban és a választott kerettantervben meghatározott közműveltségi tartalmak elsajátíttatása, valamint az értékelés során a mozgáskorlátozott tanulók állapotához, fejlettségi szintjéhez szükséges igazodni - a segítségnyújtás, differenciálás mennyiségének megválasztásában is:

- a tanulók jelentős része képes elsajátítani a Nat-ban és a választott kerettantervben meghatározott tartalmakat, ebben az esetben a megfelelő tanulási környezet megteremtése biztosíthatja a nevelési-oktatási folyamatokban való részvételt;

- amennyiben a mozgáskorlátozottság akadályozza az ismeretsajátítást, az egyéni szükségleteknek megfelelő technikai jellegű segítségnyújtásra (pl. számítógép, speciális eszköz stb.), adaptációra (pl. hosszabb idő biztosítása) lehet szükség;
- nagyon indokolt esetben szükséges lehet egyes tartalmak elhagyása, vagy – a szakértői bizottság javaslata alapján – az érdemjeggyel történő értékelés alóli mentesítés - a tanuló fejlődését szövegesen értékelni ebben az esetben is szükséges.

A különböző képességek fejlesztése – függetlenül attól, hogy melyik műveltségi területen belül folyik a fejlesztés – komplex egységet képez, és integrálódik a mozgásfejlesztés, illetve az egész pedagógiai fejlesztési folyamatba.

A mozgáskorlátozottság megjelenési formája változatos, sokszínű, így a sérülésspecifikus pedagógiai fejlesztő folyamat is számtalan lehetőséget foglal magába - az egyes műveltségi területekre, - azokat a választott kerettantervben feldolgozó tantárgyakra - vonatkozó ajánlások elsősorban azokban az esetekben nyújthatnak segítséget, amelyek során speciális eszköz, módszer, eljárás alkalmazása szükséges a sikeres fejlesztéshez, amelyek megválasztásához gyógyterapeuta segítségét javasolt igénybe venni.

4.1.2.1. Műveltségi területek

Magyar nyelv és irodalom

Az olvasás- és írástanítás során – a helyesírásra és a tartalomra koncentrálni – az egyénnek megfelelő tempó és segédeszköz kiválasztása, adaptált taneszközök (megfelelő méretű íróeszköz, tankönyv, füzet stb.) használata válhat szükségessé, megfelelő időt és módszert biztosítva az azokat megalapozó készségek, képességek fejlesztéséhez. Az írás tanítása előtt szükséges a ceruzafogás lehetőségének felmérése, a megfelelő eszköz kiválasztása, az írástanulás folyamatában a célzott manipulációfejlesztés, a kéz és az ujjak mozgékonyságának, ügyességének, az ujjak tapintási érzékenységének javítása, a két kéz, valamint a szem- és kézmozgások összerendezése. Egyes tanulóknál a számítógéppel, vagy más technikai eszközzel támogatott írás (gépi írás) elsajátítása teremt lehetőséget az írásbeli kommunikációra, akár már az írástanulás kezdetétől.

A rész-képességek és a beszéd- és kommunikációs zavarok az olvasás és íráselsajátítás során külön fejlesztési feladatok elvégzését tehetik szükségessé, gyakran integrálva azt a mozgásfejlesztésbe, pl. bátorító beszédlegrékör kialakítása nehezen érthető beszéd esetén is, a mimikai, illetve a beszédet kísérő és annak megértését segítő mozgások gyakorlása. A beszéd megértésének problémája esetén a vizuális információhordozók tudatosabb használata, beszédterápia, logopédiai fejlesztés során együttműködés a logopédussal, beszédképtelenség esetén kiegészítő, segítő kommunikációs technikák, eljárások alkalmazása (augmentatív, alternatív kommunikáció).

Idegen nyelvek

A nyelvtanulás a továbbtanulás, a későbbi munkavállalás, az önbizalom növelésének fontos eszköze, ezért minden esetben szükség van a megszerzett nyelvtudás gyakorlati felhasználhatóságának egyénre szabott megfogalmazására.

Az olvasási és írásnehézségekkel küzdő gyermekek esetében az auditív tanulási módszerek eredményesebbek. A beszéd- és kommunikációs zavarok, beleértve a nonverbális kommunikáció zavarait is, gátolhatják a mozgáskorlátozott tanuló aktív részvételét az idegen nyelvi szóbeli kommunikációban – ebben az esetben az érintett funkciók kiemelt fejlesztése, esetleg az írásbeli kommunikáció előtérbe helyezése jelenthet megoldást.

Matematika

Kiemelt szerepe van a tanítás során a sokoldalú érzéketli megerősítésnek, a megfigyelőképesség, az emlékezet, a képzelet, a gondolkodás fejlesztésének.

A különböző rész-képesség-problémák, a téri tájékozódás zavara, a manipuláció akadályozottsága stb. indokolják a matematika terén a tapasztalatszerzésre épülő, cselekedtető, hosszabb megalapozó szakaszt, a sérültségnek megfelelő, egyénre adaptált eszközök használatával, mert ezek át tudják segíteni a tanulókat a technikai nehézségeken. A műveltségi terület tartalmainak elsajátíttatása során a kis lépésekre bontás elve, illetve az absztrakciós út tudatos megsegítése támogatja a megértést, a tanulási folyamatot. A mozgáskorlátozott tanuló saját testén kialakuló mennyiségfogalma sokszor kialakulatlan, így a tapasztalatszerzés ezen a területen is kiemelt jelentőségű.

A geometriai anyag gyakorlati részének tanítása a mozgásállapottól függően egyéni elbírálás alapján történik, esetenként egyes tananyagrészek módosítása, csökkentése, adaptálása válhat szükségessé (pl. számítógép, számológép használata), indokolt esetben – a szakértői bizottság javaslatával alátámasztva – szükséges lehet az egyes tananyagrészek értékelése alóli felmentés.

A matematika tanítás általános fejlesztési követelménye a mindennapi életre való felkészítés, vagyis a lényegkiemelés és a várható eredmény megbecslése képességeinek fejlesztése, a pénz értékének megismerése, az oksági viszonyok felismerése, ismert történések alapján a hasonló folyamatok eredményének jóslása, tervek és programok tervezése és lebonyolítása stb.

Ember és társadalom

Szükséges a társadalmi tapasztalatszerzés hiányainak pótlása.

Mintaadást nyújthat az alkotó, értelmes életcélok kitűzéséhez a fogyatékkal élő történelmi személyek tevékenységének bemutatása. Sajátos tartalmat jelenthet a fogyatékosok társadalmi megítélése a történelem során, a társadalmi, politikai helyzet, a kulturális színvonal és a fogyatékosok helyzete, megítélése közötti összefüggés, a mozgáskorlátozottakra vonatkozó jogszabályok és érdekvédelmi szerveződések, fogyatékosokkal foglalkozó intézmények ismerete.

A múzeumlátogatások, helytörténeti kirándulások szervezésével az általános célokon túl (a múlt valóság-hű megismérése) tapasztalatokhoz, élményekhez juthatnak a tanulók a kulturális és társadalmi integráció, az együttműködés területén is.

Ember és természet. Földünk és környezetünk

Az embertani, egészségügyi ismeretek kiegészülnek a tanuló diagnózisának ismeretével, az ezzel kapcsolatos egészségügyi feladatok és problémák kezelésével, az egészség-betegség-sérült állapot közötti különbségtétel ismeretével.

Amennyiben a tanuló mozgásos ismeretszerzése gátolt, segédeszközök igénybevétele, a tanulási környezet megfelelő alakítása teremtheti meg a legteljesebb tapasztalatszerzés lehetőségét.

Művészetek

A mozgáskorlátozott tanuló harmonikus fejlődésének és önkifejezésének egyik fontos eszköze a zene, a mozgás, a dramatikus interakció és az alkotás.

A felmentés bármely formája indokolatlan és megengedhetetlen, a megfelelő eljárások, módszerek, testhelyzetek, eszközök megtalálása hozzásegíti a tanulót az alkotó folyamathoz, valamennyi művészeti területen.

Informatika

Az informatika tanítása során gyakran szükséges az egyénre szabott, adaptált eszközök (pl. speciális egér, billentyűzettrács, könyök- és csuklótámasz stb.) alkalmazása, gyakran több idő szükséges a számítógép kezelésével kapcsolatos manuális tevékenységek megtanítására és begyakorlására. Esetenként a számítógép kiegészítő lehetőségeivel lesz képes a tanuló az önálló használatra (beragadó billentyűk, billentyűszűrés, hangjelzések, egér speciális beállításai, billentyűkombinációk stb.).

Az információs-kommunikációs technológiák megismertetése, azoknak a tanulóhoz igazított egyéni használata segítségével, a logikus gondolkodás tudatos fejlesztésével lehetővé válhat az információszerzés, az önálló tanulás, a tanulók életminőségének javítása.

Mozgáskorlátozott tanulók számára az informatika tanítása korábbi időszakban elkezdődhet, különösen indokolt ez abban az esetben, ha a mozgásos akadályozottság miatt a kézírás kivitelezése nehézkes, és indokolt a számítógéppel támogatott írásbeli kommunikáció elsajátíttatása.

A magabiztos és pontos számítógép-használat, a számítógép adta lehetőségek kreatív használata a pályaorientációt is befolyásolhatja, a munkába állás feltételét nyújthatja (akár távmunka keretében is), így a dokumentumkészítés, információszerzés témakörök gyakorlati részének elsajátíttatására megfelelő időt kell biztosítani.

Életvitel és gyakorlat

A műveltségi területen belül olyan ismeretek, tevékenységformák és eszközök használatának megtanítása szükséges, amelyeket a tanuló hasznosítani tud szabadideje eltöltése, pályaválasztása, önálló felnőtt élete, illetve a szűkebb és tágabb környezetébe való beilleszkedés során.

Az életkor, illetve a mozgásállapot határozzák meg az eszközök, illetve a praktikus tevékenységformák kiválasztását. Az önállóság kialakítását célzó eszközök (sokszor gyógyászati segédeszközök) használatának elsajátítása során a tanulóknak minden esetben meg kell tanulniuk az eszközök használatán túl azok karbantartását, illetve a velük kapcsolatos higiénés és balesetvédelmi szabályokat.

Testnevelés

A műveltségi terület alapelvei és céljai, fejlesztési feladatai a mozgáskorlátozott tanuló egyedi mozgásszervi diagnosztikától és a klinikai tünetektől, mozgás- és egészségi állapotától, aktuális fejlettségi szintjétől függően, a pedagógiai és egészségügyi rehabilitációval, rehabilitációval összhangban valósul meg. A mozgásszervi és a pedagógiai rehabilitáció, valamint a testnevelés és sport fejlesztő mozgásprogramjai speciális eljárásainak együttese eredményezi a mozgáskorlátozott tanulók sajátos testkulturális nevelését, a testnevelés és sport műveltségterület tartalmát, tantárgyi anyagát, szervezési formáit.

A mozgáskorlátozott tanulók testnevelés óra alóli automatikus felmentése nem indokolt. A testnevelés és sport műveltségi terület keretében szervezett testnevelés tantárgyi órán a tanuló a szakértői és rehabilitációs bizottság, valamint a tanulóval foglalkozó team (orvos, gyógypedagógus, pedagógus) véleménye alapján vesz részt. A testnevelési órán való részvétel lehet teljes, részleges, a felmentés lehet teljes és átmeneti. Mozgáskorlátozottság esetében a testnevelés tantárgyi óra helyett/mellett biztosítani kell a mozgásnevelési foglalkozásokat. A testnevelés órán való foglalkoztatás a fogyatékosok típusának megfelelő szakképesítéssel rendelkező gyógypedagógus (szomatopedagógus) javaslatai és iránymutatásai szerint, szükség esetén részvételével történik.

A műveltségi terület fejlesztési feladatainak való megfelelés érdekében az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitá-

ció, rehabilitáció keretében a mozgásnevelés gyógypedagógus (szomatopedagógus) vezetésével történik.

A fejlesztési követelmények jelentős eltérései miatt – abban az esetben, ha a testnevelést a mozgásnevelés teljesen felváltja – a helyi tantervekben a testnevelés tantárgyi elnevezés helyett a mozgásnevelés elnevezés javasolt.

4.1.3. Egészségügyi és pedagógiai célú habilitáció, rehabilitáció

A mozgáskorlátozott tanulók habilitációs, rehabilitációs fejlesztésének sajátos célja, hogy a sérülés következtében hátránnyal induló tanulóknak nagyobb esélyt biztosítson az eredményes tanulásra, fejlődésre, a sikeres társadalmi beilleszkedésre.

Ennek érdekében szükséges:

- az ellátás során a team munka kialakítása, a különböző szakemberek együttműködése (az orvos – neurológus, ortopéd szakorvos, gyermekgyógyász – irányította egészségügyi rehabilitáció megszervezése, szükség esetén egyéb segítő szakmák, szakemberek bevonása);
- a központi idegrendszer sérülése által előidézett funkciózavar (beszédzavar, figyelemzavar, a szenzomotorium zavara, részképesség-kiesés, pszichés és/vagy motoros tempó lassúsága stb.) megszüntetése, csökkentése, kompenzálása;
- a pszichomotoros funkciók korrekciója, fejlesztése, mivel a szenzomotoros zavar dyslexiához, apraxiához vezethet és ez tanulási problémákat idézhet elő;
- a tanulók beszédzavarainak, kommunikációs képességeinek javítása érdekében - különös tekintettel a központi idegrendszeri sérülés következtében dysarthriás gyermekekre – mozgás- és beszédterápia, alternatív segítő technikák alkalmazása. Mindez szervesen illeszkedik a komplex rehabilitációs célú fejlesztő programba
- a kórforma és mozgásállapot fajtája és súlyossága függvényében kialakított és a tanrendbe iktatott csoportos és egyéni mozgásnevelés tornateremben és szabadtéren, uszodában, fizioterápiás helységben;
- a mozgáskorlátozott tanulók részvételét megeremtő, és az egyéni igényekhez igazodó fejlesztést biztosító tanulás-szervezési, módszertani eljárások, technikák alkalmazása (differenciálás, csoportmunkára építő módszerek);
- a mozgásszeri diagnózis szerinti technikai eszközzel támogatott írásbeli kommunikáció, speciális gépírás (gépi írás), infokommunikációs eszközök használatának megtanítása, amely akkor indokolt, ha a tanuló nem tudja iskolai munkáját kézírással végezni;
- speciális felkészítés az önkiszolgálásra, az önálló életvezetésre, az önrendelkező életformára;
- az önkiszolgálást, az iskolai munkát segítő és a fejlesztést szolgáló sérülésspecifikus egyéni rehabilitációs eszközök biztosítása;
- a nyelvoktatás megvalósítása úgy, hogy az segítse a gyermek más anyanyelvű emberekkel történő kommunikációját, és a média segítségével biztosítsa a számára közvetlen megtapasztalással elérhetetlen élményeket;
- a gyógyászati segédeszközök és az orvosi, egészségügyi háttér biztosítása;
- alapos szakmaismereten és önismereten alapuló pályaorientáció;
- a mozgáskorlátozottakra vonatkozó jogi és érdekvédelmi tudnivalók (szövetség, egyesületek, klubok, alapítványok stb.) ismerete.

4.2. Követelmények és értékelés

A helyi tantervben az egyes tantárgyak témaköreire, azok tartalmára és követelményeire vonatkozó kerettantervi ajánlások a tanulók egyéni adottságainak figyelembevételével érvényesítendőek. A mozgáskorlátozott gyermek iskolakészültsége, fejlődésének sajátos útja, tapasztalatszerzésének eltérő volta, hiányosságai indokolhatják, hogy az első évfolyam teljesítésére, a biztos olvasás-írás elsajátítására a pedagógiai program helyi tanterve egy tanévnél hosszabb időt (két tanév) biztosítson, de szükség esetén a további pedagógiai szakaszok is szerveződhetnek hosszabb időszámban.

Az iskola helyi tanterve – amennyiben szükséges – biztosítja az egyes évfolyamok követelményei teljesítéséhez az egy évnél hosszabb időt. Amennyiben a szakértői vélemény kitér rá, az egyéni haladás megtervezésénél figyelembe veszi, hogy a szakértői és rehabilitációs vélemény szerint melyik tárgyból melyik évre fogja a tanuló utolérni társait.

Mozgáskorlátozott tanulók esetében az iskola szükség esetén biztosítja az értékelés alóli felmentést.

5. Fejlesztési terv

5.1 Célja

- ✚ Komplex vizsgálat és diagnosztika alapján a károsodott tartási és mozgási funkciók helyreállítása, korrekciója, kompenzációja. Új tartási és mozgási funkciók kialakítása és interiorizálása;
- ✚ A mozgás-szervrendszer optimális működőképességének elősegítése; állapotromlás, másodlagos károsodások, következmények megelőzése;

- ✚ A motoros készségek és képességek fejlesztése, játék és versenyzés, a fizikai kondíció növelése és az egészséges életre nevelés, a mozgásigény növelésével és mozgásszükséglet kielégítésével, rendszeres fizikai aktivitásra nevelés sérülésspecifikus és egyedi adaptációval;
- ✚ Tehetséggondozás különböző adaptált sportfoglalkozásokon keresztül, mozgásállapotnak és képességeknek megfelelő sportágválasztás és sajátos felkészítés;
- ✚ Mindennapos tevékenykedtetés, a személyi függetlenség motoros feltételeinek és eszközhasználatának, a kommunikációs képességek motoros feltételeinek kialakítása, javítása;
- ✚ A reális mozgásos éntudat kialakítása, önálló életvitelre való elő- és felkészítés

5.2. Feladatai

- ✚ Egyénre szabott fejlesztés a gyermek szükségleteinek figyelembe vételével.
- ✚ A rehabilitációs és rehabilitációs foglalkozások biztosítása
- ✚ A pedagógus és a gyógypedagógus(ebben az esetben szomatopedagógus,), vagy a pedagógus és a konduktor folyamatos kapcsolattartása.
- ✚ Differenciálás.
- ✚ Folyamatos kapcsolattartás a Mozgásvizsgáló Országos Szakértői és Rehabilitációs Bizottság Gyógypedagógiai Szolgáltató Központtal, a Mozgásjavító Általános Iskola, Szakközépiskola, **Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény és Diákotthon** utazótanári szolgálatával, valamint a kerületi EGYMI-vel.

5.3. Tartalma és tevékenységei

- ✚ A gyógytorna passzív és aktív eljárásai.
- ✚ A fizioterápia módszerei és eljárásai. Hidroterápia és ergoterápia, egyéb terápiás célú eljárások, módszerek.
- ✚ Gyógyászati és rehabilitációs segédeszközök alkalmazása, azok használata, szükség szerinti környezeti adaptációk.
- ✚ A testnevelés műveltségterület sérülésspecifikus és egyénileg adaptált mozgásanyaga (gimnasztika, torna, atlétika, testnevelési és sportjátékok).
- ✚ Adaptált szabadidős és sportfoglalkozások, játék, diák és versenysport sérülésspecifikus ismeretei és gyakorlata.
- ✚ A mindennapos tevékenységek végzésére való mozgásos felkészítés és adaptív eszközhasználat, a kommunikáció motoros háttérének javítása érdekében végzett terápiás mozgásanyag.

5.4. Követelmények

A támasztott követelmények személyre szabottak és elsősorban a szakértői véleményben foglaltaknak kell megfelelniük.

6. Az utazótanár feladatai

- ✚ Kapcsolatfelvétel az iskolával és a pedagógus tájékoztatása a gyermek állapotáról, és az ebből adódó pedagógiai kihatásokról.
- ✚ Javaslattétel a speciális eszközökre vonatkozóan.
- ✚ A pedagógus számára látogatási és konzultációs lehetőség biztosítása.
- ✚ A gyermek megfigyelése a foglalkozásokon, a tanórákon, személyes megbeszélés az intézmény vezetőjével és/vagy a gyermeket nevelő, tanító pedagógusokkal.
- ✚ Folyamatos kapcsolattartás a mozgáskorlátozott tanuló szüleivel/nevelőivel.
- ✚ Nagyobb gyermekeknél tájékoztatás mozgáskorlátozott gyermekek pályaválasztási lehetőségeiről.

Kiegészítés hallássérült tanulók integrált nevelése-oktatása esetén

Tartalom

1. A hallássérültség meghatározása
2. Az integráció célja és feladatai
3. Az integráció feltételei
 - 3.1. Személyi feltételek
 - 3.2. Tárgyi feltételek
4. Helyi tanterv
 - 4.1. Kiemelt fejlesztési feladatok az Irányelvek alapján
 - 4.2. Követelmények és értékelés
5. Fejlesztési terv
 - 5.1. Célja
 - 5.2. Feladatai
 - 5.3. Tartalma és tevékenységei
 - 5.4. Követelmények
6. Az utazótanár feladatai
7. Az integráció előnyei

1. A hallássérültség meghatározása

A hallássérült tanulónál – a hallás hiánya vagy csökkenése miatt – a szokásostól eltérhet a nyelvi kommunikáció (beszédértés, szövegértő olvasás szókincs, nyelvi szerkezetek értése és használata, hangzó beszéd stb.) fejlettsége, ennek következtében a megismerő tevékenység és a teljes személyiség fejlődése is megváltozhat. A tanuló nyelvi kommunikációja intenzív fejlesztést igényel, mert ennek szintje általában nem korrelál életkorával, hallásállapotával – melytől pozitív és negatív irányú eltérés is lehet.

A siket tanulónál súlyos fokú hallásvesztés áll fenn (a beszédhangok frekvenciatartományában mért hallásvesztés 90 dB-nél nagyobb). Ennek következménye a hangzó beszéd spontán kialakulásának képtelensége, elsajátításának súlyos fokú nehezítettsége, valamint a nyelvi kommunikáció általános akadályozottsága. A hallásvesztés mértékétől, jellegétől, a környezeti hatásoktól és a szociokulturális háttértől függően módosulhat a megismerő tevékenység, a gondolkodás és a lelki élet egészének fejlődése.

A nagyothalló tanulónál (a beszédhangok frekvenciatartományában mért hallásvesztés 30–45 dB közötti; közepes nagyothallás: esetén a a beszédhangok frekvenciatartományában mért hallásvesztés 46–65 dB közötti; súlyos nagyothallásnál a beszédhangok frekvenciatartományában mért hallásvesztés 66–90 dB közötti) A nagyothalló tanulónál a hallás csökkenése akadályozottságot jelent a hangzó beszéd elsajátításában és értésében. Ennek mértéke a súlyos kommunikációs zavartól a normál nyelvhasználat megközelítésének szintjéig terjedhet.

A hallásukat műtéti úton helyreállított/létrehozott (pl. cochlearis implantált) hallássérült tanulónál – egyik vagy mindkét oldalon végzett hallásjavító műtét után – fizikai értelemben közel ép beszédhallás mérhető. Fejlesztettségük, fejlődési ütemük döntően függ attól, hogy a gyermek milyen életkorban volt a műtét elvégzésekor, intelligenciájától, illetve az esetleges pszichés fejlődési zavartól, stb. A nyelvi fejlődés gyorsabb, magasabb szintű elsajátítását a hallásjavító műtét előtti és utáni pedagógiai rehabilitációs és rehabilitációs, valamint az azzal párhuzamos pedomaudiológiai gondozás és az aktív szülői megsegítés eredményezi. A fejlesztés stratégiájának alapja döntően a beszédhallásra alapozott módszerek alkalmazása. A beszédértés, a hangzó beszéd fejlődése hasonlóságot mutat az ép hallásúak beszédfejlődésével. A fejlesztés kívánatos színtere az ép hallásúak környezetében van szurdopedagógus jelenlétével, de az integrációjukra csak alapos pedagógiai diagnózis után kerülhet sor.

2. Az integráció célja és feladatai

2.1. Célja

Hallássérült gyermekek nevelése-oktatása együttneveléssel

2.2 Feladatai

- ✚ Az integráció gondolatának elfogadtatása az iskola valamennyi dolgozójával és tanulóifjúságával.
- ✚ A tanulók eljuttatása a lehető legmagasabb anyanyelvi szintre. Ennek érdekében minden lehetőség, - így a tanórák és a tanórán kívüli foglalkozások - felhasználása a kommunikáció fejlesztésére.
- ✚ A sajátos nevelési igényű tanulók társadalmi integrációjának elősegítése.

3. Az integráció feltételei

Arról, hogy a sajátos nevelési igényű gyermek integrált oktatás, nevelés körülményei között folytatja tanulmányait, a szülő, és a fogyatékosági típusnak megfelelő országos szakértői és rehabilitációs bizottság, valamint az általános iskola igazgatója dönt. A bizottság a szakértői véleményben megjelöli azt az iskolát, mely alapító okirata alapján az adott sérüléssel rendelkező gyermekeket elláthatja.

Megjegyzés:

Nagyothalló, illetve siket gyerekek vizsgálatát a következő bizottság végzi:

*Hallássérültek Országos Szakértői és Rehabilitációs Bizottsága és Gyógypedagógiai Szolgáltató Központ
1147 Budapest, Cinkotai út 125-137 Tel.:251-8909*

3.1. Személyi feltételek

A hallássérült tanuló integrált iskolai nevelése során az illetékes szakértői bizottság által meghatározottak szerinti foglalkoztatáshoz megfelelő szakirányú végzettségű gyógypedagógust (ebben az esetben szurdopedagógust) foglalkoztat az iskola, mivel a hallássérült tanuló számára a törvényben meghatározott habilitációs, rehabilitációs órákat csak megfelelő szakos gyógypedagógus láthatja el.

Megjegyzés:

Amennyiben az iskola nem kíván gyógypedagógust alkalmazni, igénybe veheti a fővárosi ellátást biztosító utazótanári szolgálatot. Elérhetőség:

Dr. Török Béla Óvoda, Általános Iskola, Speciális Szakiskola, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény és Diákotthon

1142 Budapest, Rákospatak u. 101. Tel.: 1/2732220

*Tapasztalataink szerint lehetséges, hogy a fenti iskola túlterheltsége miatt nem tudja ellátni a hallássérült tanulót. Ebben az esetben a tankerület biztosítja a megfelelő szakellátást a Gyurkovics Tibor Általános Iskola, Készségfejlesztő Speciális Szakiskolai Előkészítő, **Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény** integrációs utazó tanári hálózatán keresztül, utazótanári szolgáltatás útján.*

3.2 Tárgyi feltételek

3.2.1. Tanterem

A szabványos osztályterem általában megfelelő.

A tanuló ültetésekor fokozottan figyelünk a hallássérült tanuló megfelelő elhelyezésére.

A pedagógusnak az óravezetés közben is megkülönböztetetten kell figyelnie a sajátos nevelési igényű gyermekre.

3.2.2. A csoport összetétele

Az osztálylétszámok kialakításánál a hallássérült tanulót három gyermekként kell figyelembe venni. **Nemzeti köznevelési törvény 2011. évi CXCV. törvény 47. § (7) alapján**

Ajánlott, hogy egy csoportba két, legfeljebb három sajátos nevelési igényű tanuló kerüljön.

3.2.3. Speciális tanterv, tankönyvek, tanulási segédletek

Siket tanulók számára speciális tanterv íródott, a nagyothalló tanulók számára a többségi iskolák tantervei elfogadottak.

3.2.4.A tanulást, életvitelt segítő technikai eszközök, taneszközök, segédeszközök
20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet szerint

egyéni fejlesztést szolgáló speciális taneszközök	évfolyamok, tantárgyak alapján oly módon, hogy az iskola munkarendje szerint minden osztály alkalmazhassa	fogyatékos tanulót oktató iskolában; pedagógiai programban foglaltak szerint
vezetékes vagy vezeték nélküli egyéni, illetve csoportos adó-vevő készülék	tanulói létszám szerint 1	
hallásvizsgáló és hallókészülék tesztelő felszerelés	iskolánként 1	
a különböző nyelvi kommunikációs szinteknek megfelelő kifejezések képi megjelenítésére alkalmas elektronikus információhordozó	iskolánként 1	
a nyelvi kommunikáció vizuális, auditív megjelenítésének ellenőrzésére alkalmas elektronikus eszközök	iskolánként 1	
a nyelvi fejlődésükben akadályozottak kommunikációját segítő nyelv szemléltetésére alkalmas audiovizuális és/vagy elektronikus eszköz	iskolánként 1	

Megjegyzés:

20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a fenti eszközöket jelöli meg, de tapasztalat szerint a ma alkalmazott hallókészülékek olyan jó minőségűek, hogy pl. adó-vevő készülék alkalmazása nem szükséges.

3.2.5.A szakértői és rehabilitációs bizottság által meghatározott szakmai szolgáltatások, elsősorban a habilitációs, rehabilitációs tevékenység

A nagyothalló tanulók számára kötelező rehabilitációs tanórai foglalkozások heti időkeretét a **Nemzeti köznevelési törvény 2011. évi CXCV. 6. melléklete** határozza meg. A szolgáltatásokat az iskola a törvénynek megfelelően biztosítja.

A rehabilitációs foglalkozások kiemelt céljai

- ✚ Az audiológiai ellátás biztosítása (ha szükséges iskolán belül)
- ✚ A nyelvi kommunikáció fejlesztése, szókincs bővítés, szóbeli és írásbeli közlés fejlesztése, nyelvi ismeretek fejlesztése stb.
- ✚ Hallásnevelés, beszédhallás fejlesztés
- ✚ A beszédérthetőség javítása

A rehabilitációs foglalkozások szervezhetők egyéni, vagy kiscsoportos formában.

4. Helyi tanterv

Az iskola a hallássérült tanulók oktatása során is saját tantervét alkalmazza, de figyelemmel van a hallássérült gyerekek egyéni sajátosságaira a fejlesztés, a követelmények támasztása és az értékelés területén is.

4.1. Kiemelt fejlesztési feladatok az Irányelvek alapján

4.1.1. Kiemelt fejlesztési feladatok

A hallássérült tanulók nevelésében a Nat-ban leírt fejlesztési feladatok az irányadóak, de az egyes műveltségi területekhez rendelt tartalmak, és fejlesztendő képességek (azok fejlődési útjai, módjai és kialakulásuk időtartama) mindenkor a tanulók egyéni fejlődésének függvényei.

A nagyothalló tanulók nyelvi szintje általában indokolja, hogy a bevezető szakasz hosszabb időszámban – teljesítésére két tanév javasolt – szerveződjön, de az iskola pedagógiai programja és a helyi tanterve alapján a későbbiekben is sor kerülhet egy évfolyam tananyagának egy tanévnél hosszabb időtartamban történő feldolgozására.

Indokolt, hogy az alsó tagozatos szakasz előtt egy év alapozó időszak szerveződjön.

Valamennyi pedagógiai szakasz kiemelt feladata:

- a beszédhallás folyamatos fejlesztése,
- a pályairányítás, a reális pályaválasztás előkészítése, a továbbtanulás,
- az épen maradt funkciók fejlesztése, a tehetség gondozása.

4.1.2. A Nat és a kerettantervek alkalmazása a helyi tanterv készítésénél

A helyi tanterv elkészítésénél az iskola a NAT mellett az Irányelveket is figyelembe veszi.

4.1.2.1. Kulcskompetenciák fejlesztése

Anyanyelvi kommunikáció:

Kívánatos, hogy a nagyothalló és az intenzív nyelvi fejlesztésben, illetve korai életkorban Cochleáris Implantáció (a továbbiakban: CI) műtéten átesett tanulók szókinccse, kommunikációja a szakszerű szurdopedagógiai, segítséggel megközelítse a halló gyermekek nyelvi szintjét. Előfordul azonban, hogy ez két-három éves elmaradást mutat.

Kiemelt feladatok:

- Spontán beszédhasználat (beszédértés, önálló nyelvi kifejezés, beszédérthetőség)
- a kapcsolatteremtés nyelvi eszközeinek elsajátítása
- az önálló szövegértő olvasás fejlesztése az alsó tagozaton hangsúlyosabban köznapitémájú szövegekre támaszkodva, majd később fokozatosan irodalmi művek bevonásával. Ez jelenti az olvasásra alapozó tanulás alapjainak lerakását.
- a beszélt és az írott nyelv grammatikai rendszerének tudatos felépítése, gyakorlása
- a nyelvi kódrendszer értelmezésének, működésének megtámogatása, mind a bemenetnél (beszédhangok differenciálása, hangkapcsolatok észlelése), mind a feldolgozásnál (szó, grammatika, mondat, bekezdés, szöveg)
- konkrét tapasztalatokon alapuló szókinccsfejlesztés (különösen az elvont fogalmak, az állandó szókapcsolatok, az árnyaltabb megfogalmazási formák megismerése, alkalmazása.)
- a kapcsolatteremtés nyelvi eszközeinek elsajátítása
- Az ismeretek elsajátításában támaszkodjanak mindinkább a hallás útján megszerezhető információkra.

Idegen nyelvi kommunikáció:

A nyelv oktatása mindig az egyes tanulók egyéni képességeihez, hallásállapotához, anyanyelvi szintjéhez igazodva történik.

Kívánatos a korszerű idegennyelv tanítási módszerek alkalmazása, a köznapit helyzetekben történő kommunikációfejlesztés.

- Lehetőség van az értékelés alóli felmentésre. Az értékelés alól felmentett tanulók számára szervezett foglalkozások elsődleges célja a képességfejlesztés, melynek egyik fő feladata az idegennyelvi készségek fejlesztése, az idegen nyelv elemi szintű tanulására történő felkészítés.

A NAT-ban rögzített tananyaghoz képest a helyi tanterv szintjén a tanulók nyelvi állapotához, fejlettségéhez szükséges differenciálni, redukálni, helyettesíteni az ismeretanyagot

Matematikai kompetencia:

A hallássérülésből adódó szókinccs-, és beszédértésbeli, a szövegértő olvasásbeli eltérések kihat/hat/nak a gondolkodási műveletek flexibilitására. A matematikai gondolkodás fejlesztése a tevékenykedtetés, a manipuláció, a speciális szemléltetés és tananyagok - interaktív tábla és digitális tananyagok lehetőség szerinti alkalmazásával valósul meg.

- A matematika és a valóság kapcsolatának erősítése hangsúlyos szerepet kap. A valóságos élethelyzetekben előforduló matematikai tartalmak megragadása mellett egyidejűleg az ezt leíró nyelvi kifejezésformák begyakorlása is szükséges.

- A matematikai tartalmakat a szókinccsüknek, szövegértésüknek, nyelvi fejlettségüknek megfelelő szintű szöveges feladatokban kell reprezentálni számukra.

- Kiemelt jelentőségű a szemléltetés, melyben a valós élethelyzetek megélése, és a verbális megfogalmazással kísért konkrét tárgyi tevékenykedtetés továbbra is központi szerepet kap az interaktív tanulási lehetőségek alkalmazása mellett.

- A matematikai jelrendszer - matematikai jelek, formulák - készségszintű alkalmazása a gondolkodásfejlesztés mellett elősegíti a nyelvi kompetencia fejlődését is.
- Az auditív csatorna részleges, vagy teljes kiesése miatt a matematikai kompetencia kialakulásához több időre, rendszeres gyakorlásra, többszöri ismétlésre van szükségük.
A NAT-ban rögzített tananyaghoz képest a helyi tanterv szintjén a tanulók nyelvi állapotához, fejlettségi szintjéhez szükséges differenciálni, redukálni, helyettesíteni az ismeretanyagot.

Természettudományos kompetencia:

Legyenek tisztában a tanulók (életkori szinten) a hallássérüléssel kapcsolatos ismereteknek, ismerjék fel a hallásjavító készülékek (hallókészülékek, CI) működési zavarait, a meghibásodás jelzéseit.
A hatékony önálló tanulás kompetenciához kapcsolódó tantárgyak tanításában a szemléltetés, a kísérletezés, a természeti folyamatok, jelenségek modellezése a lehetőség szerinti legteljesebb megértés érdekében történik.

Digitális kompetencia:

A nagyothalló számára is hatalmas tárháza az információknak, ismereteknek az internet. Használatukat nehezíti azonban szűkebb szókincsük és az ebből fakadó szövegértési nehézségük. Kiemelt feladat azon keresőprogramokkal való megismertetésük, melyek segítenek a lényegkiemelésben és az írott szöveg megértésében (digitális szótárak, képkereső programok, stb.) Fontos felismertetni a tanulókkal azt a folyamatot, hogy az információk gyűjtése, majd az azokkal való továbbdolgozás miként vezet új digitális tartalmak kialakulásához. A nagyothallók számára az internet használata lehetőséget biztosít arra, hogy kapcsolatot építsenek ki halló emberekkel, illetve kapcsolatot tartsanak sorstársaikkal. Fontos megismertetni velük ennek nyelvi kultúráját, valamint a kapcsolatkeresésben rejlő veszélyeket is. Mivel a nagyothalló tanulók erősen motiváltak a digitális eszközök használatában, ezt a motivációt ajánlott kihasználni más tanórákon is.

A tárgyi tudás megszerzését a nagyothalló tanulók sajátos nevelési igényének megfelelően, széleskörű szemléltetés segíti (szöveg, hang, kép, animáció, videó és interaktivitás), ami színesebbé, élményszerűvé teszi a tanulási folyamatot. A multimédia bevonása a tanítás folyamatába lehetővé teszi, hogy a nagyothalló gyermekhez többféle csatornán, többféleképpen és többszöri ismétlést biztosítva jusson el ugyanaz az információ. Az így megszerzett tudás számos művelődési területhez, iskolai és iskolán kívüli tevékenységhez kapcsolódik. A vizuális kommunikáció is mind nagyobb teret nyer, azaz a multimédia közvetítésével a szavak és a szövegszerkesztés mellett a látványszerkesztés is előtérbe kerül.

A hatékony informatikatanítás akkor valósulhat meg, ha megfelelően megszervezett. Ekkor lehetővé válik az egyes tanulókkal való differenciált foglalkozás vagy a nehezen tanuló gyerekek megsegítése, a hallássérült tanulók tanulási sikerélményéhez juttatása.

A NAT-ban rögzített tananyaghoz képest a helyi tanterv szintjén a tanulók nyelvi állapotához, fejlettségi szintjéhez szükséges differenciálni, redukálni, helyettesíteni az ismeretanyagot.

Szociális és állampolgári kompetencia:

A hallássérülésből adódó nehezített élethelyzetek, az esetleges kudarcok feldolgozását segítheti, ha a hallássérült tanuló reális énképpel, önkontrollal, empátiával, toleranciával rendelkezik, valamint ismeri a frusztráció és stressz kezelésének technikáit. Fontos a konfliktuskezelés, a meggyőzés, kapcsolatépítés, csoportszellem és az ezekhez kapcsolódó kommunikáció elsajátítása.

Kezdeményezőképeség és vállalkozási kompetencia:

A nagyothalló és a hallásjavító műtéten átesett tanulók későbbi társadalmi érvényesüléséhez fontos a körültekintő pályorientáció, az irányított, tervezett pályaválasztás.

Meg kell ismertetni a számukra elsajátítható szakmákat, továbbtanulási lehetőségeket, és mindazokat a segítő technikákat, melyek megkönnyítik beilleszkedésüket a középiskolákban, illetve a felsőoktatásban.

Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség:

A művészet nyelvének értése és használata egy újabb kommunikációs csatornát nyit meg a nagyothalló gyermekek számára. A képi, térbeli gondolkodás, a kreativitás, a problémák felvetése és megoldási utak keresése, az empátia, az elfogadás, az izlés kialakulása mind újabb és újabb lehetőséget teremt a nyelvi fejlesztésre, az érzelmi élet gazdagítására és egyben a személyiség formálására.

A hatékony önálló tanulás:

Különböző tanulási technikák megismertetése (szótárak, lexikonok, ezek digitális változatainak használata). Az önálló ismeretszerzés igényének kialakítása (könyvtár, internet). Az új információk rendezése során fontos szerephez kell jutnia a gondolkodási képességek fejlesztésének, mind a képzeleti, mind a fogalmi gondolkodás terén.

4.1.3. Egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitáció

A pedagógiai és egészségügyi célú rehabilitációs foglalkozásokat a gyermek állapotához igazodóan egyéni vagy kiscsoportos formában kell megszervezni.

– Nagyothalló tanulók esetében az egészségügyi célú rehabilitáció elsősorban a folyamatos otológiai és audiológiai ellátásra irányul, melyet számukra iskolai keretekben szükséges biztosítani. A nagyothalló tanuló fokozottabban támaszkodik a látására, ezért annak védelme a fülészeti ellátással azonos fontosságú.

– Nagyothalló tanulóknál kiemelten fontos a mentálhigiénés gondozás, a pszichológiai ellátás.

Pszichológiai habilitáció, rehabilitáció:

- társuló zavarok korai diagnózisának segítése, szakemberekhez irányítás, a megfelelő minél korábbi terápiához való jutás támogatása;

- a társuló zavarok következtében kialakuló másodlagos sérülések kialakulásának megelőzése;

- másság megélésének, a sérültség elfogadásának segítése,

- sikertelen integráció esetén önbizalom erősítése, a negatív élmények feldolgozása;

- az akadályozott kommunikáció miatt nehezített az érzelmek, indulatok kezelése, a belső feszültségek levezetése;

- a nyelvi akadályozottság miatt nehezített a konfliktusok kezelése, nem állnak rendelkezésre a megfelelő nyelvi formulák, minták;

- a család támogatása a sérült gyermek nevelésében, ezzel segítve az autonóm, egészséges személyiség alakulását;

A tanulók intézményen kívüli pszichológiai ellátása - különösen súlyosabb kommunikációs problémák esetén, és diákotthoni bentlakás esetén - nehezített. Ezért indokolt intézményen belüli pszichés megsegítésük.

4.1.4. További fejlesztési feladatok súlyos fokban hallássérült (siket) tanuló esetén

✚ Egyéni társalgás

Ezeknek az óráknak a keretében zajlik az elsősorban köznapi témájú verbális kommunikáció, a nyelvi szerepváltás, a beszédértés (beszédhallás és szájról olvasás) és a gondolatok önálló, minél érthetőbb megfogalmazásának folyamatos fejlesztése. A fejlesztés az egyéni anyanyelvi nevelés keretei között történik speciális módszerek alkalmazásával.

✚ Hallás-, ritmus-, mozgásnevelés

Közvetlenül a hallássérülést és annak következményeit tantárgyi keretekben, egyénre tervezett fejlesztési programmal lehet kompenzálni, a hallásfigyelmet fejleszteni. Speciális tevékenykedtetés célozza a beszédhallás, a hangos beszéd további komponenseinek – mozgási, ritmus– fejlesztését. A dráma és tánc a tanulók térbeli tájékozódásának, mozgásuk harmóniájának kialakításában, ön és társismeretük kialakításában, kommunikációjuk fejlesztésében kiemelt szerepet kap. A fejlesztési program az egyéni adottságok figyelembevételével készül. Az elért teljesítmények az egyéni hallásvesztés és adottságok miatt nagy eltérést mutatnak, ezért közös követelményrendszerének meghatározása nem indokolt.

✚ Jelnyelv

A hallássérültek sajátos, a nyelvi kommunikációt vizuális úton közvetítő forma. Oktatása az 5. évfolyamtól valamennyi tanuló számára, a beszéd és nyelvtanulási akadályozottsággal (diszfázia) rendelkező tanulók esetében viszont már 2. osztálytól ajánlott.

4.2. Követelmények és értékelés

A nagyothalló tanulók oktatásának pedagógiai szakaszai módosításokkal megegyeznek a Nat pedagógiai szakaszolásával.

A nagyothalló tanulók nyelvi szintje általában indokolja, hogy a bevezető szakasz hosszabb időszámban – teljesítésére két tanév javasolt – szerveződjön, de az iskola pedagógiai programja és a helyi tanterve alapján a későbbiekben is sor kerülhet egy évfolyam tananyagának egy tanévnél hosszabb időtartamban történő feldolgozására.

Indokolt, hogy az alsó tagozatos szakasz előtt egy év alapozó időszak szerveződjön.

Hallássérült tanulók esetében az iskola szükség esetén biztosítja az értékelés alóli felmentést. Ez elsősorban az ének és az idegen nyelv tárgyakat érintheti. Felmentés helyett azonban inkább a tanulók minél több tevékenységbe való bevonását tartjuk célravezetőnek

A sajátos nevelési igényű tanulók értékelésében a reális értékelésre törekszik az iskola, és igyekszünk megtalálni azokat a helyzeteket, mely valóban hiteles képet nyújt a tanuló teljesítményéről.

Az értékelés során minden esetben a tanuló képességeihez, fejlettség szintjéhez viszonyított fejlődést vesszük figye-

lembe.

Egyénre kialakított szöveges értékelési rendszert alkalmazunk.

5. Fejlesztési terv

5.1 Célja

- ✚ A lehetőség szerinti legkorábbi időponttól kezdett szakszerű szurdologopédiai ellátás
- ✚ A törvény által meghatározott és a szakvéleményben szereplő fejlesztési formák biztosítása.
- ✚ A sajátos nevelési igényből fakadó hátrányok csökkentése, vagy lehetőség esetén megszüntetése.
- ✚ Harmonikus, ön maga problémáit megfelelően kezelni tudó személyiség kialakítása.
- ✚ Az egész élet során jól használható kompenzációs technikák elsajátítása.

5.2. Feladatai

- ✚ Egyénre szabott fejlesztés a gyermek szükségleteinek figyelembe vételével.
- ✚ A rehabilitációs és rehabilitációs foglalkozások biztosítása
- ✚ A pedagógus és a gyógypedagógus (ebben az esetben logopédus) folyamatos kapcsolattartása.
- ✚ A hallássérülésnek és az azzal összefüggő akadályozott kommunikációnak a személyiség fejlődésre tett kedvezőtlen hatásának megelőzése, csökkentése;
- ✚ szükség esetén – akut krízis, személyiségzavar, magatartászavar, beilleszkedési nehézségek, iskolai vagy családi konfliktusok, egyéb pszichés problémák (szorongás, pszichoszomatikus problémák stb.) kezelése;
- ✚ társuló zavarok (pl. hiperaktivitás, autizmus, tanulási zavar) korai diagnózisának segítése, szakemberekhez irányítás, a megfelelő minél korábbi terápiához való jutás támogatása;- a nyelvi kommunikáció döntő befolyással bír nemcsak a fogalmi gondolkodás fejlődésére, hanem a lelki élet egészére, a személyiség alakulására is. Ezért alapvető pedagógiai fejlesztési cél a lehetőség szerinti legkorábbi időponttól kezdett szakszerű szurdologopédiai ellátás.
- ✚ Differenciálás.
- ✚ Folyamatos kapcsolattartás a Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottsággal, a Dr. Török Béla Óvoda, Általános Iskola, Speciális Szakiskola, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény és Diákotthonnal, valamint a kerületi EGYMI-vel.

5.3. Tartalma és tevékenységei

- ✚ A fejlődés és fejlesztés lehető legkedvezőbb lehetőségeinek és feltételeinek biztosítása.
- ✚ Fejlesztés gyógypedagógus közreműködésével. A foglalkozások feladata a hallássérülésből fakadóan sérült funkciók fejlesztése, a meglévő ép funkciók bevonása a megismerő folyamatok megsegítése érdekében. A szükséges speciális eszközök (hallókészülék, stb.) használatának elfogadtatása, megtanítása. A gyermekek problémájának súlyosságától függően, egyéni vagy kiscsoportos képességfejlesztés. A fejlesztés területeit a rendelkezésre álló szakvélemények, valamint az iskolai felmérések és a tanító jelzései alapján határozza meg az iskola.
- ✚ Szókincsbővítés és szókincs-építés, grammatikai fejlesztés, szóbeli és írásbeli kommunikáció fejlesztése.
- ✚ Az egyéni képességeket és az eltérő fejlődési ütemet szem előtt tartva mennyiségi és minőségi differenciálás.
- ✚ Megfelelő motivációs bázis kialakítása.
- ✚ A szekunder módon létrejövő tünetek (szorongás feladathelyzetben, kudarckerülő magatartás, esetleges agresszió, stb.) oldása.
- ✚ A szülővel való szoros kapcsolattartás.
- ✚ Szükség esetén rendszeres korrepetálás.

5.4. Követelmények

A támasztott követelmények személyre szabottak és elsősorban a szakértői véleményben foglaltaknak kell megfelelniük.

6. Az utazótanár feladata

- Tájékoztatót nyújtással segíti a befogadó pedagógus-, gyermek-, és szülői közösségek az intézmény többi pedagógusának felkészítését a hallássérült gyermek érkezése előtt, majd beilleszkedése során;
- konzultációval segíti a pedagógusok, az oktató/nevelő közösség munkáját a hallássérült gyermek sajátosságainak megértésében;

- hospitál a gyermek osztályában;
- segítséget nyújt a befogadó intézmény órai munkájához;
- nyomon követi a gyermek fejlődését;
- egyéni fejlesztés során fejleszti a gyermek kommunikációs kompetenciáját;
- esetlegesen koordinálja a rehabilitációs munkában résztvevő szakemberek munkáját.,
- rendszeresen kapcsolatot tart a szülővel.

7. Az integráció előnyei

Az integráció során a sajátos nevelési igényű gyermeknek az ép társakkal való közös tanulás és a közös programokon való részvétel hatalmas húzóerőt jelent. Az ép gyermekek pedig egész életüket meghatározó erkölcsi értékek birtokába juthatnak. Kifejlődik bennük az elfogadás, a tolerancia, kialakul bennük a segítőkészség.

Kiegészítés látássérült tanulók integrált nevelése-oktatása esetén

Tartalom

1. A látássérültség meghatározása
2. Az integráció célja és feladatai
3. Az integráció feltételei
 - 3.1. Személyi feltételek
 - 3.2. Tárgyi feltételek
4. Helyi tanterv
 - 4.1. Fejlesztési feladatok az Irányelvek alapján
5. . Fejlesztési terv
 - 5.1. Célja
 - 5.2. Feladatai
 - 5.3. Tartalma és tevékenységei
 - 5.4. Követelmények és értékelés
6. Az utazótanár feladatai

1. Látássérülés meghatározása

A látássérülés a szem, a látóideg vagy az agykérgi látóközpont sérülése következtében kialakult állapot, mely megváltoztatja a tanuló megismerő tevékenységét, alkalmazkodó képességét, személyiségét.

Gyógypedagógiai szempontból azok a tanulók látássérültek, akiknek látásteljesítménye (vízusa) az ép látáshoz (vízus: 1) viszonyítva két szemmel és korrigáltan (szemüveggel) is 0–0,33 (látásteljesítmény 0–33%) közötti. Látássérült az a tanuló is, akinek a látótéreltekintése fixációs pontjától mindkét irányban legfeljebb 10°, azaz teljes szélességében legfeljebb 20°.

Ezen belül:

- ✚ gyengénlátók azok a tanulók, akiknek az életvitelét nagymértékben korlátozza a csökkent látásteljesítmény (vízus: 0,1–0,33).
- ✚ aliglátók azok a tanulók, akik minimális látással rendelkeznek: fényt érzékelők, ujjolvasók, nagytárgylátók (vízus: fényérzés –0,1);
- ✚ vakok azok a tanulók, akiknek látóképessége teljesen hiányzik (vízus: 0);

A látássérült gyermek beiskolázási vizsgálata kizárólag a Látásvizsgáló Országos Szakértői és Rehabilitációs Bizottság és Gyógypedagógiai Szolgáltató Központ (cím: 1146 Budapest, Ajtósi Dürere sor 39.) feladata. Munkájukat országos hatáskörben végzik.

2. Az integráció célja és feladatai

2.1. Célja

A látássérült tanuló együttnevelése teljes integráció formájában, melynek keretében a sérült gyermek a teljes időt együtt tölti társaival a többségi iskolában. Hazánkban a gyengénlátó gyermekek többsége (75%-a) a helyi többségi általános iskolákban tanul, melynek eredményességét az integrált neveléshez szükséges objektív és szubjektív feltételek biztosításával garantálható.

2.2. Feladatai

- ✚ Az iskola tantestületének és tanuló ifjúságának elfogadó és segítő jellegű hozzáállásának kialakítása.
- ✚ A leendő tanítók tájékoztatása és felkészítése a feladatra.
- ✚ A leendő osztályterem megfelelő és körültekintő berendezése, megvilágítása.
- ✚ A látássérült tanuló után járó emelt szintű normatíva felhasználásának megtervezése és megszervezése.
- ✚ A törvény által előírt és biztosított rehabilitációs órakeret felhasználásának megtervezése.

- ✚ Az oktatás-nevelés folyamatában a legoptimálisabb tanítási-tanulási módszer kiválasztása.
- ✚ Szakmaközi együttműködés kiépítése és team- munka formájában történő megvalósítása.

3. Az integráció feltételei

Az óvodai és az iskolai integráció segítésére és a látásnevelést célzó megfelelő feladatok kiválasztására a gyengénlátók iskoláiban működő utazótanárok adhatnak szakszerű tanácsot, szükség esetén a gyermekek részére rendszeres egyéni fejlesztést is biztosítanak. Az utazótanári szolgáltatás igénybevételéhez komplex orvosi-gyógypedagógiai-pszichológiai vizsgálat szükséges, melyet a Látásvizsgáló Országos Szakértői és Rehabilitációs Bizottság végez (1146 Budapest, Ajtósi Dürer sor 39.).

*A sajátos nevelési igény megállapítását követően az integráló iskola vezetőjének feladata írásban tájékoztatást kérni az országos ellátású utazó gyógypedagógiai hálózat egyénre szabott ellátásáról. Amennyiben az ellátás nem jöhet létre vagy nem elegendő óraszámban az iskola vezetése az tankerület? bejegyzésével kérheti a Gyurkovics Tibor Általános Iskola, Készségfejlesztő Speciális Szakiskolai Előkészítő, **Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény** szakembereinek segítségét.*

3.1. Személyi feltételek

A látássérült gyermekek fejlesztésére, nevelésére, oktatására felkészített gyógypedagógus (ebben az esetben tiflopedagógus.) Iseri a különböző eredetű és megjelenésű látássérüléseket, személyiségfejlődést befolyásoló hatásait, azokat az eljárásokat, módszereket, eszközöket, amelyekkel optimálisan befolyásolható a fejlődés és megelőzhető a sérülés másodlagos negatív következményei.

A látássérült tanuló integrált iskolai nevelése során az illetékes szakértői bizottság által meghatározottak szerinti foglalkoztatáshoz megfelelő szakirányú végzettségű gyógypedagógust (tiflopedagógus) foglalkoztat az iskola, a látássérült tanuló számára a törvényben meghatározott rehabilitációs, rehabilitációs órákat ellátására.

3.2 Tárgyi feltételek

3.2.1. Tanterem

A szabványos osztályterem általában megfelelő.

A tanuló ültetésekor fokozottan figyelünk a látássérült tanuló megfelelő elhelyezésére:

- ✚ A tanterem megfelelő megvilágítására
- ✚ A tanterem besötétíthetősége: az írásvetítő, a diavetítő és a videolejátszó, a kivetítő csakis teljes elsötétítésben használható.
- ✚ A gyengénlátó gyermek padja és a tábla közötti távolság 2-3 méter legyen, a tábla ne legyen túl magasra szerelve.
- ✚ A tábla minősége: a feketére vagy egész sötétre festett táblán a fehér és színes kréták sokkal jobb kontrasztot adnak, ugyanakkor fontos hogy matt festékkel legyen lefestve, valamint hogy minden esetben tiszta legyen.
- ✚ A gyengénlátó gyermek számára fontos az emelhető tetejű asztal, mellyel megakadályozható a görnyedt testtartás.

3.2.2. A csoport összetétele

Olyan létszámú tanulóscsoportokat kell kialakítani, amelyek lehetővé teszik a sajátos nevelési igényű tanulók befogadását, és hatékony fejlesztési lehetőséget biztosítanak számukra. A hazai és külföldi szakirodalomban számtalan nézet alakult ki ezzel kapcsolatban. Húszas osztálylétszám esetén egy-két sajátos nevelési igényű tanuló befogadása a legáltalánosabb. Ez az arány azonban módosulhat az adott feltételek függvényében. Figyelembe kell venni a befogadó osztály összetételét, az integrált tanuló fogyatékoságának, sérülésének típusát, mértékét, az esetleges társuló fogyatékoságokat, az osztályban tanító pedagógusok felkészültségét, az intézmény anyagi és tárgyi feltételeit.

Az osztálylétszámok kialakításánál a látássérült tanuló három gyermekként kell figyelembe venni. **Nemzeti köznevelési törvény 2011. évi CXCV. törvény 47. § (7) alapján** Ajánlott, hogy egy csoportba két, legfeljebb három sajátos nevelési igényű tanuló kerüljön.

3.2.3. Speciális tanterv, tankönyvek, tanulási segédletek

A látássérült gyermekek eredményes neveléséhez-oktatásához gyakran nem elég az általános pedagógiában megszokott mozzanatok, eszközök, módszerek alkalmazása. A vak tanulók oktatása, nevelése folyamán alkalmazkodni kell a sajátos információszerezési módhoz. A vak tanuló pontírást tankönyveket, adaptált munkafüzeteket használ, tanulók számára speciális tanterv íródott. Gyengénlátó tanulók számára a többségi iskolák tantervei elfogadottak.

A gyengénlátók oktatásában fő szempont a **láthatóság**, az olvashatóság biztosítása. A tanulók a szokványos méretű iskolai információs anyagot (tankönyvi kép, szöveg, szemléltető anyagok) nem tudják használni. Számukra nagyobb méretű betűt, ábrát kell biztosítani, és szükség esetén lehetővé tenni a közelebről való szemlélődést. Nemcsak a betűméretet, hanem a vonalvastagságot, a sorköz méretét is az egyéni igényeknek megfelelően kell megválasztani. Biztosítani kell a kontrasztosságot (fekete-fehér, kék-sárga stb.). Kerülendő a fényes lapfelület, a színes mezőben történő szövegmegjelenítés. Számukra a többségi iskolák tantervei elfogadottak.

3.2.4.A tanulást, életvitelt segítő technikai eszközök, taneszközök, segédeszközök

20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet szerint

Speciális eszköz megnevezése	Mennyiség
Olvasótelevízió	tíz tanulónként 1, alig- és gyengénlátó tanulót oktató iskolában, az érintett tanulóknak
Nagyítók	tanulói létszám szerint, alig- és gyengénlátó tanulót oktató iskolában, az érintett tanulóknak
Kézikamerás olvasókészülék	tíz tanulónként 1, alig- és gyengénlátó tanulót oktató iskolában
speciális könyvtartó eszköz	tanulói létszám szerint 1, alig- és gyengénlátó tanulót oktató iskolában
számítógép színes, nagyító programmal	tíz tanulónként 1, alig- és gyengénlátó tanulót oktató iskolában
világító színű, erősen kontrasztos, illetve nagyított méretű demonstrációs ábragyűjtemény	osztályonként 1, alig- és gyengénlátót oktató iskolában
Pontírógép	tanulói létszám szerint 1, vakot, aliglátó tanulót oktató iskolában
Pontozó	tanulói létszám szerint 1, vakot, aliglátó tanulót oktató iskolában
Braille-tábla	tanulói létszám szerint 1, vakot, aliglátó tanulót oktató iskolában
számítógép beszélő szintetizátorral vagy Braille-kijelzővel	tíz tanulónként 1, alig- és gyengénlátó tanulót oktató iskolában, az érintett tanulóknak
optacon	iskolánként 1, alig- és gyengénlátó tanulót oktató iskolában
Braille-nyomtató	iskolánként 1, alig- és gyengénlátó tanulót oktató iskolában
Scanner	iskolánként 1, alig- és gyengénlátó tanulót oktató iskolában
Abakusz	tanulónként 1, alig- és gyengénlátó tanulót oktató iskolában
speciális rajzeszköz készlet	tanulónként 1, alig- és gyengénlátó tanulót oktató iskolában
zöld alapon sárga, széles vonalközű tábla	tantermenként 1, alig- és gyengénlátó tanulót oktató iskolában

Az iskolai integráció során további optikai segédeszközök bevonására is sor kerülhet:

- ✚ Nagyító, távcső szemüveg.
- ✚ Számítógép, informatikai eszközök és hozzá kapcsolódó speciális programok. (pl. 21 inches monitor, scanner, Recognita program, ZoomText program, aliglátók tanulóknak BraiLab Cd beszéd szintetizátor)
- ✚ Nagyított feladatlapok, tankönyvek, munkafüzetek.

3.2.5.A szakértői és rehabilitációs bizottság által meghatározott szakmai szolgáltatások, elsősorban a rehabilitációs, rehabilitációs tevékenység

Az általános iskola többféle módon segítheti a sérült gyermek integrált oktatását, a tankerülettől? igényelt emelt szintű normatívát a következőkre használhatja fel:

- ✚ Fejlesztő pedagógus, vagy gyógypedagógus részidős foglalkoztatására.
- ✚ Tananyag előállítás nagyított méretben.

- ✚ Speciális eszközök beszerzésére emelhető tetejű tanulópad, olvasóállvány, optikai segédeszközök, elektronikus segédeszközök és softwerek.

A gyengénlátó tanulók számára kötelező rehabilitációs tanórai foglalkozások heti időkeretét a **Nemzeti köznevelési törvény 2011. évi CXCV. 6. melléklete** határozza meg. A szolgáltatásokat az iskola a törvénynek megfelelően biztosítja.

A rehabilitációs foglalkozások kiemelt területei:

1. Az ép érzékszervek működésének intenzív fejlesztése.
2. A meglévő látás megőrzése, látásnevelés – látási megfigyelő képesség, látási figyelem, vizuális gondolkodás.
3. Beszédhiba- javítás.
4. Olvasás – íráskészség fejlesztése
5. Mozgásfejlesztés (finommotorika, tapintás fejlesztése, testkultúra kialakítása, a testtartási hibák javítása)
6. A térérzék és a tájékozódási képesség fejlesztése
7. Életviteli technikák fejlesztése (közlekedés, önellátás, speciális tan- és segédeszközök használata)
8. Személyiségzavarok megelőzése.

A rehabilitációs foglalkozások szervezhetők egyéni, vagy kiscsoportos formában.

4. Helyi tanterv

Az iskola a látássérült tanulók oktatása során is saját tantervét alkalmazza, de figyelemmel van a sérült gyerekek egyéni sajátosságaira a fejlesztés, a követelmények támasztása és az értékelés területén is.

4.1. Fejlesztési feladatok az Irányelvek alapján

4.1.1. A NAT alkalmazása a vak és az aliglátó tanulók nevelése-oktatása során

A vak és az aliglátó tanulók nevelése-oktatása során a NAT-ban meghatározott fejlesztési feladatok és tartalmak megvalósítása általában lehetséges.

4.1.1.1. Fejlesztési területek - nevelési célok

A vak és aliglátó tanulók nevelésében a Nat-ban leírt fejlesztési területek, nevelési célok az irányadóak. A nevelési célok elérését a tanulók szemészeti és pszichés állapota egyénileg befolyásolja. A célok sérülésspecifikus tartalmakkal egészülnek ki.

Az erkölcsi nevelés

- A súlyos látássérült tanulókat nevelő pedagógusok segítsék növendékeiket látássérülésük feldolgozásában, életvezetési problémáik megoldásában – ezzel támogatva harmonikus, értékes emberi kapcsolatok kiépítésére képes, emberi méltóságukat megőrző személyiségük kialakulását.
- A tanulók önismeretének fejlesztése irányuljon az önbizalom növelésére (Pl.: a vak, aliglátó tanulók megismeretése a társadalmi megbecsülést, hírnevet szerzett látássérült emberek életútjával, sikereikkel - elősegíti társadalmi beilleszkedésüket, pozitív élepszemléletüket.).
- Az erkölcsi nevelés hozzájárul a tanuló önállóságra törekvésének erősítéséhez, a munka világában való érvényesülés igényének kialakításához.
- A nevelés hatására a tanulóknak ébredjen igény arra, hogy viselkedésükkel járuljanak hozzá a látássérült emberek pozitív társadalmi megítélésének erősítéséhez.

Nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelés

- A vak, aliglátó tanulók sajátítsák el a nemzeti, kulturális örökségünk megismerésének sajátos, a látássérült embereket segítő módjait is, pl. tapintható tárlatok, akadálymentes weblapok látogatása.
- Tanulják meg a könyvtárak látássérült személyeknek nyújtott szolgáltatásainak igénybevitelét.
- Ismerjék meg a tanulóknak az Európai Unióról a vak emberek számára készült, esélyegyenlő séget biztosító kiadványokat, hangos könyveket.

Állampolgárságra, demokráciára nevelés

- Az aktív állampolgárrá válás érdekében a tanítványok ismerkedjenek meg a fogyatékos személyek jogairól szóló egyezményekkel, az esélyegyenlő ség biztosításáról szóló jogszabályokkal.
- A tanulók aktív részvételére építő tanítás során alakuljon ki bennük motiváltság és beállítódás ez irányú önálló ismeretszerzésre.
- Tartsák számon a látássérültek érdekvédelmi szervezeteit.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése

- A vak és az aliglátó tanulóknak fel kell készülniük arra, hogy – látássérülésük ellenére felelősek saját biztonságuk, sorsuk és életpályájuk alakításában.
- A látássérült gyermekeket, fiatalokat hozzá kell segíteni a kulturált magatartás elsajátításához, a fogyatékosokat eltérő módon toleráló közösségekben jó emberi kapcsolatok kialakításához.

A testi és lelki egészségre nevelés

- A vak, aliglátó gyermekek ismerjék meg látássérülésük kórokat, az ebből eredő következményeket, fizikai terhelhetőségüket (pl. nehéz súlyok emelésének kerülése, megerőltető testmozgás mértéke).
- Tisztában kell lenniük azzal, hogy a balesetek elkerülése csak megfelelő tájékozódási és közlekedési ismeretek birtokában lehetséges (pl. a megszokott haladási irány betartása a közvetlen környezetben, egyértelmű/állandó/számára jellegzetes stb. támpontok szerinti tájékozódás, a hosszú fehér bot használatának elsajátítása nagyobb térben).
- Ügyelniük kell a szem higiéniájának betartására, a fülészeti problémák mielőbbi kezeltetésére, a rendszeres orvosi ellenőrzés szükségességére.
- Az egészséges életmódra nevelés segítse a vak, aliglátó tanulókat a betegségek megelőzésében, egészség megőrzésében.
- A vak, aliglátó gyermekek számára is fontos a rendszeres mozgás, testedzés.
- Ismerjék az egészséget károsító tényezőket, a helyes táplálkozás előnyeit.
- Kerüljék – majd a felnőtt élet során is – a káros függőségeket (pl. alkohol, kábítószer, dohányzás).
- Szakember - (gyógy)pedagógus (és gyógytornász/gyógytestnevelő)segítsége teszi lehetővé a jobb mozgásállapot kialakítását, a járási, testtartási hibák, túlmozgások megszüntetését.

A családi életre nevelés

- Az önálló életvitelhez szükséges ismeretek, szokások folyamatosan alakíthatók ki. Fontos feladat a látássérült emberek életvezetéséhez szükséges rend szerzetének és megtartásának kialakítása.
- A családi életre való felkészítésben figyelmet kell fordítani a következő témákra: pozitív családminták, a családalapítás feltételei, a látássérülés szerepe a közös élet alakításában, felelősségteljes gyermekvállalásra, gyermeknevelésre készülés a látássérülés figyelembevételével.

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség

- A pedagógusok személyiségfejlesztő munkája járuljon hozzá, hogy a vak, aliglátó tanulóban is kialakuljon más emberek iránti empátia, segítő magatartás.

Fenntarthatóság, környezettudatosság

- A vak, aliglátó tanulók számára minél több közvetlen tapasztalatot szükséges biztosítani a természeti, társadalmi valóságról.
- A természeti és a technikai környezet kölcsönhatásainak megfigyeltetése modellezés révén is lehetséges.
- A látássérült tanulóknak legyen lehetőségük bekapcsolódni a környezet óvásába. (Pl.: akadálymentesen használhassák az iskolai szelektív hulladékgyűjtőt.)

Pályaorientáció

- A tanulók ismerjék meg (szemészeti, fizikai állapotukat figyelembe véve) az általuk eredményesen, sikeresen végezhető munkaterületeket, foglalkozásokat.
- Az iskola a változó társadalmi feltételekhez történő alkalmazkodás érdekében a tanulóknak lehetőséget ad az önkorrekciónak, az együttműködés képességének fejlesztésére, a rugalmas gondolkodás elsajátítására.

Gazdasági és pénzügyi nevelés

- A vak, aliglátó tanulók korlátozott munkavállalási lehető ségei miatt fokozottan szükséges pozitív attitű djük kialakítása az értékteremtő munka, a munkalehető ségek keresése iránt.
- A pedagógusok fordítsanak kellő figyelmet a gazdálkodás képességének alapozására. A tanulók váljanak képessé a pénzfajták felismerésére, életkoruknak megfelelő en fejlőd jön a pénzzel való bánni tudás képessége.

Médiatudatosságra nevelés

- A tanulók az önálló ismeretszerzés érdekében szerezzenek jártasságot az internet-használatban képernyő olvasó programmal.
- Ismerjék az információözönben és a közösségi portálokban rejlő veszélyeket is.

A tanulás tanítása

- A tanítási-tanulási folyamatban építeni lehet arra, hogy a vak, aliglátó gyermekek figyelme sok esetben a folyamatos gyakoroltatás eredményeként koncentráltabb, emlékezetük terjedelme jobb, mint látó társaiké.
- Az iskolai évek során sajátítsák el az önálló tanulást segítő speciális eszközök készségszintű használatát (pl. beszélő számítógép, olvasóeszközök, Braille-kijelző).
- Ismerjék meg a Magyar Elektronikus Könyvtárat.
- A pedagógusok segítsék a tanulók egyénre szabott tanulási stratégiájának kialakítását.

4.1.1.2. A NAT alkalmazása a helyi tanterv készítésénél

A helyi tanterv készítésénél a Nat-ban és a választott kerettantervben foglaltak az irányadóak, de az egyes műveltségi területekhez rendelt tartalmak, és fejlesztendő képességek (azok fejlődési útjai, módjai és kialakulásuk időtartama) mindenkor a tanulók fejlődésének függvénye.

A helyi tantervben az egyes tantárgyak témaköreire, azok tartalmára és követelményeire vonatkozó kerettantervi ajánlások a tanulók egyéni adottságainak figyelembevételével érvényesíthetők, a tanítási-tanulási folyamat azonban zömében speciális pedagógiai módszerrel és eszközzel irányított. Az Irányelvben megadott módosítások figyelembe vétele szükséges a helyi tanterv elkészítéséhez.

Az egyes műveltségi területekre vonatkozó ajánlások:

Magyar nyelv és irodalom

A műveltségi területen belül az írás-, olvasásrendszert a vak emberek számára a Braille-féle pontírásrendszer alkotja. Elsődleges feladat az írásos közlés és az olvasás Braille-féle alaprendszerének megismertetése, eszközi használatának kialakítása. Ehhez speciális eljárásokra, módszerekre és eszközökre van szükség (pl. hatrekeszes dobozok, gombás-, szögestábla, pontírógép).

Egyéb speciális feladatok:

- a pontírógép helyes használatának megtanítása,
- segítségadás a metakommunikáció értelmezésében, alkalmazásában,
- a Braille-könyvtár, a hangos könyvtár és a digitális könyvtár megismertetése.
- A többségi iskolában történő nevelés során többlet idő biztosítása szükséges az írás-olvasás jelrendszerének elsajátításához, valamint a köznevelési törvényben meghatározott egyéb alkalmakkor.

Idegen nyelvek

Az idegen nyelv elsajátításához meg kell tanítani annak pontírásos betűhasználatát, valamint az elektronikus szótár kezelését. Az ismeretelsajátításban hangsúlyosabb szerepet kap a hallás útján történő nyelvtanulás.

Matematika

A matematika tanítása során elsődleges

- a számemlékezet fejlesztése, illetve a fejben történő műveletvégzés, a fejszámolás tempójának fokozatos erősítése,
- a négy alapművelet írásban történő végzése helyett az abakusz nevű speciális számolóeszköz használata,
- a logikus gondolkodást fejlesztő és a kombinatorikai feladatok minden témakörön belül nagyobb arányú szerepelte-

tése.

- egyéb speciális matematikai eszközök használata, pl.: adaptált körző; vonalzó, speciális koordinátatábla,
- a Braille matematikai jelek írásának, olvasásának megtanítása.

A geometria-tanítás célja a praktikus ismeretek bővítése. A szerkesztés, mértani modellezés speciális eszközökkel történik (mértani testek, speciális körzők, vonalzők, speciális rajztábla fóliával, stb.).

Módszertani szempontból a folyamatos tevékenykedtetés kap kiemelt szerepet.

Ember és társadalom; Ember és természet; Földünk és környezetünk

- E műveltségi területek esetében cél, hogy a tanulók tájékozódni tudjanak a természeti és társadalmi környezetben, minél több közvetlen tapasztalatot, állandóan bővíthető ismeretet szerezzenek a természeti és társadalmi valóságról.
- A műveltségi területekhez kapcsolódó tantárgyak nyújtsanak sokoldalú lehetőséget a megfigyelőképesség, az emlékezet fejlesztéséhez, az információszerezés korlátozottsága következtében hiányos fogalmak tartalmi gazdagításához, a tapasztalati bázis kiszélesítéséhez. Ezért fontos, hogy sok konkrét érzékeltetéssel tényleges fogalmak alakuljanak ki a tanulóknál.
- A tapintásos ismereteken túl jelentős szerepet kapnak a hangok által közvetített információk, szemléltetések.
- A földrajz és történelem valamint a természetismereti tantárgyak oktatásánál speciális szemléltető eszköz a domború térkép, illetve a domború ábra – ám az ezeken történő tájékozódás sok előkészítést, gyakorlást igényel.
- A társadalmi ismeretek tekintetében meg kell ismertetni a tanulókkal a látássérültekre vonatkozó jogszabályokat és érdekvédelmi szerveződések.
- Az erkölcs tantervében szerzett speciális ismeretek segítsék hozzá a vak, aliglátó tanulókat látássérülésük feldolgozásához is, valamint tanulják meg, hogyan élhetnek a pozitív diszkrimináció lehetőségeivel.

Művészetek

E műveltségi terület esetében a fejlesztési feladatok módosítására van szükség: a tárgy- és környezetkultúrára koncentráltan, illetve a művészeti alkotásokra vonatkozóan a vizuális érzékelés helyébe a tapintással történő érzékelés lép.

- A dráma és tánc a tanulók térbeni biztonságának, mozgásuk harmóniájának kialakításában, kapcsolatteremtő képességük, kommunikációjuk fejlesztésében kiemelt szerepet kap.
- A vizuális kultúra keretében az alkotás elsősorban a domborúrajz elsajátítását jelenti, ami a síkban speciális módon készített ábrák elemzésével, értelmezésével, létrehozásával a többi szaktárgy (pl. geometria, földrajz, fizika, kémia) tanításához nyújt segítséget, fejleszti a tanulók absztrakciós készségét, kézügyességét. Speciális eszközei: fólia, rajztábla, vonalhúzó, körzők, sablonok stb. Ugyancsak kiemelt jelentőségű a térbeli ábrázolás alkalmazása (modellek, agyagozás stb.)
- A zenei nevelés keretében a hangjegyek rögzítése a Braille-kotta segítségével történik. A szolmizálás kézjeleit módosított formában lehet alkalmazni.
- A médiismeret műveltségi részterületét hang által közvetítő médiarendszerek dominanciája jellemzi.

Informatika

- A műveltségi terület anyaga kiegészül a gépirással, a speciális hangkijelzéssel ellátott számítógép megismerésével. Ezen eszközök használatával olyan alapismeretek, jártasságok birtokába juttatjuk a vak, aliglátó gyermekeket, melyek segítik a látókkal való kapcsolat létesítését, a mindennapi életben adódó írásbeli ügyeik intézését. A „beszélő egységgel” vagy Braille-sorral kiegészített számítógépek, Notebook-ok kezelésének elsajátítása hasznos a továbbtanulás, az önálló ismeretszerzés szempontjából.
- A könyvtári ismeretek tartalmazza a Braille-, valamint az elektronikus könyvtárak használatát.

Életvitel és gyakorlat

- A műveltségi terület alapját a Nat-ban megfogalmazottak jelentik, fokozottabb hangsúlyt kapnak azonban a személyiségállapothoz igazított életviteli technikák. Jelentős a szerepe a látó személyekkel, közösségekkel való nyelvi és szociális érintkezésnek.
- A gyakorlati ismeretek tekintetében kiemelt szerepet kap a látássérültek pályaválasztását is megalapozó technikák beépítése a tananyagba.
- A speciálisan a látássérült személyek részére készült vagy adaptált háztartási eszközök (pl.: kenyérvágó, folyadékszintjelző, aláírásablak) használatának elsajátítása előkészíti a tanulókat az önálló életvitelre.

Testnevelés

- A rendszeres fizikai aktivitás a vak, aliglátó tanulók nevelésében is kiemelt cél. A műveltségi területnek kiemelten kell szolgálnia az intenzív mozgás- és tájékozódásfejlesztést, a mozgásbiztonság kialakítását. A tártáshibák megelőzésére, korrigálására beépíthető a gyógytestnevelés tananyaga.
- Fontos, hogy a tanuló ismerkedjen meg a látássérültek sportolási lehetőségeivel (csörgölabda, úszás stb.).
-

4.1.2. A gyengénlátó és a látásukat praktikusán használó aliglátó tanulók iskolai fejlesztése

4.1.2.1. A NAT alkalmazása

A gyengénlátó és a látásukat praktikusán használó aliglátó tanulók nevelése-oktatása során a Nat-ban meghatározott fejlesztési feladatok és tartalmak megvalósítása általában lehetséges.

A gyengénlátó, aliglátó tanulóknak a tanuláshoz és a mindennapi életben való boldoguláshoz - látásteljesítményükhöz igazodó mértékben - különleges technikák elsajátítása szükséges: elektronikus olvasógép, speciális optikai segédeszközök, látássérültek számítástechnikai segédeszközei, programjai használata, szükség szerint Braille írás-olvasás, tájékozódás hosszú fehér bottal stb. E technikák ismeretanyaga az egyéni fejlesztési terv része.

A megfelelő eszkörendszer biztosítása mellett (teremvilágítás, egyéni megvilágítás, speciális tanulóasztal, tankönykválasztás, speciális füzet, megfelelő íróeszköz) a követelmények mennyiségi és minőségi teljesítése a gyengénlátó tanulók egyéni adottságai szerint várható el. Ennek érdekében több gyakorlási lehetőségre és alkalmanként több időre van szükség.

A gyengénlátó és a látásukat praktikusán használó aliglátó tanulók iskolai nevelésének-oktatásának is alapvető célja a felnőtt élet sikerességét megalapozó kulcskompetenciák fejlesztése, az egész életen át tartó tanulásra való felkészítés. A gyengénlátó, aliglátó tanulóknak is szüksége van azokra az ismeretekre, képességekre, attitűdökre, melyek birtokában alkalmazkodni tud a társadalmi környezet változásaihoz. A Nemzeti alaptantervben megjelenő tartalmak speciális ismeretekkel, képességekkel, attitűdökkel egészülnek ki.

4.1.2.2. Fejlesztési területek - nevelési célok

A gyengénlátó, aliglátó tanulók nevelés-oktatása során a Nat-ban meghatározott nevelési célok megvalósítása javarészt lehetséges, de mindenkor figyelembe kell venni, hogy a tanulók egyéni adottságai többnyire eltérnek az ép tanulók adottságaitól. Mindkét csoportba tartozó tanulók számára biztosítani kell a tanuláshoz és a társadalmi beilleszkedéshez szükséges speciális ismeretanyagot (speciális technikák és eszközök használata stb.) és a készségfejlesztést (önálló tanulásban használható eljárások, lényegkiemelés, megtartó emlékezet növelése, szóbeli kifejezőképesség gazdagítása, célszerű munkaszokások kialakítása, vizuális megfigyelőképesség fejlesztése stb.). A nevelési célok sérülésspecifikus tartalmakkal egészülnek ki.

Az erkölcsi nevelés

- A gyengénlátó, aliglátó tanulókat nevelő pedagógusok segítsék növendékeiket látássérülésük feldolgozásában, életvezetési problémáik megoldásában – ezzel támogatva harmonikus, értékes emberi kapcsolatok kiépítésére képes, emberi méltóságukat megőrző személyiségük kialakulását.
- A tanulók önismeretének fejlesztése irányuljon az önbizalom növelésére (Pl.: a tanulók megismertetése a társadalmi megbecsülést, hírnevet szerzett látássérült emberek életútjával, sikereikkel - elősegíti társadalmi beilleszkedésüket, pozitív életszemléletüket.)
- Az erkölcsi nevelés hozzájárul a tanulók önállóságra törekvésének erősítéséhez, a munka világában való érvényesülés igényének kialakításához.
- A neveléssel a tanulóknak igény ébreszthető arra, hogy viselkedésükkel járuljanak hozzá a látássérült emberek pozitív társadalmi megítélésének erősítéséhez.

Nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelés

- A gyengénlátó, aliglátó tanulók sajátítsák el a nemzeti, kulturális örökségünk megismerésének sajátos, a látássérült embereket segítő módjait is, pl. tapintható tárlatok, akadálymentes weblapok látogatása.
- Tanulják meg a könyvtárak látássérült személyeknek nyújtott szolgáltatásainak igénybevitelét.
- Ismerjék meg a tanulók az Európai Unióról a látássérült emberek számára készült, esélyegyenlőséget biztosító kiadványokat, hangos könyveket.

Állampolgárságra, demokráciára nevelés

- Az aktív állampolgárrá válás érdekében a tanítványok ismerkedjenek meg a fogyatékos személyek jogairól szóló egyezményekkel, az esélyegyenlőség biztosításáról szóló jogszabályokkal, tartsák számon a látássérültek érdekvédelmi szervezeteit.

- A tanulók aktív részvételére építő tanítás során alakuljon ki bennük motiváltság és beállítódás ez irányú önálló ismeretszerzésre.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése

- A gyengénlátó, aliglátó tanulók személyiségfejlődésének alakulásában alapvető szerepe van a megfelelő tanulási környezet kialakításának. Jelentős annak tudatosítása, hogy mindannyian felelősek saját biztonságuk, soruk és életpályájuk alakulásában.
- A látássérült gyermekeket, fiatalokat hozzá kell segíteni a kulturált magatartás elsajátításához, a fogyatékosokat eltérő módon toleráló közösségekben jó emberi kapcsolatok kialakításához. Értelmi képességeik mellett érzelmi intelligenciájuk fejlesztése is szükséges személyes és szakmai sikereik érdekében.
- Támogatást igényel a látássérülés tényének feldolgozása, az ebből adódó személyiségproblémák felismerése, kompenzációs készségek tudatos fejlesztése.

A testi és lelki egészségre nevelés

- A gyengénlátó, aliglátó tanulók ismerjék meg látássérülésük kórokat, az ebből eredő következményeket, fizikai terhelhetőségüket (pl. nehéz súlyok emelésének kerülése).
- A tanulók sajátítsák el a higiénés szabályokat, a szem óvásának, tisztán tartásának módját, tartsák be a látáskímélő előírásokat.
- Ismerjék meg a szembetegségek miatt javasolt és ellenjavallt mozgásformákat, sportokat.
- Sajátítsák el a sportolás során is szükséges optikai segédeszközök helyes használatát (pl.: úszószemüveg).
- Feladat a gyengénlátásból, aliglátásból fakadó fokozott balesetveszély megelőzése.
- A gyerekek, fiatalok ismerjék az egészséget károsító tényezőket, a helyes táplálkozás előnyeit.
- Kerüljék – majd a felnőtt élet során is – a káros függőségeket (pl. alkohol, kábítószer, dohányzás).
- Szakember - (gyógy)pedagógus (és gyógytornász/gyógytestnevelő) segítségével teszi lehetővé számukra a jobb mozgásállapot kialakítását, a járási, testtartási hibák, túlmozgások megszüntetését.

A családi életre nevelés

- Az önálló életvitelhez szükséges ismeretek, szokások folyamatosan alakíthatók ki. Fontos feladat a látássérült emberek életvezetéséhez szükséges rend szeretetének és megtartásának kialakítása.
- A családi életre való felkészítésben figyelmet kell fordítani a következő témákra: pozitív családminták, a családalapítás feltételei, a látássérülés szerepe a közös élet alakításában, felelősségteljes gyermekvállalásra, gyermeknevelésre készülés a látássérülés figyelembevételével.

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség

- A pedagógusok személyiségfejlesztő munkája járuljon hozzá, hogy a gyengénlátó, aliglátó tanulóban is kialakuljon más emberek iránti empátia, segítő magatartás.

Fenntarthatóság, környezettudatosság

- A gyengénlátó, aliglátó tanulók számára minél több közvetlen tapasztalatot szükséges biztosítani a természeti, társadalmi valóságról.
- A természeti és a technikai környezet kölcsönhatásainak megfigyeltetése modellezés révén is lehetséges.
- A vizuális megfigyelés, képzelet, emlékezet fejlesztése elő készíti az adaptált ábrák; diagramok; grafikonok értelmezését; térképek használatát.
- A látássérült tanulót is hozzá kell segíteni a környezettudatos viselkedés elsajátításához.

Pályaorientáció

- A tanulók ismerjék meg (szemészeti, fizikai állapotukat figyelembe véve) az általuk eredményesen, sikeresen végezhető munkaterületeket, foglalkozásokat.
- Az iskola a változó társadalmi feltételekhez történő alkalmazkodás érdekében a tanulóknak lehetőséget ad az önkorrekciónak, az együttműködés képességének fejlesztésére, a rugalmas gondolkodás elsajátítására.

Gazdasági és pénzügyi nevelés

- A gyengénlátó, aliglátó tanulók korlátozott munkavállalási lehetőségei miatt fokozottan szükséges pozitív attitűdjük kialakítása az értékteremtő munka, a munkalehető ségek keresése iránt.
- A pedagógusok fordítsanak kellő figyelmet a gazdálkodás képességének alapozására. A tanulók váljanak képessé a pénzfajták felismerésére, életkoruknak megfelelően fejlődjen a pénzzel való bántási tudás képessége.

Médiatudatosságra nevelés

- A tanulók az önálló ismeretszerzés érdekében szerezzenek jártasságot az internet-használatban képernyő olvasó programmal.
- Ismerjék az információözönben és a közösségi portálokban rejlő veszélyeket is.

A tanulás tanítása

- Az iskola feladata a látásos megismerésben fennálló nehézségek kompenzálását segítő eljárások megismertetése, alkalmazásuk begyakoroltatása. Olyan tudást kell kialakítani, hogy a tanulók aktívan tudjanak szerepet vállalni a számukra kedvező külső feltételek, körülmények kialakításában.
- Az optikai segédeszközök (szemüveg, távcsőszemüveg, különböző nagyítók, elektronikus olvasókészülék stb.), és az önálló tanulást segítő speciális szoftverek alkalmazásának megtanítása.
- A tanulók sajtátsák el az iskolai könyvtár, az internet használatát, ismerjék meg a Magyar Elektronikus Könyvtárat.
- A látásteljesítményhez igazodó, egyénre szabott tanulási stratégia, célszerű rögzítési módszerek kifejlesztése.
- A hatékony tanulás módszereinek elsajátíttatása magában foglalja a csoportos tanulás módszereinek, így a kooperatív tanulási technikáknak a megismertetését is.
- A pedagógusok teendője, hogy segítsék a tanulók egyénre szabott tanulási stratégiájának kialakítását.

4.1.2.3. A NAT alkalmazása a helyi tanterv készítésénél

A helyi tanterv készítésénél a Nat-ban és a választott kerettantervben foglaltak az irányadóak, de az egyes műveltségi területekhez rendelt tartalmak, és fejlesztendő képességek (azok fejlődési útjai, módjai és kialakulásuk időtartama) mindenkor a tanulók fejlődésének függvénye.

A helyi tantervben az egyes tantárgyak témaköreire, azok tartalmára és követelményeire vonatkozó kerettantervi tartalmak a tanulók egyéni adottságainak figyelembevételével érvényesíthetők. Ha a tanulót állapota akadályozza a tananyag elsajátításában, akkor az Irányelvben megadott módosítások figyelembe vételével javasolt a helyi tanterv elkészítése.

Minden műveltségi terület oktatásában érvényesüljön a látásteljesítményhez igazodó szemléltetés, a látássérülés tényét figyelembe vevő munkakörülmények kialakítása, a látóképesség kihasználására nevelés, valamint speciális tantárgyi módszertani eljárások alkalmazása, szükség esetén a feladatok megvalósításához hosszabb időkeretek kijelölése, az egyéni adottságok figyelembe vétele az értékelés során.

Az egyes műveltségi területekre vonatkozó ajánlások:

Magyar nyelv és irodalom

- A gyengénlátásból, aliglátásból fakadó sajátos nehézségek miatt az olvasás-írás tananyagának elsajátításához az 1. és a 2. évfolyamon magasabb óraszám biztosítása javasolt.
- Az ismeretanyag elsajátításához rövidebb terjedelmű olvasmányok (kötelező olvasmányok) választása indokolt lehet, de a hosszabb művek esetében a hangos/digitális könyvek olvasása is megvalósítható. Az olvasási tempót, a hangsúlyos olvasást érintő követelmények meghatározásakor szükséges a látásteljesítmény figyelembevétele.
- Az írás tanításánál törekedni kell az áttekinthető, rendezett, olvasható írásképre, amelyet a tanuló saját adottságainak megfelelő betűméretben és taneszközökkel teljesít.
- Többlet idő biztosítása szükséges a helyesírási szótárak, lexikonok, a könyvtárak használatának megtanítására, az egyéni szükséglet szerint alkalmazott olvasókészülék, nagyító használatának begyakorlására.
- Kiemelt feladat a gyengénlátó, aliglátó tanulók segítése a metakommunikáció értelmezésében, önálló alkalmazásában.

Idegen nyelvek

- Az idegen nyelvek tanulása a gyengénlátó és az aliglátó tanulók számára a látó társadalomba való beilleszkedést és az esélyegyenlőséget is célozza. Ennek érdekében kiemelten fontos a mindennapokban előforduló nehezített élethelyzetek gyors megoldását lehetővé tevő (információkérés, tájékozódás, segítségkérés, fejlett kommunikációs készség kialakítása az idegen nyelv használatában) tartalmak beépítése a helyi tantervbe.
- A tanítás-tanulás folyamatát a hallás utáni tanulás hangsúlya jellemzi, ezért a hallási figyelem és az emlékezet fejlesztése szükséges.
- Az információs és kommunikációs technikák alkalmazási képességének fejlesztése, az elektronikus szótár használatának megtanítása javasolt.

Matematika

- A gyengénlátó, aliglátó tanulók matematika oktatásának is kiemelt területe a biztos számolási készség kialakítása, hangsúlyt fektetve a fejszámolási készség fejlesztésére, az ismerethordozók (feladatgyűjtemények, táblázatok, számológépek) használatára.
- A tanítás során használt eszközök, módszerek és a követelmények meghatározásakor kiemelten figyelembe kell venni az alábbiakat:
 - szemléltetéshez és a tanulói munkához gyakran speciális (adaptált) eszközöket kell használni (speciális vonalzó, körző stb.);
 - a követő, alkotó képzelet fejlesztéséhez használt diagramok, grafikonok, ábrák legyenek könnyen áttekinthetők, kontrasztos színűek,
 - a mérés, szerkesztés jelentősen függ a látássérülés mértékétől, ezért a pontosság szempontjából szükséges engedményeket tenni.
 - a geometria tanítása során a vizuális észlelés lehetőség szerinti kiegészítése tapintásos megismeréssel.
- Az értékelés során engedmények tehetők a mérés pontossága, grafikonkészítés, térbeli építések, írásbeli munkák esztétikumára terén.

Ember és társadalom

- A térben, időben történő tájékozódáshoz szükséges az adaptált történelmi térképek, használata, a térképjelek ismerete.
- Az interneten történő információgyűjtés során szükség esetén optikai segédeszköz, speciális képernyőnagyító-, olvasó szoftver alkalmazása.
- A műveltségi terület tartalmának meghatározásakor az alábbiak beépítése szükséges:
 - a gyengénlátó, aliglátó tanuló ismerje meg a látássérültekre vonatkozó jogi szabályozást,
 - az erkölcsstan keretében szerzett speciális ismeretek segítsék hozzá a gyengénlátó, aliglátó tanulót sérülése feldolgozásához is, valamint tanulja meg, hogyan élhet etikusan a pozitív diszkrimináció lehetőségeivel,
 - ismerje a látássérültek érdekvédelmi szerveződéseit.
- Ember és természet
- A tanulók vizuális megfigyelőképességének fejlesztésével, széles tapasztalati bázis biztosításával (hallás, szaglás, tapintás kiegészítő szerepe) érhető el a tervszerű megfigyelés elsajátítása.
- Az IKT lehetőségeinek kihasználása: pl. kísérletek követése lassítási-nagyítási, gyors megismérlési lehetőséget biztosító videókkal.
- A teljes látást igénylő jelenségek megismertetése csak az ismeret szintjén szükséges (egy-egy fizikai, kémiai, biológiai jelenségek, pl. fénytán).
- A tananyagba szükséges beépíteni a gyengénlátással kapcsolatos fizikai és biológiai ismereteket, valamint lehetőséget kell adni a tanári és a tanulói kísérletekben való aktív részvételre. A fizikai és kémiai műveltségtartalmak feldolgozása során gyakran szükséges a kísérletek adaptálása, gyengénlátó, aliglátó tanulók által követhetővé tétele (láthatóvá tétel, védőszemüvegek használata), önálló vizsgálódások, megfigyelések egyéni segítése.
- A követelmények tekintetében – a balesetek elkerülése érdekében – a tanulói kísérleteknél egyéni elbírálásra van szükség.
- Földünk és környezetünk
- A tartalom feldolgozása során biztosítani kell a gyengénlátó, aliglátó tanulók számára használható térképeket - (lényegkiemelő, kontrasztos, esetenként tapintható jelzések stb.).
- Színvak tanulók számára speciális jelzések a térképeken.

- Filmek, fotók bemutatásához besötétíthető terem szükséges.
- A követelményeknek ismeretanyag szempontjából teljes körűen, de a gyengénlátó, aliglátó tanulók által használt eszközzel kell eleget tenni.
- Aliglátó tanuló számára engedmény adható a térképről történő helymeghatározás leolvasásában, távolságmérés pontosságában.

Művészetek

- A gyengénlátó, aliglátó tanuló az élet minden területén több nehézséggel küzd, mint az ép társai, ezért a készségek, képességek fejlesztése mellett kiemelten fontos a művészetek személyiségformáló hatása.
- Az ének-zene ismeretanyagában a hallásos tanulás kerül előtérbe. A zenei jelrendszer megismeréséhez egyéni segítségnyújtás, gyakran nagyított kotta szükséges. Aliglátó tanulók értékelésekor a kottaolvasásban a vizuális tájékozódás nehezített volta miatt engedményeket kell tenni.
 - A dráma és tánc a tanulók térbeli tájékozódásának, mozgásuk harmóniájának kialakításában, alkotó- és kapcsolatteremtő képességük, kommunikációjuk fejlesztésében kiemelt szerepet kap. A tánc hozzájárul a látássérült tanulók mozgásbiztonságának növeléséhez, a látás-mozgás koordinációjának fejlődéséhez. Kívánatos a drámajáték, a tánc és a dramatizálás során a játékbátorság növelése, a közönség előtti megszólalás lehetőségeinek biztosítása.
 - A rajz és vizuális kultúrán belül a síkbeli ábrázolás mellett – elsősorban az aliglátó-tanulók esetében – a hangsúly a térbeli plasztikus megjelenítésre (mintázás, makett, agyagozás stb.) helyeződik.
 - Fokozottan szükséges az erős kontrasztos hatást elérő, a jó minőségű eszközök biztosítása a látássérült gyermek számára megfelelő vizuális élmény megszerzéséhez.
 - A szerkesztési feladatoknál a pontosság terén engedményeket kell tenni.
 - A színvak, szintévesztő tanulók rajzeszközeit színmegjelöléssel kell ellátni. A szerkesztési feladatoknál a pontosság a látásteljesítmény függvényében követelhető meg.

Informatika

- A szabályos gépirás tanítása a gyengénlátó, aliglátó tanulók esetében kiemelten fontos annak érdekében, hogy a mindennapi életben adódó írásbeli feladataikat (dolgozat, önéletrajz stb.) esztétikus külalakban készíthessék el. A számítástechnika tanítása során az aliglátó tanulók számára a képernyő adaptálása vagy speciális képernyő nagyító-, olvasó programok alkalmazása szükséges.
- A könyvtárhasználat az iskolai könyvtár használatára korlátozódik azzal a kiegészítéssel, hogy a gyermekek tanuljanak meg ismeretlen könyvtárban segítséget kérni és ezúton tájékozódni. Lehetőség szerint ismerjék meg az elektronikus könyvtárat és igénybevételét, a látássérülteket érintő információkat közlő weboldalakat.

Életvitel és gyakorlat

- A műveltségi terület alapját a Nat-ban megfogalmazottak jelentik, fokozottabb hangsúlyt kapnak azonban a személyiségállapothoz igazított életviteli technikák.
- A műveltségi terület tartalmába mindazon ismeretek beépülnek, melyek a gyengénlátó tanulók mindennapi életvezetéséhez, mind teljesebb önálló életviteléhez szükségesek, illetve alakítják későbbi pályaválasztásukat.
 - A gyengénlátó, aliglátó tanulók pályaorientációja szempontjából fontos, hogy hatékony fejlesztést kapjanak technikai jellegű munkafolyamatok tervezéséhez, kivitelezéséhez, munkakultúrájuk megalapozásához.
 - Időtöbblet biztosítására van szükség a különböző anyagok többoldalú érzékleti megismerésére, az adaptált eszközökkel történő mérésre az egyéni igényeknek megfelelően.
 - Kiemelt figyelmet kell fordítani a balesetmentes szerszámhasználatra, a látássérült emberek életvitelét segítő speciális eszközök használatára (beszélő mérleg, adaptált tűbefűző, mérőszalag, stb.).
 - Bizonyos munkatevékenységeknél tekintettel kell lenni a szintévesztő, színvak tanulók különleges igényeire.
 - Speciális tartalmakkal egészül ki a közlekedési ismeretek, a háztartáskultúra témaköre.
 - Az értékelés során kapjon hangsúlyt a tanuló önmagához mért fejlődése, figyelmet az esetleg csatlakozó mozgássérülés.

Testnevelés

- A gyengénlátó, aliglátó tanulók az állapotuknak megfelelő speciális mozgásnevelésben vesznek részt.
- A rendszeres fizikai aktivitás kiemelt cél. A helyi tanterv a testnevelésnek a Nat-ban és a választott kerettantervben meghatározott fejlesztési feladatai közül tartalmazza a nem ellenjavalltakat, valamint a diagnózis ismeretében ajánlott speciális tartalmakat, beépítve a gyógy-testnevelési eljárásokat.
 - A speciális tartalmak kialakításánál figyelemmel kell lenni:
 - a mozgásbiztonság kialakítására, a mozgás-látás koordinációjának fejlesztésére, a tájékozódó képesség fejlesztésére,
 - a helyes testtartást segítő gyakorlatokra és a meglévő mozgásszervi betegségek korrekciós gyakorlataira.

- A követelmények meghatározása mindig a gyermek egyéni állapotától függ, a látásteljesítmény, a szembetegség kihatásai és a társuló mozgásszervi betegség figyelemvételével.
- Amennyiben lehetőség van rá, meg kell ismertetni a gyengénlátó, aliglátó tanulókat a látássérültek sportolási lehetőségeivel és biztosítani kell az abban való részvételt (pl. atlétika, csörgőlabda, úszás).

4.1.3. Pedagógiai és egészségügyi célú rehabilitáció, rehabilitáció

4.1.3.1. A vak és a látásukat praktikusán kismértékben használó aliglátó tanulók iskolai fejlesztése

A pedagógiai és egészségügyi célú rehabilitáció, rehabilitáció céljai és feladatai a kötelező oktatás teljes vertikumában azonos súllyal jelentkeznek, azaz a nevelés-oktatás teljes folyamatába be kell épülniük. Az egyéni igények szerint külön rehabilitációs, rehabilitációs foglalkozások szervezése is szükségsszerű, melyek a döntően individuális jelleg miatt egyéni vagy kiscsoportos foglalkoztatási formában valósíthatók meg.

A rehabilitáció, rehabilitáció főbb területei:

- i. az ép érzékszervek működésének intenzív fejlesztése (pl.: hallás);
- b) a meglévő látás megőrzése, fejlesztése – látásnevelés –, optikai segédeszközök használata;
- c) beszédhiba-javítás; a nyelvi, kommunikációs készségek fejlesztése;
- d) intenzív mozgásfejlesztés
 - tapintás, finommozgás, a kézügyesség fejlesztése, a Braille-írás, -olvasás technikájának gyorsítása,
 - a testkultúra kialakítása, a testtartási hibák javítása (pl. fejlőgátás, túlmozgások korrigálása) súlyosabb esetknél gyógytornász, szomatopedagógus bevonásával,
- e) életviteli technikák
 - a közlekedést, tájékozódást segítő ismeretek konkrét élethelyzetekben történő elsajátítása, alkalmazása (tájékozódás-, és közlekedéstanár segítségével a fehér bot technikájának elsajátítása); környezetkialakítás,
 - mindennapi tevékenységek (önkiszolgálás, háztartás, stb.),
 - a speciális tan- és segédeszközök használatának gyakoroltatása;
- f) a személyiségzavarok megelőzése, ha szükséges, pszichológus segítségével (helyes önértékelés, önellfogadás, alkalmazkodási képesség fejlesztése, megfelelő társas kapcsolatok kialakítása);
- g) a leendő munkahelyen és hivatalos helyeken követendő helyes viselkedéskultúra kialakítása.
- h) a tehetséges tanulók számára a tehetségük kibontakozásához szükséges feltételek, eszközök, módszerek biztosítása.

4.1.3.2. A gyengénlátó és a látásukat praktikusán jól használó aliglátó tanulók esetében

A pedagógiai és egészségügyi célú rehabilitáció, rehabilitáció céljai és feladatai a kötelező oktatás teljes vertikumában azonos súllyal jelentkeznek, azaz a nevelés-oktatás teljes folyamatába be kell épülniük. Mindamelllett az egyéni igények szerint külön rehabilitációs, rehabilitációs foglalkozások szervezése is szükségsszerű, melyek a döntően individuális jelleg miatt egyéni vagy kiscsoportos foglalkoztatási formában valósíthatók meg. A gyengénlátó, aliglátó tanulók rehabilitációs, rehabilitációs célú fejlesztő foglalkozásai általában a következő területeket érintik:

- látásnevelés (a látási funkciók fejlesztése, optikai és elektronikus segédeszközök használata),
- speciális IKT ismeretek átadása (pl.: gépirás, nagyító-, beszélő szoftverek, laptop használat)
- mozgáskorrekción (finommozgás, nagymozgás),
- az olvasási készség fejlesztése,
- tájékozódásra nevelés (tájékozódás vizuális támpontok alapján, tájékozódás hosszú fehér bottal, közlekedési önállóság),
- tapintó írás-olvasás aliglátó vagy progrediáló szembetegségű tanulók esetében (Braille-írás, -olvasás),
- személyiségkorrekció,
- diszlexia, dysgraphia, diszkalkulia,
- logopédiai ellátás,
- gyógytestnevelés,
- mindennapos tevékenységek (önkiszolgálás, egészségmegőrzés, speciális munka- és háztartási eszközök használata)
- a tehetséges tanulók számára a tehetségük kibontakozásához szükséges feltételek, eszközök, módszerek biztosítása.

5. Fejlesztési terv

5.1 Célja

- ✚ A törvény által meghatározott és a szakvéleményben szereplő fejlesztési formák biztosítása.

- ✚ A sajátos nevelési igényből fakadó hátrányok csökkentése, vagy lehetőség esetén megszüntetése.
- ✚ Harmonikus, önmaga problémáit megfelelően kezelni tudó személyiség kialakítása.
- ✚ Az egész élet során jól használható kompenzációs technikák elsajátítása.

5.2. Feladatai

- ✚ Egyénre szabott fejlesztés a gyermek szükségleteinek figyelembe vételével.
- ✚ A rehabilitációs és rehabilitációs foglalkozások biztosítása
- ✚ A pedagógus és a gyógypedagógus (ebben az esetben tiflopedagógus) folyamatos kapcsolattartása.
- ✚ Differenciálás.
- ✚ Folyamatos kapcsolattartás a Látásvizsgáló Országos Szakértői és Rehabilitációs Bizottság és Szolgáltató Központtal, Gyengénlátók Általános Iskolája EGYMI és Diákotthona utazótanári szolgálatával, valamint a kerületi EGYMI-vel.

5.3. Tartalma és tevékenységei

- ✚ A fejlődés és fejlesztés lehető legkedvezőbb lehetőségeinek és feltételeinek biztosítása.
- ✚ Fejlesztés gyógypedagógus közreműködésével. A foglalkozások feladata a látássérülésből fakadóan sérült funkciók fejlesztése, a meglévő ép funkciók bevonása a megismerő folyamatok megsegítése érdekében. A szükséges speciális eszközök használatának elfogadtatása, megtanítása.
A gyermekek problémájának súlyosságától függően, egyéni vagy kiscsoportos képességfejlesztés. A fejlesztés területeit a rendelkezésre álló szakvélemények, valamint az iskolai felmérések és a tanító jelzései alapján határozza meg az iskola.
- ✚ Az egyéni képességeket és az eltérő fejlődési ütemet szem előtt tartva mennyiségi és minőségi differenciálás.
- ✚ Megfelelő motivációs bázis kialakítása.
- ✚ A szekunder módon létrejövő tünetek (szorongás feladathelyzetben, kudarckerülő magatartás, esetleges agresszió, stb.) oldása.
- ✚ A szülővel való szoros kapcsolattartás.
- ✚ Szükség esetén rendszeres korrepetálás.

5.4. Követelmények és értékelés

A helyi tantervben az egyes tantárgyak témaköreire, azok tartalmára és követelményeire vonatkozó kerettantervi ajánlások a tanulók egyéni adottságainak figyelembevételével érvényesítendőek.

Az iskola helyi tanterve – amennyiben szükséges – biztosítja az egyes évfolyamok követelményei teljesítéséhez az egy évnél hosszabb időt is. Amennyiben a szakértői vélemény kiterít rá, az egyéni haladás megtervezésénél figyelembe veszi, hogy a szakértői vélemény szerint melyik tárgyból melyik évre fogja a tanuló utolérni társait.

Látássérült tanulók esetében az iskola szükség esetén biztosítja az értékelés alóli felmentést.

A sajátos nevelési igényű tanulók értékelésében a reális értékelésre törekszik az iskola, és igyekszünk megtalálni azokat a helyzeteket, mely valóban hiteles képet nyújt a tanuló teljesítményéről.

Az értékelés során minden esetben a tanuló képességeihez, fejlettségi szintjéhez viszonyított fejlődést vesszük figyelembe.

Egyénre kialakított szöveges értékelési rendszert alkalmazunk.

6. Az utazótanár feladatai

- ✚ Kapcsolatfelvétel az iskolával és a pedagógus tájékoztatása a gyermek látásteljesítményéről, az ebből és a szembetegségből adódó pedagógiai kihatásokról.
- ✚ Javaslatétel a speciális eszközökre vonatkozóan taneszközök, optikai segédeszközök)
- ✚ A pedagógus számára látogatási és konzultációs lehetőség biztosítása.
- ✚ A gyermek megfigyelése a foglalkozásokon, a tanórákon, személyes megbeszélés az intézmény vezetőjével és/vagy a gyermeket nevelő, tanító pedagógusokkal.
- ✚ Folyamatos kapcsolattartás a látássérült tanuló szüleinevel/nevelőivel.
- ✚ Nagyobb gyermekeknél tájékoztatás a gyengénlátó vagy aliglátó gyermekek pályaválasztási lehetőségeiről.

Kiegészítés beszédfigyatékos tanulók integrált oktatása esetén

Tartalom

1. A *beszédfigyatékos* meghatározása
2. A beszédfigyatékos tanulók iskolai fejlesztése
 - 2.1. A beszédfigyatékos, beszéd- és nyelvi fejlődésben akadályozott tanulók iskolai fejlesztésének alapelvei, célja és kiemelt feladatai
3. Az integráció feltételei
 - 3.1. Személyi feltételek
 - 3.2. Tárgyi feltételek
4. Helyi tanterv
 - 4.1. Fejlesztési feladatok az Irányelvek alapján
5. Fejlesztési terv
 - 5.1. Célja
 - 5.2. Feladatai
 - 5.3. Tartalma és tevékenységei
 - 5.4. Követelmények és értékelés
6. Az utazótanár feladatai

1. A *beszédfigyatékos* meghatározása

Beszédfigyatékos az a tanuló, aki a receptív és/vagy expresszív beszéd/nyelvi rendszer szerveződése, fejlődési eredetű vagy szerzett zavara életkorától eltérő, különböző klinikai képekben megmutatkozó tüneti sajátosságai, valamint a verbális tanulási folyamatok atipikus fejlődése miatt a későbbi társadalmi beilleszkedés szempontjából veszélyeztetett.

A beszédfigyatékos nem tekinthető elsődlegesen halláskárosodás következményének; együtt járhat a nyelven kívüli kognitív képességek és a viselkedésszerveződés zavarai, azok maradványtüneteivel; valamint tanköteles korban az olvasás/írás/helyesírás/számolás területén kialakuló verbális tanulási zavarral.

Beszédfigyatékos az a tanuló, akit a szakértői bizottság a sajátos nevelési igény megállapítása céljából diagnosztikus protokollra épülő komplex állapotfelmérés alapján annak minősít.

A beszédfigyatékos tanulónál a fentiek – az egészen enyhe alaki eltérésekhez társuló, észlelési és feldolgozási problémáktól az érthetetlen beszédig – sokféle változatban előfordulhatnak. A súlyos beszédfigyatékos tanulónál a kommunikációs zavarok következtében különböző másodlagos pszichés eltérések (magatartási zavar) alakulhatnak ki. A fenti tünetek együttesen tanulási akadályozottságot is kiválthatnak.

Amennyiben a beszédfigyatékos a kisiskolás kor kezdetére tartósan fennmarad, a tanuló a továbbiakban is folyamatos gyógypedagógiai/logopédiai ellátásra szorul, ami komplex fejlesztést szolgáló foglalkozások formájában, az egyéni képességekhez igazodó tevékenységrendszer keretében végezhető. Az iskolai oktatás, a pedagógiai, logopédiai ellátás, valamint az egészségügyi rehabilitáció a beszéd és nyelvi teljesítmény jellegétől függ. Ezek az alábbiak szerint csoportosíthatók:

- a) nyelvfejlődési zavar (expresszív diszfázia, receptív diszfázia, kevert típusú diszfázia – maradványtüneteként beszédgyengeség),
- b) orrhangzós beszéd,
- c) folyamatos beszéd zavarai (dadogás, hadarás),
- d) diszfónia,
- e) logofóbia (mutizmus különböző típusai),
- f) centrális eredetű szerzett beszédzavarok (centrális pöszesség, gyermekkori afázia, diszartria),
- g) verbális tanulási zavar együttjárása az olvasás/írás/helyesírás/számolás területén mutatkozó problémákkal vagy ezek halmozott előfordulása.

A dadogás, a hadarás, a diszfónia serdülőkorban is jelentkezhet. Különös figyelmet érdemel ebben a korban a felnőtt beszédhang fokozatos kialakulásának óvó-segítő rendszere, ennek beépítése a pedagógiai teendők sorába. A terápia komplex szemléletű. logopédiai, orvosi, pszichológiai team munka alapján történik.

2. A beszédfigyatékos tanulók iskolai fejlesztése

2.1.1.A beszéd fogyatékos, beszéd- és nyelvi fejlődésben akadályozott tanulók iskolai fejlesztésének alapelvei, célja és kiemelt feladatai

A beszéd fogyatékos tanuló iskolai fejlesztésében, speciális nevelési igényeinek kielégítésében elsőbbséget kell biztosítani az ép beszélő környezetben integráltan történő oktatásnak a kiemelt figyelmet igénylő tanulók (különleges bánásmódot igénylő, sajátos nevelési igényű) személyi és tárgyi feltételeivel is rendelkező többségi általános iskolában. Ez biztosíthatja a tanulók számára a felfelé nivellálást segítő pedagógiai környezetet.

Nagyon súlyos esetekben – főként az intenzív napi rendszerességű rehabilitáció érdekében – szükség lehet a beszéd fogyatékos tanuló e célra létesített gyógypedagógiai intézményben, osztályban történő iskolai nevelésére, oktatására. Ennek időtartama azonban ésszerű időhatárok között átmeneti, a terápia eredményességétől függő, a család helyzetétől, terápiás együttműködésétől befolyásolt gyakorlat. A külön iskolákban törekedni kell arra, hogy a tanuló minél előbb visszakerüljön a többségi oktatásba, és különleges gondozása az intenzív rehabilitáció után, integrált oktatása mellett legyen biztosítva.

A beszéd fogyatékos tanulók beszéd és nyelvi fejlesztése egyéni fejlesztési terv alapján komplex fejlesztést szolgáló foglalkozások keretében, az egyéni képességekhez igazodó tevékenységrendszer keretében történik. Az iskolai oktatás, a pedagógiai, logopédiai ellátás, valamint az egészségügyi rehabilitáció a beszéd fogyatékoság jellegétől függ.

A beszéd fogyatékos tanuló a tanulási képességet vizsgáló szakértői és rehabilitációs tevékenységet, továbbá az országos szakértői és rehabilitációs tevékenységet végző intézmény szakvéleménye alapján adott tantárgy(ak), tantárgyrész(ek) értékelése alól mentességben részesülhet.

a) A beszéd fogyatékos tanulók fejlesztésében törekedni kell a pszichológiai és fiziológiai tényezők összhangjára, a személyiség és a beszéd működés kölcsönhatására, funkcionális összefüggésrendszerére.

b) A fejlesztés legyen tudatos és tervszerű, melynek során a beszéd állapotának felmérésétől az egyénre szabott terápiás terv meghatározásán át a tudatos módszerválasztáson túl a komplexitás és a folyamatkövetés is megvalósul.

c) A módszerek megválasztásakor az életkor, a kognitív készségek, a szocioadaptív viselkedés és a szociokulturális környezet sajátosságainak figyelembevétele szükséges.

d) A fejlesztésében meghatározó a sokoldalú percepciók fejlesztés, melynek során a kinezteziás, a hallási, a látási, a beszédmotorikus benyomások egymást erősítve fejlődnek.

e) Fontos a transzferhatások tudatos kihasználása. Mivel a nyelvi és kognitív képességek kölcsönhatásban állnak, komplex fejlesztéssel a terápia hatékonysága fokozható.

f) A beszéd fogyatékos tanulók nevelése, oktatása az osztályban megvalósuló, szakmailag megalapozott, differenciált foglalkoztatás mellett megköveteli az egyéni és csoportos foglalkozások változatos szervezeti kereteit.

g) A súlyos beszéd fogyatékos tanulók fejlesztése intenzív, komplex és folyamatos fejlesztőmunka napi rendszerességgel.

h) A fejlesztést a szülők támogató együttműködése segíti. A terápiában – a minél gyorsabban automatizált jó beszéd szint elérése érdekében – a tanulóval kommunikáló valamennyi felnőtt legyen partner.

3. Az integráció feltételei

A beszéd fogyatékos, beszéd- és nyelvi fejlődésben akadályozott tanulók integrált oktatását felvállaló iskolának inkluzív pedagógiai szemlélettel és a különleges nevelési, oktatási, fejlesztési igény személyi és tárgyi feltételeivel kell rendelkeznie.

Az inkluzív iskola ismeri a fogyatékoságból eredő hátrányokat és biztosítja, hogy a beszéd fogyatékos gyermekek a szükségleteiknek megfelelően hozzájussanak azokhoz a pedagógiai többlétszolgáltatásokhoz, amelyek a hátrányok leküzdését segítik.

A gyermek harmonikus személyiségfejlődése érdekében a pedagógusok, a logopédus és a szülő szorosan együttműködik.

Megjegyzés:

A beszéd fogyatékos gyerekek vizsgálatát a következő bizottság végzi:

Beszédvizsgáló Országos Szakértői és Rehabilitációs Bizottság és Gyógypedagógiai Szolgáltató Központ

1115 Budapest, Halmi út 26.

Tel.: 1/2038497

3.1. Személyi feltételek

A közoktatási törvény előírja, hogy a fogadó iskola fenntartója intézkedik arról, hogy a gyermeket fogyatékoságának megfelelő gyógypedagógus (ebben az esetben logopédus) utazó szakember segítse szükség szerint az iskolai munkájában.

3.2 Tárgyi feltételek

3.2.1. Tanterem

A szabványos osztályterem általában megfelelő.

A tanuló ültetésekor fokozottan figyelünk a beszéd fogyatékos tanuló megfelelő elhelyezésére.

A pedagógusnak az óravezetés közben is megkülönböztetetten kell figyelnie a sajátos nevelési igényű gyermekekre.

3.2.2. A csoport összetétele

Az osztálylétszámok kialakításánál a beszéd fogyatékos tanulókat két gyermekként kell figyelembe venni. Ajánlott, hogy egy csoportba két, legfeljebb három sajátos nevelési igényű tanuló kerüljön. **Nemzeti köznevelési törvény 2011. évi CXCV. törvény 47. § (7) alapján**

3.2.3. Speciális tanterv, tankönyvek, tanulási segédletek

A beszéd fogyatékos tanulók számára a többségi iskolák tantervei elfogadottak. A beszéd fogyatékos tanuló a tanulási képességet vizsgáló szakértői és rehabilitációs tevékenységet, továbbá az országos szakértői és rehabilitációs tevékenységet végző intézmény szakvéleménye alapján adott tantárgy(ak), tantárgyrész(ek) értékelése alól mentességben részesülhet.

3.2.4. A tanulást, életvitelt segítő technikai eszközök, taneszközök, segédeszközök

19.	Logopédiai foglalkoztató, egyéni fejlesztő szoba		
20.	A fogyatékos típusának megfelelő, a tanulási képességet fejlesztő eszközök		A pedagógiai programban foglaltak szerint.
21.	tükör (az asztal szélességében)	1	
22.	Asztal	1	
23.	Szék	2	Egy gyermek, egy felnőtt.
24.	Szőnyeg	1	
25.	játéktartó szekrény vagy könyvek tárolására is alkalmas polc	1	

3.2.5. Beszéd fogyatékosok további speciális eszközei

Az e pont alatt felsorolt eszközök, felszerelések helyettesíthetők az adott eszköz, felszerelés funkcióját kiváltó, korszerű eszközzel, felszereléssel

	A	B	C
1.	1. Beszéd fogyatékosok		
2.	tükör 120 X 180 cm	csopontonként 1	
3.	logopédiai alapkészlet	csopontonként 1	

3.2.6. A szakértői és rehabilitációs bizottság által meghatározott szakmai szolgáltatások, elsősorban a rehabilitációs, rehabilitációs tevékenység

Beszéd fogyatékos tanulók számára kötelező rehabilitációs tanórai foglalkozások heti időkeretét a **Nemzeti köznevelési törvény 2011. évi CXCV. 6. melléklete** határozza meg. A szolgáltatásokat az iskola a törvénynek megfelelően biztosítja.

A rehabilitációs foglalkozások kiemelt célja

- ✚ a mozgások (beszédmozgások és finommotorika) speciális fejlesztése,
- ✚ grammatikai rendszer rendezése, fejlesztése, verbális munkamemória fejlesztése
- ✚ a beszédre irányuló figyelem és emlékezet fejlesztése,
- ✚ az aktív és a passzív szókincs bővítése,
- ✚ verbális és nonverbális kifejezőkészség fejlesztése,
- ✚ a gondolkodási stratégiák fejlesztése
- ✚ a beszédészlelés és -megértés fejlesztése,

✚ az olvasás/írás/helyesírás zavar megelőzése.

A rehabilitációs foglalkozások szervezhetőek egyéni és csoportos formában.

4. Helyi tanterv

Az iskola a beszéd fogyatékos tanulók oktatása során is saját tantervét alkalmazza, de figyelemmel van a beszéd fogyatékos gyerekek egyéni sajátosságaira a fejlesztés, a követelmények támasztása és az értékelés területén is.

4.1. Fejlesztési feladatok az Irányelvek alapján

4.1.1. Kiemelt fejlesztési feladatok

A beszéd fogyatékos tanulók nevelésében a NAT-ban leírt fejlesztési feladatok, az egyes műveltségi területekhez rendelt tartalmak, és fejlesztendő képességek az irányadóak, de azok fejlődési útjai, módjai, és kialakulásuk időtartama módosulhat.

Erkölcsei nevelés, az önismeret és társas kultúra fejlesztése

Az önismeret fejlettsége, a reális énkép nagymértékben segít a nyelvi deficit leküzdésében és a társadalmi integrációban. Ehhez a mindennapok során fontos az önbizalom fejlesztése, a belső kontroll erősítése. Az alapvető erkölcsi normák és erkölcsi szabályok elsajátítása segíti a beilleszkedést a közösségekben történő harmonikus együttműködést, a társas kapcsolatok kialakulását. A közösségért végzett munka fejleszti az értékrendet.

Nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelés, állampolgárságra, demokráciára nevelés, családi életre nevelés, felelősségvállalás másokért, önkéntesség, fenntarthatóság, környezettudatosság, gazdasági és pénzügyi nevelés, média tudatoságra nevelés

Hazánk történelmének és jelen eseményeinek megértésén keresztül képessé kell tenni a tanulókat a társadalmi folyamatok megismerésére, a társadalmi színtereken való eligazodásra. Fel kell készíteni a felnőtt lét és a tágabb környezet megismerésére, az állampolgári jogok és kötelezettségek érvényesítésére. Kiemelt feladat az önálló családi életre való felkészítés, az erkölcsi normák és harmonikus családi minták közvetítése. Nagy jelentőséggel bír az együtt érző, segítő attitűd kialakítása, a szociális érzékenység és az önkéntes feladatvállalás képességének kialakítása. A tanulóknak ismeretet kell szerezni a célszerű gazdálkodás, pénzhasználat, fogyasztás és környezettudatosság területén. A beszéd fogyatékos tanulók esetén kiemelt jelentőséggel bír, hogy használni tudják az ismeretszerzés legmodernebb eszközeit (pl. internet).

A fenti kiemelt fejlesztési feladatok megvalósítása során a beszéd fogyatékos tanulók esetlegesen felmerülő szövegtértési problémái, absztrahálási, lényeg-kiemelési nehézségei jelentenek nehézséget. Rövidített, tömörebb képpel, segédeszközökkel támogatott szövegekkel segítheti a pedagógus a tanulók munkáját. Fontos, hogy az alapfogalmak megértését, memorizálását egyénre szabott módszerek támogassák. Fontos a kifejezőkészség állandó fejlesztése és a kommunikáció iránti igény kialakítása. Kiváló lehetőséget nyújt erre az interperszonális készségek fejlesztése, a szociális érzékenység kialakítása, az együttműködésre való képesség fejlesztése, a különféle konfliktuskezelési eljárások elsajátítása.

Testi és lelki egészségre nevelés

A pedagógusnak segíteni kell a tanulót beszéd és nyelvi zavarának reális megismerésében, elfogadásában, szociális kapcsolatainak fejlesztésében. Kiemelt feladat a tanuló önismeretének fejlesztése, a tanuló motiválása a beszédhibája leküzdésére, ugyanakkor felkészítése az esetleges visszaesésekre, azok kezelésére, valamint arra, hogy az esetleges maradandó tünetekkel később is teljes életet tudjon élni.

A kommunikációjában korlátozott tanuló sokszor nehezebben tudja érzelmeit verbálisan kifejezni, külön figyelmet kell fordítani az érzések megfelelő kezelésére, kifejezésére.

Az egészséges és tudatos életmód kialakítása, a káros szenvedélyek megelőzése kiemelt feladat.

Biztosítani kell a tanuló számára a rendszeres mozgásélményt, a rendszeres testedzést.

Médiatudatosságra nevelés

Az információszerzésben, tanulásban, szociális-kommunikációs fejlesztésben az informatikai eszközök segítő szerepe kiemelkedő. A számítógép írástechnikai segédeszközként tanulási és munkaeszköz a beszéd útján nehézségekkel kommunikáló tanuló számára.

A médiatudatosságra nevelés segít tájékozódni a valóságos és virtuális világban.

Pályaorientáció

A beszéd fogyatékos tanuló készségeinek képességeinek alapos feltérképezése szükséges a felnőtt életre történő felkészítéséhez. A kapcsolatteremtés és fenntartás képességének javítása alapvető feladat. Cél a szociális kompetencia to-

vábbi önálló fejlesztésének kialakítása. A felső tagozatban tantárgyak tananyagtartalmainak közvetítése során a pedagógusok ismertessék meg a beszéd fogyatékos gyermekkel a különböző szakmákkal kapcsolatos elemi ismereteket. Legyen reális képük a társadalmi munkamegosztásról.

Tanulás tanítása

A beszéd fogyatékos tanulóknál fontos az egyénre szabott motivációk kialakítása, az egyéni tanulási stratégiák feltárása. Az informatikai eszközök, egyéni ismeretelsajátítási programok tanulás során történő megfelelő és tudatos alkalmazásának beszéd fogyatékos tanulók esetében kiemelt szerepe van.

4.1.2 A NAT és a kerettantervek alkalmazása a helyi tanterv készítésénél

A helyi tanterv készítésénél a NAT-ban és a választott kerettantervben foglaltak az irányadók, de az egyes műveltségi területekhez rendelt tartalmak és fejlesztendő képességek (azok fejlődési útjai, módjai és kialakulásuk időtartama) mindenkor a tanulók fejlődésének függvénye.

A helyi tantervben az egyes tantárgyak témaköreire, azok tartalmára és követelményeire vonatkozó kerettantervi ajánlások a tanulók egyéni adottságainak figyelembevételével érvényesíthetők. Ha a tanulót állapota akadályozza, akkor az Irányelvben megadott módosítások figyelembevételével javasolt a helyi tanterv elkészítése.

Az egyes műveltségi területekre vonatkozó ajánlások:

Magyar nyelv és irodalom

A műveltségi területhez kapcsolódó tananyag tartalmát, a fejlesztésre fordított időt a sérülés jellege, mélysége, prognózisa befolyásolhatja. A Magyar nyelv és irodalom, a Művészetek, a Testnevelés és sport, valamint az Élő idegen nyelv fejlesztési feladatainak megvalósítása kíván nagyobb figyelmet, a beszéd fogyatékos típusától függően az egyes témakörök között hangsúlyeltolódások válhatnak szükségessé. Néhány szempont azonban általánosítható:

- olvasás-, írástanítási módszerként beszéd fogyatékos tanulók esetében a hangoztató-elemző, szótagoló olvasástanítási módszer ajánlott; **(Iskolánkban első osztályaiban a Meixner-módszert alkalmazzuk az olvasás tanításánál);**
- a súlyos beszéd fogyatékos tanulók anyanyelvi fejlesztésében hosszabb begyakorlási, érési szakaszok tervezendők;
- az anyanyelvi fejlesztés, gondozás a nevelés minden színterén és helyzetében, az oktatás teljes időtartama alatt központi szerepet játszik.

Művészetek. Testnevelés és sport

Mindkét műveltségi terület jól szolgálja a fejlesztés másik nagy területének, a téri orientáció, mozgás-, ritmus-, beszédkoordináció követelményeinek megvalósítását. A dráma és a tánc kiemelt szerepet kap a rehabilitációs célú feladatok megvalósításában is.

Idegen nyelvek

A beszéd fogyatékos típusához igazodó módszerek – pl. dadogók esetében az írásbeliség, diszlexiás tanulóknál pedig az auditív módszerek – elsőbbségét szükséges biztosítani. **(Az 1-2. évfolyam osztályaiban nincs idegen nyelv oktatása, – . A 3. évfolyamban integráltan oktatott tanulóink esetében nem ajánlott, helyette az utazó gyógypedagógusi hálózat által megvalósuló fejlesztő óra biztosított. 4. évfolyamtól – amikortól az idegen nyelv tanulása kötelező – lehetőség van azoknak a tanulóknak az egyéni felmentésére, akiknek állapota ezt indokolja.)**

4.1.3 Egészségügyi és pedagógiai célú habilitáció és rehabilitáció

A szakértői és rehabilitációs bizottság által meghatározott szakmai szolgáltatások, elsősorban a habilitációs, rehabilitációs tevékenység

A beszéd fogyatékos (mozgáskorlátozott) tanulók számára kötelező rehabilitációs tanórai foglalkozások heti időkeretét a **Nemzeti köznevelési törvény 2011. évi CXCV. 6. melléklete** határozza meg. A szolgáltatásokat az iskola a törvénynek megfelelően biztosítja.

4.1.3.1. Az egészségügyi rehabilitáció formái

- Audiológiai vizsgálat és ellátás
- Foniátriai vizsgálat és ellátás.
- Gyermek-neurológiai vizsgálat és ellátás.
- Szemészeti vizsgálat, ellátás
- Pszichológiai vizsgálat, pszichoterápia.
- Gyógyúszás.
- Gyógytorna.
- Relaxációs tréningek

4.1.3.2. A pedagógiai rehabilitáció ajánlott tevékenységformái

- A) Logopédiai egyéni és csoportos terápia.
- B) Szenzoros integrációs terápiák (olyan mozgásos lehetőség, amelynek segítségével az éretlen vagy sérült idegrendszer a saját aktív részvételével fejlődik)
- C) Kommunikációs tréningek (a beszéddel és kommunikációval kapcsolatos tudatosság kialakítása)
- D) Bábterápia (személyiség és önértékelés fejlesztés, konfliktuskezelés kommunikációs zavar esetén)
- E) Drámaterápiás foglalkozások (azon gyermekek számára, akiknél a beszéd- és nyelvi problémák háttérben vagy következtében pszichés problémák állnak)

A) Logopédiai egyéni és csoportos terápia a leggyakoribb kórformák esetében

A beszéd fogyatékos tanuló az iskolai oktatás keretében, annak részeként vesz részt a beszéd technikai és tartalmi fejlesztését szolgáló logopédiai terápiás foglalkozáson. A beszéd fogyatékoság eltérő kórformái szerint a rehabilitációs feladatok is eltérőek.

A/1 Nyelvi fejlődési zavar (expresszív diszfázia, receptív diszfázia, kevert típusú diszfázia – maradványtüneteként beszédgyengesség)

Az ép értelmű és ép érzékszervű gyermek beszéd illetve nyelvi produkciója jelentős mértékben elmarad a biológiai életkorához képest. Az akadályozott illetve hiányos nyelvi produkció a nyelv többszintű sérülésében a beszédészlelés, beszédmegértés, valamint a nyelvi kifejezés területén jelentkezhet.

A terápia célja:

A nyelvi közlés feldolgozás és kifejezőképesség többszintű összetevőjének (beszédészlelés, és beszédmegértés, valamint a tiszta, pontos artikuláció, szókincs, nyelvtani rendszer, szóbeli és írásbeli kifejezőképesség) sokoldalú, intenzív differenciált fejlesztése, amely specifikusan egyéniesített jellegű.

A/2 Dadogás

A beszéd összerendezettségének zavara kommunikációs zavar, amely a ritmus és az ütem felbomlásában és a beszéd görcsös szaggatottságában jelentkezik. A dadogás terápiája komplex (logopédiai, orvosi, pszichológiai), egyénre szabott terv alapján zajlik.

A logopédiai terápia célja:

- relaxációs gyakorlatok
- cselekvéshez kötött beszédindítás,
- helyes légzéstechnika kialakítása,
- mozgás- és ritmus- és beszéd koordináció fejlesztése,
- a beszéd automatizált elemeinek technikai fejlesztése és javítása,
- a beszédhez szükséges motiváció megteremtése, az önismeret és önértékelés fejlesztése
- a dadogó és környezete közötti pozitív kapcsolatok kialakításának elősegítése.

A/3 Hadarás

A beszéd összerendezettségének zavara, melyre a rendkívüli gyorsaság, a hangok, a szótagok kihagyása, összemosása (tapasztása), a pontatlan hangképzés, a monotónia, az egyenetlen beszédritmus és a beszédhangsúly hiánya jellemző. A hadaráshoz gyakran társul a könnyen elterelhető figyelem és érdeklődés. A hadarás terápiája komplex (logopédiai, pszichológiai) egyénre szabott terv alapján zajlik.

A logopédiai terápia célja:

- a beszédfigyelem fejlesztése,
- helyes légzéstechnika kialakítása,
- beszéddallam és beszédritmus fejlesztés
- az artikulációs bázis ügyesítése
- beszédhangsúly gyakorlatok
- a normális tempójú és ritmusú beszéd automatizálása
- a beszéd prozódiai elemeinek tudatosítása
- az állandó önkontroll kiépítése és fejlesztése

A/4 Diszfónia

A hang illetve hangképzés zavara, a beszéd során a hangszín rekedt, a hangképzés kemény, préselt, és a hangteljesítmény lényeges csökken. A diszfónia terápiája komplex (logopédiai, orvosi, pszichológiai), egyénre szabott terv alapján

zajlik.

A logopédiai terápia célja:

- a tiszta egyéni beszédhang kialakítása és a folyamatos spontán beszédbe való beépítése,
- a hangminőség és az anatómiai-élettani viszonyok további romlásának megakadályozása.

A/5 Orrhangzós beszéd

Az élettani nazális rezonancia kórosan megváltozik.

Legsúlyosabb esetei az ajak- és/vagy szájjadhasadékok következtében alakulnak ki. A szájjadhasadékkal gyakran együtt jár az enyhe fokú nagyothallás.

Az orrhangzós beszéd terápiaja komplex (logopédiai, orvosi, esetenként pszichológiai), egyénre szabott terv alapján zajlik.

A logopédiai terápia célja:

- a beszédizomzat fejlesztése
- a légyszájpad izomzat működésének fokozása
- a kóros, nazális rezonancia megszüntetése, illetve csökkentése
- a beszédartikuláció javítása az anatómiai viszonyok figyelembe vételével

A/6 Olvasás/írás/helyesírás tanulási zavara (verbális tanulási zavar esetén)

Az intelligencia szinttől független gyenge olvasási és írásteljesítmény.

A logopédiai terápia célja:

- mozgáskoordináció és ritmusérzék fejlesztés
- iránydifferenciálás, téri észlelés fejlesztése
- beszédészlelés fejlesztése
- fonológiai tudatosság fejlesztése
- a tévesztett betűk differenciálása, a folyamatos olvasás automatizálása
- a beszédemlékezet és figyelem fejlesztése
- szövegértés fejlesztése: beszéd- és nyelvi fejlesztés
- grafomotoros készség fejlesztése, írás- és helyesírás-készség javítása

A/7 Számolás tanulási zavara (verbális tanulási zavar esetén)

Az intelligenciaszinttől független gyenge számolási teljesítmény.

A logopédiai terápia célja:

- képességfejlesztés (mozgás, észlelés, kognitív és tanulási funkciók fejlesztése)
- szám- és műveleti fogalmak kiépítése (számosság, számérzék, analóg mennyiség rendszer; alpműveletek)
- alapvető mennyiségi és matematikai ismeretek kialakítása
- matematikai fogalmak megértése és használata
- matematikai szimbólumok tartalmi azonosítása
- matematikai szövegértés fejlesztése
- geometriai alapismeretek
- idői tájékozódás

5. Fejlesztési terv

5.1 Célja

- ✚ A törvény által meghatározott és a szakvéleményben szereplő fejlesztési formák biztosítása.
- ✚ A sajátos nevelési igényből fakadó hátrányok csökkentése, vagy lehetőség esetén megszüntetése.
- ✚ Harmonikus, önmaga problémáit megfelelően kezelni tudó személyiség kialakítása.
- ✚ Az egész élet során jól használható kompenzációs technikák elsajátítása.

5.2. Feladatai

- ✚ Egyénre szabott fejlesztés a gyermek szükségleteinek figyelembe vételével.
- ✚ A rehabilitációs és rehabilitációs foglalkozások biztosítása

- ✚ A pedagógus és a logopédus folyamatos kapcsolattartása.
- ✚ Differenciálás.
- ✚ Folyamatos kapcsolattartás a Beszédvizsgáló Országos Szakértői és Rehabilitációs Bizottság és Gyógypedagógiai Szolgáltató Központtal, valamint a kerületi EGYMI-vel.

5.3. Tartalma és tevékenységei

- ✚ A beszédfigyatekos tanulók fejlesztésében törekedni kell a pszichológiai és fiziológiai tényezők összhangjára, a személyiség és a beszédműködés kölcsönhatására, funkcionális összefüggésrendszerére.
- ✚ A fejlesztés legyen tudatos és tervszerű, melynek során a beszéd állapotának felmérésétől az egyénre szabott terápiás terv meghatározásán át a tudatos módszerválasztáson túl a komplexitás és a folyamatkövetés is megvalósul.
- ✚ A módszerek megválasztásakor az életkor, a kognitív készségek, a szocioadaptív viselkedés és a szociokulturális környezet sajátosságainak figyelembevétele szükséges.
- ✚ A fejlesztésében meghatározó a sokoldalú percepciós fejlesztés, melynek során a kinezteziás, a hallási, a látási, a beszédmotorikus benyomások egymást erősítve fejlődnek.
- ✚ Fontos a transzferhatások tudatos kihasználása. Mivel a nyelvi és kognitív képességek kölcsönhatásban állnak, komplex fejlesztéssel a terápia hatékonysága fokozható.
- ✚ A beszédfigyatekos tanulók nevelése, oktatása az osztályban megvalósuló, szakmailag megalapozott, differenciált foglalkoztatás mellett megköveteli az egyéni és csoportos foglalkozások változatos szervezeti kereteit.
- ✚ A súlyos beszédfigyatekos tanulók fejlesztése intenzív, komplex és folyamatos fejlesztőmunka napi rendszerességgel.
- ✚ A fejlesztést a szülők támogató együttműködése segíti. A terápiában – a minél gyorsabban automatizált jó beszéd szint elérése érdekében – a tanulóval kommunikáló valamennyi felnőtt legyen partner.

5.4. Követelmények és értékelés

A tanulók iskolai fejlesztésének pedagógiai szakaszai megegyeznek a NAT-ban alkalmazott szakaszolással. A helyi tantervben a bevezető szakasz időtartamának megnövelése – általában az első évfolyam tananyagának két tanévre történő elosztásával – indokolt lehet.

A beszédfigyatekos tanulók beszéd és nyelvi fejlesztése egyéni fejlesztési terv alapján komplex fejlesztést szolgáló foglalkozások keretében, az egyéni képességekhez igazodó tevékenységrendszer keretében történik. Az iskolai oktatás, a pedagógiai, logopédiai ellátás, valamint az egészségügyi rehabilitáció a beszédfigyatekosság jellegétől függ.

A beszédfigyatekos tanuló a tanulási képességet vizsgáló szakértői és rehabilitációs tevékenységet, továbbá az országos szakértői és rehabilitációs tevékenységet végző intézmény szakvéleménye alapján adott tantárgy(ak), tantárgyrész(ek) értékelése alól mentességben részesülhet.

A sajátos nevelési igényű tanulók értékelésében a reális értékelésre törekszik az iskola, és igyekszünk megtalálni azokat a helyzeteket, mely valóban hiteles képet nyújt a tanuló teljesítményéről.

Az értékelés során minden esetben a tanuló képességeihez, fejlettségi szintjéhez viszonyított fejlődést vesszük figyelembe.

Egyénre kialakított szöveges értékelési rendszert alkalmazunk.

6. Az utazótanár feladatai

- ✚ a legfrissebb információk átadása,
- ✚ tanácsadás szülőknek, pedagógusoknak,
- ✚ ismeretterjesztő kiadványok megjelentetésében való részvétel,
- ✚ pedagógus munkaközösségek tapasztalatcsere-lehetőségének biztosítása,
- ✚ eszközismertetés,
- ✚ szakirodalmi jegyzék összeállítása,
- ✚ szakmai konzultáció biztosítása beszédhibás gyermek környezetében élő felnőtteknek,
- ✚ hospitálási lehetőség biztosítása a gyermekekkel foglalkozó szakembereknek,
- ✚ szakmai előadások, konferenciák, továbbképzések szervezésében való részvétel,
- ✚ • beszédfigyatekosok integrált oktatásának gyakorlati segítése.

KIEGÉSZÍTÉS A SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ TANULÓK INTEGRÁLT FEJLESZTÉSÉHEZ

A pszichés fejlődési zavarral küzdő tanuló

A pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók csoportjába azok a tanulók tartoznak, akik az iskolai teljesítmények és a viselkedésszabályozás területén a kognitív, emocionális-szociális képességek eltérő fejlődése, a kialakult képességzavarok halmozott előfordulása miatt egyéni sajátosságaik figyelembevételével fokozott pedagógiai, pszichológiai megsegítést, gyógypedagógiai segítséget igényelnek.

Tanulási és viselkedési problémájuk specifikus tanulási zavarok, azaz

- diszlexia,
- diszortográfia,
- diszkalkúlia,
- diszgráfia és diszpraxia, mint a motoros képességek fejlődési zavara, valamint ezek maradványtüneteinek fennállása,
- a fentiek együttjárása miatt a kevert specifikus tanulási zavarok;
- hiperaktivitás és figyelemzavar; továbbá
- a szocio-adaptív folyamatok zavarai, az érzelmi kontroll, ön, vagy mások felé irányuló agresszió, a szorongás, az én-szabályozás gyengeségét mutató magatartásjellemzők, az alkalmazkodóképesség, a célirányos viselkedés, az önszervezés, valamint a metakognitív eltérő fejlődésében mutatkozik meg.

A normalitás övezetében tartó értelmi összteljesítményük mellett megjelenő teljesítmény és viselkedészavaraik a pszichikus képességek egyenetlen fejlődésének következtében alakulnak ki, és gyakran mutatnak az idegrendszeri folyamatok diszharmonikus szerveződéséből eredő együttjárást. Minthogy gyakran élnek át kudarchelyzetet, az iskolai teljesítményvárások iránti közömbösség, elutasítás, illetve önértékelési zavarok, különböző jellegű beilleszkedési problémák alakulhatnak ki.

Ezek a sajátosságok az életkor előrehaladásával a társadalmi beilleszkedés szempontjából fokozott veszélyeztetettséget idézhetnek elő.

Az idegrendszer csökkent terhelhetőségének jelei a pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók esetében abban is megmutatkozik, hogy

- a tanulók általában fáradékonyabbak, a meteorológiai változásokra érzékenyebbek,
- az átlagnál, nehezebben tűrhetnek zajokat, viselik el a várakozás, kivárási okozta feszültséget, aktivációs szintjük erősebben ingadozik, nyugtalanabbak,
- gyakrabban van szükségük pihenésre, szünetre, esetleg egyedüllétre, támasznyújtásra,
- fokozottabban igénylik a tevékenységet meghatározó állandó kereteket, érthető és követhető szabályokat, valamint
- a pozitív visszajelzést, a sikeres teljesítmények megerősítését, a dicséretet.

A pszichés fejlődési zavar körébe tartozó jelenségeket, így az iskolai tanulási és viselkedési problémák kialakulását különböző tényezők idézhetik elő. Ezért a specifikus tanulási zavar valamint a viselkedésszerveződés zavarának megállapítása sokrétű, differenciáldiagnosztikai irányultságú állapotfeltárást igényel a tanulási képességet vizsgáló szakértői és rehabilitációs bizottságok részéről

I. Hiperaktivitás és figyelemzavarok

A pszichés fejlődés zavarainak egyik alcsoportját alkotják azok a sajátos nevelési igényű tanulók, akik nagyfokú impulzivitással, a célirányos, tartós figyelem zavarával küzdenek. A hiperaktivitás és/vagy figyelemzavar megállapítása többlépcsős diagnosztikus folyamat eredménye, szülői és tanári kérdőívek kitöltését, közvetlen megfigyelést, speciális differenciáldiagnosztikai vizsgálatok elvégzését követően.

Jellemzői

- szóródó, terelhető figyelem, hosszabb ideig nem képes összpontosítani
- komplex feladatokra nem képesek szervezett választ adni, az elterelő ingereket gátolni
- az impulzivitás következtében kialakuló meggondolatlan viselkedés, eseteként düh, haragreakciók

- motoros nyugtalanság (babrálás, széken hintázás, ülőhely elhagyása, stb)
- megkezdett tevékenység befejezetlensége
- ingersorozatok hibás kivitelezése
- tantárgyi alulteljesítés (főként, nyelvi, számolási feladatokkal kapcsolatban)
- én-bizonytalanság, másodlagos pszichés tünetek

A pszichés fejlődés zavarai körébe tartoznak továbbá a, amelyek a szocio-adaptív folyamatok zavarainak következtében kialakuló viselkedésszervezési problémák, amelyek az érzelmi kontroll, ön-, vagy mások felé irányuló agresszió, a szorongás, az én-szabályozás gyengeségében az alkalmazkodóképesség, a célirányos viselkedés, az önszervezés, valamint a metakogníció eltérő fejlődésében mutatkozik meg. Minthogy a magatartásjellemzőkben hasonlóság figyelhető meg, szükséges hangsúlyozni, hogy ezeknek hátterében elsődlegesen idegrendszer működési zavar, az ún. végrehajtó funkciók zavara és nem környezeti ártalom húzódik meg.

Az iskola feladata - EGYMI segítségével

Feltárni a probléma okát, lényegét:

- Személyiségfejlődési zavarok: önértékelési problémák, szorongás, hiperaktivitás.
- Szocializációs probléma: belső kontroll kiépítésének elmaradása, szülő-gyerek kapcsolat zavara, oltalomhiány.
- Viselkedésszabályozás hiánya, fejletlensége: értékrend hiánya, erkölcsi normák ismeretlensége, viselkedési szabályok nehéz elsajátítása.
- Kommunikációs és beilleszkedési zavarok, a társas kapcsolatok terén, a társas érzelmek terén, tájékozatlanság az illem és az etikett terén.
- Sorozatos tanulási kudarcok következtében másodlagos magatartási zavarok kialakulása: védekezési és kitérési mechanizmusok (hazugság, iskolakerülés, lopás), agresszivitás, kompenzáció(bohóckodás, sok evés, felvágás)
- A lehetőségeket figyelembe véve *a fejlesztés során meghatározni azokat a módszereket, tevékenységeket, mellyel segíteni lehet.*

Az osztályokban felmerülő fejlesztő lehetőségek és ezek színterei:

- Az egyéni képességekhez igazodó tanórai tanulás megszervezése: differenciálás.
- Változatos módszerek, sokféle tevékenykedtetés.
- Felzárkóztató órák, egyéni foglalkozások.
- Napközi (fejlesztő játékok)
- Nevelők és tanulók, nevelők és szülők személyes kapcsolatai.
- Szoros kapcsolat az EGYMI-vel
- Pedagógusok, gyógypedagógusok együttműködése
- Hatékony együttműködés az iskolapszichológussal.
- Hangsúlyozott: önismeret – önfejlesztés
társismeret – kapcsolatfejlesztés
a lelki egészség kialakítása, megőrzése,
beilleszkedés és énvédelem.

Célunk, elősegíteni a társadalomba való beilleszkedésüket.

Az osztálylétszámok kialakításakor egy csoportba lehetőleg egy szakértői véleménnyel rendelkező hiperaktivitás és/vagy figyelemzavar tanuló kerüljön.

Kiemelt célunk

A. Önismeretük, önértékelésük fejlesztése során:

- Alapvető erkölcsi normák megismertetése, tudatosítása, meggyőződéssé alakítása szükséges.
- Önmagukra irányuló, helyes cselekvésre készítő érzelmek, tulajdonságok feltárása ill. kialakítása szükséges: a kintartás, a szorgalom, a céltudatosság, az elkötelezettség kialakítása
- Különösen a pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók esetében az önbecsülés kialakítása, saját pozitív tulajdonságainak feltárása az elsődleges feladat. Ezután nyerhetjük csak meg a tanulókat a hiányok, negatív személyiségjegyeik felismerésére, a javításhoz való együttműködésre.
- A rossz, negatív tulajdonságok és érzelmek feltárása, a javítás lehetőségeinek kimunkálása.

B. Az egyéni képességek tekintetében:

- a konfliktuskezelő képességük,
- az alkalmazkodó képességük,

- az aktivitásuk,
- a hierarchia-, és monotónia tűrésük,
- a kommunikációs készségük,
- az önfegyelmük,
- a munkakultúrájuk fejlesztése

A tanórán és a tanórán kívüli tevékenységek minden területén törekszünk ennek megvalósítására.

A pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók **számára iskolánk biztosítja az egészséges lelki fejlődéshez szükséges feltételeket: a pozitív érzelmi és intellektuális élményeket, kapcsolatokat.**

Kiemelt fejlesztési feladatok

A pszichés fejlődés zavara miatt a nevelési, tanulási folyamatban tartósan és súlyosan akadályozott tanulók nevelése-oktatása során a NAT-ban leírt fejlesztési feladatok az irányadóak, de az egyes műveltségi területekhez rendelt tartal-mak és fejlesztendő kulcskompetenciák (azok fejlődési útjai, módjai és kialakulásuk időtartama) módosulhat.

Ennek érdekében feladatunk:

- a belső motiváltság kialakítása
- a szabályok alkotása és azok betartatása a gyermekekkel, diákjaink bevonása az őket érintő döntésekbe,
- a kommunikáció, az érzelmi kapcsolatok támogatása,
- a konfliktusok és a mentálhigiénés problémák kezelése,
- a túlterhelés megelőzése, a teljesítmény, követelmények, elvárások területén,
- a stressz hatások csökkentése, a stresszek elviselésének fejlesztése.
-

A NAT alkalmazása a helyi tanterv készítésénél

A pszichés fejlődés zavara miatt a nevelési, tanulási folyamatban tartósan és súlyosan akadályozott tanulók nevelése-oktatása során a NAT-ban meghatározott fejlesztési feladatok és tartalmak megvalósítása általában lehetséges.

A helyi tanterv készítésénél a NAT-ban foglaltak az irányadóak, de az egyes műveltségi területekhez rendelt tartal-mak, és fejlesztendő kulcskompetenciák (azok fejlődési útjai, módjai és kialakulásuk időtartama) mindenkor a tanulók egyéni fejlődésének függvénye.

A helyi tantervben az egyes tantárgyak témaköreire, azok tartalmára és követelményeire vonatkozó kerettantervi aján-lások a tanulók egyéni adottságainak figyelembevételével érvényesíthetők, a tanítási-tanulási folyamat azonban zömé-ben speciális pedagógiai módszerrel és eszközzel irányított.

A helyi tanterv kiemelten kezeli az önismeretet, a reális önértékelés kialakítását, a kommunikáció fejlesztését.

E feladatok minden műveltségterületen megjelennek.

Célzottan szerepet kaphat az Ember és társadalom, a Művészetek és ezen belül a Dráma és tánc fejlesztési feladatai között.

Magyar nyelv és irodalom műveltségi terület fejlesztési feladatai között kap kiemelten szerepet, a beszédészlelés és beszédmegértés, a verbális figyelem és emlékezet intenzív fejlesztése, az olvasásértés fejlesztése.

Az Idegen nyelvek tanításánál a nyelvtanítás auditív módszereinek előtérbe helyezése javasolt.

A **Matematika** területén a kompenzációs lehetőségek, speciális módszerek alkalmazása segíti az eredményes fejlesztést.

A **Művészetek** műveltségi területen belül a komplex művészeti terápia, a drámapedagógia, az akusztikus és vizuális észlelés fejlesztésének van kiemelt szerepe.

A **Testnevelés és sport** műveltségi terület fejlesztési feladatainak megvalósítása során szenzoros integrációs progra-mok és terápiák beállítása és/vagy gyógyújszás, valamint logopédiai ritmika alkalmazása is javasolt.

Azoknál a tanulóknál, akiknél a sajátos nevelési igény oka a hiperaktivitás, a figyelemzavar, indokolt a korszerű, rugalmas szervezeti keretek és módszerek előtérbe helyezése a helyi tanterv készítésénél.

Egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitáció

Az egészségügyi célú rehabilitáció elsősorban a pszichés fejlődési zavar jellegének, tüneteinek kivizsgálásakor megállapított diagnózisnak megfelelő szakorvosi ellátást, annak folyamatosságát, kontrollját, valamint a pedagógiai rehabilitációt segítő egészségügyi terápiákat foglalja magába.

Ebből a szempontból fontos a gyermekneurológiai, a fülészeti, valamint a szemészeti vizsgálat, szükség esetén az érzékszervi gyógyítás.

A gyógypedagógiai tanár, terapeuta által vezetett pedagógiai rehabilitáció a funkcionális képességfejlesztő programok külön alkalmazásával, a fejlesztések során tanultak elmélyítésével szolgálja az eredményes iskolai előmenetelt.

A tanárok és a diákok közötti barátságos viszony kialakítására törekszünk annak érdekében, hogy a gyermek a problémáival, érzelmi konfliktusaival, kritikus élethelyzeteiben bizalommal forduljon tanáraihoz.

A magatartásszabályozási zavaros gyermekek társadalmi beilleszkedéséhez nyújt segítséget iskolánk gyermekvédelmi felelőse is.

II. Specifikus tanulási zavarok

A specifikus tanulási zavarok esetében a tanulók alapproblémája, hogy jó értelmi képességeik ellenére az olvasással (diszlexia), a helyesírással (diszortográfia), az írásmozgással (diszgráfia) és a számolással (diszkalkúlia) kapcsolatban az iskolai oktatás során feltűnő nehézségek jelentkeznek, általános értelmi képességeik és tanulási teljesítményeik között alulteljesítés formájában lényeges különbség áll fenn. Ennek az eltérésnek a hátterében a megismerési képességek különböző zavarai állnak, amelyek az olvasás, az írás, a helyesírás vagy a számolás területén önálló, (körülírt) vagy kevert típusú zavar (együttjárás) formájában jelenhetnek meg.

Elméleti háttér

A specifikus tanulási zavarral küzdő gyermekeknél a korlátok az észlelés, a motorika és a szociális – emocionális területen jelentkeznek.

Észlelés zavarai

1. Az egyensúlyrendszer zavarai

A vesztibuláris rendszer működőképessége alapvető jelentőségű a motorikus fejlődés egésze, továbbá a térészlelés és téri tájékozódás szempontjából.

Ayres (1984) a zavarok három típusát különbözteti meg:

- Bizonytalanság a nehézségi erő észlelésében
- Elégtelen működés (a gyermek kevés egyensúlyingert érzékel; pl. forgás közben nem szédül, nincs veszélytűdata)
- Túlműködés (a gyermek túl sok egyensúlyingert érzékel, pl. forgásnál azonnal elszédül)

2. A taktilis – kinezetikus rendszer zavarai

A bőr érzékeli a nyomást, az érintést, a vibrációt, továbbá a hőmérsékletet és a fájdalmat. Ebben az esetben felszíni érzékelésről beszélünk, szemben a belső érzékeléssel, melyet az izmokban, az ízületekben és az inakban lévő receptorok közvetítenek (proprioceptív érzékelés).

a.) A felszíni érzékelés zavarai

- A taktilis ingerek háritása
- A taktilis távolságtartás hiánya

b.) A belső érzékelés zavarai

- A saját test észlelésének hiányosságai (a gyermek általában kevésbé észleli önmagát)
- A kinesztetikus észlelés hiányosságai (a gyermek a saját ízületi helyzetét, illetve testtartását csak kevésbé vagy pontatlanul észleli)
- Az alak-háttér észlelésének hiányosságai (a gyermek az érintési ingereket pontatlanul fogja fel, és/vagy rosszul lokalizálja ezeket)

3. Az auditív rendszer zavarai

- Az irányhallás hiányosságai (a gyermek nem tudja a hangokat lokalizálni)
- A differenciálás hiányosságai (a gyermek nem tudja a hangokat magasságuk és mélységük, illetve a beszédhangokat zöngésségük alapján megkülönböztetni)
- Az alak-háttér észlelés zavarai (a háttérzajból nem tudja a beszédhangokat vagy szavakat kiválasztani; nem képes az akusztikai analízisre)
- A szerialitás zavarai (a különböző hangok vagy beszédhangok sorrendjét nem jegyzi meg)
- Nagyothallás

4. A vizuális rendszer zavarai

- Az optikus differenciálás hiányosságai (hasonló képek sorából egy adottat nem ismer fel)
- Alak-háttér zavar (a gyermek a „jelsalátából” nem tudja kiválasztani a kért betűt, nem képes optikai analízisre)
- Az alak-háttér térérzékelés zavara (pl. egyes betűk megkülönböztetésének nehézsége)
- A szerialitás zavarai (a betűk sorrendjének felcserélése, betűk helytelen reprodukálása)
- Gyengénlátás, látótérkiesés

5. A mnesztikus funkciók zavarai

- A centrális aktivitás és a tartós figyelem zavarai (a gyermek hamar elfárad, figyelmetlen)
- Kódolási zavarok (a gyermek nem tudja a betűhöz a megfelelő hangot társítani)
- Csökkent tárolási kapacitás (feledékenység taktilis, auditív és vizuális területen)

Motorikus terület (az output zavarai)

1. Az izomtónus zavarai

- Hipotónus (túl alacsony izomfeszültség)
- Hipertónus (túl magas izomfeszültség)

2. A nagymozgások zavarai

- Rosszul integrált reflexek
- Zavarok a testtartás-, állás-, és egyensúlyreakciókban

3. A finommotorika zavarai

- Az ujjak, a kéz és a kar izomzatának területén (remegés, görcsök, túl alacsony izomfeszültség)
- A száj izomzatának területén
- Szemkörnyéki izmok területén

4. A cselekvés tervezésének és irányításának zavarai

- Gyengén fejlett testséma
- Kialakulatlan laterális dominancia
- A jobb – bal irányokban bizonytalanság
- Nehézségek a test középvonalán átnyúláskor
- Gyenge bilaterális motoros koordináció
- Motorikus hiperaktivitás
- Motorikus gátoltság, a mozgások végrehajtásának meglassúbbodása

Szociális – emocionális terület

1. Zavarok az általános pszichikai állapotban

- Levertség – féktelenség
- Szorongás

2. Zavarok a motiváció területén

- Megközelíthetetlenlenség
- Kevés cselekvési motiváció
- Számmal, darabszámmal kapcsolatos fogalmak kialakítása az osztályfoknak megfelelő számkörben

- Az alpműveletek és inverzeinek fogalmi kialakítása, gyakorlásuk a már kialakított „birtokolt” számfogalmakkal „fejben” való műveletvégzéssel, a 10-es, 20-as és osztályfoknak megfelelő számkörökben
3. *Zavarok a késztetések és az ösztönzések területén*
- Apátia, passzivitás
 - Túlingerlékenység, túlérzékenység, hiperaktivitás
 - Nyugtalanság
4. *Zavarok a munka közbeni viselkedés terén*
- A koncentrációs képesség gyengesége
 - Passzivitás
 - Gyors kifáradás
 - Impulzivitás
5. *Zavarok az önirányítás területén*
- Rövidzárlat a cselekvésben
 - Labilitás
 - Rigiditás (szokásokhoz való merev ragaszkodás)
6. *Zavarok az önértékelés terén*
- Kisebbségi érzés
 - Hiányos önértékelés
 - Érvényesülési vágy, elbizakodottság, egocentrikusság
7. *Zavarok a szociális beilleszkedés terén*
- Elszigeteltség, kapcsolatteremtési zavar
 - Szociális félelem
 - Túlzott alkalmazkodás
 - Egocentrikus viselkedés, a belátás hiánya, agresszivitás

Az olvasás- írászavarok javításának célja az iskolás korban:

- kialakítsa a tanulóban az intellektusának és mindenkori osztályfokának megfelelő értő olvasás – írás képességét
- fejlessze a gyermek kifejezőképességét
- segítse az olvasás, írás eszközzé válását az ismeretek szerzésében
- megismertesse a tanulókat a kompenzatorikus lehetőségekkel

Kiemelt feladatok diszlexiás és diszgráfiás tanulók iskolai fejlesztése során:

- pontos diagnózis és fejlesztési szempontok, módszerek igénylése, vizsgálatok elvégzetése
- a testséma biztonságának kialakítása
- a téri és időrelációk kialakítása praktikus és verbális szinten
- a vizuomotoros koordináció gyakorlása
- a látás, hallás, mozgás koordinált működtetése
- az olvasás – írás tanítása (szükség esetén újratanítása) hangoztató – elemző, és/vagy diszlexia prevenciós módszerrel
- az olvasás, írás képességének folyamatos gondozása, fejlesztése a tanuló egész iskolai pályafutása alatt
- A kompenzáló technikák alkalmazása valamennyi tantárgy tanulása során
- Az élő idegen nyelv oktatása speciális módszerekkel, auditív megközelítéssel.
- Az értékelés legyen méltányos.
- Segítő környezet folyamatosan álljon a tanuló rendelkezésére

Diszlexia

A diszlexia definíciója: az olvasási képesség zavara, a specifikus tanulási zavarok leggyakoribb formája, amely önmagában és más jelenségekkel kombinálódva fordulhat elő.

Jellemzői

- a hang-betű kapcsolat kialakulásának nehézsége
- hiányos fonológiai tudatosság: nehezített a beszédhangok megkülönböztetése, hangok, szótagok sorrendjének, rímek felismerésének nehézsége
- értelmes és értelmetlen szavak helyes/hibás olvasásának különbözősége
- gyenge rövid távú emlékezet, a hallott szöveg pontatlan és részleges feldolgozása
- rendhagyó szavak szabályosítása olvasásnál
- írott szavak felbontása a szavakat alkotó hangelemekre
- vizuális felismerési zavarok, vizuálisan hasonló betűalakok esetén.
-

A fejlesztés célja:

A fejlesztőmunka specifikus olvasászavar esetén alakítsa ki a tanuló mindenkori osztályfokának megfelelő értő olvasás készségét, segítse az olvasás eszközzé válását az ismeretek megszerzésében.

A fejlesztés feladatai:

- b) a betűbiztonság és az összeolvasási készség, a fonológiai tudatosság,
- k) a rövid távú emlékezet,
- l) az auditív, vizuális és mozgáskoordináció fejlesztése,
- m) a testséma biztonságának kialakítása,
- n) az olvasás, írás tanítása (szükség esetén újratanítása) lassított tempójú, nyújtott ütemű, hangoztató-elemző, szótagoló, a homogén gátlás elvét figyelembe vevő analizáló-szintetizáló módszerrel
- o) az olvasási készség folyamatos gondozása a tanuló egész iskolai pályafutása alatt,
- p) a kompenzáló technikák alkalmazása valamennyi tantárgy tanulása során,
- q) az élő idegen nyelv oktatása speciális módszerekkel, auditív megközelítéssel,
- r) az olvasásképtelenség esetében a tanulás segítése a szövegek auditív tolmácsolásával, gépi írással, szöveg-szerkesztő használatának megtanításával és alkalmazásával
- s) speciális olvasástanítási program alkalmazása
- t) az olvasási kedv felébresztése, a motiváció erősítése.

Meixner Ildikó diszlexia definíciója alapján:

Diszlexiás az, akinek az olvasás – írásban elért eredményei lényegesen elmaradnak:

- a gyermek adottságai alapján elvárható szinttől
- a tanításra és gyakorlásra fordított idő alapján elvárhatótól

A diszlexia reedukáció alapelvei

1. Aprólékosan felépített fokozatosság:

A nyelvileg gyengén fejlett gyermekek számára az átlagosnál kisebb, aprólékosabb módszertani lépéseket kell beépíteni az olvasás tanításába, hogy elérhessük vele a tanítási célt.

2. Hármasszociáció kialakítása:

- a betű vizuális képe,
- a hang akusztikus képe
- a hang beszédmotoros képe

Ennek kialakításához rendszeresen és tudatosan meg kell figyelgetnünk a tanulókkal az egyes beszédhangok kiejtése közben végzett artikulációs mozgásokat.

3. A Ranschburg-féle homogén gátlás kialakulásának megelőzése, illetve a már kialakult gátlás kiküszöbölése:

Az azonos ill. hasonló elemek gátolják a tanulás folyamatát: nehezebben tanulhatók meg, könnyebben téveszthetők össze és könnyebben felejtethetők el.

4. A diszlexiás gondolkodás merevségének, rigiditásának oldása:

A gyerek gondolkodása nem hajlékony, egyik tárgyról vagy gondolatmenetről nem tud könnyen egy másikra átváltani.

Ezért fontos:

- a több gyakorlás sokoldalú módon történő megvalósítása, és amint lehet át kell lépni a következő fokra,
- a hibák megelőzése; utólagos javítás helyett azonnali hibajavítás, ha sor kerül rá.

Cél::

- a tanulók szorongását oldani
- az olvasás iránti ellenszenvet, félelmet leküzdeni

Mindez elérhető:

- elfogadó magatartással, ami követel is,
- lendületes, változatos óravezetéssel,
- és avval, hogy nem büntetjük a hibákat,
- a követelményszint megfelelő beállításával

A dislexia prevenció módszere 1-2. osztály

Ezt a módszert még olvasni nem tudó gyerekek olvasás-tanítására használjuk; némi változással más módszerrel tanított 1-2. osztályosok reedukációjára.

Két területe:

- fejlesztés
- olvasástanítás

A feladatot a fejlesztő pedagógus végzi folyamatosan konzultálva a tanítóval

Fejlesztő gyakorlatok

A. A beszéd fejlesztése

1. A beszédszervek mozgásának tudatosítása

- ajakmozgás magánhangzók esetében
- hangszalagok működése mássalhangzók esetében
 - morgós és nem morgós hangok felismerése taktilis inger nyomán:
 - erős zöngéjű hangok: zg: v, zs, z, m, n
 zgtl: f, s, sz, h, c
 itt semmi más artikulációs mozzanat nem zavarja a zöngé meglétének vagy hiányának észlelését;
 - ezt a fokozatot követi a többi hang bekapcsolása, ha a fenti hangok hibátlanul, biztosan mennek
- a nyelv helyének megfigyelése: zár, rés
- a képzés módjának megfigyelése
- homogén gátlást nem okozó betűk tulajdonságainak megfigyelése
- homogén gátlást okozó betűk tulajdonságainak megfigyelése, differenciálása (jellegzetes jegyek: vizuális, taktilis, képzési, auditív megtapasztalása).

2. A gyerekek szókincsének fejlesztése

a. tárgyakkal

b. képekkel- (1/4-e 1/5-e nincs a gyermek szókincsében)

- a pedagógus megnevezi, a gyermek elismétli a megnevezett képeket. Fontos, hogy itt fogalmilag, hangzóilag távol eső szavak forduljanak elő!
- a pedagógus nem nevezi meg, csak rámutat a képekre, a gyerek megnevezi azokat. Ha a gyerek elfelejti, vagy téveszt, a pedagógus javít míg a szó nem rögzül helyesen.
- főfogalom szerinti csoportosítás:
- pl. ped: „Mutass nekem egy járművet!”
- gy: „A helikopter jármű.”
- szempontok bővítése: Mire használják?
 Ki használja?
 Miből készül?
 stb.

c. mondatalkotás

- egyszerű mondatok, analóg mondatok eseményképről:

- A pedagógus mondja el a mondatokat, 8-10 kép, majd rákérdez az alanyra, rákérdez a tárgyra, és a cselekvésre. Végül megkérdezi: „Mit mondtunk erről a képről?”
- összetett mondatok fejlesztése (részben képek alapján történik)
 - Eseményképekről:
 - pl. „A fiú szedi a szőlőt.” Folytasd a mondatot azzal: mert...
 - Mondatcsíkokon: összetartozó tagmondatok megkeresése, elrendezése.

d. történet elmondása

- összefüggő képsorokról (bővülő mennyiségű képsor):
 - minden képről egy mondat
 - minden képről több mondat

A beszédfejlesztő gyakorlatok végigkísérik a fejlesztő munkát!

B. Téri tájékozódás fejlesztése

Fokozatai: - saját testen,
- térben
- síkban

1. Erre-arra megnevezése; különböző irányok különböző színnel való jelölése.
2. jobb kéz fogalmát a bemutatkozáshoz kötjük
bal kéz fogalmát a szívdobogás megkeresésével a szív elhelyezkedéséhez kötjük.
3. Karmozdulatok: jobbra-balra-föl-le.
4. Rajzos lapokon ugyanezek a gyakorlatok.
5. Olvasás balról-jobbra való irányának gyakorlása: 1 képsoron, majd sorváltással 2 képsoron, bővülő képsorokkal.
6. Helyhatározók névutóval való megnevezése
 - a. helyváltoztatás térben – előtt, mögött, mellett, között (nem keverjük az elé, mögé, mellé, közé kifejezésekkel)
 - b. tárgyak segítségével – manipulálva térben (a tárgy eleje ne legyen viszonylagos!)
 - c. képekről megnevezve, síkban.

C. Ritmushoz kapcsolódó készségek fejlesztése

(kiragadva azokat az olvasáshoz szükséges készségeket, amelyek a ritmusérzéktől függenek)

1. szótagolás

Az olvasás irányának gyakorlására bemutatjuk és megnevezük az adott képsor képeit, következő lépésnél le-tapsoltatjuk őket: a gyermeknek minden tapsolásra egy szótagot kell mondania, majd megmondja hányat tapsolt.

Ezt a fajta szótagolást az olvasás közbeni szótagolással párhuzamosan is folytatjuk.
2. A hangok hosszúságának helyes kiejtése, írásbeli jelölése
 - a. hangszerrel hosszú hangot adunk, a tanulók addig futnak, amíg a hang tart, majd megállnak
 - b. hosszú és rövid hangokat adunk, a hosszúnál szaladnak, a rövidnél ugranak
 - c. valamelyik mgh-t hangoztatjuk hosszan és röviden, a mozgás ugyanaz, mint a fenti gyakorlatokban
 - d. a gyermekek a helyükön ülve az ujjukat a padon húzva jelzik a „szaladást” és az „ugrást”

Az olvasás tanítása

A dyslexia reedukációs módszer felépítése: megtanítjuk a betűket, majd azok összeolvasásával a szótagokat, szavakat, stb.

A betűtanítás

A betűtanítás egyik fő elve a már fentebb leírt hármasszociáció kialakítása, a másik a homogén gátlás kialakulásának megelőzése.

A homogén gátlás kialakulását két módszertani lépéssel igyekszünk megelőzni:

- A betűtanítás sorrendjével: a homogén gátlást okozó betűket minél távolabb kell tanítani egymástól; a két betű közül az egyik már jól be legyen gyakorolva, mire a másik tanítására sor kerül.
- A homogén gátlást okozó betűpárok tanításának részletekre bontása. Külön- külön megfigyeljük a betűket: elsődlegesen az artikulációt, másodsorban a betűalakot, csak akkor kezdjük a differenciálást, amikor ezek a tulajdonságok rögzültek.

A hívóképek

Ebben a módszerben a mássalhangzók hangutánzásként szerepelnek (pl. a mackó így morog: m)

A magánhangzók hívóképe a szájtartás, mellyel ejtjük

A betűkártyákon a mghk. kékek, a zg. mshg. pirosak, a zgtl. mshg. zöldek.

A hanganalízis: képek összekötése avval a betűvel, amelynek a hangját hallani a szóban. Fontos, hogy mghg-nál csak egyforma mghk. forduljanak elő a szóban (pl. tigris).

A későbbiekben a padra kirakott betűket rövid szavak alapján kell felismerniük. Még később a padra kirakott betűk közül több is szerepelhet egy szóban.

Az összeolvasás

Akkor kezdjük, ha már 3 mghg-t, és 4 mshg-t biztosan ismer a gyermek.

Az összeolvasás nehézségei 3 fokozatban:

- az elől álló mghg-ös: legkönnyebb a kétbetűs szótag, melyben a mghg áll elől. A gyermek a táblázat jelleggel felírt szótagokat függőleges irányban olvassa, az oszlopban azonos a mshg. Itt is alkalmazzuk a ráismerést. Ha ez jól megy, olvashatjuk a szótagtáblázatot vízszintesen.
- a hátul álló mghg-ös kétbetűs szótagoknál: kb. 8-10 tanítási egységgel később tanítjuk azokat a kétbetűs szótagokat, amelyekben a mshg. áll elől.
- zárt hárombetűsöknél

A szavak olvasása

A szavak olvasása szótípusonként történik, vagyis egyszerre sok olyan szót veszünk, amelyeknek azonos a hosszúsága, és a szón belül is azonos a mshgk. és mghgk. váltakozása:

- szótagkártyák segítségével,
- szótagkártyák és képek segítségével (egyeztetés, párosítás)
- szótagokból kirakott szó és kép egyeztetése (szótag- szó szintézis)

Először mindezt a pedagógus segítségével, majd önállóan végzik a gyerekek.

A szavakat hosszú időn át szótagolva olvassák a gyerekek, mert eleinte egyszerre csak kevés betűt tudnak áttekinteni. Az elválasztó jel adta segítséget lassanként vonjuk el.

Mondatok olvasása

- Akkor kezdjük, amikor a gyerek már tudja olvasni a 4 betűs és a 3 betűs szavakat.
- Az első mondatok kérdő mondatok, amelyekre válaszolni lehet. Párhuzamosan a kijelentő mondatok is szerepelnek.
- A mondatok kirakása szóképekből szavanként, idővel bővülő formában.

A mondatok megértésére nevelés:

- válaszolni kell a kérdő mondatokra
- meg kell ismételni emlékezetből a kijelentő mondatokat (a pontosság igénye nélkül)
- önálló feladatként, eseményképeket és papírcsíkhoz tartozó mondatokat kell egyeztetni.

Az összetett mondatok:

- Külön papírcsík van az első és külön a második tagmondat, amelyeket egyeztetni kell.
- Legkönnyebb a ha... akkor ,majd a mert és a hogy, legnehezebb az ellentétes kötőszavak használata.

A szövegek olvasása

A különálló mondatoknak önmagukban állva is megvan az értelmük A szövegnek sok olyan mondata van, amely egy-egyben nem áll meg.

- először összekerestünk 2-2- mondatcsíkot
- 2 mondatból álló szövegeket egyszerre olvastatjuk el, utána mondatjuk el emlékezetből

- c. 2-3 összefüggő mondat összekeresését gyakorolhatjuk olyan képekkel is, amelyek egyszerű eseményt ábrázolnak
- d. a szöveg megértést fejlesztik még azok a feladatok is, amelyekben utasítás alapján rajzolni kell

Diszlexiások reedukációja 3-4. osztálytól

A diszlexia reedukáció alapelvei megegyeznek a diszlexia prevenció alapelveivel.

A csoportok összeállításakor lehetőség szerint törekednünk kell a homogenitásra: hogy intelligenciakor szempontjából nagyjából egységes legyen a csoport, a legszembeötlőbb tünetek is lehetőleg azonosak legyenek.

1. A készségfejlesztés a fokozatosság betartásával

1. Az irány szerinti tájékozódás.,
2. Az artikulációs mozgások tudatosítása.

3. *Az olvasás tudatosan felépített módszerrel*
4. A szókincs fejlesztése
5. Szövegek olvasása

6. A betűtanítás

Itt már az iskolában tanultak újbóli és szinte előlről való átismétlését jelenti. II-III. osztályban használhatjuk a mássalhangzóknál a „játékiskola” hangutánzását.

A szótagok olvasása

Ha a diszlexiás gyermek nagyon gyenge az összeolvasásban, akkor az oldal felső részén lévő szótagpárokat olvastatjuk, melyekben a függőleges sorban azonosak a mássalhangzók, a vízszintesben pedig a magánhangzók.

A szavak olvasása

Ismét szótípusok szerint történik, mint a prevencióban. Ezen a fokon több szóval is dolgozhatunk.

- a. Gyakoroljuk az újonnan vett betűket, illetve a differenciálendő betűket.
- b. Elsősorban magát az illető szótípust gyakoroljuk. Ha kifejezetten valamely szótípust akarjuk gyakoroltatni, nem használunk olyan szavakat, melyekben gyakran tévesztett betű van.
- c. Magasabb osztályokban (3-4. évfolyam) az lenne célszerű, ha a gyerekek a tanítók segítségével kiszótáraznák a tankönyvekben előforduló olyan szavakat, amelyek a diszlexiás gyermek szókincsét tekintve nehezek. Felsőben szótárból is előkerestethetjük a szavakat.

Szókincs fejlesztése:

- a. Képek segítségével
Felső fogalom alá rendelés itt is fontos. A továbbiakban a szókincs fejlesztése az olvasáson keresztül történik.
- b. Szinonimákat keresünk az egyes szavakhoz
- c. Összetett szavak alkotása két szóoszlopból

Mondatok olvasása:

- a. Cselekvést ábrázoló analóg képsorokon
Egy-egy mondatrész gyakorlására készült rajzos lapokon.
- b. Borítékos feladatban először a képek és a mondatok egyeztetése, majd a kép elvétele után a mondatok leírása
- c. Borítékos feladatokban mondatok összerakása szavakból, mondatok elolvasása

Az összetett mondatok gyakorlása:

- a. két tagmondatot papírcsikokon egyeztetjük, mindenki 3-4 mondatot kap egyszerre
- b. tréfás mondatokat írunk, ezt kijavítják a tanulók
- c. a kötőszóig írjuk csak a mondatot, és a gyerekeknek be kell fejezniük

A szövegek olvasása

Nagyobb gyermekeknél lassanként hosszabbakká, összetettebbekké válnak a mesék.

Az előző mondatokban olvasott információ emlékezetben tartásának megtanítására két-három mondat után kérdéseket teszünk fel.

4-6. osztályosoknál fontos, hogy a történet elején, egy-egy szakasz olvasásával párhuzamosan érzékeltsük a szereplők jellemét, a kort, a környezetet, az életmódot, amelyben játszódik. Így a gyerekek valódi irodalmi élmény átélésére is képesek.

A diszlexiás gyerekek írását nem lehet másolással javítani, csak diktálással és képekről történő szó illetve mondatfogalmazással:

- Szótagok
- Rövid szavak
- Összetett szavak
- Tőmondatok
- Összetett mondatok

Diszortográfia

Diszortográfia a helyesírási képesség zavara, nagy gyakorisággal társul diszgráfiával, de az együttjárástól függetlenül egyik önálló megjelenési formája a specifikus tanulási zavaroknak

Jellemzői:

- a centrális auditív feldolgozás, a fonémafeldolgozás zavara
- beszédhangok neheztett megkülönböztetése a fonetikai, fonológiai jellemzők pl. (időtartam, zöngéesség mentén)
- helyesírási hibák halmozódása
- a tollbamondás utáni írás hibái

A fejlesztés célja:

A fejlesztőmunka specifikus helyesírászavar esetén alakítsa ki a tanuló mindenkori osztályfokának megfelelő helyesírási készségét, segítse elő az anyanyelvi kompetencia kialakulását, az írott nyelv használatának korosztályi szintű alkalmazását.

A fejlesztés feladata:

- a fonológiai tudatosság és beszédészlelési képesség
- a rövidtávú emlékezet fejlesztése
- a spontán és tollbamondás utáni írás színvonalának javítása
- a figyelem és az önértékelési képesség fejlesztése

Diszgráfia

Diszgráfia az írás grafomotoros jellemzőinek zavara

Jellemzői

- csúnya, torz, nehezen olvasható íráskép
- szaggatott betűalakítás és betűkötések
- rossz csukló, -kéz,- ujjtartás, az íróeszköz helytelen fogása, görcsösség
- egyenetlen ritmusú, strukturálatlan íráskép, formai és aránybeli hibák
- kialakulatlan kézdominancia
- lassú tempójú írás, központozás, hiánya, nagybetűk használata és betoldása a kisbetűk közé
- továbbá: fonológiai-nyelvi jellemzők zavara (nyelvtan, mondatszerkezet, helyesírás)

A fejlesztés célja:

A specifikus írászavar javításának feladata az iskolás korban, hogy a tanuló a mindenkori osztályfokának megfelelő írás készséggel rendelkezzen, képes legyen azt a kommunikáció egyik formájaként használni ismeretszerzés, tudásgyarapítás és társas kapcsolatok létesítésének céljára.

A fejlesztés feladatai:

- a mozgáskoordináció fejlesztése különös tekintettel a manipulációs mozgásokra
- a testséma biztonságának kialakítása,
- a vizuomotoros koordináció fejlesztése
- az írásmozgás alapformáinak gyakorlása, különböző technikák alkalmazása (ráírás, másolás, önálló írás kivitelezés)
- a ritmus, a nyomás, és a sebesség optimális egyensúlyának megteremtése

f) sikertudat kialakítása

Grafomotoros készség fejlesztése

A grafomotoros készség fejlesztése olyan komplex folyamat, mely szorosan kapcsolódik a diszlexia és a diszgráfia prevenciójához. A helyesírási problémák, mondatszerkesztési nehézség, nyelvtani ismeretek alkalmazásának nehézségeit a diszlexia prevenció és reedukációs fejlesztő foglalkozásokon alkalmazott módszerekkel kompenzáljuk.

A grafomotoros fejlesztő foglalkozásokon azokat a technikai kivitelezéseket korrigáljuk és finomítjuk, melyek az írás elengedhetetlen feltételei.

Ezekből adódóan a grafomotoros készség fejlesztésénél feladataink:

- a vizuomotoros koordináció fejlesztése,
- a kézmozgás-mint finommozgás-technikai korrekciója,
- a szem- és kézfej mozgásának koordinálása,
- a grafikai ábrázolás esztétikai és pszichológiai hatásának érvényre juttatása, ami a személyiség formálásában nélkülözhetetlen.

Az írásnak, mint minden mozgásnak, megvan a téréngénye, energiája, sebessége és ritmusa /Adorján K./. Ezért a grafomotoros készség fejlesztésével az írás vonalvezetés technikai kivitelezését alapozzuk meg, a legfontosabb elvet

- a fokozatosság elvét- szem előtt tartva:
 - a. a plasztikusabb anyagokkal való manipulálástól /gyurma, fonal/ haladunk a szilárdabb, konkrétabb anyagokig /ecset, zsírkréta, ceruza/,
 - b. a nagy alakzatoktól, felületektől a kisebb, behatárolt területekig, /csomagoló papírtól a hármasközéig/,
 - c. a nagylendületű mozgásoktól a finomabb, célirányos mozgások felé /levegőben, csuklóból, táblai rajzon, újságpapíron, feladatlapon, vonalközben/.

A fejlesztés három szakaszban történik:

1. A **manipulációs szakaszban** azokkal a gyerekekkel foglalkozunk, akiknek kézügyessége rendkívül fejletlen. Itt a következő tevékenységeket végeztetjük: gyurmázás, papírtépés, ragasztás, terményekkel, tárgyakkal való manipulálás, tenyér és ujjfestés, konstrukciós játékokkal való építés, kirakás, színek -, formák játékos analízise, - szintézise, kéz – ujjak játékos ritmikus mozgása zenére.
2. Az **íráslemek előkészítő szakaszában**, játékos íráslemeket dolgozunk fel. Ebben a szakaszban célunk megtanítani:

- a laza ceruzafogást, a lendületes vonalvezetést, kedvet ébresztve és önbizalmat adva az írástanuláshoz,
- megláttatni a gyermekekkel az azonosságokat, hasonlóságokat, különbségeket.

E tevékenységi formákat az alábbi sorrend szerint válogatjuk össze: forma kirakása apróbb idomokkal, ragasztásuk; homokba agyagba, hóba rajzolás pálcával; csomagolópapíron ecsettel, zsírkrétával; táblán krétával; végül rajzlapon zsírkrétával, postairónnal.

A mértani formák gyakorlásának sorrendje:

- kör /az „óra felhúzójától kiindulva felfelé, a szívünk felé és visszaérkezés”/,
- álló egyenes /fentről lefelé/
- fekvő egyenes /mindig balról jobbra, „szívüinktől a bemutatkozó kezünk felé”/
- ferde egyenes, négyszög, háromszög /a begyakorolt technikai elemek összekapcsolásával/.

3. A **betűk írásának szakasza:**

A hármasköz differenciálása előzi meg, színes papírcsíkok ragasztásával, betartva a kötelező soralkotást /balról – jobbra/. Itt is a térben tágabb méretektől haladunk a konkrét vonalközhez. A gyakorlás zsírkrétával, majd ceruzával történik.

Az 1 – 3 szakaszban történő tevékenységekkel párhuzamosan folyik a kreatív ábrázolási formák megvalósítása. A három szakasz anyagát a gyermekek fejlettségi szintjétől függően alkalmazzuk.

A fejlesztő foglalkozásokon érvényesülő módszertani elvek

- a fokozatosság elve,
- az érdeklődés felkeltése,
- szemléltetés, bemutatás
- egyéni bánásmód /bátorítás, ösztönzés, dicséret/
- a foglalkozások végén elengedhetetlen értékelés / a gyermek saját szintjéhez mérten/.

Javasolt tartalmak feldolgozása a grafomotoros fejlesztés során

1. Játékos térbeli tájékozódási gyakorlatok a szobában.
2. Testvázlat gyakorlatok.
3. Játékos nagymozgásos téri tájékozódást fejlesztő gyakorlatok a szabadban.
4. Bottal, hurkapálcával „firkálás” a homokba, földre /szabadban/.
5. Ismerkedés a gyurmával.
6. Formázás gyurmával: gömbölyítés, lapítás, sodrás.
7. Formázás gyurmával tetszés szerint.
8. Játékos, ritmikus testgyakorlatok zenére /fej – láb – kar – ujjak tornáztatásával/.
9. Papír hajtogatása.
10. Hóban, homokban a gyurmázás technikai fogásainak felhasználása /gyúrás, gömbölyítés kézzel, taposás lábál stb./.
11. Papír tépése.
12. Papír tépése, szín és nagyság szerinti rendezése.
13. Ismerkedés a festékekkel.
14. Festés a tenyérrel.
15. Festés ujjheggyel: zenére pontozás, zongorázó mozdulatokkal, egyszínű kikevert temperával.
16. Ujjfestés szabadon, változó színekkel.
17. Ismerkedés a táblai krétával táblán, csomagolópapíron a földön.
18. Ismerkedés a zsírkrétával.
19. Szabad rajz zsírkrétával.
20. Gyöngyfüzés, cipőfüzés.
21. Manipulációs ügyesítő játékokkal tevékenykedés /Babylon építő, Pötyi kirakó stb./.
22. Formaegyeztetés, színegyeztetés a logikai készlet elemeivel.
23. Előrajzolt forma kirakása, apró terményekből ragasztása.
24. Gömbölyű formájú tárgyak festése ujjfestéssel /lufik, almák, labdák stb./.
25. Egyenes vonalú tárgyak festése ujjfestéssel /fa, ház, asztal, szék stb./.
26. ferde vonalak festése ujjfestéssel /létra/
27. Nagyfelületű sablonokon belüli színezés zsírkrétával.
28. Nagyfelületű tárgyak színezése zsírkrétával.
29. Játékos, ritmikus ujjtorna zenére, mondókára.
30. Ujjfestés – virágok, több színből.
31. Ismerkedés az ecsettel; vastag ecsettel nagy felületek festése egy színnel
32. Vastag ecsettel virágok festése több színnel.

A diszkalkulia - a számolási képesség specifikus zavara

A specifikus számolási zavar a különböző számtani műveletek, matematikai jelek, kifejezések, szabályok megértésének, a számjegy, számkép felismerésének, egyeztetésének, grafikus ábrázolásának, a számok sorrendiségének, számneveket szimbolizáló vizuális alakzatok azonosításának nehézsége.

Jellemzői:

- a szimbólumok felismerésének és tartalmi azonosításának nehézségei
- a mennyiségfogalmak kialakulásának hiányosságai,
- a mennyiségfogalmakkal végzett gondolkodási műveletek, a számsor- és szabályalkotás zavara
- a téri és síkbeli viszonyok érzékelésének hiányosságai
- helyiérték megértésének, műveleti jelek értelmezésének, halmazok, mennyiségek összehasonlításának nehézségei
- szerialitási zavar, számlálási és becslési képesség hiánya
- számértékek szimbólikus funkciójának értelmezési nehézségei
- mennyiség és arab szám megfeleltetés és a számértékek összehasonlításának nehézsége
- számjegyekre vonatkozó lexikai hibák
- komplex aritmetikai műveletek értelmezésének problémái
- gyenge verbális emlékezet, a számmemória és az általános memóriateljesítmény különbsége
- figyelemzavar

A fejlesztés célja:

A specifikus számolási zavar esetén a fejlesztő munka feladata iskolás korban, hogy a tanuló a mindenkori osztályfokának megfelelő matematikai készséggel rendelkezzen, képes legyen a matematikai kompetencia megszerzésére, a számo-

lási-matematikai műveletek használatára, az ismeretszerzés, a tudásgyarapítás és a hétköznapi gyakorlat színterein. A számolás elkülönülten szerveződő képességrendszer, amelynek számos kapcsolata van a beszéd, az olvasás és az írás rendszereivel, ezért a számolási zavarok a specifikus tanulási zavarok és nyelvi zavarok különböző megjelenési formáival együtt járhatnak.

A diszkalkuliás tanulóknál általában hiányzik a matematikai érdeklődés, elmaradásaik vannak a matematikai nyelv használatában, a matematikai relációk verbális kifejezésében.

A fejlesztés feladatai:

- l) a számosság és a számok iránti érdeklődés felkeltése, megerősítése
- m) Matematikai törvények és szabályok készségszintű ismerete és alkalmazása
- n) a figyelem, az emlékezet, a gondolkodás és a nyelvhasználat összehangolt fejlesztése,
- o) a vizuális-téri képességrendszer fejlesztése,
- p) a matematikai relációk nyelvi megalapozása, a matematika-nyelv tudatosítása,
- q) a sorozatalkotási képesség, a szeriális észlelés fejlesztése
- r) segítő, kompenzáló eszközök használatának megengedése,
- s) a fogalmak, így a szám- és műveletfogalom kialakításakor a manipuláció előtérbe helyezése, a megfigyelés és a megértés érdekében a matematikai eszközök használata, a képi, vizuális megerősítés,
- t) a fokozott mennyiségű gyakorlás során az egyéni sajátosságokhoz igazított, megjegyzést segítő technikák, eljárások alkalmazása
- u) a diszkalkúlia redukáció speciális terápiás programjainak felhasználása
- v) az önértékelés fejlesztése, sikerélmény biztosítása

Háttérben általában valamilyen idegrendszeri sérülés húzódik meg, amelynek következtében zavart:

- az érzékelés-észlelés folyamata
- sérült a gondolkodás
- nehezítetté válik a szimbólumok felismerése és tartalmi azonosítása
- akadályozott a fogalmak kialakulása
- sérülnek a fogalmakkal végzett gondolkodási műveletek, a sor- és szabályalkotás, a téri és síkbeli viszonyok érzékelése
- zavart szenved az emlékezet és figyelem

További jellemző tünet:

- hiányzik a „matematikai érdeklődés“
- kialakulatlan a mechanikus számlálás képessége, a mennyiség-állandóság
- a tanulmányfolyamán nehezen ismerik fel a számjegyeket, nem képesek azokat a mennyiséggel egyeztetni, vagy számjegy és mennyiség egyeztetésekor a számjegy nevét nem tudják
- súlyos elmaradásaik vannak a matematikai nyelv használatában, a matematikai relációk verbális kifejezésében

A speciális diszkalkúlia foglalkozások alapelveként rögzíthetjük azt, hogy annak részletes orvosi, pszichológiai, kontroll-pszichológiai vizsgálatokra kell támaszkodnia az anamnézis messzemenő figyelembevételével.

A terápia kiinduló pontjának tekintjük a vizsgálatnál kapott eredményeket, amelyek tükrözik a gyermek jelenlegi tudásszintjét, s a már biztosan elsajátított tudásra, kellőképpen begyakorolt jártasságokra, képességekre építjük fel a terápiás tervet, egészen apró lépésekre lebontva, a fokozatosság elvét szem előtt tartva.

A terápia során az általános pedagógiai gyakorlatban használt módszerekkel is dolgozunk, de munkánkat kiegészítjük speciális módszerekkel és eszközökkel is.

Különleges jelentőségű, s állandó feladatként jelentkezik a terápiás folyamat során a már addig elsajátított ismeretek, jártasságok, készségek állandó gyakorlása, illetve az új ismeretekbe való beépítése. Legfontosabb az absztrahálás folyamatának segítése, a cselekvésben végrehajtott műveletek interiorizálása.

A különböző matematikai fogalmak és velük végzett manipuláció absztrahálási folyamata: saját testen, térben, síkban – tárgyakkal, modellekkel cselekedtetés közben, majd rajzban, végül cselekedtetés nélkül történik. A terápia folyamán a darabszám fogalmának kialakítását minden oldalú megerősítéssel segítjük. A tanult mennyiséget minden formájában gyakoroljuk. Így multimodálisan közvetítjük az ingereket az agynak. Ekkor az interszenzoriális vagy intermodális összefüggés- és képzettársítás folyamatot erősítjük, amely a rövid ideig tartó emlékezeten keresztül a megtartó emlékezetben gyűjti össze az információkat.

A legfontosabb azon hiányos, hibás készségek egyénre szabott, célzott fejlesztése, amelyek a pszichológiai és pedagógiai vizsgálat, valamint a terápia során derültek ki, s melyek valószínűleg a diszkalkuliát okozták.

További feladat a matematikai fogalmak, szimbólum- és jelrendszer, szabályrendszer beépítése a gyermek fogalmi rendszerébe, gondolkodási műveleteibe, azok aktív használata.

A diszkalkulia-foglalkozások főbb feladatai

A feldolgozásra kerülő feladatterületek arányát mindig az adott rövid távú fejlesztési cél határozza meg.

- Az érzékelés, észlelés, a figyelem, az emlékezet, a gondolkodás és a beszéd fejlesztése.
- Saját testen, térben, síkban, időben való tájékozódás segítése.
- Számmal, darabszámmal kapcsolatos fogalmak kialakítása a 10-es, 20-as számkörben.
- Számmal, darabszámmal kapcsolatos fogalmak kialakítása az osztályfoknak megfelelő számkörben.
- Az alpműveletek és inverzeinek fogalmi kialakítása, gyakorlásuk a már kialakított „birtokolt” számfogalmakkal „fejben” való műveletvégzéssel, a 10-es, 20-as és osztályfoknak megfelelő számkörökben.
- Szöveges feladatok megoldása.
- Nevelési feladatok, melyeknek célja a harmonikus személyiség kialakítása, a motiválás, a szorongás oldása, önfegyelmre, kitartásra nevelés.

A rehabilitációs, rehabilitációs ellátás rendszere

A rehabilitációs, rehabilitációs ellátás közös elvei

- c) A sajátos nevelési igényű tanulók nevelésében, oktatásában részt vevő nevelési-oktatási intézmények egész nevelési-oktatási rendszerét átfogó, hosszú távú rehabilitációs, rehabilitációs célok és feladatok határozzák meg, melyeket az intézmény dokumentumai tartalmaznak.
- d) A rehabilitációs, rehabilitációs tevékenység olyan szakmaközi együttműködésben kialakított és szervezett nyitott tanítási-tanulási folyamatban valósul meg, mely az egyes tanulók vagy tanulócsoporthoz igényeiktől függő eljárások, időkeret, eszközök, módszerek, terápiák alkalmazását teheti szükségessé.

/ 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet - A Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve /

A rehabilitációs, rehabilitációs tevékenység közös céljai és feladatai

- f) A mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékból, több fogyatékból együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékból, autizmus spektrum zavarból fakadó hiányzó vagy sérült funkciók kompenzálása vagy helyreállítása, a meglévő ép funkciók bevonásával.
- g) Törekvés a különféle funkciók egyensúlyának kialakítására.
- h) A szükséges speciális eszközök elfogadtatása és használatuk megtanítása.
- i) Az egyéni sikereket segítő, a társadalmi együttélés szempontjából kívánatos egyéni tulajdonságok, funkciók fejlesztése.
- j) Az egyes területeken kimagasló teljesítményt nyújtó tanulók tehetségének kibontakoztatása.

A rehabilitációs, rehabilitációs tevékenységet meghatározó tényezők

- e) A fogyatékból típusa, súlyossága.
- f) A fogyatékból kialakulásának, felismerésének, diagnosztizálásának ideje.
- g) A sajátos nevelési igényű tanuló
 - b) életkora, pszichés és egészségi állapota, rehabilitációs műtétei,
 - b) képességei, kialakult készségei, kognitív funkciói, meglévő ismeretei.
- h) A társadalmi integráció kívánalmai: az egyéni tanulási utak megtervezése és biztosítása, továbbtanulás, pályaválasztás, a lehető legönállóbb életvitelre történő felkészítés.

A sajátos nevelési igényű tanuló fejlesztésére vonatkozó célokat, feladatokat, tartalmakat, tevékenységeket, követelményeket meg kell jeleníteni:

- e) az intézmény pedagógiai programjában,
- f) a helyi tantervben
- g) a tematikus egységekhez, tervekhez kapcsolódó tanítási-tanulási programban,
- h) az egyéni fejlesztési tervben.

A fogyatékból típusának megfelelő szakirányú végzettséggel rendelkező gyógypedagógus, gyógypedagógiai tanár, konduktor, konduktor-óvodapedagógus, konduktor-tanító, terapeuta, kompetenciája:

1. a programok, programcsomagok összeállítása,

2. a rehabilitációs, rehabilitációs egyéni és kiscsoportos fejlesztés, osztálytermen belüli megsegítés
3. közreműködés az integrált nevelés, oktatás keretein belül a tanítási órákba beépülő rehabilitációs, rehabilitációs fejlesztő tevékenység tervezésében, ezt követően a konzultációban.

A prevenciós intézkedésekkel elkerülhető a fogyatékoság kialakulása (elsődleges prevenció), vagy redukálható annak hatása (másodlagos prevenció).

Fejlesztő programok csoportosítása a tanulási nehézség mértéke szerint

I. Tanulási gyengeséget mutató tanulók részére szervezendő fejlesztő programok

(Tanulási gyengeség tünetei a kultúrtechnikák nehezített megtanulásában, a feltűnő és problémát okozó tanulási és szociális viselkedésben, az iskolai munka eredménytelenségében mutatkoznak meg. /Mesterházi/)

Pl. sokat betegeskedő, sokat hiányzó illetve hátrányos helyzetű tanulók

Fejlesztő program (tevékenységi típus)	Intenzitása	Fejlesztő programot végző szakember	Formája	Fejlesztő tevékenység jellege
1. Egyes műveltségi területhez, tantárgyhoz, tematikus egységhez kapcsolódó program (pl. pótlás, korrepetálás)	- rendszeres - időszakos (guru-ló órák)	Tanító, tanár Gyermekjóléti szakember Pedagógiai asszisztens	- kiscsoportos - tanulócsoporthoz	Elsődleges prevenció
2. A tanulás tanítása – tanulási technikák programja	- időszakos	Gyógypedagógus Továbbképzést végzett szakember	- egyéni - homogén kiscsoportos	Elsődleges prevenció
3. Személyiségfejlesztő program	- rendszeres	Tanító+gyógypedagógus vagy pszichológus Pszichológus vagy pszichoterapeuta	- osztályszintű - egyéni	Elsődleges prevenció Másodlagos prevenció
4. Szocializációs, életvezetési programok és tréningek (pl. lisztérzékeny, cukorbeteg, rossz szociális körülmények között élő tanuló)	- rendszeres - alkalmanként	Gyermekvédelmi felelős Gyermekjóléti szakember védőnő	- egyéni - kiscsoportos	Másodlagos prevenció
5. A kultúrtechnikai ismeretek megszerzését szolgáló program - kéttanáros	- rendszeres	Tanító+gyógypedagógus tanító+fejlesztő pedagógus	- osztályszintű	Elsődleges prevenció

II.Tanulási zavart mutató tanulók részére szervezendő fejlesztő programok

(Tanulási zavar tünetei a tanulás egyes részterületein jelennek meg, különösen az olvasás, írás, helyesírás vagy számolás tantárgyakban. /Mesterházi/

Pl. Nevelési Tanácsadóban vizsgált tanulók

Fejlesztő program (tevékenységi típus)	Intenzitása	Fejlesztő programot végző szakember	Formája	Fejlesztő tevékenység jellege
1. A tanulás tanítása – tanulási technikák programja	- időszakos	Gyógypedagógus Továbbképzést végzett szakember	- egyéni - homogén kiscsoportos	Elsődleges prevenció
2. A sérült funkció korrigálását, kompenzálását segítő program - Dyslexia prevenció, reedukáció - Dyscalculia terápia - Sindelar program - Ayres terápia - Fostig-féle terápia - Gósy terápia - Figyelem és koncentrációfejlesztés - Mozgásfejlesztő program - Beszédfejlesztő program	- rendszeres	Gyógypedagógus Fejlesztő pedagógus	- egyéni - kiscsoportos	Másodlagos prevenció
3. Személyiségfejlesztő program	- rendszeres	Tanító+gyógypedagógus vagy pszichológus Pszichológus vagy pszichoterapeuta	- osztályszintű - egyéni	Elsődleges prevenció Másodlagos prevenció
4. Szocializációs, életvezetési programok és tréningek (pl. lisztérzékeny, cukorbeteg, rossz szociális körülmények között élő tanuló)	- rendszeres - alkalmanként	Gyermekvédelmi felelős Gyermekjóléti szakember védőnő	- egyéni - kiscsoportos	Másodlagos prevenció
5. A kultúrtechnikai ismeretek megszerzését szolgáló program - kéttanáros	- rendszeres	Tanító+gyógypedagógus tanító+fejlesztő pedagógus	- osztályszintű	Elsődleges prevenció
6. A jól működő funkciók szinten tartását célzó program Pl. szakkörök	- rendszeres	Tanító Szabadidő szervező	- csoportos	Elsődleges prevenció

III. Tanulási akadályozott tanulók részére szervezendő fejlesztő programok

Fejlesztő program (tevékenységi típus)	Intenzitása	Fejlesztő programot végző szakember	Formája	Fejlesztő tevékenység jellege
1. Hiányzó funkciók megindítását célzó program pl. konduktív pedagógia beszédindítás	- rendszeres	Konduktor Logopédus	- egyéni	Másodlagos prevenció
2. A testi, érzékszervi sérülésekre, zavarokra épülő kompenzálást, korrigálást szolgáló fejlesztő programok: Mozgásfejlesztés, gyógytorna Hallásfejlesztés Látásfejlesztés Logopédia Általános gyógypedagógiai fejlesztés Autizmus specifikus módszer	- rendszeres	Gyógytornász, szomatopedagógus Szurdopedagógus Tiflopedagógus Tan.ak. terapeuta Gyógypedagógus	- egyéni vagy kiscsoportos	Másodlagos prevenció
3. A tanulás tanítása – tanulási technikák programja	- időszakos	Gyógypedagógus	- egyéni - homogén kiscsoportos	Elsődleges prevenció
4. Személyiségfejlesztő program	- rendszeres	Tanító+gyógypedagógus vagy pszichológus Pszichológus vagy pszichoterapeuta	- osztályszintű - egyéni	Elsődleges prevenció Másodlagos prevenció
5. A jól működő funkciók szinten tartását célzó program Pl. szakkörök	- rendszeres	Tanító+gyógypedagógus Szabadidő szervező	- csoportos	Elsődleges prevenció
6. A kultúrtechnikai ismeretek megszerzését szolgáló program - kettanáros	- rendszeres	Tanító+gyógypedagógus tanító+fejlesztő pedagógus	- osztályszintű	Másodlagos prevenció
7. Szocializációs, életvezetési programok és tréningek (pl. lisztérzékeny, cukorbeteg, rossz szociális körülmények között élő tanulók)	- rendszeres - alkalmanként	Gyógypedagógus Gyermekvédelmi felelős Gyermekjóléti szakember Védőnő	- egyéni - kiscsoportos	Másodlagos prevenció

Iskolai eljárásrend a Sajátos Nevelési Igényű és Nevelési Tanácsadó által diagnosztizált gyerekekkel történő foglalkozáshoz

I. Kiinduló állapot

- Szakértői vélemény
- Tanári megfigyelések
- 2. osztálytól szociometria
- Környezetanulmány vagy szülői megbeszélés
- Szakmai konzultációk, hospitálások, pl. pszichológus, gyógypedagógus
- DIFFER vizsgálat eredménye
- Iskolaorvosi vélemény érzékszervi szűrésekről

II. Fejlesztő program

- Egyéni tanulmányi terv
 - tanítók készítik
 - tartalmi vagy mennyiségi differenciálás
 - gyógypedagógusi konzultációval
 - negyedévre
 - célok, feladatok tartalmazása
- Egyéni fejlesztési terv
 - A fogyatékoság típusának megfelelő szakirányú végzettséggel rendelkező gyógypedagógus, gyógypedagógiai tanár, konduktor, logopédus készíti
 - 3 hónapra

III. Ellenőrzés, értékelés, visszacsatolás

- Negyedévenként team megbeszélés
- További tervek készítése
- Felmérések, féléves értékelések
- Tanuló munkái
- Közösségfejlesztő feladatok (személyiségfejlesztő program, pszichológus)

ók Ház zenei rendezvényeit kis csoportokban látogatják osztályaink.

4. számú melléklet

Segédlet
a helyi tantervünk tantárgyaira vonatkozó
szöveges értékelési minősítések
öt fokú értékelési skálára fordításához
az első évfolyamonév végén.

Tantárgy	Kiválóan megfelelt	Jól megfelelt	Megfelelt	Felzárkóztatásra szorul
Magyar nyelv és irodalom Beszéde <i>Hangok ejtése, képzése</i> Olvasás <i>Tanult betűk felismerése</i> <i>Hangos olvasás</i> <i>Szövegértés</i> <i>Szótagolás</i>	<p>érthető, választékos pontos, szabályos</p> <p>biztos, pontos</p> <p>folyamatos, pontos, kifejező</p> <p>önálló, hibátlan, biztos, pontos</p>	<p>érthető, választékos pontos, szabályos</p> <p>biztos, pontos</p> <p>folyamatos pontos,</p> <p>önálló, 1-2 hibát vét</p> <p>1-2 hibával,</p>	<p>megfelelő néhány hang esetében pontatlan,</p> <p>néha téveszt</p> <p>szóképekben kevés hibával, több hibával szólamokban olvas</p> <p>bizonytalan, segítséggel kevés hibát vét</p>	<p><i>nehezen érthető sok hang képzése hibás</i></p> <p>nem ismeri fel a betűket szótagol, betűz, akadozó, nem olvas</p> <p>gyenge, sok segítséggel tudja bizonytalan, csak segítséggel tudja</p>
Írás <i>Betűismeret</i> <i>Betűalakítás és kapcsolás</i> <i>Másolás</i> <i>Írásbeli munkája</i> <i>Tollbamondás</i> <i>Írástempó</i>	<p>biztos, pontos</p> <p>szabályos, pontos</p> <p>hibátlan</p> <p>tiszta, szép, rendezett</p> <p>hibátlan gyors</p>	<p>biztos, 1-2 hibát vét</p> <p>pontos, néha, szabálytalan,</p> <p>keves hibával</p> <p>rendezett, tiszta, tetszetős</p> <p>keves hibát vét megfelelő</p>	<p>néhány betűt téveszt, kever néhány betűje szabálytalan</p> <p>több hibával</p> <p>elfogadható, átírt</p> <p>több hibával, de még megfelelő</p>	<p>nem ismeri fel a betűket pontatlan, szabálytalan</p> <p>sok hibával</p> <p>maszatos, rendetlen</p> <p>sok hibáva lassú</p>
Matematika <i>Számfogalom 20-ig</i> <i>Számok nagyság szerinti összehasonlítása</i>	<p>kialakult</p> <p>biztosan tudja</p>	<p>kialakult</p> <p>tudja, néha téveszt</p>	<p>bizonytalan</p> <p>téveszt, eszközzel biztos</p>	<p>kialakulatlan</p> <p>eszközzel sem tudja</p>

<i>Műveletvégzés</i>	önálló, hibátlan	, 1-2 hibával, de önállóan	eszközzel biztos	sok hibát vét
Tantárgy	Kiválóan megfelelt	Jól megfelelt	Megfelelt	eszközzel is bizonytalan Felzárkóztatásra szorul
<i>Számok bontása Írásbeli munkája</i>	biztos, hibátlan szép, tiszta	biztos, hibátlan rendezett, tiszta	megfelelő, néha bizonytalan elfogadható	eszközzel tudja rendezetlen, maszat
<i>Sorozatok folytatása</i>	hibátlan, biztos	időnként hibázik	több hibával, eszközzel hibátlan	eszközzel sem tudja
<i>Logikai feladatok megoldása</i>	kitűnő	könnyen rávezethető	segítséggel megfelelő	gyenge
Környezetismeret <i>Tájékozottsága</i>	kitűnő	jó	megfelelő	gyenge
<i>Megfigyelései</i>	pontosak	kevésbé pontosak	felületesek	pontatlanok
<i>Szaktárgyi szókinccse</i>	gazdag	tudja a tanultakat	segítséggel megfelelő	nem tudja
<i>Órai aktivitása</i>	aktívan, kedvvel dolgozik	elvégzi feladatát	változó	nehezen vonható be
Technika és életvitel				
<i>Tájékozottsága</i>	kiemelkedő	jó	megfelelő	hiányos
<i>Eszközhasználat</i>	biztos, ügyes	korának megfelelő	időnként bizonytalan	állandó segítséget igény
<i>Munkavégzése</i>	pontos, gondos	általában igényes	türelme változó	egyedül nem képes
<i>Órai aktivitása</i>	kedvvel dolgozik	érdeklődése felkelthető	ingadozó	gyakran kell biztatni
Rajz és vizuális kultúra				
<i>Színhasználat</i>	egyéni, változatos	megfelelő	visszafogott	bizonytalan
<i>Ábrázolás</i>	fejlett	korának megfelelő	segítséggel megfelelő	gyenge
<i>Eszközhasználat</i>	önálló, biztos	megfelelő	segítséget igényel	nem megfelelő
<i>Órai aktivitás</i>	kedvvel dolgozik	megfelelő	bízthatni kell	passzív

Tantárgy	Kiválóan megfelelt	Jól megfelelt	Megfelelt	Felzárkóztatásra szorul
Testnevelés és sport				

<i>Mozgáskoordináció</i> <i>Feladatok végrehajtás</i>	harmonikus pontos	rendezett általában pontos	kialakulóban bízgatni, javítani kell	összerendezetlen nem veszi komolyan feladatát
<i>Szabálykövetés</i>	kiemelkedő	jó	többnyire megfelelő	fejlesztésre szorul
<i>Órai munkája</i>	lelkes, aktív	többnyire aktív	változó	sokat kell bízgatni
Ének-zene - <i>Hallása</i> <i>Ritmus felismerés</i> <i>Ének-zene</i> <i>Dal éneklés</i> <i>Órai munkája</i> <i>Zenehallgatás</i>	kitűnő pontos, jól alkalmazza bátor, tiszta, önálló lelkes, aktív érdeklődő	jó időnként hibázik többnyire tiszta többnyire aktív	fejleszteni kell felismeri, alkalmazást fejleszteni kell csak társaival énekel változó	bizonytalan nem ismeri fel nehezen vonható be passzív

ZÁRADÉK

Az intézmény 2013. szeptember 1. napjától szervezi meg nevelő és oktató munkáját e pedagógiai program alapján.

A pedagógiai programhoz kapcsolódó megújított helyi tanterv is 2013. szeptember 1. napjától érvényes az óratermben meghatározott időkeretekkel.

Ezen pedagógiai program érvényességi ideje négy tanévre – azaz 2012.június 30. napjától 2016. június 30. napjáig – szól.

A pedagógiai program megfogalmazott célok és feladatok megvalósulását a nevelőtestület folyamatosan vizsgálja.

A nevelők szakmai munkaközösségei minden tanév végén írásban értékelik a pedagógiai programban megfogalmazott általános célok és követelmények megvalósulását.

A pedagógiai program módosítására javaslatot tehet

- igazgató
- a nevelőtestület tagjai
- szakmai munkaközösségek
- fenntartó

A nevelőtestület 75 %-ának igenlő szavazata szükséges a módosítás kezdeményezéséhez és annak elvégzése után az elfogadáshoz.

A szülői közösség 75 %-a kezdeményezheti az iskolai szülői szervezet elnöksége felé, hogy lépjen fel az intézmény igazgatójánál a dokumentum a módosítása érdekében. Ha a szülői szervezet elnöksége egyetért a módosítási javaslattal, javasolhatja azt a nevelőtestület felé.

A program nyilvános, minden érdeklődő számára megtekinthető.

Egy-egy példányban megtalálható:

- fenntartónál
- iskola irattárában
- igazgatónál
- iskola könyvtárában

Legitimációs záradékok:

A pedagógiai programot elfogadta:

2013. március 28-án (csütörtökön) nevelőtestületi értekezlet

Nevelőtestület

Véleményezte:

2013. Szülői munkaközösség:

2013. Diákönkormányzat

Kelt: Budapest 2013. március 28

Olejnik Ilona igazgató